

GLĂȘUL BISERICII

De septembrie de anul

REVISTA OFICIALĂ
A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

ANUL XXXV, Nr. 9 — 12 - SEPTEMBRIE — DECEMBRIE 1976

GLĂȘUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ
A SFINTEI MITROPOLII A UNGROVLAHIEI

ANUL XXXV Nr. 9 — 12
SEPTEMBRIE-DECEMBRIE
1976

Redacția și Administrația : Sectorul Cultural-Social al Arhiepiscopiei Bucureștilor
Str. Patriarhiei nr. 21 — Sectorul V

COMITETUL DE REDACȚIE

PREȘEDINTE :

Prea Fericitul Părinte

JUSTINIAN
Mitropolitul Ungrovlahiei și
Patriarhul Bisericii
Ortodoxe Române

VICEPREȘEDINȚI :

I. P. S. Dr. ANTIM
Arhiepiscopul Tomisului
și Dunării de Jos

P. S. Dr. ANTIM
Episcopul Buzăului

MEMBRI :

P. S. ROMAN IALOMIȚEANUL
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Bucureștilor

P. C. Pr. ALEXANDRU IONESCU
Vicar mitropolitan

REDACTOR RESPONSABIL :

P. C. Pr. PETRE F. ALEXANDRU
Consilier cultural mitropolitan

C U P R I N S U L

Pag.

Diac. GH. BOGDAPROSTE, Republica la a XXIX-a aniversare

819

PASTORALE

Prea Fericitul Părinte Patriarh JUSTINIAN, <i>Pastorală la Nașterea Domnului</i>	824
Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop ANTIM al Tomisului și Dunării de Jos, <i>Pastorală la Nașterea Domnului</i>	831
Prea Sfințitul Episcop ANTIM al Buzăului, <i>Pastorală la Nașterea Domnului</i>	836

INDRUMĂRI PASTORALE ȘI OMILETICE

Pr. DAVID POPESCU, <i>La Duminica a XII-a după Rusalii</i>	840
Diac. asist. EMILIAN CORNIȚESCU, <i>La Duminica înainte înălțării Sîntei Cruci</i>	844
Pr. CONSTANTIN N. GALERIU, <i>La Duminica a XX-a după Rusalii</i>	847
Pr. prof. IOAN RĂMUREANU, <i>La Sîntul și Marele Mucenic Dimitrie</i>	852
Pr. lector DUMITRU RADU, <i>La Duminica a XXIII-a după Rusalii</i>	856
Pr. CONSTANTIN CORNIȚESCU, <i>La Duminica a XXIV-a după Rusalii</i>	859
Pr. asist. NICOLAE D. NECULA, <i>La Intrarea în Biserică a Maicii Domnului</i>	861
Sfîntul Ioan Gură de Aur, <i>Cuvînt la calendă</i> , traducere de Pr. prof. DUMITRU FECIÖRU	866

PENTRU PACEA A TOATĂ LUMEA

REDACȚIA, <i>Acțiuni în slujba păcii (septembrie-decembrie)</i>	875
Diac. prof. OREST BUCEVSCHI și Diac. GH. BOGDAPROSTE, <i>Știri ecumenice</i>	885

ARTICOLE ȘI STUDII

Arhim. prof. CHESARIE GHEORGHEȘCU, <i>Despre iconomia divină și cea bisericască în Teologia ortodoxă</i>	891
Pr. asist. NICOLAE D. NECULA, <i>Cultul divin, mijloc de apărare a dreptei credințe</i>	901
A. A. BOLȘACOV-GHIMPU, <i>Drumul biblic străbătut de Moise din Egipt spre Canaan</i>	907
Pr. BORIS RĂDULEANU, <i>Fecioara Maria — Născătoarea de Dumnezeu</i>	921

DOCUMENTARE

Lector univ. MIHAI RĂDULESCU, <i>Originile gravurii religioase europene</i>	937
Dr. ION N. MAILAT, Dr. PETRE VOIVOZEANU și Prof. FLOREA N. COSTACHE, <i>Biserici ce atestă continuitatea traco-romană la nord de Dunăre și în Carpați în Vechea Dacie</i>	941
GION D. IONESCU, <i>Un monument de artă</i>	954

COMEMORĂRI

Monahia EUFRASIA POIANĂ, <i>Mînăstirea Dealu — 475 de ani de la sîntînire, 1501 — decembrie — 1976</i>	960
--	-----

VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

REDACȚIA, <i>Cea de a III-a și a IV-a Conferință de orientare a clerului din Arhiepiscopia Bucureștilor</i>	969
ASISTENT, <i>Deschiderea oficială a cursurilor anului școlar 1976—1977 la Seminarul teologic din București</i>	978
Pr. ANTON POȘIRCĂ, secretar eparhial, <i>Lucrările Adunării Eparhiale — 1976</i> .	979
ASISTENT, <i>Serbarea Colindelor de Crăciun și Anul Nou 1977 la Seminarul teologic din București</i>	985
ASISTENT, <i>Reslințirea bisericii Sf. Atanasie din Ploiești</i>	990
Pr. IOAN COVERCĂ, <i>Reslințirea bisericii parohiei Militari II din București.</i>	992
ASISTENT, † <i>Preotul Rîpeanu Alexandru</i> <i>Ant. Al.</i>	994
ASISTENT, † <i>Preotul Gheorghe Tomescu</i>	995
ASISTENT, † <i>Preotul iconom stavrofor Simion Luscalov</i> <i>- d.</i>	996
ASISTENT, † <i>Preotul iconom stavrofor Petre Iordăchescu</i> <i>Ant</i>	997
ASISTENT, † <i>Profesorul Ion V. Georgescu</i>	999
ASISTENT, † <i>Preotul iconom stavrofor Anton V. Uncu</i> <i>L</i>	1000

ARHIEPISCOPIA TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

Arhim. IERONIM MOTOC, Vicar administrativ, <i>Fapte din cuprinsul Arhiepiscopiei</i>	1002
--	------

EPISCOPIA BUZĂULUI

Pr. NIC. I. BIVOLARU, <i>Știri din cuprinsul Eparhiei</i>	1010
---	------

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

N. Vornicescu — A. Sever, <i>În atara legii, Ion Florea</i> , Iași, Editura Junimea, 1976, 231 p., de Pr. GHEORGHE I. DRĂGULIN	1016
Gheorghe Merișescu, <i>Muzicienii ardeleni</i> , Editura Muzicală București, 1975, 305 p., de Prof. MARIN VELEA	1017
Onisifor Ghibu, <i>Din istoria literaturii didactice românești</i> , Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, 316 p., de Pr. IOAN F. STĂNCULESCU	1024
Constantin Daniel și Athanase Negoită, <i>Gîndirea asiro-babiloniană în texte</i> , Editura Științifică, București, 1975, p. XXV + 393, de Diac. asist. EMILIAN CORNIȚESCU	1025
<i>Miniatura armeană</i> , text și note: L. A. Turnovo, în românește: Alice Poladian-Mogar; prefață la ediția românească: Corina Nicolescu, Editura Meridiane, 1975, de Pr. IOAN F. STĂNCULESCU	1027
« <i>Acea cuminte lîmbă bună</i> » a lui Cîrlova, de Lector univ. MIHAI RĂDULESCU	1028
Heinz Blauert, Karl-Heinz Bernhardt, Iohannes Hempel, Berlin, 1976, R.D.G., p. 182—352, de Diac. prof. O. BUCEVSCHI	1029

ANEXĂ

Colinde religioase: <i>Azi în Belleem; În orașul Belleem; Moș Crăciun; Ia sculați voi gazde mari</i> , de Prof. MARIN VELEA	I—VIII
---	--------

REPUBLICA LA A XXIX-A ANIVERSARE

Au trecut 29 de ani de la proclamarea Republicii și pășim cu toții în anul împlinirii a trei decenii, de când pentru prima dată în istoria țării noastre s-a înscris cu litere de aur instaurarea Republicii, act de o covârșitoare importanță și profunde semnificații pentru edificarea orînduirii socialiste.

Împlinirea a 29 de ani de când cuvîntul Republică ne-a devenit scump tuturor, constituie una dintre cele mai însemnate și mai rodnice epoci din viața poporului nostru, datorită împlinirilor și realizărilor mărețe ale țării în toate domeniile de activitate. De aceea, ziua de 30 Decembrie pentru poporul român și pentru fiecare cetățean luat în parte, nu este numai o simplă aniversare sau o zi cu valoare simbolică, ci și o recapitulare vie a tuturor marilor succese și cuceriri pe care le-au înfăptuit oamenii muncii din patria noastră în această perioadă.

Ideal visat de-a lungul veacurilor de nenumărate generații și de patrioți înflăcărați intrați deja în istorie, Republica a devenit — în urmă cu 29 de ani — o realitate dinamică, o piatră de hotar neclintită, care a deschis cale liberă pentru totdeauna poporului român, de a decide singur, de a-și hotări singur soarta și viitorul în rîndurile celorlalte popoare libere ale lumii.

Ceea ce a adus fiecare zi, fiecare an de Republică în viața poporului nostru se poate vedea dintr-o simplă privire aruncată pe harta economică a țării. Republica noastră de azi este de 35 de ori mai puternică din punct de vedere economic decît România dinainte de eliberare. Dezvoltarea rapidă a bazelor tehnico-materiale ale societății noastre românești actuale, datorită marilor realizări în economie, prin sporirea producției industriale și agricole, de la un cincinal la altul, precum și an de an, a fost însoțită de perfecționarea continuă a relațiilor de producție și sociale, de ridicarea nivelului de trai al întregului nostru popor. Creșterea venitului național, cu aproape peste 75% în anul 1976 față de anul 1970, a alcătuit o bază trainică pentru îmbunătățirea continuă a vieții tuturor cetățenilor patriei.

Este grăitor în această privință faptul că în anul 1976 veniturile reale ale populației au sporit cu 47%, ceea ce a dus la înfăptuirea unui amplu program de construcții de locuințe și edificii social-culturale. Case noi, spitale, școli, grădinițe de copii, fabrici și uzine, magazine etc., care au luat ființă în cursul anului 1976 — toate la un loc — constituie dovada unui important ciclu al dezvoltării economice, sociale, morale și spirituale a poporului nostru, acum la hotarul dintre ani, când intrăm în cel de-al treizecelea an al Republicii.

Toate aceste remarcabile realizări ale economiei noastre naționale «sint — așa cum sublinia Domnul Nicolae Ceaușescu președintele R. S. România — rodul muncii eroice a clasei muncitoare, a țărănimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului nostru popor care, în strânsă unitate, își făurește viitorul liber și independent, viitorul socialist».

Cei douăzeci și nouă de ani din viața Republicii demonstrează cu prisosință că noi, toți cetățenii patriei, sîntem depozitarii unei vaste experiențe de operă creatoare. Este destul să ne întoarcem cu ochii minții și ai inimii de-a lungul anilor care au trecut de la proclamarea Republicii și ne vom da seama că acest fragment de istorie trăită de poporul nostru ne oferă cu prisosință realizările noastre minunate în care spiritul revoluționar și conștiința civică românească se recunosc cu dărnicie.

Nu este de ajuns însă a privi numai harta economică a țării, a-i privi doar cetățile industriale, așezările întinerite și crescute sub semnul civilizației noi, socialiste, grînarele și livezile patriei din care s-au cules în anul 1976 roadele celei mai mari recolte din istoria țării — într-un cuvînt peisajul material înfloritor și prosper ci, spre a înțelege cu adevărat tot ceea ce am înfăptuit în acest atît de scurt răstimp istoric, este nevoie să scrutăm cugetul și simțirea poporului pentru a-i descifra conștiința de sine, cea de ieri și cea de azi. Căci pe conștiința de sine a poporului român — izvorită din traiul și din spiritualitatea sa în condițiile materiale și istorice în care și-a perpetuat existența sa de două ori milenară — s-a grefat o nouă conștiință dobîndită despre sine în prezentul socialist, conștiința perspectivelor revoluționare asupra viitorului Republicii și al poporului nostru chemat să dea patriei dimensiuni epocale, dimensiuni pentru care moșii și strămoșii noștri, de-a lungul veacurilor s-au jertfit cu dragoste și dăruire.

Ideea de Republică, de democrație socialistă, ca expresie a unui conținut nou programatic, dar și de angajare concret-istorică a omului nou capătă — prin participarea plenară la înfăptuirea marilor obiective conturate de «marele sfat al țării în frunte cu președintele Nicolae Ceaușescu» — o profundă dimensiune politică, economică și socială, fiind însăși chezașia umană a edificării binelui și fericirii pe pămîntul patriei.

«Cînd un popor ajunge la conștiința de sine, cînd ea a început să se dezvolte, atunci el nu pierce» zicea un mare cărturar român cu aproape 70 de ani în urmă. Rod minunat al luptei conduse de partid pentru victoria socialismului, noua conștiință a omului zilelor Republicii, străbătută de spiritul patriotic-revoluționar, s-a contopit în aliajul spiritual al națiunii noastre socialiste, în civilismul cetățeanului Republicii Socialiste România.

Toate acestea au făcut ca pecetea distinctivă și definitorie a anului 1976 să fie neîntrepruptul dialog dintre muncă și conștiință, dintre opera constructivă și spiritul de dragoste al celor ce muncesc. Este trăsătura de extraordinară forță care a fost imprimată vieții românești de către realitățile de prim ordin ale acestui an, dintre care se remarcă în mod

deosebit : *Congresul consiliilor populare, Congresul educației politice și al culturii socialiste, elaborare, punerea în dezbatere publică și aprobarea pe această bază — de către întregul popor a unor importante legi și programe, de viitor, în sfârșit — ca un corolar de permanență și continuitate al acestora — neobositul dialog direct cu oamenii muncii din numeroase județe ale țării, ale președintelui Republicii, Domnul Nicolae Ceaușescu, care a consacrat drept eficient și vital acest stil de lucru. Este stilul conducătorului menit să statornicească și să implice viața fiecărui cetățean al țării în opera de conducere a vieții noastre obștești.*

Iată de ce cel de al 29-lea an de Republică, cel dintii al actualului cincinal, pus sub semnul revoluției tehnico-științifice, încununat de minunate succese în toate domeniile de activitate, internă, constituie un an al împlinirilor a tot ceea ce este bun, frumos și vrednic de dorit în viața poporului nostru.

Dar dacă pe plan intern, vedem și admirăm chipul întinerit al Republicii grație epocalelor realizări, în toate domeniile de activitate, care ne sporesc dragostea și conștiința patriotică pentru minunata forță creatoare a poporului român, liber și stăpîn pe soarta sa, desigur că și pe plan extern România socialistă își înscrie cu mîndrie frumoasele realizări.

1976, ca și anii precedenți, a fost un an de bogată și intensă activitate internațională a statului nostru.

Principiile esențiale ale politicii noastre externe din acest an au fost :

1. *Prietenie strînsă, conlucrare frățească cu toate țările socialiste. Potrivit acestui principiu o contribuție esențială în dezvoltarea relațiilor reciproce au adus întîlnirile și convorbirile D-lui Nicolae Ceaușescu, președintele R. S. România, cu conducătorii din țările socialiste, atît pe pămîntul ospitalier al țării noastre, cît și în țările socialiste respective, în urma cărora s-au semnat documente privind colaborarea pe multiple planuri — politic, economic, tehnico-științific, cultural — menite să întărească pacea și cooperarea dintre oameni și popoare.*

Un exemplu : pentru cincinalul 1976—1980 s-au semnat acorduri de lungă durată care prevăd majorarea considerabilă a livrărilor de mărfuri. Astfel cu U.R.S.S. — 70% ; cu Iugoslavia — de trei ori ; cu Bulgaria și Polonia de două ori și jumătate ; cu R.D.G. și Ungaria — de două ori etc.

2. *Cooperare activă cu statele în curs de dezvoltare.*

Și în acest an s-au extins și adîncit continuu relațiile de prietenie și solidaritate statornicite între R. S. România și țările în curs de dezvoltare, conlucrarea lor fructuoasă — bazate pe participarea activă la lupta pentru lichidarea subdezvoltării, pentru propășirea economică și socială de sine stătătoare, a fiecărei națiuni, pentru afirmarea principiilor de deplină egalitate și respect între state.

Amintim în acest sens că în anul 1976 țara noastră a stabilit relații diplomatice cu trei noi state în curs de dezvoltare : Papua — Noua Gui-

nee, Republica Seychelles și Comore. Din cele 129 de state cu care R. S. România întreține relații diplomatice, peste 90 de țări sînt în curs de dezvoltare.

Schimburile economice cu aceste țări, au crescut în ultimii 15 ani de aproximativ 24 de ori. Peste 16.000 de specialiști români și-au desfășurat în 1976, activitatea în țările în curs de dezvoltare, sprijinind, pe diferite căi, procesul de ascensiune economico-socială în care ele se află angrenate.

3. Amplificarea raporturilor cu toate țările lumii.

Relațiile R. S. România cu toate țările lumii, fără deosebire de orînduire socială, inclusiv țările capitaliste dezvoltate ca: Statele Unite, Anglia, Franța, R. F. Germania etc. au cunoscut în cursul anului 1976 o considerabilă diversificare în concordanță cu necesitatea obiectivă a participării active la diviziunea internațională a muncii, la cooperare economică între toate statele, ca factor de progres economic și, totodată, de consolidare a destinderii și păcii pe toate continentele.

4. Acțiuni și inițiative de mare importanță pentru destinele umanității.

În cadrul acestora remarcăm aportul adus de R. S. România prin multiple acțiuni, inițiative și propuneri, privind acțiunea de colaborare internațională, afirmarea deplină a principiilor noi, de egalitate și respect reciproc, în relațiile internaționale, aducînd, în acest spirit, o contribuție constructivă la dezbateră problemelor care confruntă lumea contemporană — stimularea destinderii, înfăptuirea securității europene și generale, dezarmarea, creșterea rolului ONU — pentru edificarea unei noi ordini economice și politice mondiale, pentru o lume mai dreaptă și mai bună, spre binele și fericirea tuturor.

5. Colaborare și solidaritate cu toate forțele progresiste.

Anul 1976 a marcat, în același timp, dezvoltarea în continuare a relațiilor țării noastre cu diferite organizații politice ale forțelor progresiste din alte țări, cu mișcările de eliberare națională, cu organizații progresiste etc., pentru lupta lor comună consacrată progresului social, cauzei păcii și cooperării internaționale.

Cu aceste împliniri mărețe, pe plan intern și extern, a sărbătorit poporul nostru, în acest an, Proclamarea Republicii, angajîndu-se, în același timp și la alte proiecte de viitor privind ridicarea pe o treaptă superioară a bunăstării materiale și spirituale, a culturii și civilizației întregii noastre națiuni socialiste. Și acestca pentru că anii Republicii sînt însăși viața și sufletul poporului nostru în anii lui de izbînză și creație conștientă, în anii lui de muncă rodnică, cu brațele și mintea, în anii lui de griji și de speranțe, în anii lui de efort colectiv plin de dăruire și nedezmințită cutezanță, în anii lui de edificare națională, în anii lui de creștere, în anii lui de alt Manole, Mircea, Ștefan, Mihai, Bălcescu sau Cuza, în anii lui de grîu, în anii lui de oșel, în anii lui de cîntări și realizări, în anii lui de demnitate și eroism, în anii lui de învătătură, în anii lui de conștiință românească.

«Din această perspectivă e bine și trebuie să privim mărimea și densitatea de vîrstă a republicii noastre cu deceniile ei de viață nouă pe care le rememorează poporul nostru. Astfel, ziua republicii devine tuturor sărbătoare măreață, ce decurge din stările de fapt ale țării, din spiritul care ne guvernează acțiunile în opera socială, din cartea scrisă și nescrisă a omului nou slujitor al patriei.

În această perspectivă anul 1977, al treizecelea din viața republicii, va veni ca o încoronare a celorlalți douăzeci și nouă. Centenarul cuceririi independenței de stat a României și aniversarea a șapte decenii de la marea răscoală a țăranilor din anul 1907 vor constitui arcuri de boltă sub a căror dimensiune se va parcurge cel de al treizecelea an al republicii, an în care noi toți, ca cetățeni ai acestui pămînt strămoșesc ne vom strădui să fim demni de faptele și sacrificiile înaintașilor noștri, care s-au jertfit pe altarul sfînt al dragostei de neam și țară.

Biserica Ortodoxă Română, datorită legăturii ei permanente și nemijlocite cu preocupările și aspirațiile credincioșilor ei, ca fii ai poporului român, se bucură de toate împlinirile și realizările poporului și statului nostru. Toate aceste realizări, roade ale Republicii, au fost salutate și îmbrățișate cu toată căldura de Biserica Ortodoxă Română ocîrmuită cu pricepere și tact de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

Rămînînd credincioasă Evangheliei lui Hristos care poruncește deopotrivă atît iubirea și slujirea lui Dumnezeu, cît și iubirea și slujirea semenilor și a societății, Biserica Ortodoxă Română în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian sprijină prin întreaga sa activitate măreața operă de ridicare și propășire a patriei noastre scumpe Republica Socialistă România.

Convinsă fiind că aceasta este înalta ei misiune și menire în viața și în mijlocul credincioșilor ei, Biserica Ortodoxă Română, moștenitoare a unor vechi tradiții în frunte cu Sfîntul Sinod, și cu întreaga preoțime, au îndrumat și îndrumă pe credincioșii ei pe calea înfrățirii, a muncii și a păcii.

În pragul intrării în cel de-al XXX-lea an de la proclamarea Republicii, Biserica Ortodoxă Română, cu ierarhii, clerul și credincioșii ei, prețuind la o înaltă valoare toate înfăptuirile țării, sprijină cu toată ființa ei realizările poporului nostru și încredințează Conducerea superioară de Stat, că și pe viitor, de pe poziția și cu mijloacele ei, va sprijini în continuare, cu devotament și profunde sentimente patriotice, munca de înflorire și dezvoltare multilaterală a patriei noastre dragi, Republica Socialistă România.

Cei 29 de ani ai Republicii au fost și sînt tot atîtea trepte ale R. S. România spre viitorul luminos al ei. Un urcuș cu greutate și bucuriile sale, la care ne simțim cu toții părtași, fiecare dintre noi, indiferent de credință sau naționalitate, pentru că sîntem cetățeni și fii ai aceleiași patrii căreia Eminescu îi ura :

«La trecutu-ți mare, mare viitor !»

Diac. GH. BOGDAPROSTE

PASTORALE

† JUSTINIAN

DIN MILA LUI DUMNEZEU ȘI VOINȚA CLERULUI ȘI DREPTCREDINCIOȘILOR CREȘTINI, PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, LOCTIITOR AL SCAUNULUI DIN CEZAREEA CAPADOCIEI, MITROPOLIT AL UNGROVLAHIEI ȘI ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR

IUBITULUI NOSTRU CLER ȘI DREPTCREDINCIOȘILOR CREȘTINI, HAR ȘI PACE DE LA DUMNEZEU, IAR DE LA NOI ARHIEREASCĂ BINECUVÎNTARE

Iubiții Mei fii duhovnicești,

Sărbătorim astăzi Nașterea Domnului, Crăciunul.

În casele noastre, în jurul nostru, oriunde am fi, respirăm pretutindeni sărbătoarea, bucuria preaslăvitei minuni care a împărțit veacurile în două: venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu, «Carele pentru noi, oamenii și pentru a noastră mîntuire s-a pogorît din ceruri și s-a întrupat de la Duhul Sfînt și din Fecioara Maria și s-a făcut om» (Simbolul Credinței, art. 3).

Dar mai ales, acolo unde credincioșii noștri trăiesc din plin această bucurie duhovnicească, acolo unde ei, prin cîntările și cuvintele ascultate, își reînnoiesc și mai bine în minte și în suflet tabloul Nașterii Domnului, este Biserica.

Aici este locul în care ei, nu numai la acest dumnezeiesc Praznic, dar la toate zilele mari creștine, vin să trăiască aievea faptele sărbătorite, precum vin să sărbătorească acte personale din viața lor sau a familiilor lor.

Aș dori, iubiții Mei, ca în cuvîntul adresat vouă astăzi să vă lămuresc pe scurt ce este și ce trebuie să înțelegem prin Biserică.

Desigur, rostind cuvîntul «biserică», gîndul credincioșilor noștri se duce în primul rînd la acel lăcaș de închinăciune în care ei intră în toate sărbătorile, sau ori de cîte ori sufletul lor, la bucurii ori la neazuri, simte nevoia să fie mai aproape de Dumnezeu, să-I adreseze rugăciuni, să-I mulțumească pentru binefacerile primite de la El, să-și încălzească sufletul în atmosfera de sfințenie pe care o găsesc aici, în

casa în care știu că El este mereu prezent în Sfânta Împărtășanie ce se găsește în Sfântul Altar, în lăcașul în care atâtea icoane sfinte, zugrăvite pe pereți, le vorbesc despre viața de pe pământ a Mântuitorului și în care atâtea icoane de sfinți îi îndeamnă să trăiască și ei o viață cu adevărat creștină.

Și într-adevăr, iubiții Mei, așa este. Credincioșii au dreptate când, întrebați ce este biserica, răspund că ea este lăcașul sfânt Casa Domnului, în care ei vin să se închine, în care, lăsând afară «toată grija cea lumească», trăiesc în ea numai pentru suflet, se simte aici mai aproape de Dumnezeu.

Psalmistul, nu numai pentru el, dar și pentru credincioșii de totdeauna, spune : «Iar eu întru mulțimea milei Tale, voi intra în casa Ta, închina-mă-voi în sfânta biserică Ta» (Psalm V, 7).

Iar Mântuitorul spune : «Scris este : Casa Mea, casă de rugăciune se va chema» (Matei XXI, 13).

Însuși El a cinstit templul ca lăcaș al lui Dumnezeu. Când la vârsta de 12 ani, venind cu părinții Săi la Ierusalim pentru sărbătoarea Paștilor și pierzându-se prin mulțime a fost găsit de Maica Sa Sfântă în templu, știm ce i-a răspuns : «De ce Mă căutați ? Oare nu știați că în casa Tatălui Meu trebuie să fiu ?» (Luca II, 49).

În timpul propovăduirii Sale, El intra în sinagogi și predica. Iată ce citim în Sfânta Evanghelie : «Și a străbătut toată Galileea, învățând în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia împărăției...» (Matei IV, 23).

Până când comunitățile creștine s-au înmulțit și s-au întărit, până ce ele și-au zidit bisericile lor, ucenicii Domnului și cei ce primeau botezul devenind creștini se adunau la templu, casa sfântă a celor din Vechiul Testament și se rugau acolo. Sfânta Evanghelie spune despre Sfinții Apostoli : «Și erau în toată vremea în templu, lăudând și binecuvântând pe Dumnezeu» (Luca XXIV, 53).

Intr-altă parte citim în Sfânta Scriptură că un înger al Domnului deschizând ușile temniței unde erau închiși unii Apostoli ai Domnului, le-a poruncit zicând : «Mergeți și sfînd, graiți poporului în templu cu-vintele vieții acesteia» (Fapte V, 20).

Iar în Faptele Apostolilor citim : «Și a plecat Barnaba la Tars, ca să caute pe Saul și aflîndu-l, l-a adus la Antiohia. Și au stat acolo un an întreg, adunîndu-se în biserică și învățînd mult popor» (Fapte XI, 25—26). «Cînd m-am întors în Ierusalim, mă rugam în templu», spune într-un loc Sfîntul Apostol Pavel (Fapte XXII, 17).

Deci, cînd vorbim despre biserică, gîndul nostru se duce, în primul rînd, la lăcașul acesta sfînt în care ne găsim acum și pe care Sfînta Scriptură îl numește de multe ori «locuința lui Dumnezeu», «casa lui Dumnezeu», «lăcaș sfînt», «biserică sfîntă».

Iubiții Mei fii sufletești,

Prin biserică însă nu se înțelege numai lăcașul de închinăciune construit după anumite reguli și împodobit cu picturi adînc grăitoare și cu atâtea obiecte sfinte trebuincioase sfintelor slujbe.

Prin Biserică mai înțelegem așezămîntul, instituția sfîntă întemeiată de Mîntuitorul Hristos pentru mînuirea oamenilor.

Intr-adevăr, Domnul Hristos «pentru noi oamenii și pentru a noastră mîntuire», cum mărturisim în Simbolul Credenței, a venit pe pămînt luînd trup de om. Prin întruparea Sa și prin jertfa Sa de pe cruce El ne-a dat tuturor putința să ne mîntuim. Dar mîntuirea se capătă de fiecare credincios în parte.

Întrebarea este : cum se poate mîntui credinciosul ? Pentru că nu este de ajuns doar ca el să îi primit botezul, devenind creștin. Nu este de ajuns nici credința pe care o are. Pe lîngă acestea el trebuie, pentru a se mîntui, să ducă o viață trăită după învățătura lui Hristos, trebuie să săvîrșească deci fapte bune, precum are nevoie de harul lui Dumnezeu. «Vrei să înțelegi, omule, că credința fără fapte moartă este ?», spune Sfîntul Apostol Iacob (II, 20). «Prin harul Domnului nostru Iisus Hristos... ne vom mîntui», spune Sfîntul Apostol Pavel (Fapte XV, 11).

Ori, cine se ocupă de credincioși pentru a-i conduce la mîntuire, cine îi învață și le îndrumează viața pentru a trăi cu adevărat creștinește, unde găsesc ei și unde primesc harul lui Dumnezeu necesar mîntuirii ?

Biserica îi învață și-i conduce pe această cale ; prin ea, prin Sfințele sale Taine credincioșii primesc harul mîntuitor și sfințitor al Sfîntului Duh. Biserica face această lucrare, instituția aceasta întemeiată de Domnul Hristos și condusă de Duhul Sfînt, pe care El, Mîntuitorul, l-a trimis în lume în acest scop. El însuși spune : «Iar cînd va veni Mîngîietorul, pe care Eu îl voi trimite vouă de la Tatăl, duhul adevărului, care de la Tatăl purcede, acela va mărturisi despre Mine»(Ioan XV, 26). «În numele Meu, Acela vă va învăța toate și vă va aduce aminte despre toate cele ce v-am spus Eu» (Ioan XIV, 26), ne spune tot Mîntuitorul. Iar Duhul Sfînt conduce Biserica prin cei pe care El i-a ales și i-a așezat în fruntea sa, în acest scop. Căci iată ce citim în Faptele Apostolilor : Sfîntul Apostol Pavel a chemat la sine pe preoții Bisericii și cînd ei au venit la el, le-a zis : «Luați aminte de voi înșivă și de toată turma întru care Duhul Sfînt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu, pe care a cîștigat-o cu însuși sîngele Său (Fapte XX, 28).

Biserica, iubiții Mei, — așezămîntul acesta sfînt, întemeiat de Domnul Hristos, căci El Însuși a spus : «Pe această piatră (a credinței) voi zidi Biserica Mea» (Matei XVI, 18) -- este Trupul lui Hristos, iar El este Capul ei.

Sînt multe locuri în Sfînta Scriptură, în care Mîntuitorul este numit Cap al Bisericii, iar aceasta Trupul Său. «Și mai presus de toate, spune Sfîntul Apostol Pavel, L-a dat pe El Cap Bisericii, care este Trupul

Său» (Efes. I, 22—23). Tot el spune într-altă parte : «Și El este Capul trupului, adică al Bisericii» (Colos. I, 1, 18). «Iar voi sînteți trupul lui Hristos și mădulare (fiecare) în parte», citim în alt loc (I Cor. XII, 27). «Bărbatul este cap femeii, citim în Epistola către Efeseni, precum și Hristos este Capul Bisericii, trupul Său, al cărui mîntuitor și este» (V, 23). Sau într-alt loc citim : «Ci precum într-un singur trup avem mai multe mădulare și mădularele nu au toate aceeași lucrare, așa și noi, cei mulți, un trup sîntem în Hristos și fiecare în parte sîntem mădulare unii altora» (Romani XII, 4—5).

Sfinții Apostoli și urmașii lor au primit poruncă și putere de la Mîntuitorul de a propovădui, de a învăța pe oameni, de a-i conduce, de a-i sfinți, de a le ierta păcatele, de a-I continua lucrarea Sa mîntuitoare. «Mergînd învățați toate necumurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, învățîndu-le să păzească toate cîte v-am poruncit vouă», le-a spus El cînd s-a înălțat la cer (Matei XXVIII, 19—20). Iar a opta zi după înviere, la Duminica Tomii, cum de obicei numește Biserica această zi, suflînd peste Sfinții Apostoli, Domnul le-a spus : «Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi... Luați Duh Sfînt ; căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține vor fi ținute» (Ioan XX, 21—23). Tot El spune Sfinților Apostoli : «Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă și cel ce se leapădă de voi se leapădă de Mine, iar cel ce se leapădă de Mine se leapădă de Cel ce M-a trimis pe Mine» (Luca X, 16).

Domnul Hristos a lăsat Bisericii, care este Trupul Său, conducători pe Sfinții Apostoli, căroră le-a dat porunca de care am amintit, iar aceștia, la rîndul lor, au așezat în fruntea Bisericilor pe care le-au înființat episcopi căroră le-a dat sarcina de a conduce aceste Biserici zicîndu-le : «Luați aminte... ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu» (Fapte XX, 28). Iar Sfîntul Apostol Pavel vorbește și mai pe larg despre Biserica și despre mădularele Trupului lui Hristos, membrii ei, cu rosturile lor, zicînd : «Și El (Mîntuitorul) a dat pe unii ca să fie apostoli, pe alții prooroci, pe alții vestitori, pe alții păstori și învățători, spre desăvîrșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea Trupului lui Hristos» (Efes. IV, 11—12), care este, după cum am văzut, Biserica.

Hristos-Domnul a înființat Biserica Sa ca un așezămînt cu puteri depline. Iată ce spune El, vorbind de aproapele nostru care ne greșește și care nu ascultă de nimeni : «Spune-l Bisericii, iar de nu va asculta nici de Biserica, să-ți fie ție ca un păgîn și vameș» (Matei XVIII, 17), arătînd prin aceasta puterea pe care a primit-o Biserica de a pune rînduială în toate, în viața și în credința fiilor săi.

După cum spune Sfîntul Apostol Pavel, «Biserica Dumnezeului celui viu este stîlpul și temelie adevărului» (I Tim. III, 15). Ea este deci

stîlul, farul conducător al credincioșilor, ea este temelia adevărului, păstrătoarea învățaturii creștine, lăsată nouă de Mîntuitorul prin Sfinții Apostoli.

Iubiții Mei fii duhovnicești,

Rostim cu toți în «Crez», în «Simbolul Credinței»: «Cred într-una. sfîntă, sobornicească și apostolească Biserică».

Iată deci că Biserica are mai multe însușiri de seamă.

Ea este «una», pentru că Unul este și Intemeietorul ei, care a spus despre ea: «Biserica Mea» (Matei XVI, 18). În rugăciunea dinaintea Patimilor și Răstignirii Sale, Mîntuitorul vorbind despre apostoli și despre cei ce vor crede în El, spune: «Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine prin cuvîntul lor, ca toți să fie una» (Ioan XVII, 20—21). Sfîntul Apostol Pavel spune: «Siliți-vă să păstrați unitatea Duhului... Este un singur trup și un singur Duh... Este un Domn, o credință, un botez» (Efes. IV, 3—5). «Eu sînt vița, voi sînteți mlădițele», spune Mîntuitorul (Ioan XV, 15). Trebuie să fie «o turmă și un păstor», spune tot El (Ioan X, 16).

De aceea, Biserica, se străduiește ca toți credincioșii creștini «să ajungă la unitatea credinței» (Efes. IV, 13), ca «toți să fie una», urmînd cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel care spune: «Împliniți bucuria mea, ca să gîndiți la fel, avînd aceeași iubire, același suflet, aceeași cugețare. Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din mărire deșartă» (Filip. II, 2—3).

«Sfîntă» este Biserica, pentru că Sfînt este Capul ei, Mîntuitorul Hristos și pentru că El a slințit-o prin sîngele Său, cum spune Sfîntul Apostol Pavel: «Hristos a iubit Biserica și s-a dat pe Sine pentru ca s-o stînjească... ca să fie sfîntă și fără prihandă» (Efes. V, 25—27).

Mărturisim în «Simbolul Credinței» că Biserica este «sobornicească», universală, pentru că ea are menirea să adune la sînul său pe toți credincioșii din toate popoarele pămîntului. Pentru ea «nu mai este elin și iudeu, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos» (Colos. III, 11). Mîntuitorul a poruncit Apostolilor Săi să propovăduiască *Evanghelia la toate neamurile* (Luca XXIV, 47).

Biserica mai este «sobornicească», pentru că autoritatea văzută cea mai înaltă, care se îngrijește de bunul său mers și hotărăște în problemele de credință și de disciplină, de viațuire creștină, este Soborul sau Sinodul Ecumenic, format din episcopi de pretutindeni, din întreaga lume creștină, cei care păstrează învățătura Mîntuitorului neschimbată, transmisă nouă prin Sfinții Apostoli, prin scrierile și tradiția apostolică.

În sfîrșit, iubiții Mei, Biserica este numită în «Simbolul Credinței» și «apostolească» pentru că a fost zidită «pe temelie apostolică... piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos» (Efes. II, 20), cum

spune Sfântul Apostol Pavel. De asemenea, ea este «apostolească», pentru că învățătura sa a fost răspândită în lume de Sfinții Apostoli și pentru că ea păstrează neschimbată această învățătură primită de la ei. Sfântul Apostol Pavel îndeamnă pe creștinii din vremea sa, spunând: «De aceea deci, fraților, stați neclintiți (în credință) și țineți predaniile pe care le-ați primit, fie prin viu grai, fie prin epistola noastră» (II Tesal. II, 15). Iar Sfântul Apostol Petru îndeamnă și el pe credincioși: «Să vă aduceți aminte de cuvintele cele mai înainte grăite... și de porunca Domnului și Mântuitorului, dată prin Apostolii voștri» (II Petru III, 2).

Iubiții Mei fii duhovnicești,

Iată, deci, pe scurt, ce trebuie să înțelegem prin Biserică. În afară de lăcașul în care credincioșii vin să se roage, să cunoască adevărurile de credință și să primească harul lui Dumnezeu prin Sfintele Taine, ea este instituția, așezămîntul întemeiat de Mântuitorul, care cuprinde întreaga obște a creștinilor celor care păstrează învățătura Lui neschimbată, așa cum El și Sfinții Apostoli ne-au lăsat-o și care înțeleg să stea sub ascultarea celor pe care El, Hristos-Domnul, i-a lăsat să conducă acest așezămînt, ca urmași ai Sfinților Apostoli, adică ierarhia bisericească: episcopii și preoții. Căci Sfinții Apostoli au așezat în toate Bisericile pe care le-au înființat, episcopi și preoți, poruncindu-le acestora ca și ei la rîndul lor să facă același lucru. «Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, spune Sfântul Apostol Pavel lui Tit, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc și să așezi preoți prin cetate, precum ți-am rînduit» (Tit I, 5). Iar în Faptele Apostolilor citim că Pavel și Barnaba «au rînduit preoți în fiecare Biserică» (Fapte XIV, 23).

Vă sfătuiesc, iubiții Mei, să nu uitați că faceți parte din această mare obște creștină, că sînteți mădulare ale Bisericii, ale Trupului lui Hristos și să prin aceasta aveți îndatorirea sfîntă de a fi mădulare bune, sănătoase ale ei.

De altfel, avem bucuria să constatăm că fiii Noștri sufletești, credincioșii Noștri, sînt puternic legați de Biserica noastră, pe care o socotesc mamă a lor, ale cărei învățături și datini le respectă, știind că ele sînt «predanii» de la Sfinții Apostoli. De asemenea, cînd este vorba de biserica lăcaș de închinăciune, credincioșii Noștri intră în ea cu evlavie, o socotesc și o îngrijesc ca pe însăși casa lor, înzestrînd-o cu toate cele de trebuință și înfrumusețînd-o, așa cum se cuvine să fie «Casa Domnului».

Iar Eu, prin voia lui Dumnezeu urmaș al Sfinților Apostoli la cîrmuirea Bisericii ortodoxe din Țara noastră binecuvîntată de Dumnezeu, vă îndemn cu cuvînt cald de Părinte sufletesc al vostru, ca să fiți mereu aceleași mădulare cinstite ale Bisericii Mîntuitorului Hristos.

Vă îndemn, de asemenea, să fiți fii vrednici și devotați ai Patriei noastre, — care în anul ce vine va aniversa două acte importante din zbuciumata sa istorie : 100 de ani de la Războiul de Independență din 1877, în urma căruia România a devenit țară liberă și independentă, care a pășit cu hotărîre pe calea progresului și 70 de ani de la Răscoala țărănească din 1907, în care mii de fii ai țării și-au dat viața pentru dreptate socială, ideal al tuturor vremurilor, care este în același timp ideal evanghelic, Biserica propovăduind întotdeauna libertatea, egalitatea și dreptatea pentru toți oamenii și sprijinind pe cei care se străduiesc pentru îndeplinirea lor.

Cu aceste gânduri și îndemnuri, Mă rog lui Dumnezeu pentru sănătatea voastră și a celor dragi ai voștri, pentru binele și propășirea Țării noastre iubite și pentru pacea întregii lumi, vă fac tuturor urări de sănătate și fericire cu prilejul dumnezeiescului Praznic de astăzi și Anului nou, 1977, în care vom păși peste câteva zile și vă binecuvîntez cu binecuvîntarea apostolică : «Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfîntului Duh să fie cu voi cu toți» (II Cor. XIII, 13). Amin !

+ Justinian

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

25027 x 38 = 950950

† A N T I M

DIN MILA LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOP AL EPARHIEI TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

Intregului nostru cler și tuturor dreptcredincioșilor creștini din această Eparhie : har, milă și pace de la Dumnezeu-Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos, iar de la smerenia noastră arhieresti binecuvântări.

«Care pentru noi oamenii și pentru a noastră mîntuire s-a pogorît din ceruri și s-a întrupat de la Duhul Sfînt și din Maria Fecioara și s-a făcut om» (Crezul, art. 3).

Iubiți credincioși,

Cu sufletul plin de bucurie, venim în această strălucită sărbătoare, să vestim tuturor celor ce cred și mărturisesc preasfîntul și preadulcele nume al lui Iisus Mîntuitorul nostru, despre nașterea și lucrarea Sa dumnezeiască în lume. Căci într-adevăr «*Cuvîntul trup s-a făcut și s-a sălășluit între noi*» (Ioan I, 14), așa cum a fost proorocit de demult. Vestirea aceasta a mîngîiat cugetele și viața părinților și strămoșilor noștri, ca și ale nenumăratelor generații din trecut.

Cu aceeași putere și tresăltare ea se revarsă și acum asupra noastră și asupra tuturor celor ce-L întîmpină cu vrednicie pe Pruncul Iisus, și-I găsesc sălaș curat în inimile lor.

Nașterea cea mult așteptată a Domnului nostru Iisus Hristos stă la temelia mîntuirii noastre. Ea izvorăște din dragostea cea mare de oameni a lui Dumnezeu, Care «*așa a iubit lumea, încît pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viața veșnică*» (Ioan III, 16).

Taina slăvitei întrupări își află înțelegerea în dăruirea de Sine și în jertfa cea plină de iubire a Părintelui Cereșc.

Prin nașterea cea după trup, după cum spune marele apostol Pavel, Fiul lui Dumnezeu «s-a deșertat pe Sine, chip de rob luînd, întru asemănarea oamenilor făcîndu-se. Și cu închipuirea aflîndu-se ca omul, s-a smerit pe Sine, ascultător făcîndu-se pînă la moarte și încă moarte de cruce» (Filip. II, 6—8).

Iubiți fii duhovnicești,

Întruparea Domnului nostru Iisus Hristos este un eveniment de însemnătate covârșitoare, care după concepția noastră a influențat viața și cultura popoarelor și a deschis o nouă eră în istorie.

Acest fapt l-a îndemnat pe fericitul întru pomenire Dionisie cel Mic, însemnat teolog, călugăr, născut în veacul al V-lea în părțile Dobrogei noastre, să propună ca numărătoarea anilor să se facă de la anul nașterii lui Hristos, ceea ce a fost primit cu timpul de către toate popoarele civilizate ale lumii.

Faptele și învățătura Mîntuitorului Iisus Hristos, așa cum acestea ne sînt arătate în Sfintele Evanghelii și în scrierile rămase de la ucenicii Săi, sînt o călăuză luminoasă pentru viața și îndrumarea credincioșilor, din toate timpurile, în calea lor către desăvîrșire și fericire.

După înălțarea Sa la cer, Mîntuitorul a încredințat misiunea sfîntă a venirii Sale în lume, Bisericii pe care El a întemeiat-o și a răscumpărat-o cu scump singele Său, spre sfințirea și mîntuirea tuturor oamenilor credincioși.

Biserica este păstrătoarea dreptelor învățături de credință și moștenitoarea harurilor Duhului Sfînt. Însuși Hristos este pururea nelipsit din sinul Bisericii și, împreună cu Duhul Sfînt, veghează la desfășurarea activității ei și la sporirea duhovnicească a credincioșilor. El este capul și îndrumătorul nevăzut al Bisericii, iar Duhul Sfînt o însuflețește și o întărește cu darurile Sale bogate.

Din dumnezeiescul așezămînt al Bisericii fac parte toți cei ce păstrează dreapta credință și păzesc rînduielile și poruncile ei mîntuitoare.

Credincioșii, mădulare vii ale Bisericii, care se bucură de luminile și binefacerile ei, și care se împărtășesc din izvorul darurilor celor șapte sfinte taine, se cade să arate toată dragostea și cinstirea cuvenită Bisericii, Prea-alesei Doamne, Mireasă a lui Hristos, cum o numesc unii dintre apostoli. În același timp, trebuie să asculte cuvîntul și povața ei, de la slujitorii altarului,

căroră li s-a încredințat sarcina de a învăța, de a sfinți și de a călăuzi viața credincioșilor. Căci Hristos a spus : «*Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă și cel ce se leapădă de voi, de Mine se leapădă*» (Luca X, 16).

Iubiții mei fii sufletești,

În afară de cele arătate despre acest sfânt așezământ, Biserica este cunoscută de noi toți și ca lăcaș de rugăciune și de întâlnire cu Ziditorul, în care zidirea se închină Ziditorului. Ea este casa Domnului, în care creștinii vin să se roage și să se bucure de darurile credinței.

Lăcașurile de cult sînt scaun de preamărire a lui Dumnezeu, dar în același timp loc de îndrumare sufletească, de care se leagă cele mai însemnate momente din viața credincioșilor noștri. Aici ei primesc taina sfîntului botez, prin care intră în rîndul creștinilor și dobîndesc iertarea de păcatul strămoșesc. Aici li se face ungerea cu sfîntul și marele mir și primesc pecetea darurilor Sfîntului Duh pentru sporirea puterilor duhovnicești. Aici credincioșii iau parte la săvîrșirea Sfintei Liturghii care reînnoiește jertfa de pe cruce a Mîntuitorului, și ei se împărtășesc cu sfîntul Trup și Sînge al Domnului, spre iertarea păcatelor și viața de veci. În fața altarului se înfățișează tinerii, care doresc să primească binecuvîntarea Bisericii, spre a întemeia un nou cămin creștinesc. Aici se adună creștinii în orice vreme, dar mai ales în vreme de necaz și întristare pentru mîngîiere și îmbărbătare.

Biserica este așezământ al evlaviei creștine, în care se cultivă dragostea de Dumnezeu și de aproapele.

Biserica este școală a sufletului și a inimii, în care se învață poruncile dumnezeiești și se deprinde lupta ce trebuie dusă împotriva răului și a patimilor din noi.

Ea este «spital», în care se tămăduiesc bolile sufletești și trupești, izvorîte din păcat. Celui mîndru, Biserica îi recomandă smerenie. Celui lacom îi dă îndrumări de cumpătare. Celui ce rîvnește la bunurile altuia și este stăpînit de patima cîștigului urît îi arată calea spre bunăstare prin muncă cinstită.

Ea este scaun de judecată a gîndurilor și faptelor noastre rele, la care făptuitorul se face judecătorul său, își cercetează cugetul și singur se osîndește și își caută drumul spre îndreptare.

Ea este loc de întâlnire tainică a noastră în rugăciune cu cei trecuți în lumea nevăzută, cu părinții, rudele și toți cei dragi nouă, plecați pe calea veșniciei.

Ea este locaș al iertării și al împăcării dintre oameni. Prin rugăciunile și cîntările la care participă, ea le înobilează cugetele și simțirile, îi unește și-i înfrățește în viața de toate zilele.

Biserica, zidită pe temelia păcii și a dragostei de oameni, este locașul de unde totdeauna au pornit cele mai bune gânduri pentru popor. Și astăzi, sub acoperămîntul ei, se cuvine să culegem cele mai alese îndemnuri pentru propășirea marei obști din care facem parte, scumpa noastră Patrie, și pentru sprijinirea mărețelor năzuințe de apropiere și colaborare între toate popoarele lumii.

Făcînd această privire asupra rosturilor lăcașurilor de cult, avem prilejul să ne exprimăm bucuria de a fi martori ai grijii pe care credincioșii noștri, din cele mai multe parohii, au arătat-o pentru repararea, înfrumusețarea și înzestrarea cu cele trebuitoare a sfintelor biserici. Preabunul Dumnezeu, cu mila Sa bogată, să răsplătească dragoste și rîvna celor ce iubesc podoaba casei Sale și locul slavei Sale.

Dragi fii sufletești,

Dacă într-adevăr credem că Biserica prelungește întruparea Mîntuitorului, noi cei ce purtăm numele de creștini și sîntem luminați de harurile ei, se cuvine să urmăm sfaturile și poruncile ei, arătînd pildă bună în viața noastră de toate zilele, în purtarea noastră în familie și în societate. În același timp, ca cetățeni ai Patriei noastre, avem datoria «să purtăm grijă de ce este bine nu numai înaintea Domnului, ci și înaintea oamenilor», precum ne învață apostolul neamurilor (II Cor. VIII, 21) și să ajutăm cu toată sîrguința la împlinirea trebuințelor obștești.

Sub ochii noștri vedem cum orașele și satele țării se dezvoltă și se înfrumusețează prin hărnicia întregului popor. Cu aceeași rîvnă și dragoste patriotică să pășim cu însuflețire în noul an, ce se deschide în fața noastră, pentru a dobîndi noi realizări și a urca noi trepte pe scara progresului Patriei noastre.

Cu aceste gânduri de mai bine și cu aceste năzuințe să întîmpinăm sărbătorește, în anul ce vine, centenarul dobîndirii Inde-

pendenței de stat a României și împlinirea a șapte decenii de la răscoala țărănească din 1907, moment de mare însemnătate în evoluția socială a poporului nostru.

Vestindu-vă bucuria nașterii lui Hristos și despre felul cum Biserica peste veacuri continuă misiunea Mîntuitorului, aducem părinteștile noastre felicitări clerului și credincioșilor din eparhia noastră. Totodată vă adresăm tuturor urarea ca marele praznic de astăzi și cele următoare să umple inimile voastre cu simțiri alese de mulțumire sufletească și să vă dăruiască sănătate, noi puteri de muncă și în toate bună sporire.

Binecuvîntarea Domnului să fie peste voi toți cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Al vostru Părinte duhovnicesc, pururea rugător către Iisus Hristos, Domnul nostru,

† ANTIM

Arhiepiscopul Tomisului și Dunării de Jos

19210 x 38 = 731/1

† A N T I M

DIN MILA LUI DUMNEZEU,
EPISCOP AL DE DUMNEZEU-PĂZITEI EPARHII A BUZAULUI

Iubitului nostru cler și binecredincioșilor creștini har, milă și pace de la Dumnezeu-Tatăl și de la Domnul Iisus Hristos, iar de la Noi arhierescă binecuvîntare.

«Iar cînd a venit plinirea vremii, a trimis Dumnezeu pe Fiul Său Unul-Născut, care s-a născut din femeie și a fost supus sub lege» (Galateni IV, 4).

Iubiți fii sufletești,

Și în acest an, al mîntuirii sfînta noastră Biserica strămoșească, prin darul Sfîntului Duh ne-a chemat în sfintele și dumnezeieștile locașuri ca să prăznuim cu dumnezeiască cuviință în laude și cîntări duhovnicești nașterea trupească a Fiului lui Dumnezeu.

Zicem împreună cu Biserica : «Îngereștilor puteri mergeți înainte; cei din Vitleem gătiți ieslea; Cuvîntul se naște. Iată acum «cînd a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său Unul-Născut, care s-a născut din femeie și a fost supus sub lege» (Gal. IV, 4).

«Iată Fecioara în pîntece va lua și va naște Fiu și vor chema numele lui Emanuel, care se tîlcuiește «Cu noi este Dumnezeu» (Isaia VII, 14).

Cu unele graiuri ca acestea prorocul Isaia ne aduce fericita veste a Întrupării Domnului. Cine nu rămîne uimit auzind aceasta, ca Dumnezeu să se întrupeze pîntre noi oamenii și pentru a noastră mîntuire, așa cum mărturisim în «Crez».

Sosise vremea hotărîtă din veci pentru împăcarea noastră cu Dumnezeu.

Să auzim glasul evanghelicesc despre Nașterea Domnului :

«În zilele acelea a ieșit poruncă de la Cezarul August, să se înscrie toată lumea... Deci, s-au dus toți să se înscrie fiecare în cetatea sa. S-a suit și Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, la o cetate a lui David care se chema Vitleem, pentru că el era din casa și din neamul lui David, ca să se înscrie cu Maria, logodnica sa, care era grea. Dar pe cînd erau ei acolo, Mariei i-a venit vremea să nască și a născut pe Fiul Său Întîiul-născut. L-a înfățișat și L-a culcat în iesle pentru că n-au avut loc la casa de oaspeți» (Luca II, 1—8). Ia-ți Proorocule Davide psaltirea și cîntă cu Duhul Sfînt, că din Fecioara Maria se naște fiu fără amestecare, cel născut mai înainte de toți vecii. Văzduhul răsună de glasuri îngerești : *«Slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire»* (Luca II, 14).

Păstorii care își pășteau oile în jurul Vitleemului la vestea adusă de îngeri dau fuga în cetate la Peșteră «și au găsit pe Maria, și pe Iosif, și Pruncul culcat în iesle». Magii, împărații de la Persida călăuziți de o stea luminoasă care li se arătase pe cer, venind și ei la Peșteră, s-au închinat noului Împărat și i-au adus daruri : aur, smirnă și tămîie. Aur ca unui împărat, tămîie ca unui Dumnezeu și smirnă pentru înomenirea și îngroparea Sa.

Ne aducem aminte și de uciderea pruncilor la porunca lui Irod cu gîndul, că poate printre aceștia va fi și Pruncul Iisus.

Providența divină I-a purtat de grijă căci din porunca lui Dumnezeu, Iosif a luat Pruncul și pe mama lui și a fugit în Egipt unde au stat pînă după moartea lui Irod. Cîntările bisericesti și colindele de Crăciun ne readuc în memorie Vitleemul unde s-a născut Domnul : *«Mititel, înfășeșel, cu scutec de bumbăcel. Vîntul bate, nu-L răzbate, neaua ninge, nu-L atinge»*. Întruparea este acum o taină a fericirii noastre. Taina cea din veac ascunsă astăzi ni se descoperă. El — Domnul Iisus — este Dumnezeu născut în peștera cea săracă, venit în lume pentru mîntuirea noastră.

Numirea noastră de creștini este un titlu de adopțiune reală, care ne dă viața veșnică și putința de-a cunoaște pe Dumnezeu și a-L iubi.

Sfînta Fecioară Maria, cu adevărat Născătoare de Dumnezeu este mai «cinstită decît Heruvimii și mai mărită fără de asemănare decît Serafimii». În necazuri și în nevoi, nu avem altă mîngiere decît pe Maica lui Dumnezeu. Ea se bucură în Biserica noastră de o supracinstire în slujbele și rugăciunile cuvenite.

Praznicul întrupării Domnului este Sărbătoarea cerului și a pământului ; cu Sf. Apostol Pavel vă îndemnăm și noi și vă spunem : «*Vă îmbrăcați în Domnul Iisus Hristos...*» (Romani XIII, 14).

Magii mînați de marea lor credință și călăuziți de steaua minunată, au pornit la un drum greu și îndepărtat pentru a se închina «Noului Împărat» de curînd născut.

N-avem nevoie să facem o călătorie atît de îndelungă pentru ca să aflăm pe Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos.

Îl aflăm în sfînta Biserică. Pe Sfîntul Prestol este de față prin Sfînta împărtășanie ori de cîte ori se săvîrșește Sf. Liturghie.

«Cine nu are Biserica de mamă, nu poate avea pe Dumnezeu de tată» — se exprimă un părinte bisericesc.

Întrupate Cuvinte, ai venit la noi să ne înveți și să ne arăți adevărata credință, luminîndu-ne sufletele pe cărările mîntuirii.

Ne spune în această privință Apostolul Pavel : «*Cu inima se crede întru dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mîntuire*» (Romani X, 10).

A opta zi de la nașterea, Pruncului I s-a dat numele Iisus după obiceiul vremii. El, care este dătătorul legii, de-a Sa bunăvoie s-a supus legii.

Așa și noi să ne supunem poruncilor Bisericii și celor ale Statului. Să trăim în pace, frățietate și să căutăm folosul aproapei. Să dovedim că am dezbrăcat pe omul cel vechi și să ne îmbrăcăm întru înnoirea vieții la care sîntem cu toții chemați.

«*Încolo, frații mei numai ce-i adevărat, ce-i cinstit, ce-i drept, ce-i curat, ce-i vrednic de iubit, ce-i vrednic de laudă, orice faptă bună și orice-i de laudă numai aceea să faceți și Dumnezeul păcii va fi cu voi*» (Filipeni IV, 8).

Cu o îndreptățită mîndrie patriotică, am sărbătorit aniversarea a 1600 ani de la întemeierea Buzăului, dovedită documentar. Am trăit clipe de elevație istorică și de patriotism. Ceea ce a sporit mult entuziasmul acestei aniversări a fost vizita Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii, care ne-a vizitat orașul și a dat îndrumările convenite pentru a merge mai hotărîți pe linia realizărilor și înaintarea spre un viitor de fericire și bunăstare a poporului nostru.

În curgerea Anului nou în care vom păși de la 1 ianuarie 1977, vom sărbători fericita aniversare a 100 de ani de la războiul din 1877 pentru independența țării noastre și vom comemora 70 ani de la răscoala din 1907. Vom fi prezenți cu toții la aceste aniver-

sări, căci știut este faptul că Biserica a fost împreună cu poporul nostru dintru început și a adus contribuția ei la binele și fericirea poporului.

Frământarea care a cuprins întreaga omenire este o dovadă indubitabilă, că omenirea dorește o nouă viață de unire, colaborare și înfrățire între neamuri și popoare. Țara noastră prin Președintele ei Nicolae Ceaușescu joacă un rol de frunte în această privință, iar Biserica noastră în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian își aduce contribuția ei pe linia ecumenismului — înfrățirea tuturor Bisericilor din lume.

În numele paternității divine, toți sîntem fiii aceluiași Tată din cer și trebuie să ne iubim unii pe alții precum și Hristos ne-a iubit pe noi.

De încheiere, vă îndemnăm, o iubiților să vă îndepliniți toate datoriile pe care Biserica vi le rînduiește precum și legile țării — scumpei noastre Patrii, cu sfințenie.

Bucuriile Praznicului Întrupării Domnului să se reverse cu îmbelșugare în casele voastre, cu voie bună spre slava Celui ce în peșteră s-a născut și în iesle s-a culcat pentru a noastră mîntuire.

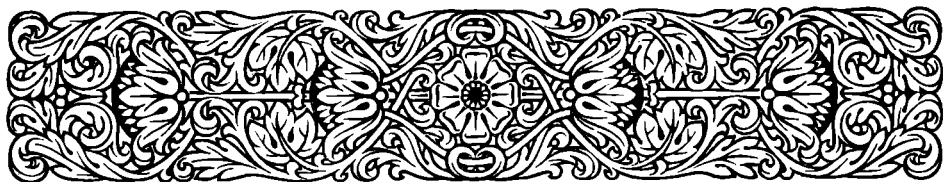
«Harul Domnului nostru Iisus Hristos, să fie cu voi cu toți» (Romani XVI, 24).

Al vostru iubitor Părinte duhovnicesc și fierbinte rugător pentru amîndouă fericiri,

† ANTIM

Episcop al Buzăului

13475 x 38 = 512050

ÎNDRUMĂRI PASTORALE ȘI OMILETICE

LA DUMINICA A XII-A DUPĂ RUSALII

«Învățătorule bune, ce voi face să am
viața de veci?»

Iată marea întrebare a vieții noastre sufletești. Iată întrebarea cea mare pe care o pune fiecare creștin în taina inimii sale. Iată întrebarea marilor frământări ale sufletului omenesc: «ce să facem să avem viața de veci?». Și tulburat de această întrebare sufletul nostru din negura vremurilor așteaptă la răscruce de veacuri un răspuns. Și s-a întâlnit cu atîția legiuitori, cu profeți și făuritori de diferite curente filosofice și nici unul nu i-a dat un răspuns mulțumitor.

S-a întâlnit omul cu legea lui Moisi și și-a înrădăcinat în suflet cele zece porunci — decalogul —, primul cod de credință și de morală superioară, dar nu l-a mulțumit. A deschis cartea psalmilor și la armonia poetică a simțămintelor marelui profet, strămoș al Betleemului, a întrezărit zorii unei vieți pline de nădejdi. Acolo poate a găsit gânduri de înaltă trăire, de ridicare pînă la o anumită limită a sensibilității sale spirituale, dar nu a ajuns prea sus. A deschis Cartea Proverbelor și a găsit acolo umbra unor experiențe, cristalizate în metafore, strînse în poezia înțelepciunii lui Solomon și filtrate prin sita vremurilor. Dar nici aici nu a aflat bucuria ce căuta.

De aceea, Mîntuitorul, Fiul lui Dumnezeu, în învățătura Sa, Cel ce a dat soluții fericite pentru multe dintre problemele vieții, Cel ce a dat răspuns la toate întrebările sufletești, în pericopa evanghelică ce s-a citit astăzi, încearcă să dea un răspuns la marea întrebare: «ce să fac să am viața de veci?».

Căci iată un om, un tînăr, un anonim, vine la Iisus și-I pune această întrebare. Vine un om și-L întreabă pe Dumnezeu cum să găsească mîntuirea. Vine zidirea la Ziditor și-L întreabă ce este fericirea. Vine pă-

mîntul și întreabă cerul cum să ajungă și el acolo. Vine un păcătos la Împăratul și Stăpînul iubirii și al iertărilor și-I cere mila, iertarea și împăcarea sufletului său.

Nu putem cunoaște precis cît era gradul de cinste al tînărului din evanghelie. Nu putem să-l fixăm nici în ceata fariseilor și nici a indiferenților după felul întrebării puse lui Hristos : «învățătorule bune...». Nu putem preciza dacă era un om drept sau era un lingușitor, ori un om viclean. Dacă va fi fost un lingușitor, crezînd că prin această întrebare va face pe Mîntuitorul să-i adreseze vreun cuvînt de laudă se înșeală. Dar Iisus care cunoaște gîndurile tuturor, vede că întrebarea poate avea două răspunsuri : dacă acest cuvînt este o lingușire, nu are ce să primească înapoi ; dacă este spus cu seriozitate, atunci el recunoaște dumnezeirea lui Hristos. Aceasta o confirmă cuvintele Fiului lui Dumnezeu care răsună : «Ce-Mi zici bun ; nimeni nu este bun fără numai unul Dumnezeu».

De aceea, cu un înalt tact pedagogic, Mîntuitorul îl trimite mai întîi la poruncile vechi, la poruncile vieții și legii. Neputînd să se dumirească repede, Iisus le spune : «Să nu ucizi, să nu fii desfrînat, să nu furi, să nu fii mărturie mincinoasă și să cinstească pe părinți ca însași pre sine». Aceste cuvinte le aude tînărul care, poate în conștiința sa, le-a revăzut pe toate. Au trecut prin fața ochilor lui, într-o clipă, toate faptele vieții sale, tot noianul amintirilor lui. De aceea declară : «Toate acestea le-am făcut din tinerețele mele», ce-mi mai lipsește ?

Totuși întrebarea pe care o pune lui Hristos ne face să-i acordăm un credit moral și spiritual. Ne face să lăsăm sufletului lui o parte din locul acela sfînt pe care îl are fiecare din noi, o parte din locul acela curat din ființa noastră interioară în care nu se poate călca oricum, ci numai cu sfințenie. Ne face să vedem într-însul un reprezentant al acelor care vor să se ridice și să zboare cît mai sus deasupra obișnuitului și efemerului, în veșnicie. Pentru aceasta Mîntuitorul îi răspunde cu vorbe sfînte scoase din tezaurul minunat al smereniei : «De voiești să fii desăvîrșit, mergi, vinde tot ce ai și dă săracilor și vei avea comoară în ceruri și urmează Mie». Astfel Iisus Hristos îi dă o nouă orientare dorinții sale de desăvîrșire. Îi îndreptează privirea spre El, spre transcendentul infinit al iubirii de Dumnezeu, de oameni și a desăvîrșirii.

Aceasta ar însemna : «dacă ai împlinit poruncile Mele, dacă nu ai furat nimic de la nimeni, dacă nu ai neîndreptățit și nu ai mințit pe cineva, dacă nu ai urît pe fratele tău și l-ai iubit atunci este clipa să dovedești acestea. Desprinzîndu-te de pămînt, de bunurile tale, împarte averea la săraci printr-o mai dreaptă folosire a bunurilor de care dispui, căci pentru a fi desăvîrșit trebuie să fii cu cea mai mare abnegație «mai întîi față de tine însuși. Gîndește-te și la nevoile altora. Lasă toate și urmează Mie, căci acolo este comoara ta unde este și inima ta».

Și iată că Mîntuitorul a lovit cu aceste cuvinte unde era cea mai slabă parte din ființa tînărului din evanghelie, în punctul cel mai vulnerabil. Era prea legat de bunurile sale. Iubea mai mult averea decît

pe aproapele. Ar fi vrut să aibe și cerul și pământul la picioarele sale. De aceea sfatul lui Iisus nu-i convine. El nu se aștepta la astfel de întorsătură a lucrurilor. Gîndul său i-a zburat deodată la averea lui, la pământul lui, la hambarele și la slugile lui, la bijuteriile, banii și confortul, mîncarea și băuturile sale alese la hainele lui strălucitoare, la toată onoarea ce o avea de la toți cei din jurul său, la toate bogățiile sale, unele cîștigate în dauna aproapelui, a săracilor și a celor nedreptățiți. Gîndul acesta a făcut, asemenea unui vultur, un zbor de o clipă lungă cît veșnicia asupra personalității și a orgoliului său, asupra omeneșului și mîndriei sale. Era prea legat de toate și, de aceea, lăsînd capul în jos, părăsește pe Mîntuitorul. Cerul era prea departe pentru el și pentru simțămintele lui. Plin de rușine, se strecoară printre oameni, și plecînd, ia cu dînsul nostalgia unei fericiri pe care nu o va mai atinge niciodată.

Iată ce lecție minunată dă Iisus acelor care caută ca prin metode ispititoare să poată să intre pe poarta veșniciei. Tînărul din evanghelie era un om bogat, era un om cultivat, dar în același timp, era legat de carul lui Mamona, acel car de aur strălucitor, dar în același timp uci-gaș. Un astfel de om nu se poate ridica spiritual la marile înălțimi ale desăvîșirii și veșniciei. Numai acea bogăție care îmbogățește și pe cei săraci, numai acei bogați care se consideră ca niște economi ai bunurilor lor, folosindu-le în scopuri de milostenii și ajutorare, de alinare a suferințelor vieții și de mîngiere a rănilor trupești și sufletești, numai aceia pot ajunge în împărăția lui Dumnezeu.

Cît de frumos ne arată nouă cartea sfîntă, încă dintru început că și Avraam a fost bogat pentru că avea 318 servitori în casa sa, dar a fost primitor de săraci și de străini și mult milostiv. El și-a închinat toată averea și viața sa lui Dumnezeu, și la un moment dat, pe însuși fiul său Isac, a vrut să-l aducă jertfă Domnului (Facere XXII, 10). De asemenea și Iov a fost bogat ne spune nouă Sfînta Scriptură și cît de minunat mărturisește el: «Am fost orb orbilor și picioare șchiopilor: gurile semenilor mei m-au lăudat și nici un sărac nu a ieșit din casa mea deșert!» (Iov XXXI, 16—20). Ce să mai spunem despre David împăratul, care a fost bogat, dar aceasta nu l-a oprit să se roage lui Dumnezeu în toate zilele, cînd cîntă el în cartea Psalmilor: «Nu am nădăjduit spre avuție, ci spre judecățile Tale Doamne» (Psalm CXVIII, 62).

Bogat a fost și Zaheu vameșul, și o parte din această bogăție va fi fost adunată pe nedrept. De aceea, socotindu-se, a zis Mîntuitorului: «Jumătate din avuția mea, Doamne, o dau săracilor și de am nedreptățit pe cineva cu ceva, întorc împătrit». Bogat a fost și Iosif din Arimateea, care din bogăția lui zidise un mormînt nou pentru sine în grădină, dar din bogăția sufletului lui, împreună cu Nicodim dăruiește acest mormînt Trupului Fiului lui Dumnezeu spre îngropare. Acolo el lăsase să se așeze comoara cea mai de preț din cer și de pe pămînt. Și Mîntuitorul trage o concluzie din comportarea tînărului: «că mai lesne este a trece camila prin urechile acului, decît bogatul în împărăția lui Dumnezeu».

Și cuprinsul evangheliei de astăzi se încheie cu o întrebare pe care o pune Sfântul Apostol Petru : «cine poate să se mîntuiască ?». Și răspunsul Mîntuitorului cuprinde în sine întreaga viață și economie a mîntuirii : «La oameni aceasta este cu neputință, dar la Dumnezeu toate sînt cu putință». Și dacă închidem ochii cei de lut și deschidem întreaga istorie a creștinismului nostru și privim acolo, în taina sufletului nostru, vom găsi la parada cea măreață a triumfului vieții generațiile de credincioși dornici pentru a cîștiga împărăția cerurilor, generații înțregi de sfinți, ucenici, apostoli, mucenici și mărturisitori, mironosițe și pustnici, bogați milostivi și săraci ca Lazăr, cărturari ai scripturilor și sfinți vizionari arși pe rug, domnitori și domnițe ctitori de sfinte mînăstiri și biserici, împărați și patriarhi binecuvîntînd viața, creștinătatea și dorurile de mîntuire. Aceștia toți au răspuns la întrebarea apostolilor : «cine poate să se mîntuiască ?» Marii noștri ierarhi, Vasile cel Mare a zidit «Vasiliada mîngîierilor rănilor trupești, Sfîntul Ioan Gură de Aur a zidit în cuvintele sale, catedrala omiliei și a predicii creștine, iar dreptul Justinian catedrala Sfînta Sofia. Marii sfinți și marii cărturari ai Bisericii, marii arhitecți ai sufletului au ridicat din bogățiile lor monumente văzute și nevăzute ale vieții și ale istoriei noastre creștine. Cu credință și cu sînge, în anii vechilor persecuții păgîne, cu credință și cu libertate în veacurile de mai tîrziu, cu credință și lacrimi în vremuri de bejenie ale neamului nostru pe plaiurile țării noastre, Biserica și poporul au răspuns în felul lor cu dragoste și cu milostivire la toate încercările și răscurile vieții. «Ce să fac să am viața cea de veci ?» a întreat tînărul din evanghelie. Această întrebare și-a pus-o și Constantin Brîncoveanu în fața călăului, și Mircea cel Bătrîn la Rovine, așa cum și-a pus-o Maria Magdalena atunci printre lacrimi, cînd a uns cu mir picioarele lui Iisus și cum o punem fiecare din noi, în taina inimii noastre la sfînta icoană, în clipele noastre de intimă rugăciune și vorbire cu Dumnezeu».

Ce să facem să ne mîntuim ?

Să îndeplinim poruncile lăsate nouă testament de Dumnezeu iubirii și al milostiviilor. Să iubim pe aproapele nostru și să-i dăruim averea și aurul sufletului nostru. Să nu ne lipim de bunuri mai mult decît este necesar și să ne considerăm administratori nu numai ai bunurilor intelectuale și morale, dar și a celor materiale pe care ni le pune la dispoziție munca în viață.

Să ne iubim Biserica și poporul ; să ne iubim fratele nostru om și să desfășurăm o activitate a slujirii și a întrajutorării. Să iubim pacea și înțelegerea între oameni și din bogăția sufletului să dăruim și celor mai săraci ca noi.

Să ne îndreptăm privirea spre Evanghelia Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și spre dumnezeiescul Har, care pe cele neputincioase le vindecă și pe cele în lipsă le împlinește.

Pr. DAVID POPESCU

15400 x 31 = 477/40

LA DUMINICA ÎNAINTEA ÎNĂLȚĂRII SFINTEI CRUCI

«Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încît pe Fiul său cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică» (Ioan III, 16).

Ne mai desparte o zi pînă la frumoasa sărbătoare a Înălțării Sfintei Cruci, așezată de Sfînta noastră Biserică la 14 septembrie, lună în care începe Anul nou bisericesc și în cele 365 de zile toată viața noastră fizică și spirituală este încredințată și adăpostită sub aripile ocrotitoare și puterea semnelor sfintei Cruci.

Ca și în anii precedenți prin mijlocirea și invocarea ajutorului lui Dumnezeu făcînd sfînta Cruce dobîndim mult curaj și ne întărim în credință, înaintăm în viața duhovnicească înmiresmată de virtuți și fapte bune, care ne luminează inimile și surpă osînda și blestemul legii vechi.

A vorbi despre actul răscumpărării, ca cel mai adînc adevăr al religiei creștine, înseamnă să ne referim și la îndeplinirea lui pe muntele Golgota, adică la sfînta Cruce, altarul pe care s-a jertfit însuși Fiul lui Dumnezeu. Pe de o parte prin sfînta Cruce Dumnezeu ne arată că pentru împăcarea Sa cu omul n-a cruțat nici pe Fiul Său, Unul-Născut, iar pe de altă parte este un mijloc și prilej de biruire a morții și de triumf al vieții celei veșnice. Ea cu toate că a fost un instrument de tortură, aplicat pe nedrept lui Iisus Hristos, totuși, Fiul lui Dumnezeu a suportat-o în mod biruitor transformînd-o într-un obiect de mare cinste pentru creștini.

Prin brațele sfintei Cruci, sfințită cu însuși Trupul și sîngele Mintuitorului se revărsă asupra creștinilor puterea înfrînării de la păcat și-i întărește prin puterea Sfîntului Duh să ducă o viață potrivită preceptelor evanghelice.

Așadar, sfînta Cruce are o importanță covârșitoare pentru viața creștinului deoarece este singura cale și perspectivă a mîntuirii de păcat și-l duce spre limanul fericirii, după cum ne spune și o cîntare bisericească zicînd: «Bucură-te lemn de trei ori fericit și dumnezeiesc, cruce, lumina celor dintru întuneric, care arăți mai înainte strălucirea Ta razele învierii lui Hristos în lumea cea cu patru părți» (Stihira de la utrenia duminicii a III-a din Postul mare).

În pericopa sfintei evanghelii de astăzi, Mintuitorul Hristos în dialogul purtat cu fariseul Nicodim, ne dezvăluie un adevăr adînc al credinței noastre, și anume problema mîntuirii rezolvată de Dumnezeu prin trimiterea în lume a Fiului Său, Unul-Născut, pe care din iubirea Sa nemărginită a acceptat să fie răslignit pe Cruce. Avem deci în fața ochilor noștri spirituali un rezumat scurt al drumului mîntuirii-neamului omenesc începută odată cu promisiunea unui izbăvitor al protopărinților

noștri (Facere III, 15) și încheiată prin jertfa de pe Golgota. La baza actului de mîntuire stă virtutea dragostei care nu a părăsit pe Dumnezeu-Omul, Iisus Hristos, nici cînd suferea chinurile îngrozitoare ale crucii pe muntele Căpățîni.

Dacă primii oameni au păcătuit nemaiîntînd seama de porunca divină și gustînd din fructul amar al pomului cunoștinței binelui și al răului (Facere III, 3 —7) prin lemnul Crucii, credincioșii vor primi hrana vieții și nu moartea căci ea «s-a înfipt pe pămînt și lumea întregă s-a umplut de toată bucuria». Pentru fericirea celor credincioși Dumnezeu a rînduit din veci ca Fiul Său să-i mîntuiască chiar dacă diavolul a reușit să semene moartea în urma comiterii păcatului neascultării protopărinților noștri în rai. Unii Sfinți Părinți ne învață în acest sens că Dumnezeu a știut ce intenționa diavolul, și i-a permis să ispitească prima pereche de oameni, dar, satana nici n-a bănuit că răul introdus de el în lume nu este stabil, deoarece prin promisiunea izbăvitorului care va fi împlinită de însuși Dumnezeu-Fiul, boldul morții și al păcatului vor fi distruse.

În urma căderii în păcat, primii oameni au pierdut dreptul de a minca din pomul vieții, de aceea au fost alungați din rai, rămînînd numai cu dorul după viața fericită și ocrotită de Dumnezeu. Ei, așa după cum ne arată autorul sfînt, n-au fost părăsiți definitiv de Dumnezeu, ci în virtutea iubirii sale nețărmurite față de om le-a făgăduit un răscumpărător care să-i aducă din nou la starea de sfințenie și armonie cu Creatorul lor. În vederea împlinirii planului de mîntuire Dumnezeu a lucrat lot prin oameni și anume prin poporul evreu pe care l-a pregătit continuu pentru timpurile mesianice descoperindu-i adevăruri înalte despre adevăr, bine, dreptate și pace. Potrivit voinței divine, patriarhii Vechiului Testament, au fost chemați să locuiască în pămîntul făgăduinței, peste care au venit înainte și după așezarea lor multe popoare, pentru ca aici să răsune mesajul evangheliei păcii și mîntuirii și nu ura sau invidia. Din istoria poporului ales aflăm că, în decursul celor XIII secole de la promulgarea Legii mozaice pe muntele Sinai și pînă la venirea lui Mesia, Dumnezeu continuă a descoperi voia Sa prin profeți, adevărați luptători și păstrători ai monoteismului și moralei iudaice. Ascultînd de glasul dumnezeiesc ei prezic poporului lui Israel venirea lui Mesia în zilele cele din urmă sau după scurgerea timpului stabilit de Dumnezeu pentru ca Hristos să fie așteptat, înțeles și ascultat de popor.

Prin aceste vase alse, Dumnezeu învață pe poporul său tot lucrul bun deoarece nelegiuirea și păcatul atrag minia divină asupra sa (Iezechiel XXII). Toate aceste manifestări ale divinității care vizează fericirea omului sînt expresia vie a dragostei nemăsurate și în acest fel putem înțelege cu multă claritate adevărul că Dumnezeu n-a ascuns planul său de mîntuire, ci dimpotrivă, prin profeți a prevestit nașterea lui Mesia din Fecioară (Isaia VII, 14) în orașul Betleem (Miheia V, 1), patimile moartea și învierea sa, inclusiv momentele cînd va fi răstignit și în fața cărora se va purla ca un miel nevinovat și fără de glas (Isaia LIII).

Avînd în vedere faptul că Legea mozaică a fost ca un pedagog pentru legea cea nouă cît și o umbră a celor viitoare (Evrei X, 1), toate momentele religioase legate de venirea lui Mesia au avut numai un caracter prefigurativ. Între acestea menționăm și răstignirea pe cruce preînchipuită de șarpele de aramă ridicat în pustie (Numeri XXI, 8—9), precum și semnul biruitor al Sfintei Cruci, cînd Moisi ținea brațele sale întinse și Iosua învingea pe amaleciți (Ieșire XVII, 11). De asemenea efectele binefăcătoare și dătătoare de viață ale lemnului Sfintei Cruci au fost prefigurate atunci cînd evreii rătăceau în pustie și duceau lipsă de apă, iar Moisi la porunca lui Dumnezeu a îndulcit cu un lemn apa amară sau a lovit cu toiagul său colțul stîncii și a țîșnit izvor de apă (Ieșire XVII, Numeri XX). Aceste lucruri minunate fac să ne gîndim și la pomul vieții care a existat numai în rai și din care omul nu a gustat deoarece călcînd porunca lui Dumnezeu a fost scos afară din grădina Edenului și poarta ei era păzită de heruvimi cu sabie de flacără vîlvieitoare (Facere III, 24).

Apropiindu-ne de sărbătoarea Sfintei Cruci și cunoscînd iubirea lui Dumnezeu manifestată mereu față de noi, se cuvine ca acest popas duhovnicesc să-l întîmpinăm cu gînduri curate și cu fapte bune. În cugetele noastre Sfînta Cruce să rămînă mereu simbolul biruinței durerilor și ispitelor, al puterii lui Hristos care a surpat stăpînirea diavolului și al sacrificiului pentru viața împodobită cu virtuți și sfințenie. Primind cu inimă curată această sărbătoare, citim pe Fiul lui Dumnezeu care de bună voie a suferit Sfînta Cruce și prin mijlocirea ei a dăruit firii noastre biruință asupra morții. Crucea Domnului are o deosebită importanță în viața noastră deoarece e sfințită și prin excelență sfințitoare în sensul că ea dă puterea de a ne înfrîna de la păcat.

Dacă pe lemnul crucii s-a realizat împăcarea noastră cu Dumnezeu, sîntem datori în virtutea acestui fapt să păstrăm aceleași relații între noi și divinitate, învingînd orice piedică ce s-ar ivi în atmosfera de pace, de dragoste și de frățietate. Să încercăm prin puterea Sfintei Cruci să ne desăvîrșim sufletul pe calea mintuirii depunînd eforturi susținute ca să înlăturăm din preocupările noastre orice lucru necumpătat.

Să avem convingerea că prin Sfînta Cruce, Dumnezeu și-a arătat îndelunga Sa iubire față de noi și întrucît a purtat pe brațolo Salo pe Fiul lui Dumnezeu, sfînta noastră Biserică o socotește «vîstierie de viață», «purtătoare de viață». Cu alte cuvinte ea este semnul lui Dumnezeu devenit om, care va apărea pe cer atunci cînd va face judecata asupra tuturor (Matei XXIV, 30). Sfînta Cruce ne însoțește în tot locul, e prezentă în cultul public, în rugăciunile noastre zilnice, avînd o importanță universală ca și învierea de care este strîns legată. Această legătură indisolubilă se explică prin faptul că în Crucea Domnului se cuprinde virtual învierea Lui și fără ea nu se poate ajunge la învierea din morți a lui Hristos.

Îi acordăm mare cinste Sfintei Cruci întrucît avem nevoie de ea mereu și niciodată pe Dumnezeu sau pe Domnul Hristos nu-L invocăm în rugăciunile noastre fără semnul ei. Ea este pentru creștini singura cale și siguranță de mîntuire avînd credința fermă că este semnul dragostei divine față de om, al biruinței lui Hristos împotriva ispitei păcatului, fărădelegii și a morții. «Crucea Ta Doamne este viață și înviere poporului Tău și spre dînsa nădăjduindu-ne, Te laudăm pe Tine Dumnezeu nostru, cela ce Te-ai răstignit pentru noi, miluiește-ne pre noi». Amin.

12730 x 31 = Diac. Asls. EMILIAN CORNIȚESCU
 381520

LA DUMINICA A XX-A DUPĂ RUSALII

«Văzînd-o Domnul I s-a făcut milă de ea și i-a zis : «Nu plînge...» (Luca VII, 13).

O mamă văduvă își duce unicul fiu la mormînt ! Una din marile dureri și întrebări : de ce așa ? «Firesc» ni se pare ca fiii să-și conducă părinții pe acest drum. — Iisus se apropie, o privește, Îi este milă și Îi spune : «Nu plînge... !».

Altă dată, dimpotrivă, Domnul zice : «Fericiți cei ce plîng» (Matei V, 4). Dar cu alt rost : pentru vindecarea sufletului. «Roua Ta e o rouă de lumină» spune proorocul (Isaia XXVI, 19). Acum lacrimile nu mai ajutau ; «vreme este pentru plîns, vreme este pentru veselie» (Eclesiast III, 4).

«Nu plînge !». Cuvîntul Domnului nu este o simplă mîngîiere, nu e doar o vibrație sentimentală în genul nostru. Mila lui Iisus e împreună-pătimire cu mama tinărului din Evanghelie, cu noi : și e plină de putere, de «bărbăție dumnezeiască». Curînd El va preface întristarea mamei în bucurie. Se apropie de sicriu și Cel ce a zis : «Eu sînt învierea și viața» (Ioan XI, 25), stă în fața morții. Viața, față în față cu moartea ! Dar primul ca și ultimul cuvînt în existență, îl are viața, care din Însuși izvorul ei acum, poruncește : «Tinere, ție îți zic, scoală-te!». Tinărul s-a ridicat..., a început a vorbi și Iisus l-a dat mamei. Pentru ea, mai ales a făcut acest «semn» minunat, pentru a curma suferința ei de mamă.

Sfîrșitul înainte de vreme al unui tînăr, suferința mamei lui, mila lui Iisus, sau mai bine-zis, răspunsul Domnului la aceste realități ale existenței noastre, iată atîtea teme la care ne îndeamnă Sfînta Evanghelie să medităm astăzi.

*

De cîteori o conștiință creștină nu se întrebă : suferința, moartea țin de condiția umană, sînt acestea firești ? Lumea, existența, viața cum le privim, le cunoaștem, sînt atît de frumoase ! «Cît de minunate

sint lucrurile Tale Doamne ; toate cu înțelepciune le-ai făcut», exclamă psalmistul (Ps. CIII, 25).

Potrivit Sf. Scripturi și Sf. Părinți însă, toate au fost făcute să fie și mai frumoase ; ca frumusețea Ziditorului însuși: fără pată, fără prihană, fără «suferință», fără moarte. Și noi credem și nădăjduim că în final așa va fi, așa cum revelează Sf. Scriptură : — Dumnezeu «va șterge orice lacrimă din ochii lor și moarte nu va mai fi ; nici plingere, nici strigăt, nici durere nu va mai fi, căci cele dintii au trecut» (Apoc. XXI, 4). Petele negre ale creației sînt rodul păcatului, al neascultării, al gustării nu numai din bine, ci și din rău (Facere VI, 23). — Și chiar în condițiile impuse de păcat, întîlnim ici-colo atîtea suflete îmbunătățite, răspîndind din inima lor duhovnicească seninătate, pace, bucurie, dragoste bine-făcătoare ca o arvună a viitoareii «înnoiri» (Matei XIX, 28). «Nu voi uita niciodată acei ochi atît de curați ca de copil și atît de blînzi și odihnitori ca de bătrîn», mărturisea cineva despre un asemenea chip îmbunătățit ; și cînd vorbea transmitea ceva din ochii și frumusețea bătrînului. În jurul unor asemenea oameni simți că respiri aer curat, de sănătate și bucurie, ca de paradis. Simți că binele e și el molipsitor, nu numai răul, ba chiar mai mult ; doar fundamental e binele. Simți un început al ieșirii și izbăvirii din lumea păcatului.

Dar să privim lucrurile și mai adînc, din însăși perspectiva vieții Domnului. Ce spune Iisus în fața propriei Sale suferințe, în fața morții Sale. — În Ghetsimani cînd Domnul urma să întîmpine moartea, se roagă : «Părinte, toate sînt Ție cu puțință. Depărtează paharul acesta de la Mine ! Dar nu ce voiesc Eu, ci ceea ce Tu voiești...» (Marcu XIV, 36). Iar ajuns pe cruce, răstignit, strigă cu glas mare : «Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit ?» (Marcu XV, 34). — Iisus a fost și El în «zbućium în fața suferinței» ; a fost «în sudori care s-au făcut ca picături mari de sînge ce picurau pe pămînt» (Luca XXIII, 44). Iar în fața morții a încercat «părăsirea lui Dumnezeu ?». — Aceasta și este moartea : părăsire a Vieții, ruptură, despărțire.

Dar atunci moartea, creștinește vorbind, e ceva nefiresc ! Nu e de la Dumnezeu. Dumnezeu cel viu «e al viilor» (Luca XX, 38). — «Oare morților vei face minuni» zice psalmistul ; «Oare va spune cineva în mormînt mila Ta și adevărul Tău, în locul pierzării ?» (Ps. LXXXVII, 11, 12). De aceea și refuzăm spiritual moartea, n-o dorim, ne cutremurăm în fața ei, luptăm împotriva. Firească cu adevărat e viața, sănătatea, lumina ; de ele ne bucurăm. «Eu am venit ca lumea viața să aibă și din belșug să aibă» (Ioan X, 10).

Și totuși aceste realități dureroase, negative există ; există în viața noastră, și există în viața Domnului. Dar tocmai pentru că ele există, fac parte din viața Mîntuitorului, tocmai pentru că Iisus Însuși ca Mîntuitor al nostru suferă și moare, tocmai prin acest fapt, putem descoperi noi credincioșii înțelesul lor mai profund. Căci dacă o conștiință creștină se întrebă : ce loc și rost are suferința și moartea, într-o lume a iubirii lui Dumnezeu, se ivește de îndată replica : dar și Fiul lui Dumnezeu făcîndu-se om, El drept, nevinovat, fără păcat, totuși suferă și

moare. Se face solidar cu noi toți întru toate ; împărtășește starea noastră, ca să nu ne împruținăm cu sufletul pe cale și să biruim răul împreună cu El. — Spune Apostolul despre Mîntuitorul : «În zilele trupului Său, El a dus cu strigăt și cu lacrimi cereri și rugăciuni către Cel care putea să-L mîntuiască de moarte» (Evrei V, 7). Dar, «Iisus Însuși a fost ispitit, pentru ca să poată și celor ispitiți să le ajute» (Evrei XI, 18). — Cineva sta de veghe la căpătiul unui repauzat, răpit chiar în puterea vîrstei ; cu o minte scînteietoare, încă în stare să creeze, să producă. Și firește, inima îi era răscolită de gînduri... Dar deasupra străjuiește o icoană a lui Iisus ; e Iisus cu capul încununat cu spini. Privește, cugetă și pe încetul înțelege solidaritatea în același destin — a lui Dumnezeu cu noi. Și Dumnezeu suferă împreună cu făptura Lui, și mai mult decît ea, dar pentru ea. Iar de aici sufletu-i primește putere și pace. Și parcurgînd cu gîndul la întreaga viață a lui Iisus, capătă atîtea dezlegări ! Oare existența în trup a Dumnezeu-Omului Iisus Hristos, nu e o icoană vie a acestei confruntări : între nevinovăție și nesfîrșite încercări ; între sfințenie și ispitire, ofrandă de bunăvoie și ofensă, bunătate negrăită și suferință, în sfîrșit cruce și moarte ? — Iar ajuns la cruce, o ultimă și supremă ispitire : «Coboară de pe cruce» i se spune (Marcu XV, 30) ; refuză-o. Era de altfel aceeași ispitire cu care a fost încercat încă la începutul slujirii, cînd satana suindu-L pe aripa templului I-a zis : «Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te de aici jos» (Luca IV, 9). Coboară ! Aruncă-Te jos ! Cum ar fi fost posibil acest lucru în viața Mîntuitorului, cînd El a venit tocmai pentru a restaura sensul, direcția noastră în sus. Domnul nostru nu e în jos, ci în sus. «Fiul Omului trebuie să se înalțe» (Ioan III, 14), zice Domnul. — Dar drumul în sus e prin cruce. Crucea este tocmai calea inevitabilă a trecerii către mai sus, către înviere și înălțare. Nu e înviere fără cruce. Nu e mutare la o nouă viață, fără ca o lume veche să nu fie părăsită, răstignită. Așa cum în orice nu există rod fără osteneală, fără sacrificiu ; nu e biruință fără luptă, nu e cunună fără nevoiță.

Și Domnul străbate gama întreagă a existenței pînă la capăt ; iar capătul e învierea și viața. Întru aceasta ne descoperă însă mai profund că petrecerea Sa în trup nu e doar o simplă solidaritate mîngîietoare, pentru a fi cu noi, în durere, cu credincioșii Săi ; ci mai mult e și o reală, radicală biruire a răului. — «Știind că Hristos înviat din morți nu mai moare, moartea nu mai are stăpînire asupra Lui» (Rom. VI, 9). În El răul și suferința, păcatul și moartea sînt învinse.

Dar mîntea noastră se mai întrecabă : oare Fiul lui Dumnezeu, în nesfîrșitele Sale posibilități, nu ne putea mîntui și altfel decît prin cruce ? Bunăoară, printr-o poruncă, printr-o hotărîre a atotputerniciei Sale... Și totuși El n-a făcut aceasta. El a urmat în învingerea răului calea cunoscută : Cel sfînt și drept s-a întrupat în firea noastră supusă ispitirii și păcatului, suferinței și morții ; și așa a ajuns la înviere. — Acest fapt ne mai descoperă iarăși ceva deosebit de adînc și ziditor. Noi afirmăm neîndoios : nu există înviere fără cruce. Dar crucea pentru noi e legată de păcat. Și totuși «mielul Cel fără de păcat e junghiat și El încă de la

intemeierea lumii» (Apoc. XIII, 8), înainte deci de a fi păcatul. Care ar fi fost atunci condiția învierii într-o existență fără păcat? Căci învierea și înălțarea, progresul și desăvârșirea noastră fără sfârșit, oricum trebuiau să fie; acestea constituie după crezul creștin sensul existenței noastre, cum spuneam și mai sus. Așa cum învață spre exemplu și Sf. Maxim Mărturisitorul: «Cel ce a cunoscut taina Crucii și a mormintului, a înțeles rațiunile lucrurilor; iar cel ce a cunoscut înțelesul tainic al învierii, a cunoscut scopul spre care Dumnezeu a întemeiat toate de mai înainte» (*Filocalia*, vol. II, p. 148).

Ori observăm că în intruparea și viața Mântuitorului ni se descoperă deodată amândouă aceste condiții: și cea fără de păcat, cum a fost El, și cea de asumare a păcatului, făcându-se «păcat» pentru noi (II Cor. V, 21). Dar fie o situație, fie alta, tot la înviere trebuie să ducă, la o nouă slavă a făpturii. — Și iarăși, fie într-un caz, fie în celălalt. În viața Domnului sau a noastră, o nouă slavă înseamnă schimbare; trecere de la o lume de valori la alta; de la o strălucire la alta. Înseamnă pentru noi din partea lui Dumnezeu harul, inițiativa, începutul, poate neînțelese deodată, ca orice noutate, în același timp și cu o punere la probă, la încercare a făpturii (Facere II, 6—7); din partea credinciosului, răspunsul cu întrebări și nedumeriri, angajarea într-un nou țel, în muncă, nevoiță, jertfă. Acest moment e trăit de noi ca o chemare și așa cum îi spune apostolul, ca o «schimbare din slavă în slavă»; ori psalmistul: ca un «mers din putere în putere»; ca o trecere-paște. Iar acest fapt pune într-o lumină deosebită ceea ce întâlnim la tot pasul în Sf. Scriptură și numim: încercarea, ispitirea.

Care-i sensul lor mai profund, adică al punerii la încercare, la ispitire? Din Sf. Scriptură știm că Fiul lui Dumnezeu Însuși, luând firea omenească, chiar de la începutul slujirii Sale, a fost confruntat cu ispita. Și noi ne întrebăm ce căuta Satan în fața Domnului nostru Iisus Hristos, în pustia Carantaniei? Și că el, Satan, se afla în fața Domnului, nu e atît de neînțeles: «De la fața Ta, unde voi fugi?» (Ps. CXXXVIII, 7), se întreba psalmistul. Unde ar putea fugi și el? Dumnezeu este pretutindeni și atotputernic, deci și asupra lui. Dar mai ales ce sens avea aici, în fața lui Iisus Hristos, ispitirea? Și iarăși ce căuta Satan în Rai, chiar în Raiul unde fusese așezat dintru început Adam? Încă și mai grăitoare e prezența lui în viața lui Iov. Citim în Biblie: «Un om numit Iov, trăia în țara Uzului. Era drept și fără prihană, se temea de Dumnezeu, se terea de ce este rau... Într-o zi, îngerii lui Dumnezeu se înfățișează înaintea Domnului și Satan veni și el printre ei» (Iov I, 1—6). — Prezența lui iar aici, însăși după de gândit. Are loc chiar un dialog între Dumnezeu și el, prin care după cum se știe, i s-a îngăduit să-l pună pe Iov la acele cunoscute grele încercări. Și mai mult chiar decît văduva din Nain, despre care s-a vorbit azi, Iov pierdu tot: avere, copii, sănătate. Dar în final, pentru răbdarea, tăria și credincioșia lui, — încercările nu-l fac pe om slab, ci numai îl arată cit este de slab sau de tare — el va primi îndoit. Iov este o figură profetică, un «înainte mergător» al Domnului Hristos. Iov e «drept și fără prihană înaintea lui Dumnezeu.

E supus însă ispitelor și unor amare suferinți și pierderi». Pierde însă pentru a câștiga mai mult, în plus, înădăit. «Cel ce-și pierde viața, o va dobândi» (Luca XVII, 33) ; va câștiga deci mai mult, cu dobândă.

Experiența lui Iov și mai ales viața cea fără de păcat a Domnului, dar supusă și ea ispitirii, ne descoperă că independent de păcat, încercările sînt legate organic de condiția noastră. Încercările țin de o anume metodă a pedagogiei divine, pentru confirmarea, întărirea noastră în adevăr, în credincioșie, în dragoste ; sînt date pentru creșterea, dezvoltarea noastră. Prin ele zidim și ne zidim ; ne desăvîrșim sau și cădem. La o cercetare mai adîncă trebuie chiar făcută această deosebire : încercarea vine de la Dumnezeu, ispitirea de la demon. Dumnezeu ne încercă pentru a ne înălța : — «pusu-i-a la încercare și i-a găsit vrednici de El» (Înțelep. lui Solomon III, 5) ; cel rău ne ispitește pentru a ne robi lui. Dar și ispita, cum se știe, e tot cu îngăduința lui Dumnezeu, cu purtarea de grijă și iubirea Lui față de noi, căci nici satan nu poate ieși de sub stăpînirea Lui. «Diavolul nu s-ar fi putut apropia de Iov, fără îngăduința lui Dumnezeu» învață Sf. Maxim Mărturisitorul. De aceea nici un rău, oricît de grav ar fi nu poate nimici opera Ziditorului. — Căderea, păcatul repetat, viciul transformă încercările și ispita în suferință, în cruce și apoi moarte. Dar chipul dumnezeiesc licărește în adînc ; harul divin e de nedistrus. Credința în bine, în nădejde, în dragoste, un mic semn sau gest de căință, de compătimitare ; intervenție pentru a ajuta pe cineva descoperă că viază încă profund ceva dumnezeiesc.

Se înțelege, încercările, ispitele poartă în ele în chip firesc : încordare, osteneală, jertfă, vifor, — «marea vieții văzînd-o înălțîndu-se de viforul ispitelor». Poartă în ele atîtea sudori și lacrimi, «rouă» cum le numește Sf. Scriptură. Dar e «rouă de lumină» (Isaia XXVI, 19). Sfirșitul firesc al oricărei osteneți, munci, jertfiri, e luminos, e rodul. Dar sfirșitul e acela care luminează deplin începutul. Și cum vezi atunci totul altfel ! Cu ce ochi privești în urmă, după ce ai străbătut o ispită și ai biruit-o ! Și nu știi ce să prețuiești mai mult, încercările sau biruința : din acelea înveți, din aceasta te bucuri ca și de o încununare ! Ce stare sufletească ai după ce ai făcut un lucru bun, dar cu sfortare... După ce, de pildă, ai învins o boală grea, ai urcat un munte, ai făcut o descoperire după ani de căutare, ai săvîrșit o operă ; sau te apropii liniștit de capătul unei vieți și pot privi în urmă la rod îmbelșugat. Cum privea Iisus Însuși după înviere, crucea ?

Și ce ar fi viața fără osteneală, muncă, jertfă și implicit fără încercări și ispite ? Ce săracă și fără relief ! Ar merita numele de viață deplină, adevărată ? «Ridică ispitele și nu este mîntuire» zic Părinții. Ridică problemele, întrebările. Și nu este nici căutare, nici descoperire ; nici creație, nici sporire, pe orice plan de existență și viață ; așa cum aurul însuși prin tope se purifică și se alege. «Împărăția lui Dumnezeu se ia cu silire» (Matei XI, 12).

Atunci în duhul Sf. Scripturi și al Sf. Părinți se cuvine să spunem : încercarea, nevoința, munca, jertfa poartă pecetea lui Dumnezeu, sînt lege a vieții noastre. Dar căderea și păcatul nu sînt de la El, căci Dom-

nul a fost ispitit, însă cădere și păcat nu s-au aflat în El. De asemenea, schimbarea noastră, a făpturii, mutația, trecerea și strălucirea «din slavă în slavă» sînt de la Dumnezeu; moartea însă nu e de la El! De aceea «pînă la urmă va fi nimicită» (I Cor. XV, 26). — De aceea Domnului I-a fost milă de suferința văduvei din Nain și a redăruit vieții pe fiul ei.

Înțelegînd acestea, cu o conștiință luminată, creștinul iubește și simte că trăiește prin osteneală, muncă, nevoiță, încercări, ispite, prin cruce, pe care o și sărută — știință că toate acestea poartă în ele: rodul, bucuria, viața. Amin.

Dr. CONSTANTIN N. GALERIU

19270 X 31 = 596770

LA SFÎNTUL ȘI MARELE MUCENIC DIMITRIE

— 26 octombrie —

Săvîrșim astăzi, după străvechea rînduială a Bisericii noastre, prăznuirea Sfîntului și Marelui Mucenic Dimitrie, izvorîtorul de mir.

Inimile noastre se umplu de bucurie duhovnicească, ori de cîte ori săvîrșim prăznuirea Sfinților, deoarece prin rugăciunile lor, sfinții sînt ajutătorii, solii și mijlocitorii noștri către Dumnezeu. Datorită viețuirii lor curate, sfinte și bine plăcute lui Dumnezeu, Sfinții se bucură de o cinstire deosebită din partea credincioșilor.

Astăzi, prin cîntările, imnele și rugăciunile ei, Sfînta noastră Biserică a împletit în cinstea Sfîntului Dimitrie, cununi de laudă și de mulțumire.

În această atmosferă de rugăciune și de mireasmă duhovnicească, se cuvine să cunoaștem mai de aproape viețuirea, faptele și pătimirea sa pentru Hristos pentru ca momentele sărbătorești de astăzi să fie pentru noi toți un prilej de zidire sufletească și de întărire în credință și dragoste către Dumnezeu.

După cum ne spune Sinaxarul Sfîntului Dimitrie și istorisirea vieții sale alcătuită de bărbați cuvioși, Sfîntul Dimitrie a trăit în cetatea Tesalonicului din Grecia, în veacul al IV-lea, în timpul împăraților romani Dioclețian și Galeriu, numit și Maximian.

Se trăgea dintr-o familie de bun neam și, datorită aleselor sale calități, a reușit să ajungă pînă la vrednicia de consul în împărăția romană.

După trei sute de ani de la întruparea Mintuitorului nostru Iisus Hristos, lumina credinței creștine reușise să pătrundă pînă la marginile îndepărtate ale Imperiului roman. Ea a ajuns și în provinciile Peninsulei Balcanice și îndeosebi în provincia Macedonia, a cărei capitală era orașul Tesalonic, unde în anii 51 și 57 a predicat Sfîntul Apostol Pavel. Marea răspîndire a creștinismului n-a bucurat însă, pe împărații romani din vremea aceea, Dioclețian, originar din Iliria și Galeriu, zis și Maximian, originar din Sardica, azi Sofia. Se cunoaște că mama lui Galeriu

era o daco-romană din cetatea Romula, azi localitatea Reșca din Oltenia, care s-a mutat după anul 248 din cauza năvălirii carpilelor, în sudul Dunării, unde un oraș a primit, în cinstea ei, numele de Romulianum.

Atît Dioclețian, cît și ginerele său Galeriu, zis și Maximian erau admiratori zeloși ai culturii, religiei și tradițiilor păgîne ale romanilor.

Pentru a opri răspîndirea creștinismului, ei au dat, la începutul secolului al IV-lea, mai multe edicte de persecuție, prin care au pornit mare prigonire împotriva acelor care se lepădau de cultul idolilor păgîni și treceau la credința Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

În locul închinării la zei și la idoli și în locul superstițiilor păgînești, creștinii învățau pe oameni să se închine singurului adevăratului Dumnezeu spiritual și nevăzut, căci, după cum ne-a descoperit Domnul Hristos, «duh este Dumnezeu, iar cine se închină Lui trebuie să I se închine cu duhul și cu adevărul» (Ioan IV, 24).

Împăratul Dioclețian și cezarul său Galeriu au luat mai întii aspre măsuri contra creștinilor din provinciile sud-dunărene. Aproape toate cetățile situate de-a lungul Dunării au dat numeroși martiri în acest timp. Apoi, Galeriu, numit și Maximian, a fost trimis în cetatea Tesalonicului să aplice edictele de persecuție contra creștinilor. Ajungînd aci, a poruncit să fie prinși creștinii care propovăduiesc un Dumnezeu spiritual și nevăzut și nu se închină la statuile zeilor care se văd. Căci unii dintre păgîni naivi credeau că zeii chiar locuiesc în aceste statui cioplite de oameni. Creștinii știau că aceste statui ale zeilor sînt chipuri cioplite, făcute de miini omenești, iar Dumnezeul cel adevărat, spiritual, negrăit și nevăzut, nu poate locui în ele. Cu toate că Dumnezeu nu poate fi văzut cu ochii trupești de către oameni, după cuvîntul dumnezeiescului Apostol Pavel, El nu este departe de fiecare din noi, «căci în El avem viața, mișcarea și ființa» (Fapte XVII, 28).

Sfîntul Dimitrie, care era vestitorul credinței celei adevărate a Domnului Hristos, a fost prins de ostașii lui Maximian și adus înaintea acestuia. Iar împăratul Galeriu, numit și Maximian, s-a mîniat foarte tare și a poruncit să fie aruncat îndată în temniță.

Împăratul Maximian era mare iubitor de petreceri și distracții. Îi plăceau îndeosebi jocurile, întrecerile și luptele dintre gladiatorii de la circ. El se lăuda mai ales cu un gladiator puternic, numit Lie, mult apreciat de împărat și de păgîni pentru mărimea și puterea lui. Nimeni nu putea să-l biruiască și nici nu cuteza să se măsoare cu el, încît acesta ucise mulți bărbați, printre care unii erau creștini.

Avînd încredere în puterea nebiruită a lui Lie, împăratul Maximian îndemna pe cetățeni să se întrecă în luptă cu favoritul său Lie.

Atunci, un oarecare tînăr creștin, numit Nestor, văzînd pierderea atîtor vieți care se făcea de păgînul Lie, știind că înaintea lui Dumnezeu nici un dar nu este mai prețios pentru oameni decît viața pe care le-a dăruit-o El, a mers la Sfîntul Dimitrie în temniță și i-a spus :

«*Bărbat al lui Dumnezeu, vreau să mă lupt cu Lie, ci te roagă pentru mine*».

Iar Sfântul Dimitrie, însemnându-l cu semnul cinstitei și de viață făcătoarei Cruci pe frunte, îi zise: «*Și pe Lie vei birui, și pentru Hristos vei mărturisi*».

După întâlnirea cu Sfântul Dimitrie, Nestor având credință în ajutorul și în puterea cea nebiruită a lui Dumnezeu, porni cu îndrăzneală să se lupte cu Lie cel puternic și birui semeția acestuia, și-l răpuse.

S-a mîniat tare împăratul Maximian văzînd înfrîngerea și răpunerea lui Lie și s-a rușinat pentru lauda deșartă.

Aflînd că Sfântul Dimitrie a încurajat și a întărit pe Nestor, prin rugăciunile sale către Dumnezeu cel adevărat, împăratul a trimis ostași să-l străpungă cu sulilele, pentru că s-a făcut pricina înfrîngerii lui Lie.

După aceasta, creștinii cucernici au înmormîntat trupul Sfîntului Dimitrie pe locul pătimirii lui.

Dar preacuratul și cinstitul lui trup n-a fost supus, după legile firii, stricăciunii și putrezirii, ci, prin puterea lui Dumnezeu, a rămas nevătămat și a săvîrșit în urmă multe multe fapte minunate și tămăduiri de boale, cum aflăm din viața Sfîntului.

Credincioșii orașului Tesalonic din Grecia, unde se află pînă astăzi cinstitele sale moaște, s-au bucurat în chip deosebit de binefacerile și ocrotirea Sfîntului Dimitrie, îl cinstesc cu mare credință și-l socotesc patronul și ocrotitorul orașului lor.

Se crede, că după originea și neamul părinților săi, Sfântul Dimitrie era din cetatea Sirmium, așezată pe riul Sava, un afluent al Dunării.

În amintirea pătimirii pentru Hristos a Sfîntului Dimitrie, acest oraș a primit numele de Mitrovița, oraș care există pînă astăzi cu acest nume în Serbia.

Sfîntul Dimitrie se bucură de mare cinstire din partea credincioșilor români de pretutindeni.

În unele părți de la munte ale țării noastre, credincioșii țin în seara ajunului sărbătorii Sfîntului Dimitrie, o veche și frumoasă datină, păstrată din generație în generație.

Copiii satelor aprind în această seară focuri pe la răspîntii numite «focul lui Sîmedru». Iar bunii credincioși, bărbați și femei, aleargă din toate părțile și le împart tuturor daruri.

Se creează astfel, prin păstrarea acestei datini străvechi, o comuniune de iubire și de bucurie duhovnicească între toți credincioșii care iau parte la ea.

Această străveche datină și însuși cuvîntul «*Sîmedru*» arată că sărbătoarea Sfîntului Dimitrie e foarte veche la noi românii.

•

* * *

Harul lui Dumnezeu prin care se dăruiește mîntuire tuturor oamenilor s-a arătat îndeosebi prin Sfinții Săi.

Sfinții și dreptii bine plăcuți lui Dumnezeu au împlinit în această viață ceea ce ne spune Sfîntul Apostol Pavel: «*Purtăm întotdeauna în trup moartea lui Iisus, pentru ca și viața lui Iisus să se arate în trupurile noastre*» (II Cor. IV, 10).

Moaștele Sfinților s-au învrednicit să dăruiască, prin harul cel nevăzut al lui Dumnezeu, vindecări minunate și au adus alinare și ușurare în multe suflete. Rugăciunile către Sfinți ne sînt tuturor folositoare în multe din nevoile noastre trupești și în necazurile noastre sufletești.

Sfinții se roagă neîncetat lui Dumnezeu și mijlocesc pentru noi toți să dobîndim iertarea păcatelor, să petrecem viață pașnică, curată, sfințită și nebîntuită de viforul ispitirilor și păcatelor, ca să ne învrednicim împreună cu ei de bunătățile cele netrecătoare și cerești.

Cunoscînd credința și dragostea pentru Hristos a Sfîntului Dimitrie, se cuvine să luăm pildă de la viața lui curată și sfințită ca să ne învrednicim să petrecem zilele viețuirii noastre pămîntești în sfințenie și să ne întrecem unii pe alții în dragoste și în facerea de bine.

În străduințele noastre zilnice de a ne apropia de Dumnezeu, trebuie să luăm pildă de la Sfinți, căci ei sînt cei mai aleși prieteni și slujitori ai lui Dumnezeu. «Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi».

Idealul vieții creștine este viața curată și sfințenia. Domnul Hristos s-a rugat Tatălui ceresc în grădina Ghetsimani, înainte de cutremurăloarele Sale patimi, spre a întări pe Sfinții Săi Apostoli în sfințenie: «*Sfințește-i prin adevărul Tău*». «*Cuvîntul Tău este adevărul*» (Ioan XVI, 17).

«După cum Cel ce v-a chemat, spune Sfîntul Apostol Petru, este Sfînt, fiți și voi sfinți în toată chemarea voastră, căci este scris: «*Fiți Sfinți, căci Eu sînt Sfînt*» (I Petru I, 15—16).

Lucrarea sfințitoare și innoitoare a sufletelor noastre se săvîrșește prin puterea dumnezeiască a harului Duhului Sfînt care coboară asupra fiecărui credincios prin Sfintele Taine. Pentru ca harul Sfîntului Duh să fie însă cu adevărat lucrător în inimile noastre, Dumnezeu cere de la noi conlucrarea noastră, care se arată prin credința statornică și prin faptele bune săvîrșite în viață. Această conlucrare o arată Mîntuitorul prin cuvintele: «*Eu sînt vița, voi mlădițele. Cine rămîne în Mine și Eu în voi, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic*» (Ioan XV, 4—5).

Viața curată și bine plăcută lui Dumnezeu o poate petrece fiecare din noi prin muncă cinstită, prin iubire de Dumnezeu și de oameni, prin curăție sufletească și trupească.

Să fim buni și cu îngăduință unii față de alții, alungînd din inimile noastre răutatea, viclenia, invidia, ura, grăirea de rău și alte păcate și vicii.

În locul lor să sădim bunătatea, sinceritatea, iubirea de aproapele nostru și bucuria faptei bune.

«*Omul cel bun*», ne spune Domnul Hristos, «*scoate cele bune din comoara cea bună a inimii lui, pe cînd omul cel rău, din comoara lui cea rea, scoate afară cele rele*» (Matei XII, 35).

În slujba Sfîntului Dimitrie de astăzi ni se spune că el se roagă neîncetat lui Dumnezeu, «*ca să ne dăruiască tuturor pace și mare milă*».

Să ne rugăm și noi lui Dumnezeu pentru pacea a toată lumea și să trăim în bună înțelegere și pace cu toți semenii noștri.

Sfântul Apostol Pavel, urmînd învățătura Domnului Hristos, ne arată lămurit cum să petrecem zilele vieții noastre, zicînd: «*Umblați cu vrednicie, după chemarea în care ați fost chemați, cu toată smerenia și blîndețea, cu îndelungă răbdare, îngăduiți-vă unii pe alții în iubire, silindu-vă să păziți unitatea duhului în legătura păcii*» (Efes. IV. 1—3).

O rază din lumina cea neînserată a lui Dumnezeu în care trăiesc și se veselesc Sfinții Săi, o parte din bucuria, din desfătarea, pacea și fericirea de care s-au învrednicit Sfinții, dreptii și toți cei bineplăcuți Părintelui ceresc, să coboare și la noi cei din viața pămîntească.

Rugăciunile Sfîntului Dimitrie pe care îl sărbătorim astăzi să ne fie tuturor de folos, ca să dobîndim în viața aceasta de la Bunul și Milostivul Dumnezeu harul și ajutorul Său cel ceresc, iar în viața de dincolo să ne bucurăm împreună cu Sfinții Săi de fericirea și bunătățile Sale cele netrecătoare în lumina cea neînserată a feții Sale. Amin!

10 x 22 = 16170 x 31 = 501270

P. P. IAN RĂMUREANU

LA DUMINICA XXIII-A DUPĂ RUSALII

«Întoarce-te în casa ta și spune cît bine ți-a făcut ție Dumnezeu. Și a plecat, vestind în toată cetatea cîte îi făcuse Iisus» (Luca VIII, 39).

Sănătatea trupului și a sufletului constituie un mare dar de la Dumnezeu. De acest dar ne dăm seama cu adevărat atunci cînd din diferite motive, mai mult sau mai puțin cunoscute nu ne mai bucurăm de acest dar. Recăpătarea sănătății este un și mai mare dar de la Dumnezeu despre care creștinul binecredincios simte datoria să dea mărturie celor din jurul său și din casa sa, așa cum s-a înîmplat cu cel vindecat de duhurile rele, cum ne-a istorisit Sfînta Evanghelie.

Dacă boala, oricare ar fi ea, aduce mari frămîntări și necazuri, sfîșieri ale ființei și vieții noastre, sănătatea recăpătată și instaurată iarăși în ființa noastră adună pe om în ființa sa, îl armonizează cu sine însuși și în relații noi îl așează cu Dumnezeu și cu semenii săi. Viața creștină trebuie să fie o mărturie continuă și vie despre Hristos și despre prezența Lui în viața noastră de fiecare zi. Asupra acestui lucru aș vrea să stăruiesc eu astăzi.

Duhurile cele rele sînt ca păsările răpitoare (Matei XIII, 4—10), ca semănătorii de neghină (Matei XIII, 25, 39), ca leul care răcnește și caută pe cine să înghită (I Petru V, 8). Oamenii pătimiși se fac slugi

ale răului, fiindcă diavolul a furat cuvîntul lui Dumnezeu din inima lor, ca nu cumva crezînd, să se mîntuiască (Matei IV, 15 ; Luca VIII, 12). Dintru început, diavolul s-a dovedit cap al răutății, ispitind la rău pe oameni (I Cor. VII, 1 ; Tes. III, 5), mincinos și ucigător de oameni : «El de la început, a fost ucigător de oameni și nu a stat întru adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Cînd grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii» (Ioan VIII, 44). Demonizat din ținutul Gherghesenilor, tămăduit de Mîntuitorul, este unul dintre aceia pe care diavolul pusese, la un moment dat, stăpînirea lui.

Dar duhul cel rău nu-și poate pune stăpînirea asupra cuiva, decît dacă acesta din urmă consimte într-un fel oarecare. Fiul lui Dumnezeu a venit în lume și s-a făcut om ca noi, afară de păcat, ca să nimicească tirania diavolului și lucrurile lui : «Cine săvîrșește păcatul este de la diavolul, pentru că de la început diavolul păcătuiește. Pentru aceasta s-a arătat Fiul lui Dumnezeu, ca să strice lucrurile diavolului» (I Ioan III, 8). În lucrarea Sa mîntuitoare, Mîntuitorul Hristos a alungat demonii (Matei IV, 24 ; XII, 24 ; Luca XIII, 32 ; Fapte X, 38) și a vindecat bolnavii. Această putere de a alunga duhurile cele rele și lucrarea lor, Mîntuitorul Hristos a dat-o apoi Sfinților Săi Apostoli : «Chemînd la Sine pe cei doisprezece ucenici ai Săi, le-a dat putere asupra duhurilor celor necurate, ca să le scoată și să tămăduiască orice boală și orice neputință» (Matei X, 1). Ajutorul nostru neclătit și tăria împotriva ispititelor de tot felul este Hristos care ne împărtășește harul Său prin Sfintele Taine ale Bisericii, săvîrșite de episcop și preot.

De ajutorul lui Dumnezeu nu poate fi lipsit decît cel care s-a înstrăinat de El și petrece în afara Bisericii lui Hristos. Unul ca acesta s-a rupt din comuniunea cu Dumnezeu și s-a predat pe sine însuși răului. Înfățișarea acestuia seamănă cu a aceluia din ținutul Gherghesenilor, tămăduit de Hristos. Nu poate sta în comuniune cu Dumnezeu creștinul căruia Evanghelia și prezența lui Hristos în viața sa îi rămîn străine. Acesta este sfîșiat de conflicte lăuntrice puternice, de patimi și suferinți. Pe acesta păcatul de tot felul, a pus stăpînire, ascunzîndu-i fața și cuvîntul lui Dumnezeu. El se simte înlănțuit și mînat în locuri pustii, în afara cetății celorlalți. El trăiește din negații și revolte împotriva lui Dumnezeu, împotriva semenilor săi și împotriva sa însuși. Nu mai vorbește și lucrează el însuși, ci altul care s-a sălășluit în adîncul ființei sale, punînd stăpînire pe el : «Care îți este numele ? a întreat Hristos pe bărbatul din Evanghelie. Iar El a zis : Legiune. Căci demoni mulți intraseră în el. Și-L rugau pe El să nu le poruncească să meargă în adînc» (Luca VIII, 30—31). Aceștia se înstrăinase nu numai de Dumnezeu ci și de el însuși, căci nu mai răspunde el întrebării Mîntuitorului, duhurile care puseseră stăpînire pe el. S-ar părea că într-o astfel de situație, credinciosul pierde orice responsabilitate în fața lui Dumnezeu, de îndată ce păcatul a pus stăpînire pe el.

Lucrurile nu stau așa. Sfînta Evanghelie ne spune că bărbatul îndrăcit, văzînd pe Mîntuitorul, a căzut la picioarele Lui, și a strigat cu glas mare : «Ce ai cu mine, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, Celui Prea Înalt ?

Rogu-Te, nu mă chinui» (Luca VIII, 28). Deci nici cel mai înrăit în păcat nu pierde cu totul cunoștința lui Dumnezeu. Păcatul întunecă mintea omului și îl lipește de cele trecătoare, dar nu-i poate ascunde cu totul fața și cuvîntul lui Dumnezeu. El, omul, rămîne chip al lui Dumnezeu, chiar și-n starea de păcat; desigur un chip întunecat, desfigurat. În virtutea acestui chip, omul, oricît de păcătos ar fi la un moment dat, simte prezența lui Dumnezeu care îl caută și-l cheamă la pocăință și viață nouă.

Dar nu numai că îl cheamă prin Evanghelia Sa, ci îi dă și remediul întoarcerii sale, care este Sfînta Taină a Spovedaniei. La scaunul duhovniciei, sînt chemați toți, ca după mărturisirea cu căință a păcatelor și greșelilor săvîrșite, să ia harul iertării acestora de la Hristos prin Duhul Sfînt. Aici, la scaunul spovedaniei, credinciosul se dezbracă de veșmintul urît al păcatelor, iese de sub tirania diavolului și se împacă cu Dumnezeu, unindu-se apoi cu Hristos prin Sfînta Taină a Împărtășaniei.

Viața cea nouă trebuie să fie o mărturisire cu cuvîntul și fapta lui Hristos mai întîi în propria noastră viață. Hristos trebuie să-și reia locul de centru al ființei noastre și să prindă formă și să crească în noi, pînă la statura bărbatului desăvîrșit (Efes. IV, 16). Viețuirea cea nouă și desăvîrșită creștină nu sînt însă acte de clipă, ci de durată lungă, și cu eforturi continue pe linia binelui, cu ajutorul harului dumnezeiesc. Cei care nu pot înțelege și realiza acest lucru, vor cere lui Hristos, ca și Gherghesenii din Evanghelie să plece de la ei cît mai departe.

Comuniunea cu Hristos trebuie s-o mărturisim și față de Biserică. Cum? Participînd la viața și lucrarea Bisericii. Cine nu stă în Biserică, adică cu obștea credincioșilor care cred și mărturisesc prin fapte ale slujirii pe Hristos în Duhul Sfînt nu poate da mărturie că este creștin adevărat și de la Dumnezeu: «Cel care este de la Dumnezeu ascultă cuvintele lui Dumnezeu» (Ioan VIII, 47); «Oricine nu face dreptate nu este din Dumnezeu, nici cel ce nu iubește pe fratele său» (I Ioan III, 10). Pentru creștin, Biserica este Trupul lui Hristos, iar noi mădularele acestui Trup, care participăm la viața lui Hristos, Capul Bisericii, prin Duhul Sfînt care ne împărtășește harul dumnezeiesc în Biserică prin Sfintele Taine săvîrșite de episcop și preot. De aceea noi trebuie să dăm mărturie despre apartenența noastră la Biserica lui Hristos.

Mărturia noastră despre apartenența la Hristos și la Biserica Lui trebuie să fie dată și semenilor noștri prin fapte ale iubirii și slujirii acestora, după exemplul Mîntuitorului care a venit să slujească lumii, pentru a o mîntui. Faptele de slujire a semenului sînt mărturia noastră creștină în această viață și criteriul judecării obștești de la sfîrșitul veacurilor, în fața Dreptului Judecător: «Adevărat zic vouă, întrucît ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut» (Matei XXV, 40).

Mărturia noastră creștină trebuie dată și în slujirea și sprijinirea vieții celei noi din societatea noastră românească actuală. Slujirea obștii este cerută de ființa comunitară a omului care este destinat să trăiască în comunitate cu Dumnezeu și cu semenii săi, cu care împreună poartă

și realizează în mod deplin chipul lui Dumnezeu din om pînă la asemănarea cu Dumnezeu. Spre această mărturie de slujire ne îndeamnă întreaga noastră istorie pe aceste meleaguri care ne arată că credința noastră creștină ortodoxă a fost un braț puternic al permanenței și continuității noastre creștine și românești, aici.

Credința noastră creștină ortodoxă ne cere să dăm mărturie despre cunoașterea și prezența lui Dumnezeu în ființa și lucrarea noastră. Să arătăm această prezentă prin fapte vrednice de El, fapte de slujire a semenului nostru de aproape și de departe. Bărbatul vindecat stătea la picioarele lui Iisus dînd mărturie celor care veniseră să-l vadă despre ce i-a făcut lui Dumnezeu. Dar el a fost trimis de Mîntuitorul să vestească acestea la cei ai săi și la întreaga cetate. Asemenea acestuia și noi să mărturisim pe Hristos cu toată ființa și lucrarea noastră, ca să dobîndim Împărăția cerurilor, gătită aleșilor Săi.

110 MTT 0 x 31 = 318 / 0 70
 R. Lector DUMITRU RADU

LA DUMINICA A XXIV-A DUPĂ RUSALII

În ambianța de rugăciune și înălțare sufletească, pe care o trăim astăzi, Sfînta Evanghelie ne-a reamintit două din faptele Mîntuitorului, care au umplut și vor umple totdeauna de uimire pe cei care caută sensul adînc al faptelor și cuvintelor sale : vindecarea femeii, care de 12 ani avea scurgere de sînge și învierea din morți a fiicei lui Iair, mai marele sinagogii din Capernaum (Luca VIII, 41—53). Ne reamintește două din multele minuni săvîrșite de Mîntuitorul, în scurta dar bogata Sa activitate de Uns al Cerului, de revelator al vocii divine și de mijlocitor între credincios și Dumnezeu.

De la un capăt la altul, începînd cu faptul intrupării și sfîrșind cu cel al slăvitei Învieri, Sfîntele Evanghelii abundă în relatarea faptelor minunate, săvîrșite de Mîntuitorul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Întrupat. De la un capăt la altul Sfîntele Evanghelii ne relatează faptele Sale dumnezeiești — fapte care întrec legile firii și ale minții —, cu care-și însoțește la tot pasul cuvîntul înălțător. Pentru că El învață poporul altfel decît îl învățaseră cărturarii lui, îl învață însoțindu-și predica de minuni, ca unul care avea putere, așa precum sugestiv se exprimă Evanghelistul Matei (VII, 28). Așa de exemplu, citim că preface apa în vin la nunta din Cana Galileei, arătîndu-și pentru prima dată, celor de acolo, slava Sa dumnezeiască (Ioan II, 1—11), ceartă vînturile și liniștește furtuna pe mare, spre uimirea și admirația ucenicilor Săi (Matei VIII, 23—27 ; Marcu VI, 35—40), înmulțește pîinile, pentru a-și îndestula ascultătorii care de trei zile în șir nu-L părăsiseră (Matei XIV, 13—23 ;

XV, 32—39), și merge pe valurile mării ca pe uscat, pentru a-și liniști învățăceii, aflați la grea încercare (Matei XIV, 24—26; Marcu VI, 46—56).

Dar multe, cele mai multe din faptele Sale minunate sînt legate de alinarea suferinței umane. Cu o negrăită iubire El se apleacă asupra creaturii Sale mult încercată a firii umane răvășită de păcat, și «vindecă toată boala și neputința din popor» (Matei IX, 35): Orbilor le redă vederea (Matei IX, 29, XXII, 29—34), surzilor le redă auzul (Matei IX, 32, 33; XI, 5), pe neputincioși îi întărește (Matei IX, 1—18), pe leproși îi curățește (Matei VIII, 1—4; Luca XVII, 11—19), pe demonizați îi scapă de muncirile diavolului (Matei IX, 32—34), iar pe cei morți îi înviază (Luca VII, 11—17; VIII, 41—53; Ioan XI, 1—10).

Erau mulți cei care nu se cruțau de la nici o oboseală, care însoțeau pe Mîntuitorul pretutindenii, din dorința de a-I asculta cuvîntul și a fi martorii faptelor Sale minunate. Unii Îl urmau atrași de faima pe care și-o crease, faimă care trecuse de mult de hotarele țării sfinte (Matei IV, 25), alții îl urmau în numele speranțelor pe care le dădea Legea Veche (Luca XXIV, 21), iar alții ca să-L ispitească (Matei XXII, 18 și 35). Mulți dintre aceștia, în fața faptelor cu totul ieșite din comun «se mirau» de cele văzute (XVI, 31), zicînd cu uimire și teamă sfîntă că: «Niciodată nu s-a văzut așa ceva în Israel» (Matei IX, 33; Luca XI, 14). Cugetau în același timp în sinea lor «că nu poate face cineva astfel de lucruri, dacă Dumnezeu nu este cu El» (Ioan III, 2).

Și pe bună dreptate. Pentru că modestul fiu al tîmplarului, așa cum era socotit Mîntuitorul (Matei XIII, 55), nu era un simplu om nici măcar un profet asemenea celor din perioada Legii celei Vechi, care făcuseră cunoscută poporului ales voia lui Dumnezeu și săvîrșiseră faptele minunate în numele și cu puterea Lui, ci era Însuși Mesia, cel prezis de proroci, cel care avea să instaureze o eră nouă și noi raporturi între credincioși și Dumnezeu.

De altfel Mîntuitorul Însuși declara că este Mesia, celor care Îl ispiteau în același sens: «V-am spus», zicea El (că Eu sînt). Lucrurile pe care le fac Eu, în numele Tatălui, mărturisesc pentru Mine» (Ioan X, 30; XVII, 11), mărturisesc pentru această calitate pe care preînd că o am. «Pentru că Eu și Tatăl Meu una sîntem» (Ioan X, 30). Astfel «Cine M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl» (Ioan X, 9) și «cine nu cinstește pe Fiul, nu cinstește pe Tatăl care L-a trimis» (Ioan X, 23).

Același *sons aro* și răspunsul dat ucenicilor Sfîntului Ioan Botezătorul. Pe cînd se afla în temniță, ne relatează același Evanghelist Matei. Sfîntul Ioan Botezătorul a trimis la Iisus pe cîțiva dintre ucenicii Săi ca să-L întrebă: «Tu ești acela care are să vină sau să așteptăm pe altul?» (Matei XI, 3). Nu face această întrebare Mîntuitorului pentru că s-ar fi îndoit de divinitatea Lui, ci pentru a-și convinge ucenicii Lui — care sub influența concepțiilor religioase de atunci, vedeau în Mesia un erou, să-i convingă că Iisus este Mesia cel prezis de proroci. Acestora le răspunde, făcînd aluzie la spusele profetului Isaia (XXIX, 18; XXXV, 4—6; LXI, 1), care cu multă vreme înainte scrisese ceea ce era caracteristic lui Mesia și vremurilor Sale, zicînd: «Mergeți și spuneți lui Ioan

ceea ce vedeți și auziți : orbii își capătă vederea, șchiopii umblă, leproșii sînt curățiți, surzii aud, morții înviază și săracilor li se propovăduiește Evanghelia» (Matei XI, 5).

Dacă mulți erau cei care scoteau accente de uimire și admirație la adresa Mîntuitorului, cu amărăciune va fi constatată, că împotriva oricărei evidente, se mai îndoiau unii că El este Mesia.

Însă pe aceștia îi previne asupra consecințelor grave pe care le putea avea neascultarea sau reaua lor credință. Păcatul lor va fi socotit unul dintre cele mai mari, un păcat neiertabil. Astfel zice Mîntuitorul, «dacă n-aș fi venit și nu le-aș fi vorbit... și dacă n-aș fi făcut între ei lucruri pe care nimeni altul nu le-a făcut, păcat n-ar avea..., dar acum n-au nici-o dezvinovățire pentru păcatul lor» (Ioan XV, 22—24).

Totdeauna au impresionat și vor impresiona faptele ieșite din comun, mai presus de mîntea și puterea omenească, pe care în mod obișnuit le numim minuni. Cunoscînd acest lucru, ca Dumnezeu atotștiutor, Mîntuitorul săvîrșește minuni nu pentru a-și atrage cuvinte de laudă din partea celor care îl urma, pe care cu grijă le-a evitat, ci pentru a se vedea că El este Mesia și pentru a se da cuvenita autoritate cuvîntului Său.

Minunile săvîrșite de Mîntuitorul sînt o manifestare permanentă a puterii Lui. În momentul în care săvîrșește minuni El acționează ca Dumnezeu atotputernic ; poruncește firii înconjurătoare ca stăpîn și Creator al ei, iar aceasta îi recunoaște și ascultă glasul ca o slugă docilă și umilă.

Dar, puterea Mîntuitorului continuă să se manifeste și acum în Biserică, transformînd pe cei care se împărtășesc cu vrednicie cu Trupul și Sîngele Său. Îi transformă pe aceștia, făcîndu-i din trupești, spirituali, din viețuitori ai pămîntului, cetățeni ai cerului.

Fie ca, luînd aminte la faptele minunate ale Mîntuitorului și la bunurile cerești ce ne stau înainte crezînd în El, să zicem, atunci cînd ni se face chemarea din Ușile Împărătești, «Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați», «Cred Doamne și mărturisesc că Tu ești cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu, care ai venit în lume să mîntuiești pe cei păcătoși». Amin.

120 x 77 = 9240 x 31 = 286440

DOMINICĂ CORNÎTESCU

LA INTRAREA ÎN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI

«Bucură-te plinirea rînduiei Ziditorului»
(Din troparul praznicului).

Biserica noastră Ortodoxă prăznuiește astăzi, în această Duminică de sfîrșit de toamnă, una din cele patru mari sărbători închinată Maicii Domnului, și anume, Intrarea sa în biserică. Este unul din praznicele

deosebit de scumpe ale Ortodoxiei, în care noi, credincioșii, ne bucurăm duhovnicește și ne hrănim sufletele cu frumoasele învățături care se revarsă din belșug din acest popas duhovnicesc al prăznuirii Născătoarei de Dumnezeu.

Cântările bisericești din slujbele vecerniei și utreniei ne-au amintit despre acest eveniment important din viața Sfintei Fecioare, care stă la temelia praznicului de astăzi, adică aducerea ei la templul din Ierusalim «ca o junințe de trei ani», «ca o jertfă bine primită» și ca «rod al făgăduinței» pe care dumnezeieștii și dreptii părinți, Ioachim și Ana, au făcut-o Domnului.

Pentru a înțelege sensul adânc al sărbătorii de astăzi și rostul acestui praznic împăratesc în planul de mîntuire al celor credincioși să ne întoarcem, cu gândurile smerite, la cele întimplate în Nazaret, nu mult înainte de nașterea Mîntuitorului Hristos.

După o venerabilă tradiție, păstrată cu piozitate de Biserică și consemnată și în sinaxarul din Minei, în acest oraș din ținutul Galileei trăiau doi bătrîni, Ioachim și Ana, din neamul lui David. Aceștia erau drepti și temători de Dumnezeu, duceau o viață cinstită și curată și se bucurau de toate darurile și binecuvîntările lui Dumnezeu, fiind mîhniți însă de faptul că nu avea cine să le însenineze bătrînețile, pentru că nu aveau copii. Și cum lipsa copiilor în Vechiul Testament, era socotită blestem din partea lui Dumnezeu și ocară din partea oamenilor, bătrîni Ioachim și Ana se rugau neincetat Bunului Dumnezeu să-i învrednicească de mîngîierea și bucuria dobîndirii unui prunc, făgăduind că-l vor închina templului, indiferent dacă va fi de parte bărbătească sau femeiască. Rugăciunile lor sincere și persistente au fost ascultate de Dumnezeu, Care pe cele cu lipsă le împlinește. Și astfel, bătrîna Ana a dat naștere unei copile, căreia i-au pus numele de «Maria», care, în limba noastră, înseamnă «cea frumoasă», «cea plăcută» «Doamnă», sau «stăpînă». Pînă la vîrsta de trei ani, prunca Maria a trăit în casa părinților săi, făcîndu-le bătrînețile fericite. La vîrsta cînd copiii se afieroseau templului, bătrîni Ioachim și Ana, aducîndu-și aminte de făgăduința făcută, au prezentat-o la templu, incredințînd-o bătrînului arhieru Zaharia, fiul lui Varahie și tatăl Mergătorului-înainte. Acesta a primit-o pe brațele sale și a dus-o în sfînta sfințelor, adică în locul cel mai sfînt al templului, unde intra arhierul numai o singură dată pe an, apoi a incredințat-o bătrînilor de la templu. Sfînta Fecioară a petrecut la templu 12 ani, cînd, făgăduind să rămînă în feciorie și curăție pentru toată viața, a fost incredințată bătrînului Iosif, păzitor și martor al fecioriei ei.

Așadar, iubiți credincioși, praznicul minunat pe care-l serbăm astăzi, este rezultatul împlinirii unei făgăduințe. Așa cum frumos glăsuiesc cîntările bisericești, «luînd roada făgăduinței, pe Maica Domnului, Ioachim și Ana au adus-o astăzi în biserică, pentru a locui întru cele sfînte». Prezentarea Fecioarei la templu, s-a făcut cu un ceremonial și un

fast cu totul deosebite, pentru că și prunca Maria care se aducea ca o tămîie binemirosoare, era un dar de mult preț cum niciodată nu mai fusese adus altul pînă atunci. Fecioarele, împodobite cu fapte bune, purtînd făclii luminoase, bucurîndu-se și mergînd înaintea făcliei celei înțelegătoare, o petrec pe mireasa Împăratului a toate, pe Sfînta Sfintelor, ca pe un vas preasfințit, iar Zaharia, marele arhieru, binecuvîntîndu-o o primește pe aceea pe care au propovăduit-o prorocii cu duhul, strigînd cu veselie: «Apropiatu-s-a nădejdea celor necăjiți în biserica cea sfîntă». Ușile bisericii primise înăuntru pe Fecioara, ușa cea încuiată, ceea ce este mai înainte de naștere Fecioară, iar după naștere rămîne nestrîcătă, pe Maica Cuvîntului vieții. Biserica cea însuflețită a sfintei slave a lui Hristos, Dumnezeuul nostru, Biserica și scaunul Împăratului tuturor, singura binecuvîntată între femei, cea curată se duce în Biserica Legii.

Ioachim cel drept și Ana cea fără prihană prăznuiesc luminat, saltă și se bucură cu Duhul că Maria, dumnezeiasca făclie cea purtătoare de lumină, s-a născut dintr-înșii ca un rod sfînt și se aduce în Biserica lui Dumnezeu, ca dar de mult preț, cetele fecioarești cîntă Domnului, cinstind și lăudînd cu psalmi pe Fecioara Preacurată. Cetele cele de sus se bucură, iar norii stropesc veselie lăudînd măririle lui Dumnezeu, căci ușa care da spre răsărituri, născîndu-se după făgăduință din cea stearpă și neroditoare, și fiind sfințită lui Dumnezeu ca locaș, se aduce ca o jertfă fără prihană în biserică. Cerul și pămîntul se bucură văzînd pe Născătoarea de Dumnezeu, cerul cel înțelegător, dumnezeiescul locaș, pe Fecioara cea fără prihană, mergînd spre a se hrăni cu cinste în Sfînta Sfintelor. Împăratul David, scriitorul de cîntări se bucură și cîntă lovind strunele harfei și zicînd: «Aduce-se-va Împăratului Fecioara, iar în urma ei se vor aduce cele de aproape ale ei» (Ps. XLIV, 16). Așadar, Născătoarea de Dumnezeu, biserica ceea ce a încăput pe Dumnezeu se aduce în biserica Domnului. Cele preasfinte se veselesc, cetele îngerilor prăznuiesc, iar Duhurile dreptilor se bucură, fecioarele saltă și cele sterpe dăntuiesc.

Cea care intră astăzi în templu, Biserica cea însuflețită și scaun al Împăratului tuturor, este plinirea rînduiei Ziditorului, propovăduirea prorocilor și slava apostolilor, lauda mucenicilor și înnoirea tuturor credincioșilor căci prin ea a venit Cel ce ne-a împăcat cu Dumnezeu. Fecioara cea fără prihană, preasfînta Biserică a Dumnezeului nostru se aduce în Biserică spre împlinirea rînduiei Ziditorului a toate, pentru a se hrăni cu sfințenie ca să devină scaun dumnezeiesc, preacurată și luminată, frumoasă și dumnezeiască sălășluire a Stăpînului a toate și hrănitorului a toată făptura, locaș al Celui ce s-a născut mai înainte de toți vecii, fără stricăciune din Tatăl spre mîntuirea sufletelor noastre. Ceea ce a fost rînduită mai înainte de veci să fie Maica Împăratului a toate, iar în anii cei mai de apoi s-a arătat Născătoarea de Dumnezeu, se aduce în Biserică ca un sicriu însuflețit, care a încăput pe cuvîntul cel neîncăput, făcîndu-se solitoare de lumină și bucurie pentru lume.

Ceea ce este Biserică dumnezeiască cu adevărat, din pruncie curată și neîntinată, slăvită în cer și pe pământ, Născătoarea de Dumnezeu, dumnezeiasca mireasă și pururea Fecioara, primită astăzi cu făclii luminoase în biserică, s-a arătat locaș luminii celei neapropiate și dumnezeiești. Cea curată și fără prihană și mai luminată decât toată făptura, cămara cea însuflețită a lui Dumnezeu, mieluseaua și porumbița cea neîntinată, cortul cel de Dumnezeu încăpător, sfințenia slavei, cea mai desfătăată decât cerurile și mai înaltă decât puterile de sus, cea pe care proorocii au propovăduit-o mai înainte sicriu al sfințeniei, ușă de mîntuire, scară însuflețită, cădelniță de aur, sfeșnic și masă, năstrapă dumnezeiască, catapeteasmă și toiag, Biserică nestrucată, munte neumbrit și înțelegător, se aduce în Biserică să se pregătească a primi în sinurile sale, ca într-o cămară de mult preț, vistierie a slavei și casă a darului, pe cel neîncăput. Dumnezeiasca mireasă a Împăratului a toate se aduce în Biserica Legii, în sfînta sfintelor ca să devină Maica lui Dumnezeu, pricina înnoirii neamului nostru și a lui Adam celui căzut, a sculării din blestemul cel dintii și a îndumnezeirii lui, făcîndu-l părtaș nestrucăciunii.

Fiind hrănită cu cerească pîine în biserica Domnului, Fecioara precurată s-a pregătit să aducă lumii pe Cuvîntul, Pîinea vieții. Ceea ce a fost ușă și izvor viu pecetluit avea să izvorască credincioșilor apa cea limpede, pe Hristos izvorul nestrucăciunii și al nemuririi, iar ca nor purtător de lumină, să strălucească nouă, arătînd mai înainte, pe raza cea negrăită care avea să răsără dintr-însa ca să lumineze cu Duhul pe cei ce ședeau în întunericul necunoștinței, pe Izbăvitorul sufletelor noastre.

Cea mai cinstită decât heruvimii și mai mărită decât serafimii, mai desfătăată decât cerurile, care avea să primească în pîntecele ei pe Dumnezeu cel neîncăput de toate, născîndu-L negrăit, a intrat în sfînta sfintelor.

Iată, așadar, iubiți credincioși, importanța praznicului mareț de astăzi, pe care credincioșii îl prăznuiesc duhovnicește, lăudînd, cu bună credință, pe dumnezeiasca fiică, Fecioară de Dumnezeu Născătoare, care se aduce în Biserica Domnului, pe cea mai dinainte aleasă din toate neamurile. El este așa cum spune troparul sărbătorii, «mai înainte însemnarea buneivoințe a lui Dumnezeu și prevestirea mîntuirii oamenilor», căci intrarea și rămînerea Fecioarei la templu marchează începutul arătării «tainei celei din veac ascunse» și pregătirea vasului ales care avea să ne aducă pe Mîntuitorul cel întrupat.

Să prăznuim, deci, și noi, împreună cu cetele îngerești și cu mulțimea credincioșilor, acest sfînt praznic al Fiicei Împăratului și Maicii Dumnezeului nostru și, purtînd făclii luminoase, să ne apropiem și noi cu veselie, însoțind alături de fecioare, pe Maica Domnului care intră astăzi în biserică. Să lăudăm cu bună credință pe sfeșnicul cel prealu-

minos, pe vistieria înțelepciunii, din care izvorăsc neîncetat picăturile cunoștinței pe care le rouează din belșug asupra credincioșilor, pe biserică cea mai înaltă decât cerurile, ușa cea mărită și necuprinsă de gânduri, pe Maica lui Dumnezeu și dumnezeiasca mireasă, care strălucește astăzi în casa Domnului și ne luminează pe noi cu cinstitele daruri ale minunilor ei, rugînd-o să ne izbăvească de toate ispitele și primejdiile sufleștei și trupești, să apere, să acopere și să păzească cu rugăciunile ei, pe cei ce o cinstesc, scăpînd din cursele vrăjmașului și din toată înșelăciunea și necurăția pe cei ce se închină sfintei sale icoane cu credință.

Să ne pregătim și noi, asemenea Sfintei Fecioare, prin postul care a început, prin rugăciune și viață curată, să devenim vase curate pentru a-L primi și noi pe Mîntuitorul Iisus Hristos în ființa noastră prin Sfînta Împărtășanie.

Să înconjurăm și noi, împreună cu fecioarele, pe mieluseaua cea de trei ani și cămara cea neîntinată și, cu credință, să o ferim pururea cîntîndu-i: «Bucură-te Fecioară, cu totul fără prihană și plinirea rînduiei Ziditorului». Amin.

Pr. Asist. NICOLAE D. NEȚULA

$$\begin{array}{r}
 13860 \times 31 = 429660 \\
 \hline
 \text{Total } 430
 \end{array}$$

CUVÎNT LA CALENDE¹

Cînd nu venise la biserică Flavian, episcopul Antiohiei. A fost rostit împotriva celor ce țin ziua întîia a lunii² și dănrin tot orașul; și la cuvîntul apostolului ce zice: «Toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți!»³.

Sf. IOAN GURĂ DE AUR

1. După cum corul își caută dirijorul, iar corăbierii căpitanul, tot așa și cetatea acestor preoți își caută astăzi arhierul și părintele obștesc⁴. Corul și corabia, însă, își pierd adesea și frumusețea și siguranța, dacă lipsesc conducătorii; dar aici nu-i așa; chiar dacă nu-i cu trupul printre noi conducătorul nostru, este, însă, cu duhul; este și acum cu noi, deși este acasă, după cum și noi sîntem cu el, deși stăm aici. Atît de mare e puterea dragostei! Adună la un loc și leagă pe cei ce sînt la mari depărtări. Dacă iubim pe cineva, îl avem înaintea ochilor în fiecare zi, de-ar trăi în țări străine și de ne-ar despărți oceane întinse; după cum, dacă nu ni-i drag cineva, adesea părem că nici nu-l vedem, chiar cînd stă alătura de noi. Cînd e dragoste, nici o vătămare de pe urma depărtării; cînd nu e dragoste, nici un folos de pe urma apropierii. Nu de mult, cînd am rostit cuvînt de laudă în cinstea fericitului Pavel, așa săltați de bucurie, ca și cum l-ați fi văzut pe Pavel alătura de voi, deși trupul lui se află în Roma, cetatea cea împărătească, iar sufletul lui în mîinile lui Dumnezeu; că «sufletele dreptilor sînt în mîinile lui Dumnezeu și nu se atinge de ele muncă»⁵. Cu toate acestea, puterea dragostei l-a pus pe Pavel înaintea ochilor voștri. Aș fi voit ca și astăzi să vă vorbesc tot de Pavel, dar cuvîntul mă silește să mă îndrept spre alt subiect, spre păcatele săvîrșite azi de întreg orașul. Cei care doresc să asculte cuvinte de laudă în cinstea lui Pavel, trebuie să fie mai întîi rîvnitori ai virtuții lui Pavel, trebuie să vie vrednici și de o ascultare ca aceasta.

Așadar, deși nu-i de față părintele nostru⁶, totuși, întărit cu rugăciunile lui, haide să vă adresez cuvîntul de învățătură. Și Moisi nu era cu trupul alături de cei ce luptau, dar n-a luptat mai puțin decît cei de pe cîmpul de bătălie, ci chiar cu mult mai mult, că, prin ridicarea mîinilor lui, dădea biruință ostașilor lui și înfricoșa pe protivnici⁷. După cum puterea dragostei nu-i împiedecată de depărtarea locului, tot așa nici lucrarea rugăciunii; ci, după cum puterea dragostei leagă între ei pe cei depărtați, tot așa și lucrarea rugăciunii poate folosi foarte multe celor de departe. Întărit dar cu rugăciunile părintelui nostru cel duhovnicesc, pornesc la luptă. Am și eu acum de dus o luptă. Nu s-au pornit asupra noastră amaleciiții, ca pe vremea lui Moisi, nici

1. Migne, *Patrologia Greacă*, vol. 48., col. 953—962.

2. Adică : Ziua întîia a anului.

3. *I Corinteni* X, 31.

4. Adică : pe episcop, pe Flavian.

5. *Înțelepciunea lui Solomon* III, 1.

6. Episcopul Flavian.

7. *Ieșire* XVII, 8—13.

n-au năvălit alți barbari, ci dracii au mers cu alai prin piață. Petrecherile drăcești de toată noaptea, care au fost astăzi, glumele, vorbele de ocară, dansurile cele as-noapte, comedia aceasta caraghioasă, toate, au robit orașul mai cumplit decît în vrăjmaș. Ar trebui să-și frîngă inima, să jelească și să-și acopere fața de rușine și cei care au păcătuit și cei care n-au păcătuit; unii, pentru păcatele ce le-au săvîrșit, alții, pentru frații lor, pe care i-au văzut schimonosindu-se.

Vesel, voios și incununat ne era orașul! Ca o femeie căreia îi place găteala și scumpelurile, așa de bogat era gătită astăzi piața! Era împodobită cu aurării, cu haine scumpe și luxoase, cu încălțăminte și cu alte mărfuri de felul acestora — că fiecare negustor, scoșindu-și marfa afară, ambiționa să întrecă pe cel cu aceeași marfă de vînzare. Dar ambiția aceasta, deși vădește o minte de copil și un suflet care nu cugetă la ceva mare și înalt, totuși nu aduce cu ea atît de mare vătămă; este numai o rîvnă prostească, care acoperă de batjocură pe cei care au astfel de griji. Dacă vrei să te împodobești, nu împodobi prăvălia, ci sufletul; nu piața, ci mintea; ca îngerii să se minuneze, arhanghelii să-ți laude fapta, iar Stăpînul îngerilor să te răsplătească cu darurile Sale. Pentru că găteala, care s-a făcut astăzi, aduce batjocură și naște invidie; batjocură de la cei care judecă sănătos și invidie și pismă cumplită de la cei care sufăr de aceeași boală.

2. Totuși, după cum am spus, ambiția aceasta nu este vrednică de o atît de mare osîndă; întrecerile, însă, care au fost astăzi în crîșme, acestea, acestea mai cu seamă mă dor, pentru că sînt pline de multă desfrînare și necredință; de necredință, pentru că cei care au făcut acestea sărbătoresc această zi, în această zi își ghicesc viitorul și socotesc că dacă petrec și se veselesc în ziua dintîi a acestei luni, tot anul le va merge așa; de desfrînare, pentru că, de cum s-a luminat de ziua, femeii și bărbații, își umplu sticlele și paharele cu vin și beau fără cumpătare.

955

Aceste fapte sînt nevrednice de filozofia noastră, fie de le faceți voi, fie de îngăduiți să le facă alții: slugi, prieteni sau vecini. N-ai auzit pe Pavel spunînd: «*Tineți zile și luni și timpuri și ani; mă tem să nu mă fi ostentat la voi în zadar*»⁸. Dealtfel este cea mai mare prostie să aștepti ca tot anul să-ți fie bun, dacă petreci și te veselești în ziua întîi a anului! Iar judecata aceasta, de a încredința viața noastră soroacelor zilelor și nu strădaniei și voinței noastre, nu-i numai o prostie, ci și o lucrare diavolească. Îți va fi bun tot anul, nu dacă te imbeți în ziua întîi a anului, ci dacă faci cele plăcute lui Dumnezeu, și în ziua întîi a anului și în fiecare zi. O zi este bună sau rea, nu datorită zilei, că o zi nu se deosebește de alta, ci datorită rîvnei sau trîndăviei noastre. Dacă faci bine, ziua ți-i bună; dacă păcătuiești, e rea și plină de pedeapsă. Dacă filozofezi așa și ești însuflețit de astfel de gînduri, vei avea tot anul bun; că vei face, în fiecare zi, rugăciuni și milostenii; dar dacă nu-ți pasă de virtute și încredințezi veselia sufletului tău începuturilor de lună și numărului zilelor, vei fi lipsit de toate bunătățile ce ți se cuvîin. Diavolul știe asta; și, în strădania sa de a ne slăbi ostenele cele pentru virtute și de a stînge rîvna sufletului nostru, ne-a învățat să atribuim zilelor reușita sau nereușita muncii noastre. Omul, care-i convins că o zi este bună, iar alta

(8.) Galateni IV, 10-11.

rea, nu va munci și nu va face fapte bune în ziua cea rea, fiind încredințat că tot ce lucrează e în zadar, că nu are nici un folos, din pricină că-l silește ziua; dar nu se va apuca de treabă nici în ziua cea bună, pentru că ziua, fiind bună, trîndăvia nu-l păgubește cu nimic, și astfel, și într-un caz și în altul, își va pierde mintuirea. Socotind dar că într-o zi muncește fără de folos, iar în alta de prisos, va trăi în trîndăvie și păcat.

Știind dar asta, să fugim de uneltirile diavolului. Să scoatem din mintea noastră acest gînd, să nu înținem zilele, nici să urfim pe una, iar pe alta s-o iubim. Vicleanul diavol a urzit acestea, nu numai ca să ne facă să ne trîndăvim, dar să și hulim creaturile lui Dumnezeu. Vrea să ne facă, în același timp, și necredincioși și trîndavi. Să fugim de această ispită diavolească; să știm bine că nu-i decît un singur rău, păcatul, și un singur bine, virtutea și dorința de a plăcea în toate lui Dumnezeu. Nu te veselește beția, ci rugăciunea duhovnicească! Nu vinul, ci cuvîntul de învățătură! Vinul aduce furtună, iar cuvîntul liniște. Unul tulbură, altul alungă tulburarea; unul întunecă mintea, altul luminează pe cea întunecată; unul aduce supărări ce nu erau, altul alungă pe cele ce sînt. Nimic nu aduce atîta bucurie și veselie ca învățăturile filosofiei noastre, care ne învață să disprețuim lucrurile din lumea aceasta, să dorim lucrurile cele viitoare, să nu socotim trainic ceva din cele omenești, nici bogăția, nici puterea, nici onorurile, nici mulțimea slugilor. De știi să filosofezi așa, nu te va mușca invidia, cînd vezi pe unul că se îmbogățește; nu te va umili sărăcia, cînd ajungi sărac. Așa pururea poți sărbători. Creștinul nu trebuie să sărbătorească anumite luni, nici începuturile de lună, nici numai duminicile, ci trebuie să sărbătorească toată viața, așa cum se potrivește lui.

— Dar care e sărbătoarea care se potrivește creștinului?

— Să-l ascultăm pe Pavel, care spune: «Să prăznuim deci, nu în aluatul cel vechi, nici în aluatul rătășii și al vicleniei, ci în azimile curăției și ale adevărului»⁹. Dacă ai cugetul curat, ai totdeauna sărbătoare, că te hrănești cu bune nădejdi și te bucuri de așteptarea bunătăților ce au să fie. Dimpotrivă, dacă n-ai cugetul curat, dacă ești plin de păcate, de-ar fi mii și mii de sărbători și praznice, nu vei fi întru nimic mai bun decît cel ce plîng. La ce-mi folosește sărbătoarea, cînd mă știu cu sufletul întunecat?

Dacă vrei dar, să-ți aducă rod ziua întii a anului, iată ce să faci! Cînd vezi că s-a sfîrșit anul, mulțumește Stăpînului, că te-a adus la acest sfîrșit de an. Zdrobește-ți inima, numără anii vieții tale și zi în tine: «Zilele trec și se duc, anii se adaugă, am bătut mult drum în viață; oare ce lucru bun am făcut? Nu voi pleca oare din viața aceasta gol și lipsit de orice faptă bună? Judecata e la ușă? Viața mea se grăbește spre bătrînețe!»

3. Acestea filosofează în ziua întii a anului! De acestea adu-ți aminte la sfîrșitul anului! Să ne gîndim la ziua cea de mîine, ca nu cumva să ni se spună și nouă ceea ce s-a spus iudeilor de profet: «S-au sfîrșit întru deșertăciune zilele lor și anii lor cu grabă»¹⁰.

Sărbătoarea aceasta, de care am vorbit, sărbătoarea cea continuă, care nu așteaptă sfîrșitul anilor și nici nu-i mărginită la anumite zile, o poate sărbători la fel și bogatul și săracul. În această sărbătoare n-ai nevoie de bani,

9. I Corinteni V, 8.

10. Psalmi LXXVII, 37.

957

nici de bogăție, ci numai de virtute. N-ai bani? Dar ai frica de Dumnezeu, vistierie mai bogată decât toate bogățiile, vistierie necheltuită, neschimbată, neîmpuținată. Uită-te la cer, la cerul cerului, la pământ, la mare, la văzduh, la felurile de animale, la felurimea plantelor, la om! Du-te cu mintea la îngerii, la arhangheli, la puterile cele de sus! Adu-ți aminte că toate acestea sînt averile Stăpînului tău. Nu poate fi sărac robul unui stăpîn atît de bogat, dacă are mila Domnului său. Ținerea zilelor nu este potrivită cu filosofia creștină, ci cu rătăcirea elinească. Tu, creștine, ai fost înscris în cetatea cea de sus, duci viețuirea cea de acolo, te-ai amestecat cu îngerii. Acolo lumina nu se termină cu întunericul, nici ziua nu se sfîrșește cu noaptea, ci e neconținut zi, neconținut lumină. Spre cele de sus, dar, să privim neîncetat. Că spune Pavel: *«Pe cele de sus căutați, unde este Hristos, șezînd de-a dreapta lui Dumnezeu»*¹¹. Nu ai nimic comun cu pămîntul, unde sînt drumurile soarelui, anii și zilele; dar dacă trăiești drept, noaptea ți se face zi, după cum cei ce o duc în desfrîu, în beții și în petreceri, ziua li se face noapte; nu pentru că apune soarele, ci pentru că mintea lor e întunecată de beție. A prețui astfel zilele, a petrece în ele mai mult decât în celelalte zile, a aprinde atunci lumini în piață, a împleti cununi, e nebbie copilărească. Tu, creștine, ai scăpat de această slăbiciune, ai ajuns bărbat, ai fost înscris cetățean al cerului. Să nu aprinzi, dar, în piață foc material, ci aprinde în minte lumină duhovnicească! *«Să strălucească, spune Hristos, lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri»*¹². Lumina aceasta îți aduce mare răsplată. Să nu-ți pui cununi la ușa casei tale, ci arată o astfel de viețuire, ca să primești pe capul tău din mîna lui Hristos, cununa dreptății. Să nu faci nimic în zadar, nimic fără de rost. Așa a poruncit Pavel, ca pe toate să le facem spre slava lui Dumnezeu: *«Ori de mîncăți, ori de beți, spune el, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți»*¹³.

— Dar cum pot mîncă și bea spre slava lui Dumnezeu?

— Cheamă pe sărac la masa ta, fă-l pe Hristos părtaș mesei tale, și ai mîncat și ai băut spre slava lui Dumnezeu.

Dar nu numai aceasta a poruncit Pavel să o facem spre slava lui Dumnezeu, ci și pe toate celelalte; de pildă, dusul în piață, statul acasă. Amîndouă acestea să se facă spre slava lui Dumnezeu.

— Dar cum pot să fie făcute aceste două spre slava lui Dumnezeu?

— Cînd te duci la biserică, cînd iei parte la rugăciune, cînd ascuți în-vălătura duhovnicească, atunci ducerea în oraș s-a făcut spre slava lui Dumnezeu.

Iarăși, poți sta acasă spre slava lui Dumnezeu.

— Cum?

— Cînd auzi zgomote, neorînduieli și alaiuri drăcești, cînd piața este plină de oameni răi și desfrînați, și stai în casă și fugi de această tulburare, ai stat acasă spre slava lui Dumnezeu.

Și după cum poți sta în casă și ieși în oraș spre slava lui Dumnezeu, tot așa poți lăuda și muștra spre slava lui Dumnezeu.

11. Coloseni III, 1.

12. Matei V, 16.

13. I Corinteni X, 31.

— Dar cum pot lăuda sau muștra pe cineva spre slava lui Dumnezeu ?

— De multe ori vă aflați într-o prăvălie și vedeți trecând pe dinaintea oamenilor răi și stricați, oameni mândri, fuduli, care trăsc după ei o mulțime de parazii și lingușitori, îmbrăcați în haine scumpe, înconjurați de mult lux, oameni care răpesc averile tuturor, oameni lacomi. Dacă auzi pe cineva spunând: «Nu-i oare de invidiat acesta? Nu-i fericit?», ține-l de rău, muștră-l, închide-i gura, nefericește-l, lăcrimează! Asta înseamnă să muștri spre slava lui Dumnezeu. O astfel de muștrare este pentru cel ce stău alături de tine învățătură de filosofie și de virtute, ca să nu mai rămână muți de uimire în fața lucrurilor din lumea aceasta. Și grăiește așa celui ce a spus acele cuvinte: «Pentru ce-i fericit acesta? Pentru că are un cal frumos și frâu de aur? Pentru că are multe slugi și-i îmbrăcat cu haine frumoase? Pentru că se îmbată și chefuiește în fiecare zi? Dar tocmai pentru asta e un ticălos și un nenorocit, vrednic de mii și mii de lacrimi. Vă văd că nu puteți să-l lăudați pe el, ci pe toate cele din afară de el: calul, frâul, hainele, care nu fac parte din el. Spune-mi, poate fi o mai mare nefericire, când i se laudă calul, frâul calului, frumusețea hainelor, vigoarea trupeză a slugilor, dar de el nu se spune nici un cuvânt de laudă? Poate fi oare un om mai sărac decât acesta, care n-are nici un bun propriu și nici ceva care să poată lua de aici, ci se împodobește numai cu bunuri străine? Podoaba și bogăția noastră nu sînt slugile, hainele și caii, ci virtutea sufletului, bogăția faptelor bune și îndrăznirea către Dumnezeu!»

958

4. Iarăși, dacă vezi că cei ce stău cu tine nefericesc pe un om sărac, neluat în seamă, disprețuit, sărman dar virtuos, laudă-l pe acesta. Și a ajuns lauda celui ce a trecut pe dinaintea prăvăliei sfat și îndemn de bună și cinstită viață. Dacă cei de lângă tine spun că acela e un necăjit și un amărit, spune-le că săracul acela este dintre toți oamenii cel mai fericit, pentru că are pe Dumnezeu prieten, pentru că este virtuos, pentru că are o bogăție ce nu se împuținează niciodată, pentru că are conștiința curată. Ce pagubă are el de pe urma lipsei de averi, cînd are să moștenească cerul și bunătățile cele din cer ?

Dacă vei filosofa și tu așa și vei învăța și pe alții, vei primi mare răsplată și pentru muștrare și pentru laudă, pentru că pe amîndouă le-ai făcut spre slava lui Dumnezeu. Nu spun aceste cuvinte, ca să te încînt în zadar, ci ca să arăt că au mare răsplată de la Dumnezeu cei care gîndesc așa. Că rostirea unor astfel de cuvinte despre cei ce trăiesc așa este socotită virtute, ascultă ce spune profetul David, care pune în rîndul faptelor bune muștrarea celor răi și slăvirea celor ce se tem de Dumnezeu. După ce a enumerat și celelalte virtuți ale celui ce are să fie cinstit de Dumnezeu și după ce a spus cum trebuie să fie cel ce locuiește în locașul Lui cel sfînt, adică fără prihană, făcător de dreptate, fără viclenie, a adăugat și aceasta; că după ce a spus: «Cel ce n-a viclenit cu limba lui și n-a lăcut rău vecinului său»¹⁴, a adăugat: «Delăimat este înaintea Lui cel ce viclenește; iar pe cei ce se tem de Domnul îi slăvește»¹⁵. Prin aceste cuvinte profetul arată că disprețuirea celor răi și lauda și fericirea celor buni este una din faptele bune. Și iarăși, în altă parte, arată același lucru, spunînd: «Iar eu am cinstit foarte

14. Psalmi XIV, 3.

15. Psalmi XIV, 4.

pe prietenii Tăi, Dumnezeu!; tare s-a întărit stăpînirea lor»¹⁶. Nu mostra deci pe cel pe care Dumnezeu îl laudă, pentru că Dumnezeu laudă pe cel ce trăiește drept, chiar de o sărac. Nu lauda deci pe cel de care se scîrbește Dumnezeu, pentru că Dumnezeu se scîrbește de cel care trăiește în păcate, chiar de-ar fi înconjurat de multă bogăție. Ci, fie de lauzi, fie de mustri, fă-le pe amîndouă cum vrea Dumnezeu!

Poți și invinui spre slava lui Dumnezeu!

— Cum? De multe ori ne supărăm pe slugile noastre. Ei bine, cum le putem invinui spre slava lui Dumnezeu?

— Dacă vezi pe sluga ta sau pe prietenul tău sau pe unul din cunoscuții tăi că se îmbată, că fură, că aleargă la teatru, că nu se îngrijește de sufletul lui, că se jură, că jură strîmb, că minte, supără-te, pedepsește-l, întoarce-l, îndreaptă-l! Și toate acestea le-ai făcut pentru Dumnezeu. Dar dacă-l vezi că greșește față de tine, că întîrzie să-ți slujească, iartă-l și l-ai iertat pentru Dumnezeu. Acum, însă, mulți fac cu totul dimpotrivă și cu prietenii și cu slugile. Cînd păcătuiesc față de ei sînt judecători aspri și neiertători; dar cînd supără pe Dumnezeu și-și pierd sufletele lor, nu spun nici un cuvînt.

Iarăși, trebuie să-ți faci prieteni? Fă-i pentru Dumnezeu! Trebuie să-ți faci dușmani? Fă-i tot pentru Dumnezeu!

— Dar cum pot să-mi fac prieteni și dușmani pentru Dumnezeu?

— Dacă nu umblăm după acele prietenii, de pe urma cărora putem ciștiga bani, de pe urma cărora sîntem poftiți la masă, de pe urma cărora dobîndim protecție omenească, ci căutăm să ni-i facem prieteni pe aceia care pot să ne pună în rînduială totdeauna sufletul nostru, să ne dea sfaturi bune, să ne mustre cînd păcătuim, să ne certe cînd greșim, să ne ridice cînd cădem, să ne ducă la Dumnezeu, ajutîndu-ne cu sfatul și cu rugăciunile.

Iarăși, poți să-ți faci dușmani pentru Dumnezeu. Dacă vezi că un om desfrînat, ticălos, plin de păcate, cu capul impuiat de învățături rele, te smintește și te vatămă, depărtează-te de el, fugi de el, așa cum ne-a poruncit și Hristos, zicînd: «Dacă ochiul tău cel drept te smintește, scoate-l și-l aruncă de la tine»¹⁷, poruncindu-ne ca pe prietenii aceia, care ne sînt tot așa de scumpi ca lumina ochilor și de mare trebuință pentru nevoile vieții, să-i îndepărtăm de la noi, să-i alungăm, dacă ne vatămă mîntuirea sufletului nostru.

Dacă iei parte la adunări și îți acolo un cuvînt lung, fă-o și asta tot pentru Dumnezeu. Iar de taci, taci tot pentru Dumnezeu.

— Dar cum pot lua parte la o adunare pentru Dumnezeu?

— Dacă, atunci cînd ești la un loc cu mai mulți oameni, nu vorbești de lucruri lumești, de fleacuri, de cele ce nu ni se cad nouă, ci de filozofia noastră, de iad, de împărăția cerurilor. Nu vorbi de lucruri de prisos și nefolositoare, de pildă: cine a ajuns la putere? Cine a căzut de la putere? Pentru ce a fost amendat cutare? Pe ce căi a făcut cutare avere, de s-a îmbogățit? Ce a lăsat cutare cutăruia la moartea lui? Cum de nu a fost trecut cutare în testament, cînd se aștepta să fie înscris printre primii moștenitori și altele multe la fel cu acestea. Să nu vorbim de astfel de lucruri și nici să îngăduim pe alții să le vorbească, ci să căutăm să vedem prin ce fapte sau prin ce cuvinte putem plăcea lui Dumnezeu.

16. Psalmi CXXXVIII, 16.

17. Matei V, 29.

Iarăși, poți tăcea pentru Dumnezeu dacă înduri cu bărbăție când ești ocărit, când ești suduit, când suferi nenumărate nedreptăți și nu scoți nici un cuvânt de ocără împotriva celui ce ți-a făcut acestea.

Poți nu numai să lauzi și să mustri spre slava lui Dumnezeu, nici numai să stai în casă și să ieși în oraș, nici numai să grăiești și să taci, ci să și plîngi, să te și întristezi, să te și bucuri și să te și veselești spre slava lui Dumnezeu.

Cînd vezi că semenul tău păcătuiește sau că tu însuși cazi în păcat, apoi suspini și te întristezi, ai cîștigat de pe urma acestei întristări mîntuire, de care nu-ți pare rău, după cum spune Pavel: «Că întristarea cea după Dumnezeu lucrează mîntuire, de care nu-ți pare rău!»¹⁸.

Dacă vezi pe un altul că-i merge bine și nu-l invidiezi, ci dimpotrivă mulțumești ca pentru propria ta bunăstare lui Dumnezeu, care a făcut strălucit pe fratele tău, ai și primit mare răsplată pentru această bucurie.

960

5. Spune-mi, care om poate fi mai de plîns decît invidiosul, cînd ar putea să se și bucure și să și cîștige de pe urma bucuriei, dar el preferă să se întristeze mai degrabă din pricina succeselor altora și odată cu întristarea să atragă încă și osîndă și pedeapsă de nesuferit din partea lui Dumnezeu?

Dar pentru ce vorbesc eu de laude și de muștrări, de supărări și de bucurii, cînd chiar din faptele cele mai mici și mai neînsemnate putem avea foarte mare cîștig, dacă le facem pentru Dumnezeu?

Ce faptă este oare mai neînsemnată decît tunsul? Și totuși poți face și asta pentru Dumnezeu. Cînd nu-ți aranjezi cu dichis părul, nici nu-ți înfrumusezezi fața, nici nu te împodobești ca să ademenești și să înșeli pe cei ce te văd, ci-ți aranjezi părul simplu, la întîmplare și numai atît cît e de trebuință, atunci ai făcut asta pentru Dumnezeu; și negreșit vei avea răsplată, pentru că ai înfrinat pofta cea rea și ai pus capăt unei ambiții deșarte. Dacă cel care dă numai un pahar de apă rece pentru Dumnezeu va moșteni împărăția cerurilor¹⁹, gîndește-te ce mare răsplată va primi cel ce le face pe toate pentru Dumnezeu?

Poți și merge pentru Dumnezeu și poți și vedea pentru Dumnezeu.

— Cum pot vedea pentru Dumnezeu și merge pentru Dumnezeu?

— Cînd nu alergi la păcat, cînd nu te uiți cu nesațiu după frumusețe străină, cînd la vederea unei femei, pe care o întîlnești, îți înfrînezi ochii și îți îngreădești privirea cu frica de Dumnezeu, atunci ai făcut asta pentru Dumnezeu. Tot pentru Dumnezeu o facem cînd nu ne îmbrăcăm cu haine luxoase, care ne fac molateci, ci ne îmbrăcăm numai cu cele ce pot să ne acopere.

Putem întinde această lege pînă și la încălțăminte. Mulți au alunecat în atita încălțoște și desriu ca și împodobesc și încălțămîntea și o împetritează cu culori peste tot, nu mai puțin decît alții fețele. Iar aceasta este semn de necurătenie și stricăciune sufletească. Chiar dacă pare o nimica împodobirea încălțămîntei, dar e o dovadă și un semn de mare ruină sufletească și la bărbați și la femei. Putem deci să ne folosim și de încălțăminte pentru Dumnezeu, cînd căutăm totdeauna trebuința și facem din ea măsura desfălării. Că poți slăvi pe Dumnezeu și prin mers și prin îmbrăcăminte, ascultă ce spune un bărbat înțelept: «*Îmbrăcămîntea bărbatului, risul dinților și călcătura piciorului vestesc lira lui*»²⁰. Cînd ne îmbrăcăm cuviincios, cînd sîntem plini de

18. *II Corinteni VII, 10.*19. *Matei X, 42.*20. *Sirah XLIX, 27.*

seriozitate și arătăm în toată purtarea noastră culpă, atunci și necredinciosul și desfrînatul și zurbagiul, oricît de ticăloși ar fi, rămîn uimiți cînd ne vîd, chiar la o simplă înmînire.

De ne însurăm, să facem asta pentru Dumnezeu. Să ne însurăm, ca să scăpăm de desfrîinare, nu ca să ne facem averea mai mare; ca să căutăm noblețe sufletească, nu bogăție de bani, nici strălucirea neamului, ci purtări pline de virtute și blîndețe; să ne luăm însoțitor în viață, nu tovarăș de afaceri!

961 Dar pentru ce trebuie să le înșir pe toate? Putem îndruma, pe temelul celor spuse, fiecare faptă și întîmplare din viața noastră și putem face pe toate pentru Dumnezeu. După cum negustorii, care fac negoț pe mare, cînd ancorează în orașe, nu părăsesc portul, nici nu se duc în piață, înainte de a se informa de pot cîștiga ceva acolo, tot așa și tu, să nu faci nimic, nici să spui ceva, dacă nu ai vreun cîștig după Dumnezeu. Nu-mi spune mie, că nu-i cu puțință să faci toate pentru Dumnezeu! Cînd pot fi făcute pentru Dumnezeu încălțămîntea, tunsul părului, hainele, mersul, privirea, cuvintele, / adunările de oameni, ieșirea în oraș, întoarcerea acasă, glumele, laudele, muștrările, cuvintele de laudă, prietenii și dușmăniile, ce mai rămîne ca să nu poată fi făcut pentru Dumnezeu, dacă voim? Care meserie e mai rea ca aceea de paznic de închisoare? Nu pare oare viața temnicerului cea mai ticăloasă viață, și totuși și un temnicer poate, dacă vrea, să cîștige și de pe urma vieții lui, cînd are milă de cei legați, cînd îngrijește pe cei întemnițați pe nedrept, cînd nu neguțătoarește nenorocirea altora, cînd este loc obștesc de scăpare pentru toți cei din nevoi. Așa s-a mîntuit temnicerul acela de pe vremea lui Pavel²¹. Se vede dar că, dacă voim, putem avea cîștig din orice împrejurare din viață.

6. Spune-mi, poate fi oare ceva mai cumplit decîtuciderea unui om? (...).

— Odinioară madianiții au voit să pornească pe Dumnezeu împotriva iudeilor; și nădăjduiau că îi vor birui, dacă îi vor lipsi pe iudei de bunăvoința lui Dumnezeu; pentru asta a gătit frumos pe niște fete madianite și le-au trimis în tabăra iudeilor. Fetele au ademenit pe iudei, i-au dus la desfrîinare, apoi de aici la necredință. Finees, cînd a văzut asta, a pus mîna pe sabie și, dînd peste cei doi care făceau desfrîinare, i-a ucis pe amîndoi chiar cînd săvîrșeau păcatul. Și datorită gîndului, cu care a săvîrșit fapta, Finees a oprit minia lui Dumnezeu²². Fapta lui a fost o crimă, dar ceea ce s-a săvîrșit prin ea a fost mîntuire tuturor celor pierduți; pentru aceea a și adus dreptate săvîrșitorului. Crima aceea nu numai că nu i-a mînjit mîinile, dar i le-a făcut și mai curate. Și pe bună dreptate. Nu i-a ucis, pentru că-i ura, ci i-a ucis ca să-i mîntuie pe ceilalți. A ucis doi și a mîntui nenumărate zeci de mii. Precum fac doctorii, cînd taie mădularile putrezite și scapă tot trupul, tot așa a făcut și acela. De aceea spune psalmistul: «*A stat Finees și i-a îmblînzit pe Dumnezeu; și a încetat bătaia și i s-a socotit lui întru dreptate din neam în neam pînă în veac*»²³. Nemuritoare rămîne amintirea faptei lui.

962 Iarăși, un altul s-a rugat și a supărat pe Dumnezeu. Atît de rea este o faptă, cînd nu o faci pentru Dumnezeu. Vorbesc de fariseu²⁴. După cum Finees a fost laudat, deși a ucis, / tot așa și fariseul a căzut, supărînd pe Dumnezeu; nu din pricina rugăciunii, ci din pricina gîndului cu care s-a rugat. Deci cînd

21. *Faptele Apostolilor* XVI, 27—34.

22. *Numeri* XXV, 1—18.

23. *Psalmi* CV, 31—32.

24. *Luca* XVIII, 10—14.

nu faci o faptă pentru Dumnezeu, chiar de-ar fi duhovnicească fapta aceea, te vatămi foarte mult; după cum când faci o faptă pentru Dumnezeu, chiar de-ar fi lumească fapta aceea, îți aduce foarte mare folos, pentru că o faci cu gând iubitor de Dumnezeu (...).

Ce cuvânt de apărare mai putem avea noi, care spunem că nu putem câștiga din orice faptă, că nu putem lucra toate pentru Dumnezeu, când găsim pe unul, care a câștigat și din ucidera unui om? Dacă am vrea să fim cu luare aminte, vom putea face această neguțătorie duhovnicească toată viața noastră, chiar când vindem, chiar când cumpărăm, de pildă când nu cerem un preț mai mare decît cel legal, cînd nu așteptăm vremuri grele, ca atunci să vindem celor din nevoi mărfurile. «*Cel ce scumpește grîul, spune Scriptura, este blestemat de popor*»²⁵.

Dar pentru ce trebuie să vorbesc de fiecare faptă în parte, cînd pot, printr-un singur cuvînt, să le cuprind pe toate? După cum zidarii, cînd vor să ridice un zid, întind o sfoară de la colț la altul și așa țes zidul, pentru ca fața zidului să fie netedă, tot așa și noi, în loc de sfoară, să întindem cuvîntul acesta, care spune: «*Ori de mîncăși, ori de beți, ori altceva de faceși, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceși*»²⁶. De ne rugăm, de postim, de învinovățim, de iertăm, de lăudăm, de mustrăm, de venim acasă, de plecăm de acasă, de vindem, de cumpărăm, de tăcem, de stăm de vorbă, de facem orice alt ceva, pe toate să le facem spre slava lui Dumnezeu; dacă nu se face ceva spre slava lui Dumnezeu, nici să nu se facă, nici să nu se grăiască de noi. În loc de toaig tare, în loc de armă și întărire, în loc de vistierii nespuse, să purtăm cu noi, oriunde am fi, cuvîntul acesta. Să-l înscrîm în mintea noastră, pentru ca, făcînd, grăind și neguțătorînd totul spre slava lui Dumnezeu, să dobîndim de la El slavă și aici și după plecarea noastră de aici. Că spune Scriptura: «*Pe cei ce Mă slăvesc îi voi slăvi*»²⁷. Așadar, nu numai prin cuvînte, ci și prin fapte să-L slăvim necontenit pe Dumnezeu, împreună cu Hristos, Dumnezeul nostru, că Lui se cuvine toată slava, cîntea și închinăciunea, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

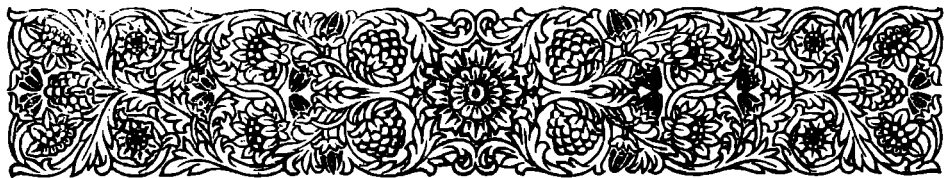
Trad. de Pr. Prof. DUMITRU FECIORU

91 = 39130 x 25 = 978/210

25. Proverbe XXI, 26.

26. I Corinteni X, 31.

27. I Impărași II, 31.

PENTRU PACEA A TOATĂ LUMEA

ACȚIUNI ÎN SLUJBA PĂCII (septembrie — decembrie)

Pacea și dezarmarea, condiții sine qua non pentru procesul și colaborarea omenirii

În ziua de 3 septembrie și-a încheiat lucrările Comitetul pentru dezarmare de la Geneva. Dezbaterile lucrărilor au durat peste 4 luni, fiindu-se 40 de ședințe plene oficiale și peste 58 de reuniuni neoficiale, cu sau fără participarea experților. Dintre problemele examinate se remarcă cu deosebire următoarele: interzicerea experiențelor cu arma nucleară, interzicerea noilor tipuri și sisteme de arme de distrugere în masă, interzicerea utilizării în scopuri militare sau în alte scopuri ostile a tehnicilor de modificare a mediului inconjurător, această temă cunoscută și sub denumirea de interzicerea războiului ecologic sau a războiului mezologic.

Elementul pozitiv al dezbaterilor l-a constituit decizia Comitetului, adoptată în cadrul evaluării îndeplinirii obiectivelor deceniului dezarmării la jumătatea acestuia, de a examina — în 1977 — problema unui program corespunzător și de perspectivă, privind toate aspectele încetării cursei înarmărilor și înlăptuirea dezarmării generale și totale.

În acest context, s-a exprimat îngrijorarea unor state față de faptul că teme ca: «arme ale viitorului», a căror punere la punct este încă ipotetică, sau încetarea înarmării nucleare și folosirea armei nucleare au fost, în general, neglijate. Esența problemei pune în evidență faptul că, atita timp cit nu se întreprind măsuri hotărâte de dezarmare nucleară, atita timp cit cursa înarmărilor și a perfecționării armelor se accelerează, pacea și cooperarea țărilor de pe întregul glob pămînesc sînt amenințate.

Participînd activ la toate lucrările, Delegația țării noastre a adus o contribuție deosebită și fructuoasă. Negocierile în problema dezarmării nucleare au avut la bază propuneri și idei românești, care, toate, se încadrează în tezele de bază ale poziției țării noastre privind întărirea legăturii Comitetului cu Adunarea Generală a O.N.U., sporirea rolului O.N.U. în problemele dezarmării, care să aducă cu adevărat rezultate concrete.

Rolul și locul R. S. România la aceste dezbateri a fost bine reflectat în raportul Comitetului către Adunarea Generală a O.N.U.

Desigur că aprecierile la adresa participării Delegației noastre se datorează justiției și principialității poziției Guvernului țării noastre în problemele dezarmării, recunoașterii contribuției active a R. S. România în dezbaterile și soluționarea acestor probleme majore ale contemporaneității, probleme menite să întărească și să asigure pacea și cooperarea dintre oameni și popoare. Și toate acestea pentru că «România — așa cum sublinia Dl. Nicolae Ceaușescu, președintele țării noastre, referindu-se la activitatea Comitetului pentru dezarmare de la Geneva — consideră că una din problemele cele mai arzătoare ale lumii contemporane este înlăptuirea dezarmării generale și, în primul rând, a dezarmării nucleare, realizarea unei păci trainice pe planeta noastră. Se impune mai mult ca oricând trecerea de la discuții generale despre dezarmare la măsuri concrete, practica de oprire a cursei înarmărilor, de încetare a producției armelor nucleare, lichidarea celor existente și scoaterea în afara legii a întregului armament atomic. În acest scop sînt necesare democratizarea și sporirea eficienței activității Comitetului pentru dezarmare de la Geneva. Ar fi, de asemenea, utilă în această direcție Organizarea unei reuniuni internaționale, într-o formă corespunzătoare, sub egida Organizației Națiunilor Unite, care să permită participarea tuturor statelor la dezbaterile și soluționarea acestei probleme vitale pentru existența întregii omeniri».

Toate aceste puncte de vedere exprimate de delegația țării noastre au avut rolul de promotor și animator al dezbaterilor relative de la jumătatea deceniului dezarmării și au acționat susținut pentru adoptarea deciziei în legătură cu programul complex de dezarmare analizat la încheierea lucrărilor Comitetului pentru dezarmare de la Geneva.

În interesul păcii și securității internaționale

În cronică atît de bogată a relațiilor prietenești româno-iugoslave se înscrie, fără îndoială vizita efectuată în Iugoslavia de Dl. Nicolae Ceaușescu, președintele R. S. România, și a doamnei Elena Ceaușescu, la invitația D-lui Iosip Broz Tito și a d-nei Iovanca Broz, între 8—12 sept. a.c. De fapt, în decursul ultimului deceniu, cele 13 întîlniri reciproce la nivel înalt româno-iugoslav, au contribuit, de fiecare dată, la precizarea aspectelor conlucrării dintre cele două țări, constituind factorul determinant al cursului continuu ascendent și al amplificării relațiilor bilaterale menite să întărească prietenia dintre poporul român și iugoslav, deschizînd astfel noi orizonturi în relațiile lor frățești, pentru cauza progresului, păcii și dezvoltării colaborării internaționale.

Fiecare moment din perioada convorbirilor a constituit o vie ilustrare a dorinței comune de cunoaștere cit mai profundă și de folosire la maximum a posibilităților colaborării. Prezența solilor de pace ai României Socialiste în țara vecină și prietenă — Iugoslavia, a însemnat o adevărată sărbătoare pentru relațiile frățești ale celor două popoare pătrunse de dorința de a întări și promova marile deziderate ale păcii, independenței naționale și progresului în lumea întregă.

Cu privire la problemele păcii, securității și cooperării dintre popoare, în cadrul convorbirilor, s-a făcut o analiză profundă a situației internaționale. Cei doi conducători de stat au remarcat însemnătatea transformărilor revoluționare ce au loc în lume, profundele mutații în raportul de forțe pe plan mondial, ca urmare a luptelor popoarelor pentru dezvoltare, independență, pentru instaurarea unor noi raporturi

internaționale politice și economice juste, a contribuției țărilor socialiste, a statelor nealiniat, țărilor în curs de dezvoltare și a altor state, a forțelor progresiste și democratice de pretutindeni.

Situația din Europa și Balcani a făcut obiectul unei examinări multilaterale, fapt firesc dacă se are în vedere că România și Iugoslavia sînt situate în acest perimetru geografic. Cei doi conducători de partid și de stat au apreciat pozitiv în documentele Conferinței general-europene și Actualului său final de la Helsinki, potrivit cărora România și Iugoslavia s-au angajat și mai intens pe drumul păcii și cooperării dintre toate națiunile lumii.

În declarația comună semnată la sfîrșitul convorbirilor, președinții României și Iugoslaviei au evidențiat: dreptul fiecărui stat la existență, independență, suveranitate națională și dezvoltare liberă; dreptul fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, îndatorirea tuturor statelor de a respecta integritatea, altor state, abținerea de la amenințarea cu forța sau folosirea forței, indiferent de ce arme, neamestecul în treburile interne; dreptul și îndatorirea fiecărui stat, indiferent de sistemul său politic sau social, de a colabora în diferite domenii în scopul realizării progresului, păcii și bunăstării între oameni și popoare etc. Președinții Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito au relevat că fără rezolvarea problemelor esențiale ale dezarmării nu este posibil să se asigure, pe o bază traică, menținerea și consolidarea păcii și securității în lume și nici dezvoltarea stabilă a relațiilor internaționale. Ei au apreciat că realizarea unei colituri în rezolvarea acestor probleme a devenit extrem de urgență și că este în interes vital al tuturor popoarelor să se ajungă cît mai curînd la oprirea cursei înarmărilor, adoptarea de măsuri concrete care să ducă la dezarmarea generală și completă.

Apreciînd O.N.U., ca forul cel mai sigur și de neînlocuit în rezolvarea tuturor problemelor internaționale, cei doi președinți s-au pronunțat pentru creșterea rolului Adunării Generale, democratizarea în continuare a O.N.U. și a organismelor sale, pentru o mai echitabilă reprezentare geografică și adaptarea Organizației Națiunilor Unite și Cartei sale la schimbările profunde survenite în viața internațională.

Așa cum afirma Dl. Nicolae Ceaușescu după semnarea documentelor privind colaborarea dintre cele două țări, vizita în Iugoslavia a deschis perspective minunate pentru relațiile dintre R. S. România și R. S. F. Iugoslavia, corespunzînd, în același timp, cauzei păcii și colaborării în Europa și în întreaga lume.

Prin convorbirile prietenești, sincere dintre președinții celor două țări incununate de succes deplin, prin rezultatele de mare importanță pentru adîncirea prieteniei frățești și dezvoltarea colaborării multilaterale dintre popoarele român și iugoslav, această vizită reprezintă un exemplu de raporturi între două țări socialiste hotărîte de a-și aduce din plin contribuția la cauza păcii și securității pe planeta noastră.

Necesitatea unor măsuri concrete pentru dezarmarea nucleară și totală

Timp de 4 zile (24—27 sept. a.c.) Conferința internațională pentru încetarea cursei înarmărilor, pentru dezarmare și destindere a reunit în capitala Finlandei, peste 500 de participanți, reprezentînd 90 de țări, între care și România, precum și delegați ai unor organizații internaționale.

În ședința de închidere a lucrărilor a fost adoptată o declarație finală a conferinței, care a cerut opiniei publice internaționale să-și intensifice eforturile, în cadrul unei mișcări de masă, pentru încetarea cursei înarmărilor, realizarea dezarmării generale și totale spre binele și fericirea omenirii întregi.

Documentul a subliniat necesitatea adoptării urgente a unor măsuri de dezarmare și mai ales nucleară, crearea de zone denuclearizate, interzicerea folosirii armelor nucleare, reducerea bugetelor militare și desființarea bazelor militare instalate pe teritoriul altor state, stagnarea producerii unor noi tipuri de arme pentru nimicirea în masă etc.

Reprezentanții opiniei publice din țara noastră, în cadrul dezbaterilor, au relevat inițiativele și propunerile R. S. România, conținute în programul concret de dezarmare, pe care țara noastră l-a prezentat în Comitetul pentru dezarmare de la Geneva și la O.N.U., cerînd adoptarea unor măsuri practice de încetare a cursei înarmărilor și de dezarmare, în primul rînd dezarmare nucleară. Totodată reprezentanții români au subliniat rolul important al organizațiilor de masă și obștești, al opiniei publice, al popoarelor în lupta pentru consolidarea destinderii pe glob, pentru instaurarea păcii și securității trainice în Europa și în întreaga lume.

*

Aceeași problemă a figurat și pe lista dezbaterilor Conferinței Uniunii Interplanetare care a avut loc între 28—30 septembrie în capitala Spaniei — Madrid.

În intervenția sa, delegatul român Ioan Ceterchi a remarcat necesitatea dezangajării militare și a interzicerii cheltuielilor în acest scop, în Europa și în întreaga lume prin convocarea unei sesiuni extraordinare a Adunării Generale a O.N.U., în vederea stabilirii unor acțiuni practice și eficace pentru trecerea la înfăptuirea dezarmării nucleare, a întăririi păcii și colaborării între toate națiunile lumii. Acestea se impun mai mult ca oricînd pentru că ținînd cont de progresul tehnologic al erei nucleare și de recente realizări calitative în materie de armament strategic, dezvoltarea tuturor categoriilor de arme nucleare amenință continuu supraviețuirea umanității.

Numai pînă în 1975 cheltuielile militare în întreaga lume totalizează, socotînd de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, 7000 miliarde de dolari (la prețurile actuale) avînd o creștere medie de 4,5 la sută anual începînd din 1948 și pînă în prezent. Aproximativ 10.000 de arme nucleare tactice se află depozitate numai în Europa. Această creștere rapidă a forței nucleare trebuie să fie stagnată cît mai urgent pentru ca lumea contemporană să nu trăiască emoția unui conflict nuclear capabil să distrugă întreaga civilizație umană.

*

* *

În ziua de 14 octombrie s-au încheiat lucrările Plenarei Adunării Generale a O.N.U. În cadrul lucrărilor, ca și în trecut, pe parcursul a 16 zile, 13 șefi de state și guverne, 7 vicepremierii și 114 miniștri de externe au expus poziția țărilor lor în principalele probleme ale vieții contemporane. Aceste luări de cuvînt au confirmat, și de această dată interesul major și preocuparea sporită pe care statele membre ale O.N.U. le acordă temelor de o deosebită importanță pentru viitorul păcii, progresului

economic și social al lumii : dezarmarea, dezvoltarea, decolonizarea și democratizarea vieții internaționale.

Ponderea majoră a discuțiilor a deținut-o însă, din nou, problematica dezarmării. S-a exprimat îngrijorarea față de continua escaladare a cursei înarmărilor și lipsa de progrese în negocierile de dezarmare, subliniindu-se pericolul deosebit de grav pe care îl reprezintă înarmările pentru pacea lumii, cât și gravele repercusiuni asupra dezvoltării statelor. De aceea majoritatea vorbitorilor au cerut căutarea de noi soluții realiste pentru realizarea unor progrese efective în direcția opririi cursei înarmărilor, pentru realizarea dezarmării în primul rînd a dezarmării nucleare.

Subliniind că oprirea cursei înarmărilor incumbă un înalt simț de răspundere din partea guvernelor, a oamenilor politici față de propriile lor popoare, față de cauza păcii, civilizației și progresului general al omenirii, reprezentantul țării noastre a insistat asupra necesității unor măsuri grabnice concrete de dezangajare militară și dezarmare, pentru a se ajunge la retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor state, la desființarea bazelor militare străine, la încheierea unor acorduri conținînd garanții corespunzătoare și reciproce care să ducă la lichidarea folosirii forței și a amenințării cu forța.

Ca o concluzie generală, dezbaterile din plenul Adunării Generale a O.N.U. au impus necesitatea unor eforturi susținute din partea tuturor statelor, indiferent de mărime, orînduire socială sau grad de dezvoltare, în vederea realizării unor progrese substanțiale în rezolvarea marilor probleme ale contemporaneității. Revine statelor membre ale O.N.U., în dezbaterile care vor urma în principalele organe ale Adunării Generale, datoria nobilă de a da dovadă de receptivitate și spirit constructiv și de a adopta documente capabile să răspundă aspirațiilor de pace, justiție și progres ale popoarelor, speranțelor investite de ele în acest for internațional atît de important.

*

* *

Înfăptuirea dezarmării — condiție a soluționării problemelor majore ale lumii contemporane

Sesiunea Adunării Generale a O.N.U. (noiembrie-decembrie a.c.) a dezbătut pe larg problema dezarmării generale și complete. Și de data aceasta lucrările Adunării Generale, au scos în evidență îngrijorarea tuturor popoarelor față de cursa înarmărilor care pun în pericol aspirațiile de pace și colaborare ale omenirii.

Dezbaterile care au avut loc în cadrul Comitetului pentru problemele politice și de securitate ale Adunării Generale a O.N.U. au subliniat necesitatea unui efort substanțial, pentru a repune problema dezarmării pe făgașul unor măsuri concrete care să soluționeze această problemă atît de necesară pentru întreaga lume.

Între problemele aflate în atenția Comitetului s-au aflat și două puncte care și-au avut la origine o inițiativă românească și anume: «Adoptarea de măsuri efective, pentru transpunerea în viață a scopurilor și obiectivelor deceniului dezarmării» și «Întărirea rolului O.N.U. în domeniul dezarmării».

Prezentînd poziția guvernului român față de problematica dezarmării, reprezentantul R. S. România, Romulus Neagu, a arătat că înfăptuirea dezarmării generale și, în primul rînd a dezarmării nucleare este o problemă centrală, de rezolvarea

căreia este legată soluționarea tuturor celorlalte probleme majore cu care este confruntată lumea contemporană și, îndeosebi, securitatea popoarelor.

Arătând că țara noastră a militat constant în favoarea adoptării unui program complex de dezarmare, reprezentantul român a evidențiat propunerile de măsuri preconizate de R. S. România în documentul supus sesiunii trecute a adunării generale și intitulat: «Poziția României în problemele dezarmării, în primul rând ale dezarmării nucleare, și în instaurarea unei păci tranice în lume».

Pentru realizarea dezideratului întregii omeniri — dezarmarea — reprezentantul țării noastre a arătat de asemeni că este necesar să se adopte măsuri hotărâte, prin intermediul unor instrumente internaționale corespunzătoare la care să subscrie toate statele lumii, pentru interzicerea folosirii armelor, indiferent de ce categorie ar fi ele, încetarea producției lor, eliminarea din arsenalele militare, scoaterea în afara legii a tuturor armelor de distrugere în masă, existente sau în stadiul lor de proiect.

Numai așa se va reuși realizarea unui viitor program de dezarmare militară și dezarmare pe toate continentele lumii.

Republica Socialistă România — arăta vorbitorul în încheierea cuvîntului său — se pronunță pentru convocarea unei sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U. consacrată problemelor dezarmării, în scopul realizării unei păci trainice și durabile, pentru progres, cooperare și înțelegere între oameni și popoare.

În Comitetul pentru problemele politice și de securitate R. S. România, împreună cu alte 34 state membre ale O.N.U., a prezentat proiectul de rezoluție privitor la convocarea, în mai-iunie 1978, a sesiunii extraordinare a Adunării Generale a O.N.U. dedicată exclusiv problemei dezarmării generale și totale.

*
* *
*

U.N.E.S.C.O. în slujba cooperării, dezvoltării și păcii

În luna noiembrie s-au aniversat trei decenii de la înființarea Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură — U.N.E.S.C.O. S-au împlinit totodată și două decenii de la primirea țării noastre în U.N.E.S.C.O., moment semnificativ al recunoașterii internaționale a vocației pașnice a țării noastre, a contribuției sale la promovarea colaborării și păcii, a aportului deosebit al poporului român la patrimoniul științei și culturii universale.

Este pretutindeni cunoscut astăzi că U.N.E.S.C.O., prin întreaga sa activitate, dă expresie aspirațiilor de pace și cooperare ale omenirii, hotărîrii de a șterge urmările celui de-al doilea război mondial și de a instaura un climat favorabil colaborării între popoare, asumîndu-și nobila obligație de a contribui la cauza păcii în lume prin progresul științei, perfecționarea educației, stimularea dezvoltării culturilor naționale prin favorizarea cooperării intelectuale, a cunoașterii și înțelegerii reciproce, între toate națiunile lumii. Și toate acestea pentru că în concepția care dirijează întreaga acțiune a U.N.E.S.C.O. două principii directe sînt continuu și pretutindeni prezente; este vorba de *«principiul respectării personalității și demnității fiecărui popor, a identității sale sociale, culturale și spirituale, și principiul interdependenței dintre țări, al solidarității și comunității popoarelor în aspirația tuturor spre progres și pace»*.

Mai mult ca oricînd, în prezent, eforturile și acțiunile organizației vizează țelul originar al U.N.E.S.C.O.: menținerea și întărirea păcii, prin mijloacele oferite de do-

meniile aflate în competența sa. Nu există reuniune importantă în care să nu se sublinieze că problemele cărora omenirea trebuie să le facă față nu pot fi rezolvate favorabil decât dacă pacea este instaurată, dacă atenuarea tensiunilor internaționale devine un proces ireversibil și dacă se eliberează, pentru a fi afectate dezvoltării umane, resursele considerabile încă imobilizate în prezent în scopuri militare.

R. S. România, prin reprezentanții ei, joacă un rol deosebit în activitatea U.N.E.S.C.O., aducându-și contribuția la toate acțiunile menite să stimuleze pacea și colaborarea atât în Europa, cât și pe celelalte continente, în lumina Actului final al Conferinței de la Helsinki.

O dovadă de necontestat a contribuției active a țării noastre la activitatea U.N.E.S.C.O. este și *Centrul european pentru învățământul superior*, creat de U.N.E.S.C.O la București.

Participarea țării noastre la programele U.N.E.S.C.O., inițiativele luate de reprezentanții noștri apreciate pentru caracterul lor constructiv, cum sînt cele privind educația tineretului în spiritul prieteniei și înțelegerii între popoare; dezvoltarea cooperării în domeniul învățămîntului și culturii; extinderea colaborării tuturor țărilor indiferent de sistemul lor social, fac ca R. S. România să se bucure de un prestigiu deosebit în cadrul activității U.N.E.S.C.O. Este de ajuns să amintim în acest sens funcționarea în țara noastră a doua cursuri post-universitare cu sprijin U.N.E.S.C.O. pentru tineri specialiști din alte țări, înființarea bursei «Nicolae Bălcescu», care se acordă anual prin U.N.E.S.C.O. tinerilor din diferite țări, găzduirea de reuniuni științifice U.N.E.S.C.O. în țara noastră etc.

La Conferința generală a U.N.E.S.C.O. desfășurată de-a lungul lunii noiembrie la Nairobi, țara noastră a prezentat un proiect de rezoluție-cadru intitulat: «*Contribuția cercetării științifice și a dezvoltării tehnologice pentru protejarea mediului înconjurător în zona balcanică*».

Interesul constant manifestat de țara noastră pentru activitatea și rolul U.N.E.S.C.O. în viața internațională a fost elocvent subliniat de Dl. Nicolae Ceaușescu, președintele R. S. România cu ocazia vizitei la sediul U.N.E.S.C.O. cînd spune, între altele: «Prin ansamblul activităților sale, U.N.E.S.C.O. și-a adus și-și va aduce o contribuție valoroasă la procesul de destindere și îmbunătățire a climatului internațional, sprijinind activ cauza păcii și apropierii între popoare, năzuințele omenirii spre progres și o viață mai bună».

Este de necontestat faptul că prin întreaga sa activitate U.N.E.S.C.O. aduce un aport deosebit la extinderea păcii și cooperării între toate statele lumii, fără deosebire de sistem social, la promovarea dialogului pașnic dintre state, la întărirea unor relații noi, sincere și frățești între toate națiunile, care să servească întregii umanității, spre binele și fericirea popoarelor.

*
* *
*

Eveniment deosebit în dezvoltarea colaborării multilaterale româno-sovietice

La invitația D-lui Nicolae Ceaușescu, președintele R. S. România, între 22—26 noiembrie, ne-a vizitat țara Dl. Leonid Ilici Brejnev, secretar general al C.C. al P.C. al Uniunii Sovietice. Această vizită a constituit o etapă superioară în adîncirea con-

tinuă a tradiționalelor relații de prietenie dintre R. S. România și U.R.S.S. înscriindu-se ca un moment de mare însemnătate în evoluția ascendentă a relațiilor frățești dintre cele două țări și popoare.

Convorbirile româno-sovietice prilejuite de această vizită au ilustrat cu pregnanță consecvența cu care R. S. România își infăptuiește neabătut politica sa internațională în relațiile sale cu toate țările, pentru triumful idealurilor de pace, libertate și progres social, pentru făurirea unei lumi mai bune și mai drepte la care aspiră toate națiunile lumii contemporane.

Și de această dată, convorbirile avute, documentele semnate din care se detașează cu precădere «Declarația» privind dezvoltarea continuă a colaborării și prieteniei frățești între cele două țări și popoare, au remarcat contribuția lor la întărirea socialismului în lume, la sporirea forței și influenței sale pe plan mondial, la cauza progresului păcii în Europa și pe celelalte continente.

Una din problemele principale analizate în cursul convorbirilor, a fost și problema dezarmării, cele două părți subliniind imperativul consolidării destinderii politice pe continent prin luarea de măsuri eficiente pentru dezarmarea generală și totală, inclusiv cea nucleară.

Declarația semnată la sfârșitul convorbirilor a reafirmat hotărârea celor două părți de a acționa pentru consolidarea păcii în Europa și în lume, pentru dreptul popoarelor de a-și alege în mod liber calea dezvoltării.

S-a evidențiat de asemeni, necesitatea unei sesiuni speciale a O.N.U. în problemele dezarmării, ca o etapă spre organizarea Conferinței mondiale de dezarmare. Cele două părți s-au pronunțat cu hotărâre în favoarea unor măsuri care să ducă la renunțarea folosirii forței sau amenințării cu folosirea ei, acestui țel servindu-i încheierea unui Tratat mondial privind nerecurgerea la forță.

Importanța întăririi prieteniei, solidarității și colaborării între R. S. România și Uniunea Sovietică a fost puternic subliniată în documentul comun ca și ideia că perfecționarea relațiilor dintre țările socialiste suverane, egale în drepturi, pe baza principiilor solidarității internaționale sînt de o însemnătate deosebită în condițiile actuale.

O expresie grăitoare a sentimentelor profunde care dau avînt și trăinicie legăturilor tradiționale dintre cele două țări a constituit-o mitingul prieteniei româno-sovietice, de la Palatul sporturilor și culturii, după încheierea convorbirilor dintre Dl. Nicolae Ceaușescu, Președintele țării noastre și Dl. Leonid Ilici Brejnev, Secretar general al CC al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

Desfășurată imediat după semnarea documentelor româno-sovietice, această manifestare a subliniat rezultatele rodnice cu care s-au încheiat convorbirile la nivel înalt de la București, însemnătatea lor profundă pentru ridicarea pe trepte și mai înalte a colaborării dintre cele două popoare, în vederea întăririi păcii și securității internaționale, pentru promovarea independenței naționale, democrației și progresului în întreaga lume.

*
* *
*

O contribuție activă la lupta pentru pace și securitate în Europa

Spre sfârșitul lunii noiembrie, la București, a avut loc Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia.

Problemele dezbătute și documentele adoptate au remarcat voința statelor membre, a popoarelor lor, de a face totul pentru triumful păcii și securității în Europa.

Consfătuirea a adoptat o Declarație intitulată: «*Pentru noi orizonturi în destinarea internațională, pentru edificarea securității și dezvoltarea cooperării în Europa*» prin care se exprimă hotărîrea țărilor participante la Tratatul de la Varșovia de a acționa cu toate forțele în strînsă colaborare cu celelalte țări europene, «pentru pregătirea reuniunii de la Belgrad din 1977», pentru edificarea prin eforturi comune a securității continentului nostru, pe baza principiilor deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, renunțării la folosirea forței și amenințarea cu forța în relațiile dintre state». Documentul adoptat la București a formulat o serie de propuneri menite să contribuie la înfăptuirea acestor deziderate. Se pot aminti printre altele: «proiectul de Tratat și Apelul adresat statelor participante la Conferința general-europeană de a-și asuma angajamentul de a nu folosi primele unul împotriva altuia armele nucleare»; încetarea cursei înarmărilor și în special a celei nucleare; nerecurgerea la forță în relațiile internaționale; dizolvarea simultană a organizației Tratatului de la Varșovia și a Organizației Pactului Atlanticului de Nord. Crearea unor zone de bună vecinătate și cooperare în Europa etc.

Așa cum sublinia Dl. Nicolae Ceaușescu, președintele R. S. România, cu ocazia acestei Conferințe, «țara noastră se pronunță cu fermitate pentru traducerea în viață a prevederilor Actului final al Conferinței general-europene de la Helsinki, militînd continuu pentru completarea destinderii politice cu măsuri de dezarmare și de dezagajare militară, care să contribuie la depășirea divizării Europei în grupări militare opuse, la crearea condițiilor concrete pentru ca securitatea fiecărei țări să fie pe deplin garantată». În acest context țara noastră a desășurat și va desfășura și în viitor o largă activitate bilaterală și multilaterală pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii lipsită de arme nucleare, pentru completarea organismelor interbalcanice existente, cu altele noi, pentru transformarea în ansamblu a Mediteranei într-o mare a păcii și colaborării».

Desfășurarea și rezultatele Consfătuirii de la București au demonstrat încă o dată spiritul constructiv cu care acționează țările socialiste în vederea colaborării și progresului, pentru pace, destindere și securitate în Europa și în întreaga lume.

*

* *

Cartea în slujba păcii și cooperării

La 21 decembrie, la Cairo a avut loc festivitatea de prezentare a volumului: «Ceaușescu, România și arabii», editat în limba arabă.

Acest volum prezintă cititorilor arabi personalitatea președintelui R. S. România Dl. Nicolae Ceaușescu, activitatea sa multilaterală, pe care o desfășoară în slujba progresului țării noastre, pentru cauza generală a păcii și colaborării internaționale. Așa cum sublinia autorul lucrării, Hamdi Fuad «nici un ziarist sau istoric contem-

poran nu poate ignora rolul important jucat de preşedintele R. S. România, Dl. Nicolae Ceauşescu, atât în dezvoltarea relaţiilor din cadrul sistemului socialist mondial, cât şi din Europa, Orientul Mijlociu şi în general, din întreaga lume.

Este clar că politica externă a României exprimă voinţa de pace şi securitate a poporul român; reflectă dorinţa sa nestrămutată de civilizaţie şi progres continuu pe calea libertăţii şi păcii».

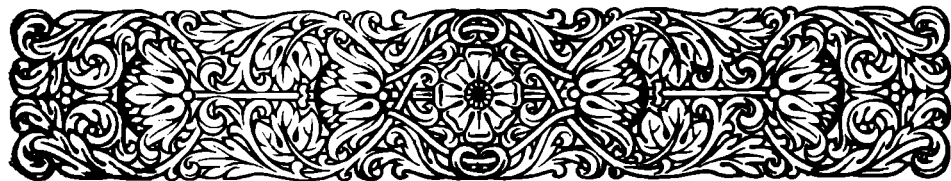
Un loc important în cadrul lucrării a fost rezervat reflectării relaţiilor multilaterale dintre România şi ţările arabe, preocupare constantă pentru extinderea colaborării politice, economice, tehnico-ştiinţifice, în vederea progresului păcii şi bunăstării popoarelor. Printr-o suită de texte din lucrările preşedintelui Nicolae Ceauşescu, cartea evidenţiază consecvenţa cu care domnia sa se pronunţă pentru soluţionarea, pe cale paşnică, a conflictului din Orientul Mijlociu, pentru retragerea trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate, pentru rezolvarea problemei poporului palestinian în conformitate cu interesele şi aspiraţiile sale legitime — inclusiv formarea unui stat naţional propriu, pentru a se ajunge la reglementări eficiente care să asigure integritatea şi suveranitatea fiecărui stat din această zonă şi să deschidă calea unei convieţuirii şi colaborării paşnice.

Volumul «Ceauşescu, România şi arabii» reprezintă o contribuţie importantă la cunoaşterea în Egipt şi în alte ţări arabe, a coordonatelor şi principiilor de bază ale politicii externe româneşti, care întăresc şi sporesc colaborarea dintre poporul român şi poporul egiptean, consolidând în acelaşi timp pacea şi prietenia româno-arabă.

REDACTIA

1/2

44 x 31 = 43225 x 31 = 1339 / 875
 total 1340.

ȘTIRI ECUMENICE

— La Seminarul teologic din minăstirea Neamț s-a ținut o «Consultație ecumenică» — organizată de Consiliul Ecumenic al Bisericilor — cu tema: «Tradiție și reînnoire în învățămîntul teologic ortodox».

Au participat 52 delegați ai unor Biserici și Școli teologice ortodoxe, precum și ai unor Biserici Vechi Orientale. Din partea Bisericii noastre au participat P. S. Episcop Vicar Patriarhal Antonie Ploieșteanul, P. S. Episcop Adrian Botoșăneanul, Vicarul Sfintei Mitropolii a Moldovei și Sucevei, P. S. Episcop Nestor Severineanul, Vicar al Mitropoliei Olteniei, Pr. Prof. Mircea Chialda, rectorul Institutului teologic — București, Pr. Prof. D. Popescu, prorectorul Institutului teologic — București, Pr. lector D. Radu și Pr. lector C. Galeriu, Pr. Prof. Grigorie Marcu, Institutul teologic — Sibiu, directori și delegați ai Seminarilor teologice.

Lucrările au fost prezidate de Mitropolitul Paulus Gregorios Verghese (Biserica Siriană). După serviciul divin obișnuit, P. S. Episcop Adrian Botoșăneanul, vicarul Mitropoliei Moldovei și Sucevei, a salutat, în numele I. P. S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei, participanții la Consultație, urindu-le succes la lucrări. Răspunde Mitropolitul Paulus Gregorios — președintele Consultației — mulțumind Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian și Înalt Prea Sfințitului Iustin, Mitropolitul Moldovei și Sucevei pentru ospitalitatea oferită «Consultației». În cuvîntul său, Mitropolitul Paulus a spus că Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian este «unul dintre marii conducători ai Bisericilor Ortodoxe... unul dintre cei mai însemnați conducători bisericești, nu numai în Ortodoxie, ci și în celelalte Biserici creștine... Biserica Ortodoxă Română este una dintre cele mai însemnate și dinamice Biserici Ortodoxe, iar Moldova este cea mai bogată în tezaure religioase ortodoxe. I. P. S. Mitropolit Iustin și P. S. Episcop Antonie sînt personalități bine cunoscute și apreciate pe plan ecumenist». P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul mulțumește Mitropolitului Paulus pentru organizarea Consultației și I. P. S. Mitropolit Iustin pentru găzduirea oferită, iar participanților le adresează salutul și binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian. Apoi a prezentat modul de organizare și activare a Bisericii noastre și a învățămîntului teologic de la noi.

Referatele prezentate: Pr. Prof. D. Stăniloae — București (citit Pr. lector Galeriu): «Pentru o reînnoire a învățămîntului teologic și a educației religioase»; Ierom. prof. A. Ievtici (Belgrad): «Abordarea euharistică a reînnoirii educației creștine»; același subiect și Dr. G. Bebaroi (Biserica Coptă, Egipt); «Creștinii într-o lume în transformare» (Dr. Panajotis Nellas); aceeași teză Avram Keshishian (Biserica Armeană, Liban); «Educația comunitară» (Dr. Maurice Assad, Biserica Coptă, Egipt). — Despre modul în care se realizează la noi învățămîntul teologic și educația creștină ortodoxă,

a vorbit Pr. Prof. Dumitru Popescu. Referatele au fost discutate în ședințe de lucru pe grupe, prezentându-se în ședințe plenare patru rapoarte: 1. Rolul seminariilor și facultăților de Teologie în reînnoirea vieții comunității; 2. Familia ca mijloc al educației creștine, al tradiției și al reînnoirii în comunitățile creștine; 3. Înțelegerea sacramentului și trăirea misterului; 4. Viața sacramentală. Viața monahală și Biserica. Rolurile lor privind tradiția și reînnoirea în viața Bisericilor. La discuții asupra rapoartelor au participat din partea Bisericii noastre: P. S. Episcop Nestor Severineanul (raportul dintre om și natură); Pr. Prof. Mircea Chialda (relația dintre orizontalism și verticalism în educația creștină), Pr. Prof. D. Popescu (raportul dintre învățământul teologic și educația creștină și problematica lumii contemporane; Pr. lector D-tru Radu (factorii determinanți ai reînnoirii; complementaritatea dintre tradiție și reînnoire); Pr. Prof. Gr. Marcu (importanța vocației sacerdotale în educația creștină), Pr. lector C. Galeriu (legătura dintre liturghie și viața de parohie), Pr. Prof. N. Bordașiu (relația dintre educație și problematica specifică fiecărei Biserici). După încheierea lucrărilor, participanții la «Consultația» de la Mănăstirea Neamț au făcut o excursie la Mănăstirile din nordul Moldovei (Vroneț, Vatra Moldovitei, Sucevița, Dragomirna, Agapia), admirând frumusețea lor arhitectonică și podoaba picturală, trăinicii peste veacuri ale neamului și Bisericii noastre.

La invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, P. C. Arhim. Prof. Mircea Clineț din Milano a vizitat Biserica noastră și Institutul teologic din București, unde, în perfectă limbă românească, a ținut o substanțială conferință cu tema: «Elemente bizantine în liturgia ambroziană». Conferința a fost prezidată de P. S. Episcop Antonie, vicar patriarhal. Pr. Clineț, român de origine este titularul lectoratului de limba română pe care l-a înființat la Universitatea Catolică din Milano, și profesor la catedra de teologie răsăriteană de la Seminarul din Venegono Inferiore. El a contribuit din plin la înființarea și organizarea parohiei ortodoxe române de la Milano, căci «așa a înțeles să-și facă datoria de român și creștin». În revista «Oriente Cristiano» a publicat numeroase studii și articole, făcând cunoscute realitățile din viața religioasă a Bisericii noastre. A tradus și a publicat expunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian făcută cu prilejul vizitei la București a Patriarhului ecumenic Atenagora I în anul 1967, despre «Poziția Bisericii Ortodoxe Române față de dialogul ecumenic cu Biserica Romano-Catolică».

La Academia teologică a «Bisericii Unite a lui Hristos» din Oiso (Japonia), «Conferința creștină pentru pace» (Praga) a ținut o sesiune a «subcomisiunii pentru dezarmare». Din partea Bisericii noastre a participat Pr. D. Soare, consilier patriarhal la sectorul Relațiilor externe Bisericești. Tema generală de discuție: «Situația de astăzi a dezarmării și rolul creștinilor». S-au prezentat și discutat referatele: 1. «Primejdiile armamentului nuclear și proiectele pentru dezarmare», 2. «Eforturile pentru dezarmare de la încetarea celui de al doilea război mondial», 3. «Opinia publică despre dezarmare», 4. «Ce a mai rămas din Hiroșima și Nagasaki după aruncarea bombei atomice», 5. «Concepții biblice despre dezarmare». Pr. cons. Soare a participat activ la discuții, arătând că România, alături de numeroase țări, este mereu activă în negocierile pentru dezarmare, militând pentru eliminarea războiului din viața omenirii. Biserica creștină, are învățătura neschimbată a Mîntuitorului, poate contribui efectiv la înlăturarea psihozei războiului și la educarea credincioșilor pentru triumful vieții.

Revista trimestrială «Oriente Cristiano», editată de «Asociația catolică italiană pentru Orientul creștin» din Palermo, publică în nr. 1/1976, sub semnătura prof. Tommaso Federici (Universitatea «De Propaganda Fide»), un studiu asupra psalmului 102.

Pe paginile acestui studiu sînt reproduse «13 ilustrații», semnate de pictorul I. Keber, din «Sfînta și Dumnezeiasca Evanghelie» apărută în 1964 la «Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă» din București. Sînt reproduse: «Vindecarea paralizicului de 38 ani», «Vindecarea orbului din naștere», «Vindecarea celor doi îndrăciți de la Gherghesenii», «Ruğa femeii cananeence», «Poruncă nouă vă dau vouă», «Învierea fiului văduvei din Nain», «Învierea fiicei lui Iair», «Samarineanul milostiv», «Vindecarea celor zece leproși», «Vindecarea orbului din Ierihon», «Întoarcerea fiului risipitor», «Vindecarea paralizicului din Capernaum», «Vindecarea Fiului cu duh mut și surd».

La «Știri» revista «Oriente Cristiano» menționează serbările de la București cu ocazia împlinirii a 90 ani de Autocefalie a Bisericii noastre și 50 ani de Patriarhie.

«Păstrarea culturii și tradiției africane în viața creștină» a fost tema unei «întîlniri ecumenice internaționale» organizate la Iaoundé, capitala statului Camerun.

Editura «Herder» din Freiburg, bine cunoscută prin publicarea de literatură teologică, și-a sărbătorit jubileul de 175 ani de existență.

Comisiunea ecumenică bilaterală de teologie romano-catolică și luterană din S.U.A. își continuă discuțiile. Începute în anul 1965, s-a ajuns anul acesta la a XXII-a întîlnire. Dogma despre primatul papal s-a discutat în cinci întruniri și se va mai discuta. Tema de discuție la a XXII-a întîlnire a fost: 1. «Papalitatea și simbolică creștină»; 2. «Infailibilitatea ca harismă primului concil Vatican». Discuțiile pe tema aceasta «s-au împotmolit» — scrie revista romano-catolică «Herderkorrespondenz nr. 8/1976 dar ele n-au eșuat, se vor continua».

«Identitate creștină — identitate confesională — comunitate ecumenică» este lozincă celui de al 10-lea seminar ecumenic internațional organizat de «Institutul pentru cercetare ecumenică» din Strassburg al Alianței Luterane mondiale. În cinci comisiuni s-a discutat intensificarea posibilităților de înțelegere între confesiuni, ținînd seama de faptul că Iisus în Biserică încorporîndu-se în Trupul Său mistic, ne dă identitate creștină, — cere implică și pe cea confesională, — și prin această și comunitatea între frați (OK. I, 29, 31/76).

La Bonn (R. F. Germania) s-a pus piatra fundamentală la biserica ortodoxă-greacă «Sfînta Treime» a exarhatului Patriarhiei ecumenice din Constantinopol. Vor fi ridicate și clădiri anexe. Astfel la Bonn va fi un nou centru pentru relațiile Bisericii Ortodoxe cu celelalte Biserici. Nou centru ecumenic.

Un grup de parlamentari turci au cerut redarea «Sfîntei Sofii» caracterul de Moschee. Biserica «Sfînta Sofia» din Constantinopol a fost zidită, pe la anul 330 de Constantin cel Mare, în anul 532 a ars și a fost reclădită în 537 de Împăratul Justinian. În 1453 a fost transformată în Moschee, iar în anul 1953 în muzeu.

La Tokio s-a ținut a patra Conferință generală a «Conferinței pentru pace a buddhiștilor asiatici», militînd pentru «înlăturarea din lume a nedreptăților și pentru a oferi tuturor posibilitatea unei vieți liniștite».

În vîrstă de 92 ani a decedat cunoscutul teolog protestant Rudolf Bultmann.

În vîrstă de 62 ani a decedat Cardinalul Iulius Döpfner, Arhiepiscop de München și Freising, președintele «Conferinței Episcopilor Germani». Cardinalul Döpfner a vizitat și Biserica noastră.

Christopher Mwoleka (49 ani) este Episcop romano-catolic în Tanzania și își are sediul într-un sătîșor. E numit: Episcopul-muncitor. Motivul? Muncеște zilnic alături de credincioșii săi în agricultură. Deviza Episcopului: «Sînt cetățean al Tanzaniei și catolic și muncitor». Zilnic oficiază serviciul divin în camera sa, asistînd cîtiva credincioși, iar duminicile oficiază liturghia în Biserică, participînd și credincioși din alte-

sate. Părinții săi au fost necreștini, primind botezul după hirotonia în preot a fiului lor Christopher. Episcopul Christopher este foarte respectat de credincioșii săi, care-i dau ascultare în toate (J. K. 7/76).

Bisericele evanghelice luterană și reformată, împreună cu baptiștii și metodiștii din Iugoslavia au înființat la Zagreb o facultate teologică comună, care și-a început activitatea cu anul școlar 1976/1977. (Epd. 30/76).

După o colaborare interconfesională de cinci ani între specialiștii ai Societăților Biblice și teologi romano-catolici din Hongkong și Taiwan a apărut o nouă traducere romano-catolică a Noului Testament în limba chineză modernă, apreciată a fi «un eveniment epocal». O ediție comună romano-catolică-protestantă n-a fost posibilă, fiindcă teologia romano-catolică utilizează pentru «Dumnezeu» și «Sfintul Duh» alți termeni chinezești decât teologia protestantă.

La Philadelphia s-a ținut al 41-lea Congres euharistic mondial, urmărind «adîncirea pietății euharistice».

În catedrala «San Lorenzo» din Florența, s-au descoperit, cu ocazia lucrărilor de restaurare, un număr însemnat de desene datînd din anul 1530 și avînd ca autor pe Michelangelo (A. 183/76).

120x91 = 15470x31 = 479070 total

Prof. O. BUCURSCU

— Din inițiativa Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Secția pentru Educație și Înnore și la inițiativa Bisericii Ortodoxe Române, cu colaborarea Mitropoliei Moldovei, în zilele de 11—16 septembrie 1976 a avut loc la Mînăstirea Agapia, județul Neamț, Consultația Teologică a Femeilor Ortodoxe.

Au participat delegații de femei din diverse continente și țări: Africa de Sud, Marea Britanie, Bulgaria, Canada, Cipru, Egipt, Finlanda, Franța, Grecia, India, Kenia, Liban, Polonia, România, Siria, U.R.S.S. și S.U.A. Au luat parte, de asemenea, ca invitați: P. S. Antonie Ploieșteanul-vicar Patriarhal, reprezentînd pe P. F. Patriarh Justinian; P. S. Episcop Adrian Botoșăneanul-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, delegat al I. P. S. Mitropolit Iustin; I. P. S. Mitropolit Emilianos Timiadis de Calabria, delegat al Patriarhiei Ecumenice în Consiliul Ecumenic al Bisericilor; I. P. S. Mitropolit Ignatios Hazim de Latakia (Laodiceea); profesori de la Institutul teologic Universitar din București; Iorgu Ivan, Nicolae Chișescu și preot Constantin Galeriu și reprezentanți ai sectorului Relații externe din cadrul Administrației Patriarhale.

Lucrările s-au deschis sîmbătă, 11 septembrie, ora 9.00, printr-un Te-Deum săvîrșit în biserica mare a Mînăstirii de P. S. Episcop Adrian Botoșăneanul. Un cuvînt de «bun venit» a fost adresat oaspeților de starea mînăstirii — maica Eustohia Ciucanu.

Din Comitetul Director, instituit pentru conducerea Consultației, au făcut parte: Athena Athanasiu (Grecia), «moderator», Preot Profesor Ioan Brîia, de la C.E.B., Brigalia Bam (C.E.B.), Elisabeth Behr Sigel (Franța), C. Maică Nazaria Niță (România).

Lucrările s-au desfășurat în ședințe plenare și pe grupe. În ședințele plenare s-au ținut referate, urmate de discuții. Grupele de lucru — patru la număr — au dezbătut teme propuse și aprobate în plenară, încheindu-se rapoarte.

Cu excepția zilelor de sărbătoare, ședințele începeau cu citirea unui text biblic, și meditația asupra lui, ținute de d-na Ecaterina Braniște și Catherina Chiotellis (Grecia).

Duminică, 12 septembrie, conferința a primit vizita Doamnei Mia Groza, membră în Biroul Consiliului Național al Femeilor din R. S. România.

Doamna Mia Grozea a vorbit despre rolul femeii în țara noastră, subliniind mesajul Domnului Președinte N. Ceaușescu, adresat în 1975 cu prilejul Anului Internațional al Femeii, în care se spunea: «Astăzi, femeile se impun ca o forță în viața politică și socială, în procesul de reînnoire a societății». Mia Grozea a prezentat o largă expunere privind situația femeii în societatea noastră socialistă. A fost reliefată, în-deosebi, egalitatea deplină de drepturi în muncă și retribuție, accesul la diversele profesii — de la sectorul agricol, pînă la învățămîntul universitar, în care 30% sînt femei — sau la funcții de conducere în organe centrale și ministere, ca și de reprezentare în administrația locală și Marea Adunare Națională. Au fost remarcate, de asemenea, unele privilegii specifice, legate de maternitatea și modernizarea prestațiilor în munca menajeră, crearea de noi creșe și grădinițe, în vederea eliberării și promovării femeii la ocupații superioare. S-au evocat și relațiile între Consiliul Național al Femeilor din România, și organizații similare din 95 țări, mai ales solidaritatea cu acele suferă și luptă împotriva segregăției și injustiției, pentru a pregăti copiii și generațiilor următoare «o lume mai dreaptă și mai bună».

Opinii responsabile ale participanților arătau că expunerea s-a bucurat de o atenție deosebită.

Referatele din ședințele plenare s-au ținut după cum urmează: sîmbătă, 11 septembrie, a conferențiat d-na E. Behr Sigel (Franța), despre «Sensul participării femeilor în viața bisericii». Potrivit observațiilor vorbitoarei, care este teolog reputat, femeia de astăzi, în Occident, aspirînd în dreptate și egalitate, suferă atît din cauza unor concepții învechite, cît și a structurii societății care o transformă în obiect erotic. Ea este amenințată cu pierderea caracterului de persoană, cu pierderea identității. Față de aceste primejdii, conferențiară propune valorificarea în biserică a energiilor și harismelor proprii femeii: sensibilitate spirituală, intuiție, iubire, compasiune. În același sens, admite posibilitatea unei restaurări «a vechiului ordin al diaconitelor într-o formă adaptată la nevoile unei vieți creștine noi».

Duminică, 12 septembrie, ora 16.00, a avut loc prezentarea referatului Mitropolitului Emilianos: «Tradiția ortodoxă și femeia în lumea de azi». Evocînd unele elemente negative ale situației femeii — un sentiment de frustrare, trădare de roluri într-un cosmos care revelează ordinea, unde ea, totuși, nu-și descoperă locul, pentru dînsul «problema preoției femeii nu este o problemă de vocație, ci de satisfacție», vor și ele să fie preoți; accentuarea unui dualism antagonist în locul sinergiei. Mitropolitul Emilianos propune să se ia în studiu următoarele: problema slujirii și cea «dezbateră sofisticată a hirotoniei femeilor»; a sarcinilor și drepturilor egale — toți cei botezați trebuie să devină mesageri ai Evangheliei; calității de păstor, care dă sens paternității sacre, să-i corespundă cea de mamă cu un sens al maternității sacre, relevînd aici «educația» cu valoare de «mister»; problema admiterii femeilor în treptele minore ale slujirii bisericii ca lectori, acoliți etc.

La discuțiile generale, privind problema, eronat numită, a «hirotoniei» femeilor în contextul rinduiei «diaconitelor» existente în biserică primară, a luat cuvîntul P. S. Episcop Antonie, care a observat că trebuie precizat ce rol au avut diaconitele în biserică primelor veacuri, de ce a dispărut această formă de slujire, și dacă există motivări istorice în prezent, care s-o instituie din nou. De asemenea, la propunerea P. S. Episcop Antonie, s-a dat cuvîntul Prof. I. Ivan, care — în calitate de canonic — a arătat: din rinduiala cu care erau instituite diaconitele rezultă clar că nu e vorba de hirotonie, ci de hirotesie, avînd drept atribuții, între altele, pregătirea femeilor la botez, trimiterea de ajutoare la bolnavi, acolo unde intrarea bărbaților nu este

recomandată... Tot ceea ce făceau era în dependență de diaconi. În cazul în care, însă, vreo biserică, consideră Prof. L. Ivan, s-ar găsi în împrejurările asemănătoare cu cele ale epocii primare (să boteze pe scară largă adulții, ș.a.), atunci s-ar putea reactualiza acest oficiu și cu aceleași atribuții din biserică primară, fără ca această hirotesie să constituie o îndreptățire la promovarea într-o treaptă ierarhică de drept divin sacramentală.

Luni, 13 septembrie, a fost prezentat de către preotul C. Galeriu, referatul Pr. Prof. D. Stăniloae: «Femeia în teologia ortodoxă». Ideea de bază care străbate acest profund studiu este că umanitatea e reprezentată integral prin cei doi poli ai ei: bărbat și femeie, care se completează complementar, fără să se confunde, fiecare revelând o vocație proprie. Dacă preotul își are prototipul în Hristos, Arhiereul cel veșnic, femeia: ca mamă, soție sau colaboratoare a preotului, își are prototipul în Maica Domnului, care — după Sfinții Părinți — este Templu, Biserică, Altar de jertfă. Și, observă Pr. Prof. D. Stăniloae: «nu fără rost ideea femeii ca preot a apărut în protestantism unde lipsește înțelegerea pentru slujirea specială a Maicii Domnului în opera de mîntuire». Subliniind menirea femeii-mamă în formarea preotului, în referat se afirmă: «dacă femeia nu s-ar dedica acestei formări personale a preotului, n-ar mai exista preoți adevărați».

Prof. N. Chițescu a prezentat expunerea «Preoția femeii», miercuri, 15 septembrie, subliniind egalitatea harismatică, după icoana Prea Sfintei Treimi, a femeii cu bărbatul, fără a considera utilă reactualizarea cinului diaconițelor din biserică primară. Domnia sa arată că statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române prevede la articolul 69 sarcini ale Comitetului Parohial, alcătuit mai ales din femei, similare cu cele ale vechilor diaconițe.

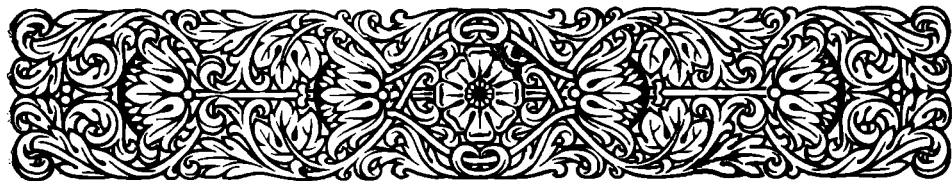
Grupele de lucru au dezbătut teme ca: «Educația și vocația femeilor în biserică», «Familia în viața bisericii», «Femeia ca mărturie în societate», «Participarea femeii la viața ecumenică». Delegații noștri — maici, cele două laice — au participat activ la analiza temelor și redactarea rapoartelor, determinînd linia ortodoxă. De observat că numai delegația noastră a beneficiat de aportul unor profesori de specialitate. S-au luat în considerare, desigur, și structuri, situații locale și diverse. În Finlanda și Grecia înființează organizații paraecleziale. În Egipt se pun acum probleme specifice: a alfabetizării, asistenței medicale, sociale, ș.a. Diasporaua ortodoxă are la rîndu-i exigențe proprii. O idee majoră a fost aceea ca orice organizare a acestor activități să nu se facă decît sub supravegherea și purtarea de grijă a bisericii.

La încheierea lucrărilor a fost redactat un Comunicat.

Consultația ortodoxă de la Agapia reprezintă prima conferință a femeilor ortodoxe cunoscută în Istoria Bisericii Ortodoxe. A avut loc pe pămînt românesc, într-o minăstire de maici cu numele de Agapia, cea ce semnifică: dragoale. Nu s-au luat decizii, dar s-au clarificat poziții, s-au trasat linii de orientare, propuneri pentru viitor. Peste unele trăsături particulare s-a afirmat și aici unitatea Ortodoxiei. Delegația Bisericii Ortodoxe Române a avut o contribuție majoră, echilibrînd tezele și discuțiile, și asigurînd puritatea doctrinei.

Dac. GH. BOGDAPROSTE

130 x 91 = 11830 x 31 = 366 / 730

ARTICOLE ȘI STUDII

DESPRE ICONOMIA DIVINĂ ȘI CEA BISERICESCĂ ÎN TEOLOGIA ORTODOXĂ

În lumea noastră creștină contemporană, și îndeosebi în a doua jumătate a secolului XX, aristocentrismul, ecclesiocentrismul, iconomia divină, și cea bisericească și intercomuniunea constituie preocupări esențiale ale Bisericii Mântuitorului Iisus Hristos și ale teologiei creștine în general. Noțiuni ca acestea: Libertatea lumii și planul de mântuire al lui Dumnezeu¹ în Hristos; Iisus Hristos — speranța lumii²; Iisus Hristos — Lumina lumii³; cel ce urmează lui Hristos nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții (Ioan VIII, 12); Iisus Hristos — mântuire, slujire, unitate; iată Eu înnoiesc toate⁴ (Apoc. XXI, 5); Iisus Hristos eliberează și unește⁵; mărturisirea lui Hristos în lumea noastră contemporană; unitatea în Hristos și în Biserică; educația în vederea libertății și a comuniunii oamenilor; calea care duce la unitatea vizibilă a credincioșilor etc. — sînt doar cîteva dintre problemele și preocupările teologiei creștine ortodoxe și interconfesionale care servesc drept puncte de plecare, pe baza cărora s-au dezbătut și se dezbate altele numeroase preocupări și probleme ale unității în Hristos și în Biserică.

Iisus Hristos fiind viața și principiul vieții spirituale a credincioșilor, prin opera Sa de Răscumpărare și prin Învierea Sa a fost și va rămîne izvorul dătător de viață duhovnicească pentru toți cei care cred în El: «Eu sînt adevărata tulpină de vie, spune El, iar Tatăl Meu este lucrătorul. Toată mlădița care este în Mine și nu aduce roadă, El o taie; și toată vița care aduce roadă, El o curăță, ca mai multă roadă să aducă... Rămîneți în Mine și Eu în voi... Cel care rămîne în Mine și Tu rămîn în el, aduce multă roadă, căci în afară de Mine nu puteți face nimic» (Ioan XV).

Prin nașterea Sa trupească și prin jertfa Sa adusă Tatălui, din iubire pentru noi, Logosul întrupat are din primul moment al venirii Sale în lume puterea și însărcinarea să fie reprezentantul model și autorul întregii omeniri restaurate, El recapitulîndu-ne pe noi toți în chip virtual prin intermediul firii umane asumate de El și prin calitatea Sa de ipostas divin, unic în ființă cu Tatăl și cu Duhul Sfînt.

1. Tema de bază a Adunării generale a C.E.B. de la Amsterdam — 1948.
2. Tema de bază a Adunării generale a C.E.B. de la Evanston — 1954.
3. Tema de bază a Adunării generale a C.E.B. de la New-Delhi — 1961.
4. Tema de bază a Adunării generale a C.E.B. de la Upsala — 1968.
5. Tema de bază a Adunării generale a C.E.B. de la Nairobi-Kenia — 1975.

Iisus Hristos este recapitulatorul tuturor, pentru că în omenitatea Lui este rezumată opera creatoare și în același timp El reprezintă punctul către care trebuie să ajungă întreaga creatură. El este Înțelepciunea divină și încoronarea mai presus de lume a acestei opere. Luând asupra sa păcatul întregului neam omenesc, prin însușirea naturii umane, l-a tămăduit de păcat, prin moartea Sa pe cruce, tot El ne conduce către scopul ultim: îndumnezeirea și unirea noastră cu Dumnezeu-Tatăl.

Astfel, prin iconomia întrupării, se aduce la îndeplinire unicul plan al lui Dumnezeu cu lumea, care pornește de la Hristos pentru a ajunge la Hristos, care este în același timp Creatorul, Răscumpărătorul și Îndumnezeitorul celor cerești și al celor pămîntești. Răscumpărarea, curățirea, sfîntirea și împăcarea cu Dumnezeu se efectuează concomitent. De aceea succesiunea creației și cea a îndumnezeirii sînt strîns unite în Hristos și în Biserica Sa cea unică. Dacă întruparea are un caracter veșnic de răscumpărare în lucrarea ei, în scopul său ultim ea are un caracter permanent de îndumnezeire. Dumnezeu vrea să facă din noi toți fiii Săi adoptivi prin Fiul Cel unic, «după bunăvoința Sa, astfel cum hotărîse în Sine mai înainte, spre iconomia plinirii vremurilor, ca toate să fie (unite și) cuprinse iarăși în Hristos, cele din ceruri și cele de pe pămînt» (Efeseni I, 9—10).

Prin învățătura sa profund hristologică, Apostolul vrea să arate tuturor că, datorită iconomiei divine, care este taina cea din veci ascunsă în Dumnezeu, Ziditorul a toate, și care se lucrează prin Iisus Hristos și prin Biserica Sa, există un singur Domn, o singură credință, un singur botez și un Dumnezeu și Tatăl tuturor, Care este peste toate și prin toate și întru toți (Efeseni III, 9—11; IV, 5—6).

Avînd drept elemente specifice aceste adevăruri, hristologia și ecclesiologia creștină afirmă unitatea neamului omenesc sprijinindu-se pe unitatea creației ca operă a lui Dumnezeu cel unul în ființă și întreit în persoane, care fiind El însuși cauza Sa, din voința Sa, a creat lumea și pe om (Facere I și II, 4—25) ca un întreg (Fapte XVII, 28). Toate aceste însușiri și lucrări ale iconomiei divine sînt expresii ale unității Sfintei Treimi, încît unitatea creației și unitatea credincioșilor în Hristos și în Biserica Sa sînt reflexe ale unității substanței și voinței Creatorului (Rom. I, 25; I Cor. VIII, 6).

Astfel, conceptele noastre despre începuturi, despre cauze și despre tot ceea ce poate să dea o idee atît despre existența în Sine și Dumnezeu, cît și despre originea, esența și destinul credinciosului, se reduc în cele din urmă la unitate. Căci a fi unul înseamnă a fi dincolo de tensiunea dramatică în care se află întotdeauna doi sau mai mulți. De aceea, «Eu sînt cel ce sînt» (Ieșire III, 14) rămîne definiția cea mai exactă care s-ar putea da infinibilului, spunînd despre acesta totul, dar lăsîndu-l în același timp acoperit în taină⁷.

Faptul că în primele pagini ale Sfintei Scripturi (Facere I, 26) se afirmă atît caracterul trinitar al lui Dumnezeu, cît și natura omului de «chip» al lui Dumnezeu, are implicații de natură teologică și antropologică în iconomia mîntuirii. Căci după cum Sfînta Treime are o singură dumnezeire (natură) comună tuturor persoanelor ca însușire fundamentală a unității lor, tot așa și în noi cei credincioși există un singur chip, ca reflex al lui Dumnezeu cel unul în ființă, dar întreit în persoane. Chipul și asemănarea constituie elementul comun nouă. Noi sîntem persoane diferite, dar avem toți în comun chipul și asemănarea, formînd prin aceasta o unitate. Din acest punct:

6. Antonie Plămădeală, Episcop-vicar patriarhal, *Biserica slujitoare*, București, 1972, p. 21.

7. *Ibidem*, p. 21.

de vedere, întrucît Adam este fiul cel «făcut» al lui Dumnezeu, tot neamul omenesc ce a urmat e neamul lui Adam. Fiecare urmaș al lui Adam (Fac. V, 5) poartă în sine chipul lui Dumnezeu primit de natura umană în actul creării lui Adam. Prin Adam deci, toți sîntem făcuți după chipul lui Dumnezeu. Dumnezeu e tată, iar noi toți sîntem frați între noi⁸.

Dacă Adam n-ar fi păcătuit, destinul comun al nostru ar fi fost altul. Moștenind natura protopărintelui, destinul tuturor s-a schimbat în urma păcatului lui Adam. A doua generație moștenește starea de pe urmă a lui Adam, nu cea dintîi, căci în virtutea aceleiași principiu al unității, ceea ce face unul îi afectează pe toți. Prin păcatul unuia, în virtutea unității, firea întregii umanități a fost afectată.

Deci, prin calitatea de părtași la umanitate sîntem afectați și de pătășia la păcat și răspundere. Solidari în cădere, pe temeiul unității ontologice, sîntem solidari și în restaurare⁹, care a fost adusă la îndeplinire, în mod obiectiv, de Cuvîntul lui Dumnezeu-Iisus Hristos devenit om. Angajarea Sa prin iconomia întrupării pentru mîntuirea noastră a hotărît-o Dumnezeu, prin iubire, din eternitate, căci El prevăzuse drama omului înainte de timp¹⁰.

Toți Sfinții Părinți și marii teologi ai Bisericii deduc creațiunea lumii și a omului din atributul bunătății și al iubirii lui Dumnezeu. Binele și iubirea se vor gusta de cît mai multe ființe. Dar nu poate fi cineva bun și nu poate prețui iubirea decît în comuniune cu altul, căci temeiul indicator spre creațiunea lumii a fost și este comuniunea treimică a lui Dumnezeu, care, tocmai fiindcă e o fericită comuniune, vrea să se bucure și alte ființe raționale de această fericire. De aceea l-a și creat pe om după chipul și asemănarea Sa. Dar pentru că a preștiut căderea lui din fericire, în iconomia divină a și hotărît restabilirea în ea prin întruparea Fiului¹¹.

Astfel, «cînd a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere, ca să dobîndim înfierea» (Gal. IV, 4—5) și restabilirea comuniunii în Dumnezeu. Această restabilire a fost posibilă prin nașterea Sa istorică, prin învățatura, prin jertfa și moartea Sa pentru toți (II Cor. V, 15). Această împăcare și recapitulare a tuturor în Hristos, prin iconomia divină, este echivalentă cu o recreare a lumii, cu o răscumpărare a ei, Iisus fiind Noul Adam. Prin El istoria ia un alt curs, decît cel care l-a luat prin Adam cel dintîi, care a păcătuit¹².

8. *Ibidem*, p. 22—23.

9. *Ibidem*, p. 23.

10. Prot. Dr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Sibiu, 1943, p. 60.

11. *Ibidem*, p. 62—63.

12. Acceptînd folosirea termenului «răscumpărare» sau «împăcare», teologia ortodoxă le dă un sens mai larg în ultimul timp, redescoperind scrisul și sensul patristic profund soteriologic și conformîndu-se în același timp tradiției de cult a Bisericii. Acest termen larg și multilateral de răscumpărare și împăcare l-a exprimat Biserica patristică todeauna prin termenul de «mîntuire», el rămînînd în continuare termenul preferat al Bisericii Ortodoxe. Aceasta pentru mai multe motive: *întîi* pentru că este întrebuițat cel mai des de Noul Testament, fie ca nume pentru opera înfăptuită de Domnul Iisus Hristos (de vreo 40 de ori (σωτηρία) fie ca apelativ legat de numele lui Iisus Hristos, în cadrul operei înfăptuite de El (σωτήρ) de vreo 21 de ori; *în al doilea rînd*, pentru că, urmînd Noul Testament, acest termen este cel mai des întrebuițat de Biserică în tradiția ei de cult, e folosit de Crezul niceo-constantinopolitan și în rugăciunile poporului credincios; *în al treilea rînd*, pentru că acest termen redă sensul cel mai adînc, cel mai cuprinzător și mai multilateral al operei înfăptuite de Iisus Hristos. În acest al treilea motiv al preferinței Bisericii Ortodoxe pentru termenul «mîntuire», înțelegă ca o scăpare de moarte a celor credincioși în toate privințele, ca o asigurare a vieții depline și veșnice, este implicat și faptul că acest termen produce în creștinii ortodocși un sentiment de recunoștință absolută față de Hristos, căruia și datorcesc scăparea existenței și perspectiva reînnoierii în comuniune cu Dumnezeu și a unei vieți veșnice și fericite.

Prin urmare, opera mântuirii este revărsarea dragostei, mîlei și harului lui Dumnezeu (Efes. II, 4; Tît II, 11; Rom. III, 24), peste om și peste lume. Răscumpărarea adusă lumii din iubire prin Iisus Hristos se numește *iconomie* sau mîntuire obiectivă sau generală, iar însușirea de fiecare om a acestei iconomii mîntuitoare, prin harul Duhului Sfînt, se numește îndreptare, sfințire sau mîntuire subiectivă, întemeiată pe cea obiectivă¹³.

Atît mîntuirea obiectivă adusă la îndeplinire prin întrupare, cit și însușirea individuală a acestei mîntuirii, prin harul divin și eforturi personale, sînt actualizate în Biserica lui Iisus Hristos, care este deținătoarea harului, «stîlpul și temelial adevărului» (I Tim. III, 15), prin *iconomia divină și cea bisericască*.

Biserica este mireasa Celui care a binevoit prin iconomia Sa întrupată să se pogoare la slăbiciunea noastră și să vină astfel întru căutarea oii celei rătăcite. Prin Iconomia Sa întrupată, Hristos, luînd pe umerii Săi natura noastră pervertită prin păcatul lui Adam, s-a îmbrăcat cu firea omenească și a prezentat-o lui Dumnezeu-Tatăl.

Biserica este Trupul sfînt și infailibil al lui Hristos, în care și prin mijlocirea căruia se realizează opera mîntuirii credincioșilor. Întregul așezămînt al Bisericii este întrunit și constituit de Sfîntul Duh care locuiește în ea și care vindecă pe cele slabe și completează pe cele de lipsă. Biserica fiind chivotul harului și al adevărului și lucrînd prin organele ei cuvenite și iconomisînd tezaurele sfîntului har, conduce pe oamenii credincioși la mîntuire, actualizînd în permanență iconomia mîntuirii și recapitulînd și pe plan istoric în sine pe toți cei care în mod potențial sînt recapitulați în Hristos prin aceeași iconomie divină¹⁴.

Ținînd cont de limbajul Sfîntilor Părinți și, deci, al teologiei ortodoxe (contemporane), opera răscumpărătoare a Mîntuitorului Iisus Hristos a fost adusă la îndeplinire potrivit planului iconomiei divine, iar lucrarea de însușire a acestei răscumpărări și sfințire a celor credincioși se actualizează prin iconomia bisericască, care se bazează pe aceeași iconomie divină.

Examinînd noțiunea de *iconomie* (Οικονομία, ασιή) și încercînd să raportăm această noțiune la teologia mîntuirii în Hristos, constatăm că în doctrina Bisericii, prin cuvîntul «iconomie» se înțelege un lucru asemănător cu acela pe care îl are cuvîntul «economie» în viața socială sau în viața de stat.

În sens curent sau profan, prin *economie* se înțelege administrarea, chivernisirea sau folosirea cumpătată a bunurilor materiale, pentru satisfacerea nevoilor de întreținere a vieții omenești, pe cînd prin *iconomie*, în sens teologic sau bisericesc, se

Bisericii Ortodoxe i se pare, cum i s-a pîrut și Bisericii primare că termenul «mîntuire», asociat cu cel al «iconomiei divine» (iconomia mîntuirii) acoperă mai bine decît ceilalți sensul adînc, total și multiplu al operii lui Hristos și cuprinde în el sensurile parțiale ale ei exprimate de vialții termeni. El acoperă sensul cuvîntului «viață veșnică» (afiat în Noul Testament de vreo 40 de ori), al cuvîntului «duh», dat celor ce cred, împreună cu mulțimea lui de daruri (folosit în Noul Testament de vreo 200 de ori); el cuprinde ceea ce exprimă cuvintele : unirea cu Hristos, viața în Hristos (Ioan XIV, 20-23; XV, 1-9; Efes. III, 17), înfiere (Gal. IV, 5; Rom. VIII, 15), modelarea omului după chipul lui Hristos (Galat. IV, 19), concorporațitatea cu Hristos (Efes. III, 6), etc.

Bunul mîntuirii adus nouă de Hristos este atît de complex și profund că nu poate fi exprimat complet de nici un termen și nici de toate la un loc. El este un mister cu neputință de înțeles și de definit complet. (Vezi : Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Invățătura ortodoxă despre mîntuire și concluziile ce rezultă din ea pentru slujirea creștină în lume*, în «Ortodoxia», II (1972), p. 195-196.

13. *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. II, București, 1958, p. 566.

14. *Comisia Pregătitoare a Sfîntului și Marelui Sinod. Tema VI-a : Iconomia în Biserica Ortodoxă*, «Ortodoxia», XXIV, nr. 2 (1972), p. 285-295.

înțelege administrarea sau folosirea chibzuită, ori buna chivernisire a mijloacelor specifice bisericesti nemateriale, în vederea satisfacerii unor trebuințe legate de lucrarea mîntuitoare a Bisericii, sau chiar pentru facilitatea ori asigurarea directă a mîntuirii¹⁵.

Între *economic* și *iconomie* este o deosebire de același fel ca între termenii: *procedeu* și *procedură*, adică o deosebire determinată numai de domeniile în care se desfășoară o lucrare al cărei mecanism sau mod de a fi efectuată este același.

În Biserică, o iconomie este un act de imitație a bunului Samaritean și a tatălui fiului risipitor (Luca X, 30—37; XV, 11—32). Justificarea și semnificația cea mai adîncă a Iconomiei este autoritatea fundamentală a voinței lui Dumnezeu, pentru care se cuvine a fi jertfit orice ar putea fi prin un rebut, pentru a câștiga la Hristos și a salva un singur om care, altminteri, ar merge către pieirea sa (Luca XV, 2—10).

Mîntuitorul Iisus Hristos, Cel dintîi, a aplicat și a practicat iconomia, sub chipul pe care Biserica Ortodoxă a preluat-o. Deși fusese trimis numai «cître oile cele pierdute ale casei lui Israel», El însuși, recurgînd la iconomie, El cel ce a fost pînă la moarte, ascultător Tatălui Său, a ieșit din clauza contractului Său (a depășit aceasta) și a avut milă de cananeeancă (Marcu VII, 25—30) și de centurion (Luca VII, 2—10).

Cazul cel mai extraordinar al folosirii iconomiei în întreaga istorie a Bisericii creștine, este aplicarea ei de însași Sfînta Treime, atunci cînd Sfîntul Duh s-a pogorît peste păgînii nebotezați... (Fapte cap. II). Termenul de *iconomie* este folosit în Sfînta Scriptură și la Sfinții Părinți și cu înțelesul unei iconomii dumnezeiești. Iconomia aceasta dumnezeiască constituie ultimul fundament al iconomiei bisericesti, cum a mai fost zis mai sus.

Patru locuri din Noul Testament vorbesc în mod special despre iconomia dumnezeiască și toate patru se găsesc în epistolele Sfîntului Apostol Pavel: Efeseni I, 10; Efeseni III, 9; Coloseni I, 25; și I Timotei I, 4.

În Efeseni I, 10, se spune că Dumnezeu «ne-a făcut cunoscută taina voii Sale, după bunăvoința Sa, pe care și-a propus-o în Sine de mai înainte, spre iconomia plinirii vremurilor (εις οικονομίαν του πληρώματος των καιρών), ca să recapituleze toate în Hristos (ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ), cele din ceruri și cele de pe pămînt, Dumnezeu a luat o hotărîre «dinainte de întemeierea lumii», pe baza bunăvoinței Sale, deci a iubirii Sale libere, bunăvoință pe care și-a propus-o Sie-și, ca să aducă la îndeplinire o *iconomie* la plinirea vremurilor sau pentru plinirea vremurilor¹⁶.

Iconomia divină este deci efectuarea unei hotărîri libere și iubitoare, hotărîre luată înainte de crearea lumii (înainte de timp), nu e hotărîrea însași. Iconomia e o efectuare care are loc la *plinirea vremurilor* sau pentru plinirea vremurilor (πλήρωμα

15. *Dictionnaire grec-français*, onzième édition, Paris, 1859, p. 971; Pr. Prof. Liviu Stan, «*Iconomie și intercomuniune*», «Ortodoxia», XXII (1970), nr. 1, p. 6; Jérôme Kotsolis archevêque d'Athènes et de toute la Grèce, *Problèmes de l'Economie ecclésiastique*, Editions J. Duculot, S. A. Gembloux, Belgique, 1971; Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Iconomia dumnezeiască, teme al iconomiei bisericesti*, «Ortodoxia» I (1969), p. 3—24; Pr. Prof. Isidor Todoran, *Principiul iconomiei din punct de vedere dogmatic*, «Studii teologice», 3—4 (1955), p. 139—149; Η οικονομία ἐν τῇ ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἡ θεσις τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ὀρθόδοξου Ρουμανικῆς ἐκκλησίας, București, 1969.

Tot în legătură cu «iconomia divină», «iconomia mîntuitoare», «iconomia pentru noi» etc. vezi: Clement Alexandrinul, *Stromata*, I, 17; P.G., VIII, 800—801; *Stromata*, 7, 12, P.G., XXVI, 656; Sf. Vasile cel Mare, *Despre Duhul Sfînt*, 16, 39, P.G., XXXII, 140; Sf. Chiril al Alexandriei, *Diferite scieri*, P.G., LXXVI, 16, 17, 148, 209, 212, 300.

16. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Iconomia dumnezeiască, teme al iconomiei bisericesti...*, p. 4.

τοῦ Χρόνου — Gal. IV, 4). Aceste două înțelesuri sînt legate într-o strînsă interdependență în iconomia dumnezeiască. În orice caz, scopul mai precis al acestei iconomii este «ca să recapituleze toate în Hristos» (Efes. X, 10). S-ar putea spune că în aceste constă iconomia. Dar întrucît pentru recapitularea tuturor în Hristos este necesar să apară în istorie Hristos, adică Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, iconomia divină în sensul teologic al cuvîntului este Întruparea Fiului lui Dumnezeu, ca punct inițial și conducător al întregii opere de recapitulare a tuturor în El¹⁷.

Dacă prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu și prin mîntuirea obiectivă făcută de El sîntem recapitulați în Hristos în chip virtual, după întemeierea Bisericii creștine, recapitularea devine activă pentru toți cei care fac parte din această Biserică, căci Biserica avînd drept cap pe Hristos, este trupul Lui și împlinirea celui ce plinește toate într-o toți (Efes. II, 22—23; V, 23).

Creștinismul nu reprezintă numai un mesaj trimis de Dumnezeu oamenilor (Luca I, 26—35), ci pe Dumnezeu însuși intrat în lume, ca obiect al Revelației. Prin iconomia Întrupării, Dumnezeu devine subiect și obiect al Revelației. Totodată, El se arată pe Sine, se dă, se comunică credincioșilor, se face conținut al relației eu-tu, ca toți să rămîină în același timp subiect al acestei comunicări și al acestei relații de la subiect la subiect.

Credincioșii doresc apropierea maximă de Dumnezeu. Aceasta este o lege eternă a ființei lor, dar nu pot îndeplini singuri această lege. Nici de Dumnezeu nu pot fi ajutați, decît prin apropierea maximă a Lui de ei prin iconomia și comuniunea întrupării lui Hristos. Satisfacerea acestei legi, a adevăratei cinstiri și slujiri în dragoste a Tatălui, nu o putea împlini pentru credincioși decît un om, care să nu fi ieșit prin păcat din comuniune cu Dumnezeu. Nimeni nu era în stare să refacă această comuniune, să reinnoiască pe oameni după chip, decît Iisus Hristos Însuși-Chip al Tatălui¹⁸. Întruparea și moartea lui Hristos pentru noi cumulează efectul maximei noastre pregătiri pentru comuniunea cu El, și prin aceasta cu Dumnezeu, cu satisfacerea legii obligativității de cinstire a Tatălui din partea celor credincioși.

Deoarece păcatul lui Adam a distrus planul inițial, adică planul unei ridicări directe a omului către Dumnezeu, între Adam și urmașii lui și între Dumnezeu și-a deschis, o prăpastie; trebuia vindecată această rană printr-un început nou: acesta este scopul Întrupării.

Momentul prim și central al iconomiei divine fiind Răscumpărarea, prin nașterea, moartea și învierea Fiului, el nu poate fi separat de ansamblul planului divin, care este unirea cu Dumnezeu, prin iubire, și îndumnezeirea noastră.

Planul dumnezeiesc al mîntuirii, descoperit și înfăptuit prin Întruparea lui Iisus Hristos, este «taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută»¹⁹, este «iconomia tainei celei din veac ascunsă în Dumnezeu care a făcut totul» (Efes. III, 9). Astfel termenul *οἰκονομία* exprimă noțiunea de intenție divină, modul de existență perihoretică a Dumnezeirii, unice în Treime, acțiunea ei largă în lume, prin Biserică, **Prone**

17. *Ibidem*, p. 4. Problema iconomiei divine, în înțelesul ei de lucrare mintuitoare adusă la îndeplinire de Fiul lui Dumnezeu întrupat, a fost îndelung dezbătută și lămurită de către Sfinții Părinți și a făcut obiectul unor hotărîri dogmatice ale Bisericii în decursul istoriei. Vezi: Clement Alexandrinul, *Stromata*, 2, 5, P.G., VIII, 952; Sf. Grigore Teologul, *Cuvîntarea* 38, 14, P.G., XXXVI, 329; Sf. Atanasie al Alexandriei, *Explicarea la Psalmul 67*, P.G., XXVII, 300; Sf. Maxim Mărturisitorul, *Despre teologia și iconomia Fiului lui Dumnezeu*, 18, 23, P.G., XC, 1136, 1138; Sf. Ioan Damaschin, *Despre dumnezeiasca Iconomie*, 1, 2, 5, 12, 17, 28, P.G., XCIV, 981, 988, 1000, 1069, 1100.

18. Sf. Atanasie, *Despre Întruparea Logosului, contra lui Apolinarie*, II, 10, P.G., XXVI, 1149 A.

19. Troparul Născătoarei de Dumnezeu, glas. 4.

Divină, întruparea Mântuitorului, orice faptă mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos, toate acțiunile prin care s-a arătat natura umană în Fiul, de la întrupare pînă la înălțarea Lui la ceruri.

Vorbind acum despre iconomia bisericească, după înțelesul de mai sus al termenului «iconomie», întreaga expunere a învățaturii Bisericii despre mîntuire, adică despre persoana lui Iisus Hristos, ca și despre lucrarea Lui mîntuitoare, continuată — pentru însușirea de către oameni a roadelor ei — de Duhul Sfînt în Biserică, poate fi numită teologie iconomică (θεολογία οἰκονομική), identică în conținut cu aceea de teologie a mîntuirii²⁰. Deoarece Biserica constituie continuarea în lume a operei de mîntuire a Domnului Iisus Hristos, Sfinții Părinți și scriitorii bisericești atribuie și operei Bisericii denumirea de *iconomie* și caracterizează astfel această iconomie ca iconomie mîntuitoare, iconomie bisericească sau iconomie a Bisericii lui Hristos.

Iconomia bisericească este incontestabil o poziție teologică specifică Ortodoxiei și ea este chemată să joace, în orice dialog ce s-ar porni între Biserica Ortodoxă și celelalte confesiuni creștine, un rol al cărei importanță nu trebuie minimalizată. În aceste dialoguri intercreștine, cuvîntul *iconomie* apare, nu fără legătură cu înțelesul lui mai larg, ca o noțiune fundamentală și în problema valabilității tainelor săvîrșite în afară de Biserică. Aici, iconomia însemnează modalitatea sau mijlocul prin care Biserica, în anumite împrejurări, cu anumite condiții stabilite de ea și pentru un bine mai mare, în vederea mîntuirii, își exercită îndreptățirea și puterea de a considera și declara, din motive de tact (οἰκονομικῶς) ca valide unele taine oficiate în afară de ea. Cînd Biserica face acest lucru, îl face *prin iconomie*.

Iconomia este astfel o ușurare a procedurii de primire în Biserică a creștinilor neortodocși, darbotezați în numele Sfintei Treimi, iar în cazul că sînt cununați sau hirotونيți, — o primire în starea și treapta în care se află.

Iconomie se mai numește, într-un sens mai puțin propriu, și orice procedură mai îngăduitoare a Bisericii, față de unii membrii ai ei, prin scutirea lor de împlinirea unor anumite amănunte, ale anumitor rînduiri (de posturile din unele zile, de obligația cununiei în biserică, de interdicția cununiei în anumite timpuri, etc.). În toate înțelesurile ei, iconomia este un *pogorâmînt* al Bisericii la slăbiciunea omenească, înmuind, în anumite cazuri, puțin rigoarea (acrvia)²¹ rînduiri general — observată în Biserică²².

20. Pr. Prof. Isidor Todoran, *Principiul iconomiei din punct de vedere dogmatic...*, p. 139.

21. Ἀκριβεια, ακρίβεια = exactitate, precizie, justețe, rigoare, perfecțiune pînă în ultimile detalii; rigiditate.

Termenii «ἀκριβεια» și «οἰκονομία» se folosesc în mod obișnuit în terminologia teologică ca să exprime două poziții deosebite, pe care le ia Biserica în folosirea mijloacelor de mîntuire de care dispune.

Termenul «acrvia» exprimă observarea cu exactitate de către Biserică a dispozițiilor canonice față de orice credincios. Vezi : canonul 46, 47, 48 ale Sfinților Apostoli ; canonul 3 și 4 ale Sf. Grigore de Nissa ; canonul 1, 10, 47 al Marelui Vasile ; Epistola Sinodului III Ecumenic etc. Iar termenul «iconomia», după cum am văzut, exprimă atitudinea plină de dragoste a Bisericii față de membrii ei, care, din neștiință sau din lipsă de rezistență, încalcă dispozițiile canonice ale ei. Vezi : canonul 2 și 3 ale Sinodului de la Ancira ; 11 și 12 ale Sinodului I Ecumenic ; 3, 5, 7, 10, 18 etc. ale Marelui Vasile ; 3, 29, 30, 102 ale Sinodului IV Ecumenic. Tot prin iconomie, Biserica manifestă aceeași dragoste și față de creștinii din afara ei, care doresc să vină la sinul ei. Vezi : canonul 8 și 19 ale Sinodului I Ecumenic ; 7 al Sinodului II Ecumenic ; 1 și 47 ale Marelui Vasile (La Rally și Potly, *Sintagma Sfințelor Canoane*, vol. II, III și IV).

22. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Iconomia dumnezeiască, temei al iconomiei bisericești...*, p. 3.

Prin această lucrare, Biserica administrează și folosește abt sfântul Har divin, primit de ea prin iconomia răscumpărării, cît și mijloacele de îndrumare și conducere a vieții creștine, vîdind astfel conținutul dogmatic al iconomiei, ca operă subordonată administrării Sfîntului Har divin în vederea aceluiași scop al mîntuirii. Iconomia bisericească, ca operă de administrare a mijloacelor cu care a fost înzestrată Biserica, reprezintă continuarea iconomiei divine a Mîntuitorului Iisus Hristos, și capătă denumirea ei de la aceasta.

Deși sensul comun atribuit iconomiei bisericești ca operă de administrare a harului divin și a celorlalte mijloace cu care Biserica a fost înzestrată este acela de administrare cu dragoste și bunăvoință a acestor mijloace, în realitate însă în conținutul iconomiei intră nu numai folosirea cu tot mai multă dragoste și bunăvoință a acestor mijloace, dar și folosirea lor cu strictețe, care întrece chiar și exigența obișnuită a acriviei²³. Cu toate acestea, practica bisericească prezintă iconomia (bisericească) ca o administrare plină de dragoste și bunăvoință a propriilor ei mijloace în opera de îndrumare și sfințire a credincioșilor.

Nu este exagerat să se spună că în prezent, problema iconomiei în teologie și Biserică constituie cea mai grea și în același timp cea mai delicată piatră de încercare pentru întreaga lucrare creștină animată de dorința de a găsi o cale mai sigură pentru a ajunge la o înțelegere și o înfrățire între toți creștinii și care să reflecte măcar în parte lucrarea iconomiei divine pentru mîntuirea neamului omenesc.

Este de asemenea necesar ca pentru evitarea oricăror confuzii, precum și pentru justificarea modului în care abordăm problema iconomiei divine și iconomiei bisericești în teologia ortodoxă, să precizăm că pînă în prezent Biserica nu s-a pronunțat decît ocazional și parțial asupra iconomiei, fără a se fi adoptat vreo hotărîre cu caracter obligatoriu pentru însăși lucrarea ei²⁴.

Avînd în vedere intensă colaborare pe plan ecumenic a Bisericilor și confesiunilor creștine din timpul nostru, colaborare care necesită elucidarea a numeroase probleme cu caracter canonic și practic, în mod necesar și problema iconomiei a fost readusă pe prim plan în preocupările teologice ale Bisericii Ortodoxe. Conferința panortodoxă de la Rodos I (24 sept.—1 oct. 1961), alături de alte preocupări a propus și studierea iconomiei bisericești, ca problemă de mare importanță contemporană în Ortodoxie, care are menirea să reglementeze raporturile de colaborare pe plan ecumenic dintre Ortodoxie și celelalte confesiuni creștine. De asemenea, problema iconomiei a fost inclusă, la Conferința de la Chambesy (9—16 iunie 1968), în rîndul celor șase teme principale care vor fi studiate și dezbătute de Marele Sinod al Bisericilor Ortodoxe, delimitînd-o cu titlul de «Iconomia și acrivia în Biserica Ortodoxă». Această temă a fost repartizată apoi spre studiere Bisericii Ortodoxe Române. Ca urmare, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a instituit o comisie care a și întocmit lucrarea ce i-a fost încredințată. Comisia a fost prezidată de Înalț Prea Sfințitul Iustin Moiescu — Mitropolitul Moldovei și Sucevei, avînd ca locțiitor, la început, pe P. S. Episcop Antim Tîrgovișteanul — actualul Arhiepiscop al Tomisului și Dunării de Jos, iar după aceea pe P. S. Sa Episcopul Antonie Ploieșteanul — vicar patriarhal. La redactare, au colaborat direct: Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Prof.

23. *Iconomia în Biserica Ortodoxă, prezentarea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române...*, p. 11.

24. Pr. Prof. Liviu Stan, *Iconomie și intercomuniune*, în «Ortodoxia», an. XXII, 1 (1970), p. 6.

După cum observă Ieronim Kotsonis, fostul Arhiepiscop al Atenei și al Intregii Grecii, în lucrarea sa intitulată *Problèmes de l'Economie ecclésiastique*, publicată în Belgia, în 1971, chiar în Biserica Ortodoxă nu există pînă la ora actuală o unitate de păreri, între teologi, și chiar între canoniști, asupra noțiunii

N. Chițescu, Pr. Prof. I. Todoran, Prof. I. Ivan și Pr. Prof. Liviu Stan (ultimul decedat). Lucrarea a fost deja publicată în limba greacă, în traducerea Pr. Prof. Dr. Olimp Căciulă, sub titlul: „οἰκονομίας ἐν τῇ Ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ», (București 1969).

Din conținutul sumar al textelor biblice, canonice și patristice, prezentate în lucrarea noastră, rezultă în chip lămurit că ținta principală care se urmărește prin aplicarea economiei este unirea tuturor în Hristos și în Biserica Sa, prin iubire, pentru că Dumnezeu voiește «ca toți oamenii să se mintuiască și să vină la cunoștința adevărului» (I Tim. II, 4).

de economie bisericească și nici asupra chestiunilor care au legătură cu aceasta: Unu gîndesc, spune el, că se cade să deosebim pe de o parte iconomia și pe de altă parte privilegiul sau *ius singulare* în favoarea persoanelor fizice sau juridice. Alții învață că iconomia este neobservarea precisă și riguroasă a Canoanelor, sau o derogare în privința lor, fapt care privit literal ar conduce la concluzia că orice violare a Sfințelor Canoane este o iconomie. Alții, de acord de această dată cu cercetătorii romano-catolici, par să identifice iconomia cu indulgența și condescendența. Citind din opera teologului grec Alivizatos Οἰκονομία, p. 49, Arhiepiscopul Ieronimos Kotsonis spune că printre exemplele pe care le prezintă Alivizatos pentru a face să apară clar aplicarea economiei în practica bisericească, citează cazul Domnului Iisus Hristos care a primit botezul de la Ioan, în virtutea cuvîntului caracteristic: «Iasă acum, căci așa se cuvine să plinim toată dreptatea» (Matei III, 15). Alivizatos citează din opera lui Atanasie Sinaitul, Ὁμῆγος, corp II. Ὅροι διάφοροι, P.G., LXXXIX, p. 85—88, unde circumciziunea Domnului este considerată drept aplicarea unei iconomii. Tot Alivizatos, spune Arhiepiscopul Ieronimos, consideră drept o aplicare a economiei de către Biserică recunoașterea sfințeniei marilor figuri ale Vechiului Testament, ei care, după concepția strictă a învățaturii despre botez, nici cel puțin n-ar putea fi recunoscuți drept creștini (Vezi: Alivizatos, Οἰκονομία, p. 52). Andrutos, în *Dogmatica*, Mesoloras, în *Symbolica*, Jugle, în *Teologia Dogmatică*, și Dyonouiotis, în *Problema Unității*, vorbind despre sfinții recunoscuți de Biserică, ca martiri, dați morții de către păgini, din cauza credinței lor în Iisus Hristos, deși nu reușiseră să primească botezul creștin, au fost recunoscuți prin iconomie. Tot în virtutea unei iconomii bisericești au fost primite anumite învățături ale unor scriitori bisericești, ca cea a filozofului și apologetului creștin Justin Martirul, despre *Persoana Logosului Iisus Hristos* (Logos spermaticos), anumite păreri ale lui Synesius din Cyrene și ale altora, precum și toleranța mutuală a anumitor diferențe între Bisericile autocefale cu privire la rînduiri de cult, etc.

Chiar referitor la formularea unei definiții a Iconomiei bisericești constatăm păreri diferite. Faptul că, deși Sf. Apostoli și Părinții Bisericii s-au folosit practic de iconomie, dar întrucît n-au încercat a o defini sistematic în ce constă ea, — a contribuit la acest dezacord. Fără îndoială, unii părinți ai Bisericii au scris studii în legătură exclusivă cu chestiunea Iconomiei, dar din nefericire ele nu s-au păstrat pînă la noi. Un studiu scris de către monahul Iov, aproape integral păstrat în «Myriobiblon»-ul Patriarhului Fotius (858—867; 877—886), are legătură cu Iconomia divină (*Codex* 222, ed. Bekker, Berolini 1824, p. 181—208). Un altul se referea la Iconomia bisericească (Sf. Teodor Studitul, în scrisoarea sa 59 către Naucratiu, spune că a folosit acest studiu, P.G., XCIX, 1805), dar s-a păstrat abia sub forma unui scurt tratat al arhiepiscopului Bulgariei, Demetru Chomatianos (prima jumătate a sec. XIII), inclus în scrisoarea sa apologetică către Gherman al Constantinopolului (1175—1240) și are mai degrabă un caracter apologetic decît sistematic.

Referitor la definițiile date iconomiei de către unii părinți și scriitori bisericești, cităm pe Evloghiu din Alexandria (sfîrșitul sec. VI — începutul sec. VII), care definește iconomia astfel «Iconomia este acea activitate care a fost instituită în legătură cu un lucru indiferent de dogmă. Adeseori o iconomie, fie și momentană, este propusă pentru un lucru mic (fapt mărunț) susținut de cineva care nu s-ar cuveni și menținut multă vreme, iar Biserica (știind aceasta) consimte o nezdruccinată milă pentru a înfrîna elanurile celor care au complotat împotriva adevărului» (Vezi Fotius, «Myriobiblon», în *Codex*, ed. Bekker, Berolini, 1824, p. 244).

Sf. Atanasie Sinaitul dă o definiție foarte succintă: «O iconomie este un pogorâmint voluntar a unui lucru de valoare, consimțit pentru mîntuirea unora» (*Odigos*, cap. II, Diferiți termeni în legătură cu iconomia, P. G. XXXLIX, p. 77).

Definiția Patriarhului Fotius, deși foarte scurtă, este cea mai completă din toate cele emise de cei vechi. Pentru el, «Iconomia este suprimarea sau suspendarea pentru un timp oarecare a legilor mai riguroase sau cota-parte a solicitorilor, legislatorul orînduind prescripția, în funcție de slăbiciunea celor care o primesc» (Fotius, τὰ Ἀμφιλόχια, problemele 1 și 14, ed. Soph Οἰκονόμος, Atena, 1858, 7; vezi Hergenröther, Photius, III, 481, nota 7, la Ieronimos Kotsonis, *op. cit.*, p. 41—43).

Dacă realmente acesta este de fiecare dată scopul celor care iau o măsură de economie, atunci, precum spune Sfântul Vasile cel Mare, economia bisericească, care se bazează pe cea divină, trebuie să o considerăm ca pe o activitate a Sfântului Duh, îndeplinită de cei ce sînt însărcinați cu preocupările bisericești²⁵. Această lucrare de mîntuire și de unire în Biserica lui Hristos, prin activitatea Sfântului Duh, nu are legătură numai cu persoane individuale, ci ea se revarsă peste toți credincioșii și peste toate bisericile creștine. Căci după cum Iisus Hristos, prin opera de răscumpărare obiectivă și prin înviere, recapitulează pe toți în Sine și rămîne punctul cel

Această scurtă definiție a lui Fotius, fără a fi sistematic completă, este extrem de importantă și foarte conducătoare (utilizată) în cercetarea ulterioară, căci ea conține elemente numeroase și folositoare. Cu ajutorul altor izvoare nomocanone se va putea contribui, în chip amplu, la explorarea celorlalte probleme ale economiei bisericești. Mai întii, Patriarhul Fotius menționează cîteva condiții sub care se înfățișează și se conține exercitarea economiei: suprimarea legilor mai riguroase... etc.; chestiunea duratei economiei; el trasează contururi distincte unei asemenea acțiuni bisericești: «suspendarea sau suprimarea pentru un timp oarecare a legilor mai riguroase, sau cota-parte a solicitanților...».

Patriarhul Constantinopolului, Nicolae I Misticul (901—907; 912—925) nu pare să fi avut în vedere definiția lui Fotius. Mulțumindu-se cu expresii generale, el definește această noțiune astfel: «Economia este un pogorământ salvator care ajută pe cel ce a păcătuit, care întinde o mînă milostivă și ridică din greșală pe cel ce a căzut, care nu îngăduie să rămîni doborît de păcat, care mai degrabă împinge către un adînc de îndurare. Economia este imitarea buneivoinje divine, care scoate din gura fiarei care răcnește la noi» (*Scrisoarea 32* către papa de la Roma, în P.G. CXI, p. 221—213, și Hergenröhter, Photius III, p. 673).

Printre scriitorii mai recenți, Milaș consideră Economia (pe care el o numește condescendență-dispensație) un fapt care, printr-o excepție, acordă dreptul unei persoane de a putea fi scutită de observarea unei legi generale, printr-o autorizare competentă (Biserica) (Vezi Milaș — Apostolopoulos, p. 98—99).

După el, J. Zhishman, unind cei doi termeni: pogorământ (condescendență) și economie, spune că pogorământul și economia consistă în a dispensa de la o lege generală acordată de îndurarea legislatorului, numai într-un caz concret (J. Zhishman — M. Apostolopoulos *Τὸ Δίκαιον τοῦ Γάμου*, tom. II, Atena, 1914, p. 720).

Cu ocazia discuțiilor angajate la Lambeth în 1930, între Ortodocși și Anglicani, urmare unei insistențe a episcopului de Gloucester, patriarhul Meletios al Alexandriei definea astfel Economia: «Este o derogare în anumite cazuri de la o regulă strictă, consimțită pentru cel mai mare folos al Bisericii, principiile fundamentale ale credinței fiind totuși savgardate» (Vezi Ieronimos Kotsonis, *op. cit.*, p. 45).

J. A. Douglas, în scurta sa lucrare asupra Economiei (în C.E. XIII, 1933, p. 99—109, *The Orthodox principle of Economy*), o definește astfel: «Economia este exercitarea de către Biserică a funcției sale de dispensatoare, în virtutea căreia autorizează ceea ce nu este îngăduit de litera strictă a legii».

Profesorul Ham. Alivizatos dă această definiție: «Economia este, din simplă indulgență și condescendență provenite din predispoziție (inclinare) creștină și în consecință, din inițiativa celor ce conduc Biserica, suspendarea obligației absolute și riguroase a prescripțiilor canonice și bisericești — numai în anumite cazuri; ea este valabilă în ceea ce privește administrația și disciplina bisericească, fără nici cea mai mică modificare a lîmiiilor dogmatice; economia este deosemeni oriunduirea condițiilor create pentru mîntuirea membrilor Bisericii, condiții administrative printr-o derogare totală a regulilor canonice care conduc viața bisericească» (*Οικονομία*, p. 31; Arhiepiscop Ieronimos Kotsonis, *op. cit.*, p. 46). Vezi de asemenea: Mitropolitul Sergheie Starogorodski, *Imporțanța succesiunii apostolice la ortodocși*, în «Jurnal Moscovskoi Patriarhii», Nr. 23—24 din 1935 și Nr. 10 din 1961, studiu tradus în rom. de Pr. D. Stăniloae, în «Mitropolia Moldovei și Sucevei», an. XXXIX, Nr. 9—10 (1963), p. 574—591; Pr. D. Stăniloae, *Iconomia dumnezeiască, teme al economiei bisericești*, «Ortodoxia», 1 (1969), p. 3—24; *Idem*, «Economia în Biserica Ortodoxă», în «Ortodoxia», 2 (1963), p. 152—186; Pr. Prof. Isidor Todoran, *Principiul economiei din punct de vedere dogmatic*, «Studii Teologice», 3—4 (1955), p. 139—149.

25. — Sf. Vasile, *Scrisoarea 227*, P.G. XXXII, p. 852; vezi și *Scrisoarea* Patriarhului Paisios II-lea al Constantinopolului, din luna iunie 1729, adresată Mitropolitului Daniil al Ungrovlahiei, Delikanis, Pat. *Eugrapha*, III, p. 421—422, care conține aceași idee; vezi și *Scrisoarea* Patriarhului Calinic al V-lea al Constantinopolului (1801—1806; 1808—1809) către Veniamin Costache al Moldovei, scrisă în 1805, în care spune că Icoana bisericească și pogorământul trebuie folosite în funcție de împrejurări, dar, asemenea Apostolului, se cade să pui înainte «propria ta virtute, cumpătare și exemplu cel bun...» (Delicanis-Pat. *Eugrapha*, III, 504 și Ghedon, *Kanonikai Diataxeis*, II, p. 679—680, 681).

mai îndepărtat, deși totdeauna prezent, către care toate se îndreaptă ca spre scopul lor ultim (Filip. III, 14; Col. I, 17; I, 8). El fiind cauza eficientă, exemplară și ultimă a universului, tot așa Biserica fiind beneficiara, continuatoarea și distribuitoarea harului divin (Ioan XIV, 16—17), folosește măsurile de economie pentru îndreptarea credincioșilor, pentru pacea Bisericilor locale, dar și pentru armonia și buna colaborare dintre toate popoarele.

Din cele prezentate, constatăm că Dumnezeu însuși, începând chiar din Vechiul Testament, dar în mod special în timpul prezenței Sale iconomice pe pământ, în Noul Testament, apoi prin Sfinții Apostoli și prin Sfinții Părinți ai Bisericii, și-a desfășurat în mod constant bunăvoința și prin multe alte mijloace, dar în primul rînd prin Iconomia cea iubitoare de oameni a milei Sale.

Potrivit celor zise, «acrvia» și «iconomia» alcătuiesc cei doi poli care definesc limitele înlăuntrul cărora se desfășoară lucrarea Bisericii, atât față de membrii ei, cit și față de creștinii din afara ei. Ele constituie și cele două modalități principale, potrivit cărora Biserica, poate să înainteze în folosirea căilor de mîntuire.

Problema iconomiei divine și iconomiei bisericești capătă o foarte mare însemnătate în viața bisericească de astăzi și în teologie, pentru că niciodată în istoria Bisericii nu s-a pus atât de stăruitor și sub atât de multe fețe problema raporturilor inter-bisericești și interconfesionale, problema apropierii și unirii creștinilor sau problema unității ecumenice, așa cum se pun aceste probleme în prezent.

Astfel, s-ar putea spune, că respectarea riguroasă a poruncilor dumnezeiești și a Canoanelor (acrvia), cit și pogorămîntul făcut de la acestea, prin Iconomie, tind către același scop: de a restabili pe omul decăzut din har și a-l readuce în poziția sa de fiu al lui Dumnezeu, prin toată Iconomia divină și bisericească. Această misiune specifică Ortodoxiei este bine plăcută lui Dumnezeu și se impune cu necesitate în zilele noastre, cînd Biserica cea unică a lui Hristos este chemată să-și dovedească, prin argumente teologice și prin iubire față de oameni, atributul său de «sobornicitate-ortodoxă» în doctrină și «catolicitate-spațială» în lume.

Arhim. prof. CHESARIE GHEORGHESCU

$$30 \times 91 = 48230 \times 31 = 1495130$$

CULTUL DIVIN, MIJLOC DE APĂRARE A DREPTEI CREDINȚE

Cultul divin public, constituie totalitatea formelor, riturilor și ceremoniilor fixate și consfințite de Biserică, prin care comunitatea credincioșilor își exprimă sentimentele sale religioase și de adorație față de Dumnezeu, de cinstire față de sfinți și de supracinstire față de Maica Domnului și prin care se mijlocește împărtășirea harului dumnezeiesc, și ocupă un loc central în viața și spiritualitatea Bisericii Ortodoxe. El este centrul, inima și expresia fundamentală și caracteristică a vieții religioase, este însăși viața Bisericii Ortodoxe care nu se poate concepe fără acest cult.

Ca formă de legătură între credincioși și Dumnezeu, cultul divin public al Bisericii Ortodoxe îndeplinește două scopuri sau funcțiuni principale: 1. funcția latreutică sau cinstitoare, adică cea de adorare a lui Dumnezeu, Căruia îi aducem laudă, mulțumire și cerere, de cinstire a sfinților și de supracinstire a Maicii Domnului; 2. funcția harismatică, sacramentală sau sfințitoare prin care se realizează împărtășirea credincioșilor de harul sfinților al lui Dumnezeu, de darurile și binefacerile Sale.

Pe lângă aceste două scopuri fundamentale, cultul divin public realizează și instruirea sau edificarea creștinilor în învățătura de credință creștină ortodoxă, cit și promovarea vieții religios-morale. Prin aceasta, cultul îndeplinește și un al treilea scop sau funcție, și anume, cea catehetică. Această funcție ca și celelalte două ale cultului divin public, fac ca aceasta să slujească la propovăduirea și apărarea credinței ortodoxe, la promovarea vieții moral-religioase a credincioșilor.

Cultul divin public este mai întâi mijloc de apărare a dreptei credințe. El contribuie la propovăduirea, instruirea și apărarea credinței adevărate prin formele și rânduielele sale care au un bogat conținut doctrinar. Învățătura de credință nu este formulată în textele liturgice în formă sistematică a unor articole de catehism, cărțile de cult nu sînt nici tratate de dogmatică, nici colecții de definiții sinodale, dar formele, riturile și ceremoniile cultului reflectă dogma. Formele cultului sînt credința noastră mărturisită, simțită și cîntată în rugăciuni. Prin bogatul lor conținut doctrinar și catehetic, formele cultului, nu numai că îmbogățesc cunoștințele credincioșilor în domeniul adevărilor de credință, dar au menirea de a și apăra și întări dreapta credință în sufletele lor, făcîndu-i s-o jubească și s-o pretuiască.

Dacă analizăm rânduielele sfintelor slujbe bisericești, observăm că acestea sînt o cale admirabilă de cunoaștere și de predicare a Sfintei Scripturi, cartea de temelie a credinței noastre creștine, primul și cel mai important mijloc de comunicare a revelației divine. Cultul divin reprezentînd întreaga viață și activitate a Mîntuitorului și întreaga economie a mîntuirii, textele Sfintei Scripturi, cîntări, rugăciuni și povestiri întregi din Noul Testament și Vechiul Testament sînt încrustate în corpul rugăciunilor și formulărilor de cult. În rânduielele sfintelor slujbe sînt încadrate părți întregi din Sfînta Scriptură. Cel mai mult sînt folosiți psalmii, care nu lipsesc din nici o rînduială a laudelor bisericești (ceasuri, vecernie, pavecerniță, mezonoptică, utrenie), constituind elementul principal al conținutului acestora, întîlnindu-se și în rînduiala ierurgiilor și a diferitelor rînduiele de cult. Grupați în catisme, în grupuri de psalmi izolați sau cite unul singur, în întregime sau sub forma versetelor, din proclamele și stihurile care se cîntă înaintea stihurilor diferitelor laude bisericești, psalmii sînt presărați peste tot în cultul creștin. Alături de ei, și celelalte cărți ale Sfintei Scripturi sînt folosite în cultul creștin sub formă de versete, expresii și aluzii biblice, întîlnite în rugăciuni și imne, dar mai ales sub forma lecturilor biblice. Paremiile de la vecernia sărbătorilor, sau cînd aceasta este combinată cu Sfînta Liturghie, ca și cele de la ceasurile împărătești, sau de la sfîntirea Aghiazmei mari sînt o cale minunată de popularizare a cărților istorice, didactice și poetice din Vechiul Testament, ca și a unora din epistolele sobornicești din Noul Testament. Forma cea mai obișnuită și mai des întrebuintată, pentru cunoașterea Sfintei Scripturi prin cult, o constituie lecturile sau porciopole din *Apostol și Evanghaliu*, din rînduiala *Sfintei Liturghii*, o *Sfintelor Taine*, a ierurgiilor sau a laudelor bisericești.

Cultul divin constituie și un mijloc minunat de propovăduire și apărare a adevărilor de credință cuprinse în Sfînta Tradiție. Simbolul Credinței sau Crezul, unul din izvoarele principale ale Sfintei Tradiții, alcătuit la primele două sinoade ecumenice și care cuprinde, într-o formă concentrată foarte pe scurt, întreaga învățatură dogmatică a Bisericii, este unul din elementele principale ale rînduielelor de cult. Rostit la săvîrșirea Tainei Sfîntului Botez, la Sfînta Liturghie sau la unele laude bisericești (mezonoptică sau pavecernița), Crezul are marele rol de a contribui la afirmarea și păstrarea credinței celei adevărate, așa cum a fost propovăduită mereu de Biserica Ortodoxă.

Dar ceea ce contribuie cel mai mult la propovăduirea și apărarea dreptei credințe sînt imnele și cîntările bisericești. După cum se știe, imnele au fost alcătuite și introduse în cult, în bună parte, cu scopul de a cînta, lămurii, susține și apăra credința creștină ortodoxă împotriva atacurilor și deformatiunilor eretice sau sectare. Ele sînt, așa cum s-a afirmat, «însăși credința cîntată» a Bisericii. Prin ele Biserica a pus la îndemîna credincioșilor ei o întregă teologie popularizată. Bogata și splendidă producție a poeziei imnografice creștine, pusă în slujba cultului ortodox, sub formă de tropare, condace, canoane sau diferite stihuri care alcătuiesc astăzi cuprinsul tuturor cîntărilor de cult, dar mai ales al Mineelor, Octoihului, Triodului și Penticostarului, constituie un mijloc la îndemîna tuturor credincioșilor să reflecte la învățătura și preceptele Mîntuitorului în forma în care Biserica le-a lămurit și le-a explicat pentru a susține și întări credința ortodoxă. Condacele indeosebi au fost definite ca «predică poetică», o «predică lirică», sau poezia în care este transpusă dogma. Învățătura Bisericii despre Sfînta Treime, expusă atît de solemn, dar lapidar în «Slava» de la stihovna vecerniei Rusaliilor, alcătuită de Leon Împăratul, sau despre egalitatea și consubstanțialitatea persoanelor Sfintei Treimi, expusă clar în troparele treimice de la mezonoptica de Duminică, ca și dogma supracinstirii Maicii Domnului, acinstirii sfinților și a icoanelor, învățătura despre învierea morților și judecata viitoare sînt teme de bază ale imnografiei creștine și adevăruri de credință creștină adevărată, pe care imnele și cîntările bisericești le propovăduiesc și le apără. Frumusețea stilistică a imnelor, bogăția de figuri de stil, comparații, metafore, antiteze, contribuie la exprimarea mai vie, mai plastică și mai ușor de înțeles a adevărilor de credință, mai greu de explicat teoretic.

Alături de imne, rugăciunile din rînduielele cultului divin public alcătuiesc un mijloc eficace de propovăduire a dreptei credințe, de întărire și de apărare a ei. În foarte multe din aceste rugăciuni, al căror conținut este greșit în general pe un fond scripturistic, se află concentrată o întregă teologie. Dacă ne oprim numai la rugăciunea Sfintei Jertfe sau anaforaua din Liturghia Sfîntului Vasile cel Mare, ne dăm seama că ea este o expunere admirabilă a atributelor divine și o recapitulare a istoriei mîntuirii, iar conținutul rugăciunii sfințirii apelor din rînduiala Aghiasmei mari de la Bobotează, în care se zugrăvește opera creației și providența divină, ne convinge de bogăția doctrinară a rugăciunilor și de puterea intuitivă de exprimare a adevărilor învățăturii creștine. Ascultate cu evlavie și cu regularitate, la toate serviciile cultului divin public, rugăciunile ca forme de exprimare a învățăturilor de credință, rămîn paveze sigure în apărarea dreptei credințe.

Prăznuirea sărbătorilor bisericești și respectarea întregului calendar liturgic sînt, de asemenea, mijloace de apărare a credinței celei adevărate. Datorită ciclului de sărbători din cursul anului bisericesc, cultul reproduce mistic, în fiecare an, fazele vieții Mîntuitorului, a Maicii Domnului și a Sfinților. Ele reprezintă popasuri duhovnicești în viața credincioșilor și prilejuri de meditare la adevărurile credinței creștine. Imnele și rugăciunile din rînduielele de slujbă a praznicelor Împărătești închinat Mîntuitorului, ca și întregul ceremonial al acestor sărbători sînt mijloace de explicare a adevărilor dogmatice legate de persoana Mîntuitorului. Așa de exemplu, dogma întrupării este măiestrit expusă de cîntările din slujba sărbătorii Nașterii Domnului. Sărbătorile închinat Maicii Domnului și sfinților sînt prilejuri de lămurire și de înțelegere a rolului pe care Născătoarea de Dumnezeu și sfinții îl au în viața

Bisericii și a credincioșilor. Învățătura Bisericii despre cultul sfinților și despre supracinstirea Maicii Domnului, este formulată simplu, dar sugestiv și pe înțelesul tuturor în imnele și rugăciunile din slujbele alcătuite în cinstea lor.

Cinstirea Sfintei Cruci, credincioșii au învățat-o tot din cultul Bisericii. Cere-monialul solemn și impresionant al scoaterii Sfintei Cruci din slujba înălțării ei (14 septembrie) și din Duminica Crucii (a treia din Post), sau ritualul scoaterii și purtării solemne a Sfintei Cruci la slujba deniilor din Joi în Săptămîna Patimilor, ca și frumoasele stihiri sau podobii care se cîntă la sărbătorile Crucii, au darul de a demonstra însemnătatea ei în viața credincioșilor ortodocși și de a întări credința în cinstirea Crucii. De asemenea, cinstirea sfințelor icoane și apărarea cultului lor au fost învățate tot din cult, din rugăciunile care se citesc la sfințirea lor sau din cîntările slujbelor din Duminica Sfinților Părinți de la Sinodul VII ecumenic care au restabilit cultul sfințelor icoane sau din Duminica Ortodoxiei.

În instruirea credincioșilor cu privire la adevărurile de credință, un rol însemnat l-a jucat și-l joacă pictura bisericească sub toate formele ei. Icoanele și pomre-tele sfinților și diferitelor scene biblice, care împodobesc pereții bisericilor, au fost întotdeauna ca o carte adevărată în care credincioșii au citit tainele credinței celei adevărate. Icoanele și pictura murală înfățișează întreaga cale a mîntuirii începînd cu patriarhii și proorocii și continuînd cu Mîntuitorul a Cărui viață, învățătura și minuni au exprimat-o. Ele ne vorbesc apoi despre Maica Domnului, despre sfinți, mărturisitori, mucenici și martiri despre viața de dincolo de moarte. Pictura bisericească, murală sau iconografică exprimă o teologie și o bogată spiritualitate ortodoxă. Păstrate cu pietate în casele credincioșilor și în biserici și respectate cu sfințenie, icoanele au fost semnul adevăratei credințe în fața ademenirilor rătăcitoare.

Un mijloc de păstrare, de adîncire și de apărare a dreptei credințe, îl constituie cîntarea bisericească în comun. Cîntarea în general îndeplinește un oficiu eminent în edificarea și instruirea credincioșilor în adevărurile de credință, pentru că muzica dă textului sau conținutului imnelor, rugăciunilor și cîntărilor bisericești o mai mare forță de sugestie și impresionare. Cîntarea bisericească executată în comun unește, atrage și transmite fluidul care leagă suflet de suflet. Cîntarea bisericească în comun, care angajează pe toți credincioșii prezenți la slujbe, așa cum se practică azi în parohiile Bisericii Ortodoxe Române, ca rod al inițiativei Întîistătătorului Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, contribuie la realizarea, păstrarea și adîncirea unității bisericești și spirituale a credincioșilor Bisericii noastre, cultivînd în același timp spiritul de frățietate, de solidaritate creștină și umană în general.

Cultul divin public ortodox își îndeplinește menirea sa de propovăduitor al dreptei credințe și prin cuvînt. El este deci mijloc de instruire a credincioșilor prin predică, aceasta fiind element sau plează a cultului. Este adevărat că Evanghelia, ca depozitară a revelației, are prin ea o valoare și o putere extraordinară de edificare, dar ea trebuie și explicată sau interpretată. Păstrînd obiceiul din Biserica veche, cînd omilia urma imediat după citirea pericopei evanghelice, Biserica noastră acordă importanță cuvenită explicării pericopei citite la Sfînta Liturghie. Prin aceste explicări, prin predici și cateheze, care sînt parte integrantă a cultului, ca și prin minunatele cazanii, în care a fost turnat tezaurul de înțelepciune și învățătură al Sfinților Părinți și care au ținut la noi locul predicii, fiind ascultate și azi cu același interes și respect religios ca odinioară, credincioșii sînt instruiți și îndemnați să păstreze și să apere credința creștină adevărată.

Dar cultul divin public nu este numai un mijloc de propovăduire și de apărare a dreptei credințe, ci și de promovare a vieții religioase a credincioșilor. Cultul divin, cu bogăția lui de forme și ceremonii, pline de simboluri și sensuri adinci, constituie pentru credincioși mediul necesar promovării vieții religioase și morale. El este izvorul care alimentează viața religioasă a credincioșilor. Urmărind sfințirea credincioșilor și împărtășirea cu harul sfinților al Sfântului Duh, ca și îmbunătățirea vieții lor religioase și morale, cultul divin oferă mijloace sigure și potrivite pentru realizarea acestui scop. Legătura vie cu Hristos, izvorul harului și al vieții religioase, se asigură prin mijloacele pe care Mântuitorul și Biserica le-au instituit în acest scop și le-au pus la îndemina credincioșilor, adică prin Sfintele Taine și ierurgii, care împărtășesc credinciosului harul divin necesar progresului său spiritual. Frecventarea bisericii, participarea la slujbele cultului divin, Taine și ierurgii, ca și oficierea lor în diferite momente din viața credincioșilor asigură continuitate în viața religioasă, îi țin în legătură permanentă cu Dumnezeu și Biserică, prin care vine harul.

Pentru viața religioasă, a credincioșilor este, deci, necesară participarea acestora la toate formele cultului divin. Pentru marea majoritate a credincioșilor, viața religioasă se manifestă și se traduce prin această participare frecventă la formele de cult, uneori reducându-se exclusiv la aceasta.

Pentru credinciosul ortodox, viața religioasă a însemnat botezarea copiilor în apa sfințită din cristelniță, binecuvîntarea căsătoriei în biserică, înghinchierea sub epitrahil, pentru spovedanie, sau în fața icoanelor pentru rugăciune, «Paștele» primit la marea sărbătoare a Învierii, aghiasmă, grija pentru împlinirea soroacelor tradiționale de pomenire a morților, participarea la slujbele impresionante din Săptămîna Patimilor. Credinciosul ortodox a împlinit și a trăit Ortodoxia prin cultul ei, prin participarea la slujbele și rinduiele ei de cult. Dragostea față de cult și participarea la formele lui au fost întotdeauna considerate ca simboale ale apartenenței și statorniciei în staulul Ortodoxiei.

Slujbele cultului divin public ortodox înfățișează de-a lungul anului liturgic, și modele variate de virtuți, dînd numeroase indemnuri și exemple de viețuire creștină, pentru edificarea vieții religioase a credincioșilor. Acestea se găsesc presărate din belșug în rinduielele de slujbă urmărind tocmai cultivarea virtuților creștine. Începînd cu Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți și trecînd la martirii, sfinți și mărturisitori, cuvioși și cuvioase, imnele bisericești descriu în cadente ritmate credința și virtuțile lor pe care sinaxarele de la Utrenie le completează. Modelul absolut de desăvîrsire rămîne însă Mîntuitorul. În acest sens, cultul divin, în general, și Sfînta Liturghie, în special, este o adevărată seră în care germinează începutul tuturor virtuților.

În același timp, cultul divin public este și un mijloc de combatere a păcatelor și viciilor personale, care dăunează mîntuirii. Prin nenumăratele exemple, pe care anul liturgic ni le prezintă prin pericopele evanghelice care se aud în duminicile și sărbătorile de peste an, prin parabolele Mîntuitorului, pline de înțelepciune și de idei moralizatoare, cultul divin este un minunat remediu al păcatelor și viciilor și un imbold la părăsirea vieții păcătoase. În această privință, cîntările și imnele bisericești au o putere de impresionare și convingere de neîntrecut, iar predica o importantă capitală.

Cultul divin public ortodox îndeamnă la slujirea aproapelui și a păcii și cultivă în formele lui, ideea iubirii aproapelui ca poruncă evanghelică supremă și virtute creștină de bază. Textele biblice în care a fost formulată porunca iubirii fac parte

din serviciul cultului sub forma lecturilor din rînduiala slujbelor, adică paremii, apostole și Evanghelii, și citite în diferite ocazii și sărbători. Porunca iubirii se face auzită la fiecare slujbă a Sfintei Liturghii prin îndemnul de a ne iubi unii pe alții, adresat înainte de rostirea Crezului. Expresia iubirii aproapei o constituie, în cult, sărutarea păcii sau a iubirii ca și ritualul iertării și al împăcării din ziua de Paști, iar la marile sărbători din cursul anului liturgic, faptele iubirii creștine și ale carității și actele de binefacere.

Propovăduirea dragostei urmărește instaurarea bunei înțelegeri și a păcii între oameni și popoare, propovăduită de cultul creștin. Pacea, ca ideal sfînt, la instaurarea căreia este angajată astăzi lumea toată, a constituit întotdeauna și obiect al rugăciunilor și imnelor Bisericii care au intrat în cele mai vechi rînduiri de cult. În eczeniile ecteniilor și în rugăciuni, Dumnezeu este invocat ca «împărat al păcii», iar imnul Ingeresc, care poartă mesajul păcii din noaptea Nașterii Domnului, răsună și acum de atîtea ori în cursul sfintelor slujbe. Rugăciunea pentru pace este foarte frecventă în cultul ortodox. Cea mai lămurită exprimare a ei o găsim în ectenia mare, înfîlînită în toate slujbele, unde pacea constituie obiectul primelor trei cereri, ca și în aliniatul pentru vremuri pașnice. Ideea păcii o găsim și într-un aliniat din ectenia Litiei, ca și la Proscomidie, în ectenia cererilor, unde rugăciunea pentru pace se exprimă de cinci ori și în rugăciunea amvonului care cuprinde, printre altele, și invocarea păcii.

Pentru instaurarea păcii însă, este nevoie de înlăturarea urii și a vrajbei, statornicirea înțelegerii și a unor raporturi cinșite și drepte între oameni. În acest scop, Biserica a întocmit și rugăciuni pentru împuținarea urii și înmulțirea dragostei, citite la diverse nevoi. Alungarea din inimă și curmarea oricărei forme sau urme de ură, de vrăjmășie, de invidie sau orice gînd rău împotriva semenilor, ca și împăcarea celor certați și restabilirea raporturilor firești de dragoste și înțelegere între oameni, constituie condiția participării cu vrednicie la Sfînta Jertfă, fiind promovate în cultul ortodox mai ales prin ritualul împăcării dinainte de spovedanie. Rugîndu-se pentru pace și promovînd instaurarea dragostei și înlăturarea vrăjmășiei și a neînțelegerilor dintre credincioși, Biserica Ortodoxă îndeamnă prin cultul ei, și la înlăturarea neînțelegerilor dintre oameni și popoare și a războaielor. Ideea aceasta este foarte frumos redată în ectenia Litiei.

Biserica a creat și a cultivat, prin formele cultului ei, și ideea egalității credincioșilor în fața lui Dumnezeu. În locașul de cult, și la orele de rugăciune, toți creștinii sînt frați. Sînt numeroase exemplele pe care cărțile de cult ni le prezintă în această privință. În scaunul de spovedanie toți credincioșii sînt frați la fel. În slujba cultului ortodox se combate mîndria și orgoliul, setea de mărire, recomandîndu-se smerenia, modestia, munca și jertfelnicia în slujba aproapei.

De asemenea, Biserica Ortodoxă a cultivat, prin formele cultului ei, ideea spiritului de dreptate. În textele rugăciunilor unor slujbe, Dumnezeu apare ca «Tatăl celor năpăstuiți», iar Sfînta Fecioară Maria este invocată ca ocrotitoare a celor asupriți și necăjiți. Unul din aliniatele ecteniei mari ne îndeamnă să ne rugăm pentru «cei ce se ostenesc» (cei împovărați) și pentru «cei robiți». Rugăciunea pentru cei săraci și asupriți, pentru dezmoșteniți și surghiuniți, a constituit obiectul permanent al cultului ortodox. Biserica a osîndit prin formele cultului, asuprirea și exploatarea. Ea a introdus și popularizat în cult pericope în care se recomandă îngrijirea bolnavilor, ajutarea celor lipsiți, a orfanilor și a văduvelor, încetarea nedreptăților și a asupririi. Cîntările liturgice, care cuprind aceste idei, sînt numeroase.

Toate aceste idei transpuse în cultul ortodox au avut rolul de a transforma profund sufletul celui credincios.

În fine, cultul Bisericii Ortodoxe, prin caracterul său a constituit un mijloc de promovare a unității ortodoxiei și a unității spirituale a poporului nostru. Slujbele cultului divin ortodox, și îndeosebi Liturghia, au fost concepute și practicate ca rugăciuni colective ale Bisericii adunate în același locaș de cult, în jurul aceluiași slujitor și altar, în unitate de duh și de credință. Aceasta a dus la întărirea simțului de solidaritate frățească și a cultivat spiritul de comunitate și frățietate. Cultul ortodox a fost mijloc de propovăduire și de apărare a dreptei credințe și pilon de susținere a unității spirituale a tuturor românilor. Unitatea și uniformitatea acestui cult a contribuit și la unitatea trupului Bisericii și la unitatea sufletească a credincioșilor.

Cunoscând importanța cultului divin public ortodox, pentru apărarea dreptei credințe, și pentru viața religioasă-morală a credincioșilor și slujirea unor idealuri scumpe nouă; suntem datori, ca slujitori ai cultului ortodox, să-i prețuim mai mult valoarea și rostul lui în viața noastră religioasă. Suntem datori să-i păstrăm unitatea și uniformitatea, să-l săvârșim cu evlavie, după rânduielele tipiconale tradiționale, antrenând participarea credincioșilor la săvârșirea lui. De asemenea, suntem datori să arătăm semnificația cultului ortodox, în apărarea credinței noastre ortodoxe.

$300 \times 91 = 27300 \times 31 = 846300$

R. ASIST. NICOLAE D. NECULA

DRUMUL BIBLIC STRĂBĂTUT DE MOISE DIN EGIPT SPRE CANAAN

Ieșirea din Egipt este una din problemele cele mai cercetate și mai controversate a istoriei biblice. Sunt puse în discuție: data și circumstanțele plecării, locul de pornire, numărul celor care au plecat, drumul străbătut pînă la Cadeș, durata șederii în pustiu, traseul urmat pînă la intrare în Canaan ș.a. Toate aceste chestiuni sînt legate între ele, așa încît sînt foarte numeroase ipotezele susținute de cercetători. Spre a le urmări este mai ușor să fie grupate pe probleme.

1. Data plecării

Majoritatea cercetătorilor au acceptat cronologia scurtă biblică, care pune ieșirea la cca. 1250, alții au optat pentru o dată mai veche, la cca. 1440 sau cca. 1540. Într-un articol anterior s-a arătat că se poate fixa data sosirii filistenilor în Canaan la cca. 1176¹, care corespunde cu începutul ocupației lor (Jud. XIII, 1), deci majoritatea judecătorilor au fost anteriori acestei date și, în consecință, ieșirea din Egipt n-a putut avea loc la cca. 1250, ci cu mult mai înainte. În acest sens pledează și imposibilitatea plecării evreilor din Egipt de lângă capitala lui Ramses II, în epoca de după pacea încheiată cu hitiții în anul al 21-lea (1269), cînd acesta era în culmea

1. A. A. Boșacov-Ghimpu, *Date ale Bibliei confirmate de cercetările arheologice și istorice*, în „Studii Teologice”, seria II. XXIII, 1971, 1-2, p. 85-95; R. de Vaux, *Histoire ancienne d'Israel*, vol. I, *Des origines à l'installation en Canaan*, Paris, 1971, p. 469; vol. II, *La période des Juges*, Paris, 1973, p. 127.

puterii. În această perioadă întreprinde și campaniile din Negev, Edom și Moab², deci tocmai în regiunile străbătute de evrei. Cu atât mai imposibilă apare cucerirea Canaanului, unde egiptenii erau puternici și se luptau cu habiru. De altfel Biblia amintește surprinzător că evreeii au avut de întâmpinat numai rezistența amoriiilor. De altfel s-a constatat și arheologic că multe cetăți amintite a fi cucerite nu mai există în acea epocă.

Deci ipoteza ieșirii la cca. 1250 trebuie exclusă și se impun două concluzii directe:

- a) Existența judecătorilor în teritoriile libere din munții Efraim și Galaad, în paralel cu ocupația faraonilor în partea de vest a Canaanului.
- b) Identificarea evreilor cu habiru (apiru, SA. GAZ) amintiți în Canaan începând cu epoca lui Tutmes III (1468—1436) ca prizonieri. Acest fapt duce și la eliminarea ipotezei ieșirii la cca. 1440 și a cuceririi Canaanului la cca. 1400³.

Ar rezulta logic că ar trebui acceptată datarea ieșirii la cca. 1540, când profitând de victoria egiptenilor asupra hicsosilor din Deltă, evreeii au putut să plece din Egipt⁴. Cucerirea Canaanului ar fi avut loc pe la 1500, după campania victorioasă a lui Amasis I în această țară. În sprijinul acestei ipoteze ar pleda: stratul de distrugerii semnalat în cetățile din Canaan pe la cca. 1500, amintirea lui habiru în Canaan începând cu Tutmes III și mai ales indicarea în Biblie a carelor de luptă în timpul cuceririi Canaanului de evrei (Ios. XI, 4, 6, 9), ele apărând în număr mare o dată cu hicsosii.

În contra datării la cca. 1500 a cuceririi Canaanului se opun mai multe date:

- a) În Canaan evreeii nu întâlnesc nici pe egipteni, care în vremea aceea ajunseseră cu cuceririle până la Eufrat, și nici pe hicsosi, ci pe amorii, răspinși în toată țara.

- b) Populația habiru este amintită în Orientul Apropiat din secolul al XX-lea, în Canaan neexistând documente locale; ei nu apar decât în epoca cuceririi egiptene.

- c) Există o continuitate a materialului arheologic între bronzul mijlociu (cca. 2100—1550) și cel târziu (cca. 1550—1200) în Canaan, neînregistrându-se prezența unei populații migrate din Egipt⁵. Cetățile au fost distruse prin campaniile victorioase egiptene, populația rămânând cea locală. Printre cetățile cucerite de evrei sînt amintite Ai (Ios. VIII, 28) și Arad (Ios. XII, 14), care nu mai existau de la sfîrșitul mileniului al III-lea.

- d) Amintirea carelor de luptă pe vremea lui Iosua poate fi o interpolație. De altfel se vorbește de acestea și în epoca lui Iosif (Fac. XLVI, 29; L, 9), ce trebuie datată, dacă considerăm ieșirea la 1540, înainte de hicsosi, care au introdus carele de luptă în Egipt. Amintirea lor nu poate să constituie un argument de datare. De altfel în epoca lui Iosif se vorbește și de regiunea Ramses (Fac. XLVII, 11), și totuși nimeni nu mai susține că acesta a trăit în epoca lui Ramses. Textele biblice recopiindu-se mereu se actualizau, fapt ce derutează pe cercetători la datarea evenimentelor.

Deci este necesar să se renunțe și la ipoteza ieșirii evreilor pe la cca. 1540.

2. M. Ottosson, *Gilead. Tradition and History*, Lund, 1969, p. 180—189.

3. A. A. Boljacov-Ghimpu, *Probleme de cronologie biblică veche*, în „Glasul Bisericii”, XXXIII, 1974, nr. 7—8, p. 652—671.

4. A. Lods, *Israel des origines au milieu du VIIIe siècle*, Paris, 1930, p. 206; S. A. Cook, *C.A.H.*, vol. II, 1931, p. 356; J. N. Schofield, *The Historical Background of the Bible*, New York, 1938, p. 77; H. H. Rowley, *From Joseph to Joshua. Biblical Traditions in the Light of Archaeology*, Londra, 1950, p. 130; J. Delorme, *Chronologie des civilisations*, Paris, 1956, p. 32.

5. R. Amiran, *Ancient Pottery of the Holy Land. From its Beginnings in the Neolithic Period to the End of the Iron Age*, New Brunswick, 1970, p. 79—123, 124—190.

Într-un articol anterior⁶ s-a arătat că data ieșirii trebuie plasată la cca. 2145, iar între epoca lui Iosua și Otniel și aceea a celorlalți judecători a existat un «hiatus» istoric în care triburile au fost conduse de căpeteniile lor, iar faptele nu au fost consemnate neprezentând însemnătate pentru credința poporului evreu, așa cum a fost și răstimpul de 430 ani de ședere în Egipt, din care practic nu știm nimic.

Pentru datarea exodului în secolul al XXII-lea pledează mai multe argumente:

a) În Canaan, arheologic s-au constatat trei perioade intermediare de mari distrugerii, la cca. 1200, între epoca bronzului târziu și cea a fierului, la cca. 1550, între epoca bronzului mijlociu și cea a bronzului târziu, și la cca. 2100, după alții la cca. 2200, între epoca bronzului vechi și cea a bronzului mijlociu⁷. Pe la cca. 2100 dispar atât cetatea Ai, cât și Arad, iar distrugerii se constată și în celelalte cetăți amintite sub Iosua ca Ierihon (Ios. VI, 24), Hațor (Ios. XI, 11), ș.a. Acum se constată că pe locurile majorității cetăților distruse între 2100—1900 se așează o populație de păstori și agricultori, care nu refac vechile fortificații⁸. Această populație aduce cu ea o ceramică în formă de caliciu de floare sau de clopot (caliciformă sau campaniformă), răspândită la sfârșitul mileniului al III-lea din Egipt pînă în vestul Europei prin intermediul Africii de nord și atribuită popoarelor hamitice. Deci prezența ei în Canaan arată că populația ce a distrus cetățile venise din direcția Egiptului, și nu din vestul Mediteranei, cum s-a presupus de unii cercetători⁹.

b) În perioada Imperiului Mijlociu, egiptenii au întreprins campanii în Canaan, populațiile principale întîlnite fiind: mentiu în zona coastei, setiu în partea centrală și sudică și amu mai ales în partea nordică a țării. Populația amu era încă sub Imperiul Vechi adversarul cel mai temut. Documentele din Mesopotamia amintesc în aceeași epocă prezența în Siria a lui amuru. Sub Iosua, Biblia amintește în Canaan și în Siria ca forță principală pe amorii, care pe la cca. 1950 au cucerit sudul Mesopotamiei.

Unii cercetători au atribuit ceramica caliciformă din Canaan amoriiilor, dar ea nu s-a găsit în Mesopotamia și doar foarte rar în Siria¹⁰. De altfel nu se explică nici apariția bruscă a acestei ceramice la începutul epocii bronzului mijlociu, pe cînd amorii se găseau în regiune de mai multă vreme. Deci trebuie găsită altă explicație.

c) În Imperiul Nou, în inscripțiile lui Tutmes I și Tutmes III încă sînt pomeniți amu și setiu, la fel ca sub Imperiul Mijlociu. Începînd cu Amenofis II textele egiptene amintesc în aceleași locuri numai pe amuru și apiru, bine cunoscuți din scrisorile de la Tell el Amarna¹¹. Deci egiptenii au adoptat și ei denumirile uzitate în Orientul Apropiat și sub numele de setiu trebuie să înțelegem pe cel de habiru (apiru), adică pe evrei. În zona centrală a Canaanului s-a găsit cea mai numeroasă ceramică caliciformă în așezări și mai ales în mormintele în formă de puț, în care erau îngropați luptători cu armele lor. Deci în perioada cca. 2100—1900, în Canaan se găsesc cetăți

6. A. A. Bolșacov-Ghimpu, *Biblia este confirmată de datele noi ale arheologiei și istoriei Orientului Apropiat*, în «Mitropolia Olteniei», XXIV, 1972, 5—6, p. 349—373.

7. A. Jirku, *Die Ausgrabungen in Palästina und Syrien*, Halle (Saale), 1956, p. 5—30; H. Bardtke, *Bibel, Spaten und Geschichte*, Leipzig, 1968, p. 34, 152; R. de Vaux, *op. cit.*, p. 61—63, 71—75, 119—121.

8. C. F. A. Schaeffer, *Stratigraphie comparée et chronologie de l'Asie Occidentale (III-e et II-e millénaires)*, Londra, 1948, p. 124, 132—133, 150—151, 170, 178, 188, 192, 195, 202, 205, 207, 213, 541.

9. P. W. Lapp, în «R.B.», LXIV, 1967, 3, p. 471—474.

10. R. de Vaux, în «R.B.», LXXII, 1, p. 5—28 și *op. cit.*, vol. I, p. 63—69.

11. A. Moret, G. Davy, *Des clans aux empires*, Paris, 1932, p. 196—223, 247—323; A. Moret, *Histoire ancienne*, vol. II, Paris, 1936, p. 489.

distruse și o populație de luptători, ce aduceau cu ei o ceramică caliciformă care în Egipt se găsea încă din epoca neolitică. Textele istorice amintesc în această zonă pe setiu.

Deci rezultă clar că sosirea evreilor în Canaan a avut loc la începutul epocii bronzului mijlociu, care corespunde primei perioade intermediare din Egipt, ce separă Imperiul Vechi de cel Mijlociu¹².

Dar setiu sînt amintiți și în Deltă într-un text egiptean referitor la epoca de la sfîrșitul Imperiului Vechi. După domnia lungă a unui faraon bătrîn, identificat cu Pepi II, are loc o revoltă în Deltă de care profită străinii setiu, ca să se facă stăpîni în regiunea Hetșenu, din apropiere de Heliopolis¹³.

Din Biblie știm că după ce Moise a trăit la curtea faraonului 40 de ani (Faptele Sfinților Apostoli VII, 23), s-a refugiat în Madian, adică în regiunea Hedjaz, de unde s-a reintors după 40 de ani (Ieș. VII, 7), la moartea faraonului. Dar singurul faraon care a domnit peste 80 de ani a fost Pepi II din dinastia a VI-a. Deci evreii au putut să iasă din Egipt datorită răscoalei, care a avut loc după moartea lui Pepi II. Noul faraon Merenra II, sub care a avut loc ieșirea, după o scurtă domnie de un an, care se poate data la cca. 2145, este omorît de răsculați. Din textul egiptean nu rezultă exact cauzele răscoalei, dar ea s-a datorat probabil unor calamități naturale, amintite de Biblie ca cele zece plăgi (Ieș. VII, VIII, IX, X, XI). Împrejurările din Egipt și experiența lui Moise le-a dat încredere evreilor să pornească la drumul greu din pustiu.

2. Locul de plecare

Regiunea de unde au plecat evreii se numea Ramses (Ieș. XII, 37). Ținutul Goșen (Fac. XLV, 10; XLVI, 28—29, 34; XLVII, 1, 4, 6, 27), în care Iosif și-a așezat frații, este amintit și sub numele de Ramses (Fac. XLVII, 11). Deci evreii au stat tot timpul în Goșen, nume de origină din Canaan (Ios. X, 41; XI, 16; XV, 51). Cercetătorii consideră că Ramses este Pi-Ramses, capitală sub dinastiile XIX și XX. P. Montet a identificat Pi-Ramses cu fosta capitală a hicsoșilor Avaris și cu Tanis, capitala dinastiilor XXI și XXIII. Aceste trei denumiri apar în trei epoci separate, ce se succed. Descoperirile arheologice importante ce s-au făcut la San el-Hagar confirmă știrile antice și identificarea propusă. De altfel suprafața ocupată de oraș este foarte mare (cca. 400 ha) și corespunzătoare unei capitale¹⁴.

Alți cercetători au localizat Pi-Ramses la Qantîr, la 20 km mai la sud, întrucît acolo s-a descoperit un palat a lui Ramses II și sigilii cu numele orașului¹⁵. Dar așezarea are o suprafață restrînsă, sigilii numeroase cu numele Pi-Ramses s-au găsit și la Teba, iar după documente s-ar părea că numele acesteia era Khent-Nefer-Heri-Ab¹⁶. Un papirus tirziu amintește într-o listă de orașe alături de Tanis și Pi-Ramses, ce ar indica două localități diferite¹⁷. Insa din antichitate ni s-au păstrat multe lucrări geo-

12. R. Amiran, *The Middle Bronze I Period and its Problems*, din *Acta of the 2nd International Colloquium on Aegean Prehistory*, Atena, 1972, p. 166—167.

13. W. F. Albright, ș.a., *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, Princeton, 1955, p. 414—418, 444—446.

14. P. Montet, în «R.B.», XXXIX, 1930, p. 5—28; H. H. Rowley, *op. cit.*, p. 27—28; P. Montet, *Géographie de l'Égypte ancienne*, Paris, 1957, p. 193—198; P. Montet, în «R.A.», 1958, I, p. 1—20.

15. E. Drioton, *La date de l'Exode*, din «La Bible et l'Orient», Paris, 1955, p. 36—49; *Dictionnaire encyclopédique d'archéologie*, ed. I. Cottrell, Paris, 1962, p. 502; R. O. Faulkner, *From the inception of the nineteenth dynasty to the death of Ramesses III*, în *C.A.H.*, f. 52, 1966, p. 11; E. P. Uphill, în «Y.N.E.S.», XXVII, 1968, 4, p. 291—316.

16. P. Montet, *op. cit.*, p. 182.

17. R. de Vaux, *op. cit.*, vol. I, p. 309.

grafice în care dubletele sînt frecvente, deci nu se poate trage o concluzie sigură pe baza datelor din papirus. De asemenea o știre mult mai tîrzie din Biblie ar părea că indică același lucru (Iudita I, 9—10), dar în realitate se produce aceeași eroare, întrucît Ramses și Gosen nu mai existau ca denumiri de cîteva veacuri. Dar în epoca lui Solomon se știa că Moise făcuse minunile în cîmpia Ţoan (Ps. LXXVIII, 12, 43), adică Tanis, deci se impune identificarea acestuia cu Pi-Ramses.

În *Septuaginta*, traducerea grecească a Bibliei făcută în Egipt, denumirea Gosen este redată o dată prin Gesem din noma Arabia (Fac. XLV, 10; XLVI, 34), iar altă dată prin Heroonpolis (Fac. XLVI, 28—29), care este pus și în locul lui Pitom (Ieș. I, 11). Tanis era capitala nomei a 14-a¹⁸, regiunea cea mai de răsărit a Egiptului, pe unde pătrundea drumul principal ce venea din Canaan și deci este normal ca evreii să fie așezați aici. Heroonpolis se găsea în noma a 8-a, așezată pe valea Tumulat, brațul cel mai răsăritean al Nilului, la sud de noma a 14-a, și pe aici trecea drumul spre minele din peninsula Sinai. Dar Ramses și Pitom (Ieș. I, 11) erau două așezări deosebite, deci localizarea propusă în *Septuaginta* este tîrzie și deci nu poate constitui un argument. Într-un document egiptean este amintit Pr-Itm (Casa lui Tum) din Tieu, adică templul zeului Tum din orașul Tieu, capitala nomei a 8-a, așezată pe valea Tumulat la Tell el Maskhuta. S-a propus identificarea acestui oraș cu Pitom și Heroonpolis¹⁹. Dar case ale lui Tum se găseau în mai multe orașe și pe bună dreptate alți cercetători au propus să se identifice Pitom cu templul principal al acestui zeu ce se găsea la On (Heliopolis), la nord de Cairo și era capitala nomei a 13-a²⁰.

Indiferent de localizare, Biblia a amintit deci numai două localități principale în care evreii au lucrat la construcții. Josephus Flavius a transmis o tradiție veche după care evreii au lucrat la piramidele de lângă Memfis (*Antiquitates Judaicae*, II, 5), deci au trăit în Egipt sub Vechiul Imperiu, ceea ce confirmă cronologia nouă propusă. De altfel și la Tanis s-au descoperit construcții din această vreme, ceea ce ar confirma și tradiția din Biblie. Tot Josephus Flavius amintește o altă tradiție, după care ieșirea a avut loc cu aproape o mie de ani înainte de războiul troian (*Contra Apionem*, I, 15), ceea ce indică aceeași epocă a Vechiului Imperiu.

3. Numărul evreilor în epoca plecării

Chestiunea numărului persoanelor care au părăsit Egiptul este foarte controversată. În epoca ieșirii s-au făcut două numărători.

a) La începutul anului al doilea au rezultat 603.550 luptători, de peste douăzeci de ani (Num. I, 46; II, 32), din toate triburile, iar dintre leviți parte bărbătească, de peste o lună, 22.300 persoane (Num. III, 22, 28, 34, 39, 43).

b) În anul al treizeci și nouălea de la ieșire au rezultat 601.730 luptători, de peste douăzeci de ani (Num. XXVI, 51), în triburi și 23.000 persoane ca parte bărbătească la leviți (Num. XXVI, 62).

Numărul este corespunzător cu cel din epoca regilor. Sub Saul se indică 330.000 luptători (I Regi XI, 8) sau 210.000 luptători (I Regi XV, 4). În epoca lui David avem în tot Canaanul 1.300.000 luptători (II Regi XXIV, 9).

Numărul a apărut foarte mare tuturor cercetătorilor întrucît nu se putea explica, în ipoteza ieșirii la 1250, cum o populație așa de numeroasă a putut, în epoca lui Ramses II, să părăsească Egiptul și mai ales să se hrănească în pustiu.

18. *Dictionnaire encyclopédique d'archéologie*, ed. I. Cottrell, Paris, 1962, p. 502.

19. P. Montet, *op. cit.*, p. 213—215.

20. E. P. Uphill, în «J.N.E.S.», XXVIII, 1969, 1, p. 15—39.

Unii cercetători au redus numărul la a zecea parte spre a putea explica cucerirea rapidă a Canaanului și numărul mare al populației sub regi, bazându-se și pe Josephus Flavius, care indică 240.000 oameni.

Alți cercetători au considerat cifrele exagerate chiar pentru epoca regilor și au indicat cifre foarte mici pentru epoca exodului: E. Auerbach 12.000—13.000 oameni, G. Beer 6.000—8.000 oameni, Ben Gurion 600 luptători²¹.

Flinders Petrie a considerat că termenul de elef, adică «măi», poate fi interpretat ca «familii mari», iar sutele ar reprezenta numărul real al luptătorilor. El a apreciat că la ieșire evreii aveau circa 600 familii, cu circa 5.700 luptători și erau în total circa 27.000 persoane cu copii, femei și bătrâni.

C. S. Jarvis, pe baza realităților demografice din secolul al XX-lea și ținând seama că în peninsula Sinai condițiile de viață în decursul timpului nu s-au schimbat substanțial, consideră că în pustiu nu se putea hrăni o populație mai mare de 25.000 de oameni, cu resursele locale²².

Alți cercetători au plecat de la numărul de 70 persoane la intrare (Ieș. I, 5), și considerind răstimpul de 430 ani de ședere în Egipt (Ieș. XII, 40) și o creștere naturală de 1,2 la sută, cit a fost înregistrată în această țară în perioada 1907—1937, se ajunge la o populație de 10.363 persoane²³. Dar Iacob a avut desigur și slujitori, sub Avraam ei erau 318 oameni (Fac. XIV, 14), astfel că populația a putut să fie ceva mai mare, dublă sau triplă față de cea reieșită din calcul.

Ținând seama de noua cronologie, cu ieșirea la cca. 2145, numărul de 20.000—30.000 oameni pare plauzibil și explică cucerirea cu încetul a Canaanului, între cca. 2100—1900, în așa-numita perioadă intermediară de la începutul bronzului mijlociu.

O analiză atentă a datelor transmise de Biblie dau posibilitatea de a clarifica această chestiune spinosă.

	Numărtoarea I	Numărtoarea a II-a
Ruben	46.500	43.730
Simeon	59.300	22.200
Gad	45.650	40.500
Iuda	74.600	76.500
Isahar	54.400	64.300
Zebulon	57.400	60.500
Efraim	40.500	32.500
Manase	32.200	52.700
Voniamin	35.400	45.600
Dan	62.700	64.400
Așer	41.500	53.400
Neftali	53.400	45.400
	<hr/>	<hr/>
	603.550	601.730
Levi	22.300	23.000

21. E. Auerbach, *Wüste und Gelobtes Land*, Berlin, 1932, p. 60—67; H. Haag, *Dizionario Biblico*, Torino, 1960, p. 329; Z. Kosidowski, *Povestiri biblice*, București, 1970, p. 166.

22. C. S. Jarvis, *Yesterday and To-day in Sinai*, Londra, 1933, p. 3, 167—186; H. S. Noerdlinger, *Moses and Egypt*, Los Angeles, 1956, p. 35.

23. H. H. Rowley, *op. cit.*, p. 41.

Se observă că, exceptînd pe Gad la prima numărătoare și pe Ruben la a doua, avem numai cifre cu sute, ceea ce pare foarte curios pentru un recensămînt. Dacă numărătoarea n-ar fi avut loc, nu vedem interesul cronicarului de a da niște cifre fictive în două rînduri. Deci logic trebuie să admitem că recensămintele s-au făcut și exactitatea lor nu se putea opri la sute, ci a trebuit să meargă la unități. Probabil că în vremea regiilor, cînd s-a făcut rescrierea textelor vechi, cifrele au părut mult prea mici față de cele din epocă și au fost amplificate cu o sută. Rezultă că numărul luptătorilor a fost de cca. 6.000 și cel mult tot atîtea familii.

Demografia consideră că înmulțind cu cinci se obține numărul aproximativ al populației totale, care ar fi deci de maximum 30.000 oameni. Dacă se consideră că bărbații peste 20 de ani reprezintă aproximativ o treime a populației, atunci ar rezulta cifra de cca. 20.000 oameni. Aceste cifre concordă în mare cu evaluările făcute de cercetători.

4. Ipoteza despre drumul din pustiu

Asupra traseului urmat sînt trei ipoteze principale.

a) Odată cu răspîndirea creștinismului și mai cu seamă în secolul al III-lea cînd au loc persecuțiile, mulți sihaștri se retrag în peninsula Sinai și caută să identifice locurile biblice. Din secolul al IV-lea avem primele știri de pelerinaje și de așezări de pustnici în peninsula Sinai. La Feiran, unde s-a localizat Paran, s-a înființat o mănăstire, iar mai tîrziu o episcopie, așezată la picioarele lui Djebel Serbal (2070 m), considerat a fi muntele pe care s-au primit tablele legii. Mai tîrziu, în secolul al VI-lea, se înființează mănăstirea Sf. Ecaterina la poalele lui Djebel Musa (Muntele lui Moise), considerat a fi adevăratul Sinai²⁴.

Este de subliniat că evreii n-au încercat în vechime să localizeze muntele Sinai și să-l cinstească într-un mod oarecare, familiară fiindu-le numai oaza Cadeș, care se găsea la sudul Canaanului.

Se consideră că drumul de la Ramses a trecut pe valea Tumulat prin Tiekou (= Sucot) pe la capătul Mării Roșii, adică a golfului Suez, sau eventual a traversat lacul Timsah sau lacul Amar, considerate ipotetic ca unite în acea epocă cu Marea Roșie. Traseul urmează spre sud, localizîndu-se punctele de oprire în diferite locuri și se ajunge la Djebel Musa (2285 m). Unii au considerat muntele vecin Djebel Katherin (2637 m), cel mai înalt din peninsulă, că ar fi Horeb, diferit de Sinai. De aici prin Ețion-Geber s-a ajuns la Cadeș. Partea a doua a drumului este trasată pe la Djebel Harun (Muntele lui Aron), ce se află la sud de Sela (Petra), identificat cu muntele Hor (Seir)²⁵ și prin Punon, localizat la Feinan, unde în epoca bizantină a existat o episcopie. Drumul ocolea Moabul și ajungea prin Dibon în valea Iordanului.

Acest traseu, stabilit în mare prin secolul al III-lea, a fost adoptat cu multe variante de majoritatea cercetătorilor mai vechi și a devenit clasic, deși se traversa Edomul prin mijloc²⁶.

24. *Histoire de la nation égyptienne*, vol. I, Ch. de la Roncière, *La géographie de l'Égypte à travers les âges*, Paris, 1931, p. 343–354; Mahfouz Labib, *Pèlerins et voyageurs au Mont Sinai*, Cairo, 1961, p. 1–12, 18–25.

25. H. Haag, *op. cit.*, p. 326, 496.

26. E. Montet, *Histoire du peuple d'Israël depuis les origines jusqu'à l'an 70 après J.C.*, Paris, 1926, p. 36–45; J. N. Schofield, *op. cit.*, p. 294; H. Cazelles, *Données géographiques sur l'Exode*, din «La Bible et l'Orient», Paris, 1955, p. 51–58.

b) Altă ipoteză susținută inițial de Ed. Mayer și reluată de curând de J. Koenig, bazându-se pe anumite fenomene de pe muntele Sinai (Ieș. XIX, 18), interpretate ca vulcanice, propune să se localizeze acest munte în Hedjaz, adică în vechiul Madian, unde s-au descoperit vulcani, care au fost în activitate în epoci istorice. Traversarea mării se presupune că a avut loc la golful Suez, a fost urmat drumul caravanier important ce străbate centrul peninsulei Sinai, denumit Darb el Hadj (Drumul pelerinajului), și popasul la Marea Roșie s-a făcut la golful Akaba.

Drumul se continuă spre muntele Sinai, localizat în Hedjaz, apoi se întoarce spre nord la Cadeș, de unde se urmează traseul clasic²⁷.

c) C. S. Jarvis, care a fost guvernator englez al peninsulei Sinai timp de nouă ani și a cunoscut bine regiunea, a propus o variantă nordică, de-a lungul țărmului Mediteranei pe fișa de nisip care separă lacul Bardavil, în vechime numit Sirbonis, de mare. Apoi drumul ar fi continuat pe valea El Ariș spre Cadeș trecând pe lângă Djebel Halal, ce se traduce «legal» pentru tăierea animalelor, considerat ca muntele Sinai, apoi ar fi urmat traseul clasic²⁸. El a adus câteva argumente interesante. În Biblie se amintesc în două rânduri prepeșițele (Ieș. XVI, 13; Num. XI, 31—33). Aceste păsări migratoare, în lunile martie—aprilie vin din centrul Africii și poposesc pe țărmul Mediteranei înainte de a zbura spre Europa. În această epocă, hrănite cu ierburi din Sudan, ele pot fi indigeste uneori. Din Europa ele se întorc prin septembrie—octombrie. În Biblie ele sînt amintite primăvara. Biblia amintește că evreii s-au hrănit în pustiu cu mana (Ieș. XVI, 14—36). Aceasta se găsește și astăzi și reprezintă o materie viscoasă albă secretată de tamarisc, numită și în prezent de arabi «man min sama»²⁹. Tamariscul este foarte numeros în nord, unde există pînze de apă subterane, și puțin răspîndit în sudul peninsulei, terenul nefiind propice dezvoltării lui. Tot Biblia amintește în câteva rânduri deschiderea de către Moise a unor izvoare (Ieș. XVII, 6; Num. XX, 11). În partea nordică a peninsulei Sinai se găsesc numai roci sedimentare, pe cînd în cea sudică, roci cristaline și vulcanice³⁰. Rocile sedimentare dau posibilitatea formării pînzelor freatice. Beduinii care cunosc bine terenul găsesc ușor apa, ori Moise trăise în regiunea de pustiu patruzeci de ani, astfel că avea o experiență mare, din care cauză a avut curajul să ducă poporul evreu prin astfel de locuri.

Această ipoteză a fost susținută și completată de P. Montet și H. Cazelles, care au adus argumente noi pentru o ieșire prin partea nordică, pe la sud de lacul Mensaleh de la vărsarea Nilului, vechi golf al Mării Mediterane, întrucît în Biblie se vorbește numai de traversarea mării (Ieș. XIV).

d) O ipoteză, numai schițată de S. A. Cook, consideră că este logic să se admită că evreii au urmat un drum caravanier din zona centrală a peninsulei spre a ajunge la Cadeș, însă nu s-au adus argumente în acest sens³¹.

Fiecare din ipotezele arătate are o anumită bază, dar în același timp neglijează alte date biblice, arheologice și istorice.

Numărul mare de localități amintite în zona trecerii mării nu corespunde cu descoperirile arheologice din zona golfului Suez, care sînt foarte puține și din epoci mai recente. Bazați pe un papirus egiptean care amintește Tiekou, Htm și Migdol Seti

27. H. Haag, *op. cit.*, p. 941—942; R. de Vaux, *op. cit.*, vol. I, p. 403—409.

28. C. S. Jarvis, *op. cit.*, p. 158—181; M. Avi-Yonah, E. G. Kraeling, *Die Bibel in ihrer Welt*, Konstanz, 1964, p. 47, 62—64.

29. M. Avi-Yonah, E. G. Kraeling, *op. cit.*, p. 51.

30. H. Awad, *La cartographie et la morphologie de la péninsule du Sinai*, Cairo, 1951.

31. S. A. Cook, *C.A.H.*, vol. II, 1931, p. 358—369; E. Auerbach, *op. cit.*, p. 65.

s-a presupus că traversarea s-a făcut în dreptul văii Tumulat, pe la lacul Timsah sau prin nordul lacului Amar, considerându-le ipotetic ca prelungiri ale Mării Roșii.

S-a căutat să se identifice Feiran, care se găsește la vest de masivul Sinai, cu pustiul Paran de lângă Cadeș (Num. X, 12; XII, 16; XIII, 3, 26). De asemenea Haferot (Num. XI, 35; XII, 16; XXXIII, 17, 18), ce înseamnă «tăbără, îngrăditură», a fost localizat la Ain Hudra, adică «izvorul verde», cu totul necorespunzător. Alte localizări sînt complet arbitrare și variabile de la un cercetător la altul³².

Amplasarea muntelui Sinai în Hedjaz contrazice datele Bibliei, care indică un număr mic de popasuri pînă aici și mult mai multe pînă la Cadeș (Num. XXXIII) și că el nu se găsea în Madian (Ieș. XVIII, 1—5, 27). Ipoteza cu drumul pe malul Mării Mediterane nu se poate susține, întrucît acesta intersecta de două ori calea străbătută obișnuit de armate între Egipt și Canaan și evreii ar fi fost descoperiți ușor.

În sfîrșit tuturor ipotezelor li se aduce o observație de principiu, importantă: Moise a căutat să-i conducă pe evrei cît mai direct și mai sigur în Canaan, întrucît aceștia părăseau o țară bogată și nemulțumirile apăreau ușor (Ieș. XIV, 11—12; XV, 24; XVI, 2—3; XVII, 2—4; XXXII, 1, 12; Num. XI, 1—6, 10—14; XIV, 1—5, 13—16; XVI, 1—3; XX, 2—5; XXI, 5). De aceea el nu a putut alege căi grele de străbătut, unde nu se găsea hrană și care îi îndepărtau pe evrei de țelul lor, întrucît trăise patruzeci de ani în Madian, cunoștea bine regiunea și drumurile caravanieră din pustiul.

Ipotezele noi au pus în discuție numeroase trasee din peninsula Sinai și au adus argumente care nu se pot neglija, fiind bazate pe experiența îndelungată a unor cercetători care au străbătut regiunea.

Biblia a păstrat o listă bună a opririlor (Num. XXXIII, 3—49), care are însă unele diferențe față de alte pasaje, ce amintesc părți din traseu. O analiză în paralel a textelor dă posibilitatea să se stabilească că în listă Cadeș și muntele Hor sînt enumerate eronat (Num. XXXIII, 36—41) și probabil introduse ulterior în textul biblic. În alt fragment (Deut. X, 6—7) se arată că după plecarea din Cadeș evreii au trecut prin Beerot-Bene-Iaacan, Mosera, Gudgod. Ordinea enumerării este aproximativ aceeași cu cea din listă, unde se vede că Hor, locul morții lui Aaron (Num. XX, 22—29) este totuși amplasat corect sub numirea Hor-Haghidgad. Pe de altă parte, cînd se descrie granița de sud a Canaanului de la est la vest, sînt amintite în ordine Cadeș-Barnea, Hațar-Adar, Ațmon, rîul Egiptului (Num. XXXIV, 4—5; Ios. XV, 3—4). Dar Ațmon trebuie să fie Hașmona (Num. XXXIII, 29—30) din listă, amintită printre cetățile lui Iuda din sud (Ios. XV, 27), iar rîul Egiptului este valea El Ariș³³. Deci în listă Cadeș trebuie pus după Hașmona, iar muntele Hor pe drumul spre Ețion Geber (Num. XXI, 4), deci Țalmona și Punon înainte de Obot (Num. XXI, 10—11; XXXIII, 41—44), ocolindu-se țara Edomului pe la răsărit.

Aceste erori din listă au dat naștere la varianta clasică, care consideră că de la Sinai s-a trecut prin Ețion Geber la Cadeș.

Pentru cercetarea drumului străbătut de Moise este necesar să se precizeze de la început că varianta clasică nu păstrează o tradiție biblică, cum se crede adeseori, ci ea a fost fixată la începutul erei creștine, ținînd seama de cunoștințele vremii. S-au dat noi denumiri locurilor, care au fost păstrate de arabi pînă azi, ducînd în eroare pe cercetători.

32. R. de Vaux, *op. cit.*, vol. I, p. 356—357, 402—403.

33. M. Avi-Yonah, E. G. Kraeling, *op. cit.*, p. 68.

Traseul real trebuie stabilit în funcție de datele geografice, istorice și arheologice actuale și de argumentele aduse de diferiți cercetători.

Din analiza textului Bibliei rezultă că drumul spre Canaan a fost străbătut în trei etape mari.

5. Partea întâi a drumului

Egiptul în spre răsărit era mărginit, între vechiul golf Mensaleh — străbătut de brațul Nilului numit de egipteni și Hor³⁴ ca și de evrei (Ios. XIII, 3; I Cron. XIII, 5) —, azi lac la Marea Mediterană, și golful Suez al Mării Roșii, de trei lacuri: Ballah în nord, Timsah la centru și Amar la sud, intersectate azi de canalul de Suez. La lacul Timsah debușa valea Tumulat, un vechi braț al Nilului, ce pătrundea prin pustiu. Trecerea din nord între golful Mensaleh și lacul Ballah era păzită de puternica cetate Tiaru sau Sile (El Kantara); pe aici trecea drumul spre Canaan. Trecerile spre pustiu de la nordul și sudul lacului Timsah erau păzite de mici fortificații și de cetatea Tiekü (Tell el Maskhuta) de pe valea Tumulat. Tot de aici pleca și drumul spre minele din peninsula Sinai, care trecea între lacul Amar și golful Suez și nu era fortificat, întrucât trecea prin pustiu³⁵.

Plecarea evreilor s-a făcut din regiunea orașului Ramses, care s-a arătat că trebuie identificat cu Tanis (Țoan), deci din noma a 14-a, și nu din valea Tumulat, adică din noma a 8-a, cum se presupune adesea. Prima oprire a fost la Sucot (Ieș. XII, 37), localizată arbitrar la Tiekü, sub influența papirusului egiptean care descrie drumul unui fugar prin aceste locuri.

Denumirea Sucot amintește o localitate cunoscută din Canaan, pomenită încă în epoca patriarhilor (Fac. XXXIII, 17; Ios. XIII, 27; Jud. VIII, 5, 8, 16), deci a fost dată de evrei ca și numele de Goșen și trebuia deci să se găsească în această regiune locuită de evrei, și nu pe valea Tumulat.

Al doilea popas s-a făcut la Etam, la marginea pustiuului (Ieș. XIII, 20), deci pe linia lacurilor la Tiaru sau la Tiekü, unde începea pustiuul. Așadar se exclude zona Suez până la care trebuia să se străbată cca. 120 km în linie dreaptă de la Tanis, prin pustiu. În apropiere de Etam s-a făcut o reîntoarcere, apoi trecerea prin «mare» (yam) (Ieș. XIV, Num. XXXIII); textul nu dă denumirea ei, deci trebuie să considerăm că era cea bine cunoscută (Num. XIII, 29; XXXIV, 5—7; Deut. I, 7; Ios. XV, 4, 12), adică Mediterana (hayam hagadol). Mai târziu s-a presupus că este Marea Roșie (yam Suf), întrucât aceasta este amintită pe parcurs de două ori, la golful Suez (Num. XXXIII, 10—11) și la golful Akaba (Deut. II, 1) și astfel s-a încetățenit mai târziu în tradiție (Ieș. XV, 4). Poporul nu putea confunda marea cu lacul Ballah sau Timsah, astfel logic rezultă că s-a traversat prin golful Mensaleh. S-a făcut presupunerea că Etam vine de la egipteanul «h̄tm» (cetate), ori cea mai mare în regiune era Tiaru, care păzea ieșirea din Egipt. Un argument în acest sens ne dă Biblia, care dă numește pustiuul din apropiere fiind Etam (Ieș. XIII, 20; Num. XXXIII, 8), când Șur (Ieș. XV, 22). Textele amintesc Șur ca prima localitate din Egipt când se părăsește Canaanul (Fac. XVI, 7; XX, 1; XXV, 18; I Reg. XV, 7; XXVII, 8). Cum granița se găsea pe riul Egiptului (Num. XXXIV, 5; Ios. XV, 4), adică valea El Ariș, probabil că Șur era localitatea El Ariș de azi, vechea Rhinocolorum. Pustiuul a fost denumit prin cele două așezări principale de la marginea lui și se găsea în nordul peninsulei Sinai, și nu la Marea Roșie. Deci este foarte probabilă identificarea lui Etam cu

34. Ch. de la Roncière, *op. cit.*, p. 140; P. Montet, *op. cit.*, p. 200.

35. P. Montet, *op. cit.*, p. 213—220.

Tiaru³⁶. Astfel s-ar explica de ce evreii se întorc de la Etam, probabil fiindcă aici se găsea o garnizoană puternică ce le bara calea. Ei se așează lângă Pi-Hahiroț între Migdol și mare la răsărit de Baalțefon (Ieș. XIV, 2). Un text egiptean cunoaște pe drumul spre Canaan trei locuri numite Mktr sau Migdol, adică cetate. Biblia amintește de Migdol mai târziu ca oraș principal în Egipt (Ier. XLIV, 1; XLVI, 14; Iez. XXIX, 10; XXX, 6) la marginea lui nordică, în opoziție cu Siena la hotarul lui sudic. Acesta a fost localizat la 12 km sud de Pelusium la Tell el-Her, sau chiar puțin mai la sud, la Tell es-Semut, pe drumul spre Canaan³⁷, dar ambele sînt așezări mici, așa că este mai probabilă identificarea cu Tiaru (Sile) și atunci Etam și Migdol n-ar fi decît aceeași cetate puternică, denumită o dată în limba egipteană și altă dată în cea ebraică. Se exclude deci posibilitatea ca Migdol să fie așezată la Marea Roșie, unde nu s-au găsit urmele unei cetăți sau a altor așezări. Pi-Hahiroț a fost apropiat de denumirea egipteană Pa-Huir, a brațului pelusiac, care trecea pe lângă Tiaru, iar Baalțefon s-a considerat că vine de la zeul fenician Baal Țapon, onorat pe țărmul Mediteranei și la Tieben (Daphne, Tahpanhes)³⁸.

S-a obiectat că nu se poate admite această ipoteză a drumului nordic întrucît în Biblie se spune că evreii au plecat pe drumul pustiuului spre Marea Roșie, nu pe calea spre Canaan (Ieș. XIII, 17—18). Dar din text se vede că de-abia ce au trecut pe lângă cîteva așezări și prin mare au ajuns în pustiu, și nu invers. Numai mergînd direct de la Ramses la Tiaru, cca. 50 km, se putea ajunge în două etape la marginea țării, spre a scăpa rapid de urmărire.

Deci Moise, nereușind să treacă direct pe lângă cetate, a făcut un ocol prin mlaștinile Șihor-ului, ale golfului Mensaleh, ca să ajungă pe drumul de pustiu. Dacă evenimentele s-ar fi petrecut la Marea Roșie, unde nu se găseau fortificații, trecerea prin mare n-ar fi avut logic nici un rost.

După trei zile de mers continuu prin pustiul Șur, au ajuns la Mara (Ieș. XV, 23), probabil lângă lacul Amar, apoi la Elim, unde pătrund în pustiul Sin (Ieș. XVI, 1) și ating în sfîrșit Marea Roșie (Num. XXXIII, 10—11), adică golful Suez. În apropiere spre sud se găsește Ain Musa, adică izvorul lui Moise, care, ca și Djebel Musa și Djebel Haruna, este un nume târziu, luat de arabi de la creștini. Dacă evreii s-ar fi îndreptat spre sudul peninsulei, Biblia ar fi amintit Marea Roșie și munții de mai multe ori. Iar C. S. Jarvis a adus cele trei argumente principale (prepelitele, mana, izvoarele), care indică că drumul spre Cadeș se găsea în partea de nord a peninsulei, nu în cea sudică. Deci din zona Suez, Moise a pornit spre răsărit, pe drumul bine cunoscut lui, pe care l-a străbătut spre Madian, depărtîndu-se de cel frecventat de egipteni, spre minele de la Serabit, și de zona sudică muntoasă a peninsulei, care nu oferea condiții favorabile de viață.

În nordul peninsulei, spre Marea Mediterană, este o zonă nisipoasă greu de străbătut, dar în zona centrală fîntinile sînt numeroase ca și descoperirile arheologice, și drumurile sînt bune. Partea sudică a peninsulei este muntoasă, aridă și lipsită de drumuri caravanier, ceea ce face foarte discutabilă trecerea lui Moise prin aceste locuri³⁹.

În pasul Mitla trebuie să localizăm bătălia de la Rafidim cu amaleciții (Ieș. XVII, 8), care străpinea nordul peninsulei pînă în Negev (Num. XIII, 29). După

36. R. de Vaux, *op. cit.*, vol. I, p. 356.

37. R. Givone, *Les bédouïns Shosou des documents égyptiens*, Leiden, 1971, p. 42—46, 238; R. de Vaux, *op. cit.*, vol. I, p. 356.

38. H. Cazelles, *op. cit.*, p. 53, 57; P. Montet, *op. cit.*, p. 192; R. de Vaux, *op. cit.*, vol. I, p. 357.

39. R. Henriques, *Guerre-éclair au Sinaï*, Paris, 1957, p. 67—71, 107—111.

trecerea prin pas, evreii au pătruns în pustiu Sinai (Ieș. XIX, 1; Num. XXXIII, 15, 16). Aici drumul se bifurcă, o ramură se îndreaptă spre nord-est înspre Canaan, Darb el Chour, iar alta, Darb el Hadj, spre sud-est înspre Madian⁴⁰. Lângă această bifurcație importantă de la Sudr Heitan din pustiu et-Tih de azi, la marginea țării amalecitorilor și la adăpost de egipteni, își așează Moise tabăra pentru aproape un an de zile. Aici vine familia lui Moise din Madian (Ieș. XVIII, 1—5) și poate și unele caravane cu alimentele necesare. Moise s-a oprit aici pentru a organiza poporul pe triburi conduse de căpetenii, a face numărătoarea luptătorilor și a da o orînduire sacerdotală și legi.

Asupra muntelui pe care Moise s-a retras pentru legiferare, părerile sînt împărțite. Intrucît el este denumit uneori Horeb (Ieș. III, 1; XVII, 6; XXXIII, 6; Deut. I, 2, 6; IV, 10, 15; V, 2; IX, 8; XVIII, 16; XXVIII, 68), alteori Sinai (Ieș. XXIV, 16; XXXIV, 2, 4, 29, 32; Deut. XXXIII, 2; Jud. V, 5; Ps. LXVIII, 9, 18), unii consideră că este același munte numit în două feluri, alții că erau două vîrfuri vecine. Pare mai probabil ca Horeb să fie muntele, din masivul muntos Sinai, cel mai apropiat de tabăra din pustiu pe care s-a retras Moise, poate de identificat cu Djebel Bodia (1076 m) de azi sau altul din zona vecină.

Fenomenele descrise în Biblie în muntele Sinai (Ieș. XXIV, 15—18) nu sînt vulcanice, cum s-a susținut uneori, ci naturale. Munții sînt uneori acoperiți cu nori, iar iarna și primăvara sînt și ploii mai frecvente (200—300 mm)⁴¹.

Moise, bun cunoscător al pustiuului, a scos pe evrei din Egipt primăvara, după ce s-au oprit ploile de iarnă, care au făcut să inverzească și să înflorească văile, mana se găsea din belșug, iar drumurile erau practicabile. Cînd vara a început, evreii s-au oprit în locuri cu apă, căci străbaterea pustiuului devenea periculoasă⁴². De asemenea și un text egiptean amintește că vara se oprea lucrul la minele de la Serabit, din cauza arșiței mari⁴³.

6. Partea a doua a drumului

Locul de tabără de lângă Rafidim se găsea în partea nordică a peninsulei, formată din roci sedimentare, cu pinze freatice din care ușor apăreau izvoare ca la Masa în Horeb (Ieș. XV, II, 6—7). În regiune tamariscul cu mana se găsea din abundență (Num. XI, 6—9) și o dată furtuna a adus cîrduri de prepelițe dinspre mare (Num. XI, 31—33), adică Mediterana.

Pornirea din nou la drum s-a făcut în anul al doilea, în luna a doua, în ziua a douăzecea a lunii (Num. X, 11), după sărbătorirea Paștilor. Dăci la sfîrșitul primăverii, atunci cînd după ploile de iarnă drumurile s-au zvîntat, iar mana se găsea din belșug, evreii s-au pus din nou în mișcare prin pustiu. Turmele găseau iarbă, iar soarele nu ardea încă puternic. Toate aceste lucruri arată încă o dată marea experiență a lui Moise în cunoașterea vieții în pustiu. Drumul spre Cadeș, spre pustiu Paran a urmat probabil pe cel care există și astăzi și duce de la pasul Mitla la Kuseima, pe lângă Djebel Yelleğ (1687 m) și Djebel Halal (892 m)⁴⁴. Biblia amintește puseprezece opriri pînă la Hașmona (Num. XXXIII, 16—29), una din ele fiind muntele

40. C. L. Wooley, T. E. Lawrence, *Le désert de Sin*, Paris, 1937, p. 13, 68—74; C. S. Jarvis, *op. cit.*, p. 5, 95, 294—296.

41. *Blizky Vychod*, Praga, 1964, harta precipitațiilor.

42. C. S. Jarvis, *op. cit.*, p. 2, 96.

43. P. Montet, *La vie quotidienne en Égypte au temps des Ramsès (XIIIe—XIIe siècles avant J.C.)*, Paris, 1946, p. 142—143.

44. C. L. Woolley, T. E. Lawrence, *op. cit.*, p. 13; *Carta's Hilyland Touring, Map*, Ierusalim, 1967.

Șefer (= scrierii), care probabil trebuie localizat la Djebel Halal. Acesta, după descrierea lui C. S. Jarvis, se ridică brusc din pustiu și este foarte vizibil, iar el l-a identificat cu muntele Sinai, în care s-au primit tablele legii⁴⁵. Din lista opririlor nu se poate identifica pe teren nici una, deși asemănări de nume se găsesc, dar numai în regiunea Kuseima, ceea ce nu corespunde cu textul biblic. Ultima oprire, Hașmona, s-a arătat mai înainte că se găsea între Cadeș și riul Egiptului, adică valea El Ariș, și probabil trebuie localizată pe lângă Kuseima. Dacă în prima săptămână a ieșirii din Egipt evreii au străbătut cca. 25 km zilnic, spre a nu fi ajunși, pe urmă ei parcurgeau circa 10 km și se odihneau câteva zile, astfel că drumul până la Cadeș a durat câteva luni, în loc de unsprezece zile (Deut. I, 2). Cadeș se localizează la Ain Kadeis⁴⁶, numire care probabil s-a păstrat prin tradiție, întrucit această așezare se găsea la extremitatea sudică a Canalului (Ios. X, 41; XV, 3). Alți cercetători o localizează la Ain Gedeirat, unde s-a găsit o cetate din secolul al IX-lea⁴⁷.

În regiunea Kuseima — Ain Kadeis evreii fac al doilea popas mare. După C. S. Jarvis, această zonă este singura unde și azi arheologii au găsit urmele a numeroase morminte și a unei așezări cu ceramică specifică epocii intermediare de la începutul bronzului mijlociu (cca. 2100—1900) din Canaan și care se poate atribui evreilor⁴⁸. De-abia mult mai târziu din epoca nabateeană și romano-bizantină se mai găsește un material bogat arheologic⁴⁹. Deci indirect se infirmă posibilitatea ca evreii să fi poposit aici prin secolul al XVI-lea sau mai ales al XIII-lea. Probabil că poporul a poposit în această cîmpie, iar Moise stătea mai retras spre munte la Ain Kadeis. De aici evreii au trimis iscoade în sudul Canaanului, care au ajuns trecînd prin Negev pînă la Hebron (Num. XIII, 22). Apoi au încercat să cucerească regiunea și au fost înfrinți de amaleciți și canaanii de la Horma (Num. XIV, 45) la Seir (Deut. I, 44), întrucit nu erau buni luptători, ei trăind în liniște în Egipt. În urma înfrîngerii rămîn aici treizeci și opt de ani, în care răstimp vechea generație veșnic nemulțumită s-a stins pe încetul și s-a ridicat una nouă, ce ducea viața aspră a pustiei și învăța să lupte cu greutățile traiului și cu triburile din jur. În acest timp desigur au aflat prin iscoade că zona de la răsărit de Canaan este mai puțin apărată, avînd cetăți puține și o populație mult mai rară. Pe deasupra existau divergențe între vechile populații din Edom, Moab și Amon și amorii care ocupaseră valea Iordanului. De aceea Moise hotărăște ca atacul asupra Canaanului să înceapă din această direcție.

7. Partea a treia a drumului

La începutul celui de al patruzecilea an Moise hotărăște pornirea la drum spre Canaan, însă fără să se treacă prin țările cu populații înrudite: Edom, Moab și Amon (Deut. II, 8, 9, 19), ci ocolindu-le pe la marginea lor. Prima țară era Edom, **Idumeea** din epoca romană, care se întindea de la sușul Akrabim (scorpionilor) de la sud de Negev (Jud. I, 36) și de la Cadeș (Num. XX, 16) pînă la golful Akaba,

45. C. S. Jarvis, *op. cit.*, p. 171.

46. O. Eissfeldt, *Palestine in the time of the nineteenth dynasty*, în *C.A.H.*, f. 31, 1965, p. 19.

47. C. S. Jarvis, *op. cit.*, p. 11; M. Avi-Yonah, E. G. Kraeling, *op. cit.*, p. 67; H. Bardtke, *op. cit.*, p. 178; R. de Vaux, vol. I, p. 396.

48. R. de Vaux, *op. cit.*, vol. I, p. 396.

49. C. S. Jarvis, *op. cit.*, p. 11—13; 112—114; C. L. Woolley, T. E. Lawrence, *op. cit.*, p. 21—23, 46—47, 52, 74—75, 83—113.

unde se învecina cu Madian, adică Hedjaz-ul de astăzi. Neprimind învoirea să meargă pe drumul împărătesc (Num. XX, 17—21), poate Darb el Sultan⁵⁰ din epoca noastră, ei pornesc pe un drum de ocol ce ducea prin pustiul Țin la Marea Roșie (Num. XX, 14—21; XXI, 4), probabil pe cel denumit astăzi Darb el Gaza⁵¹, care duce de la Akaba la Gaza. La a treia oprire Aaron s-a urcat pe muntele Hor la granița Edomului și a murit (Num. XX, 22—28; XXI, 4; XXXIII, 37—39; Deut. X, 6). Probabil că muntele Hor era același cu Seir, care era tot lângă Cadeș (Fac. XIV, 6—7; XXXVI, 20—21; Deut. II, 1—5) și ar trebui probabil identificat cu Djebel Lussan (1036 m), și nu cu Djebel Harun (1396 m), ce se găsește la sud de Petra în centrul țării Edom. În drum întinlesc piraiele de la Iotbata (Num. XXXIII, 33—34; Deut. X, 7), care probabil trebuie localizată la El Kuntila, unde drumul traversează valea importantă Girafi, care pornește din masivul Sinai și are apă o perioadă mai lungă din an⁵². Se trece pe lângă Ețion Geber (Num. XXXIII, 35—36; Deut. II, 8), lângă Eilat, probabil la Tell el-Kheleifeh⁵³, și Elat (Deut. II, 8), adică Aila romană, bizantină și cruciată, azi Akaba⁵⁴.

De la golful Akaba spre nord duc trei drumuri, unul pe valea Araba și altul prin partea centrală a Edomului, care se unesc și străbat partea centrală a Moabului, și altul pe la sudul Edomului, care se unește cu drumul de pelerinaj (Darb el Hadj) din Siria spre Meca. Unii cercetători susțin că s-a mers pe drumul central lângă care se găsește Feinan, considerat a fi Punon (Num. XXXIII, 42, 43). În realitate identificarea s-a făcut la începuturile creștinismului și aici a existat o episcopie bizantină⁵⁵. Dacă evreii ar fi mers pe acest drum prin zona cea mai populată a Edomului și Moabului, ar fi fost amintite un număr de localități cunoscute și lupte. Dar Biblia spune clar că au fost ocolite aceste țări, deci s-a urmat calea din pustiul traversându-se văile Zered și apoi Arnon pe cursul lor superior, prin răsăritul Moabului (Num. XXI, 4, 11—13), pe niște drumuri care în bună parte urmau traseul de azi al drumului de pelerinaj. Apoi ajung în regatul amoriților din Heșbon, în partea lui apuseană dintre Arnon și Aroer, pe care aceștia o luaseră de la moabiții (Num. XXII, 26), și la Dibon (Num. XXXIII, 45—46). Evreii înving pe amoriții din Heșbon și Basan (Num. XXI, 23—26, 33—35; Deut. II, 32—34; III, 1—8; IV, 46—49), apoi se așează cu tabăra la Șitim (Num. XXV, 1) în valea Iordanului în fața Ierihonului (Num. XXVI, 3), unde s-a făcut a doua numărătoare a poporului. De aici se întreprinde o campanie în contra madianiților (Num. XXXI, 2—10) și alta în Galaad (Num. XXXII, 39—42). După ce dă ultimele legiuiri și îl pune pe Iosua conducător, în vîrstă de 120 ani Moise își dă sfîrșitul pe virful Pisga din muntele Nebo (Deut. XXXIV, 1, 7, 9). Virful Pisga este probabil Djebel en-Nebo (835 m)⁵⁶.

8. Concluzia

Din analiza textelor biblice privitoare la Moise, rezultă clar personalitatea acestui conducător, educat la curtea faraonului și trăit printre păstorii din Arabia,

50. C. L. Woolley, T. E. Lawrence, *op. cit.*, p. 113, 150.

51. *Israel Mini Touring Map*, Ierusalim, 1970.

52. C. S. Jarvis, *op. cit.*, p. 14, 301, 303; C. L. Woolley, T. E. Lawrence, *op. cit.*, p. 28.

53. A. G. Barrois, *Manuel d'archéologie biblique*, vol. II, Paris, 1953, p. 238; R. de Vaux, *op. cit.*, vol. I, p. 403, 514.

54. C. S. Jarvis, *op. cit.*, p. 124.

55. F. van der Meer, Ch. Mohrmann, *Atlas de l'antiquité chrétienne*, Paris-Bruxelles, 1960, hărțile 15, 17 și 32; R. de Vaux, *op. cit.*, vol. I, p. 513, 519—521.

56. H. Haag, *op. cit.*, p. 679.

unde capătă acea încredințare în puterile sale, necesară pentru a putea lua hotărâri importante.

În împrejurări grele, el reușește să-și convingă neamurile și apoi tot poporul că pentru binele lor trebuie să părăsească viața grea, dar acceptabilă din Egipt, înainte de a pierde credința și a se asimila printre egiptenii numeroși. Trebuie subliniat că Moise nu a fost un exaltat, ci un om cu caracter ferm.

Cunoscînd bine viața din pustiu și drumurile, hotărăște să ducă poporul evreu în Canaan nu pe drumul principal de pe coasta mării, unde puteau fi ușor înfrinți, ci pe unul mai greu, dar ales cu chibzuială ca traseu și ca perioadă propice de străbătut.

În pustiu, după ce se pune la adăpost de egipteni, organizează poporul pe triburi, înfățișează o castă preoțească din tribul său, religia o face strict monoteistă, curățînd-o de credințele adoptate în Egipt, ca închinare la statuia unui vițel, și mai ales dă o lege fundamentală, Decalogul, care stă la baza organizării sociale a poporului evreu. În pustiu, la Cadeș, după un atac nereușit al evreilor, antrenează cu răbdare cu greutatea noua generație, cu care urmașul său Iosua va reuși să ocupe, încetul cu încetul, Canaanul cu succes. Pentru tineret cucerirea Canaanului reprezenta asigurarea unei vieți îmbelșugate, în raport cu cea din pustiu, pentru care merita să lupte. Moise prin iscoade a reușit să cunoască bine realitățile din Canaan, unde se înfrunta populația locală cu amoriții din nordul țării. Moise s-a dovedit un bun strateg, căci nu atacă regiunea muntoasă cu cetăți numeroase din sudul țării. Ocolînd cu grijă țările cu populație înrudită, spre a nu slăbi potențialul de luptă al evreilor el atacă dușmanul principal, pe amoriți.

Deci drumul prin pustiu n-a putut să fie o aventură, ci a fost gîndit realist ca traseu și ca scop urmărit, de a duce poporul evreu cu bătrîni și copii în Canaan în condiții cît mai sigure. De aceea nu se pot admite ipotezele care propun trasee greu de străbătut prin sudul peninsulei Sinai sau drumuri fanteziste pînă în Hedjaz, ca apoi să se revină spre Canaan, sau în sfîrșit o cale imposibilă pe o limbă de nisip între mare și un lac, fără nici o posibilitate de adăpost și hrană. Părea cît se poate de reală presupunerea făcută de unii cercetători că Moise a urmat niște drumuri caravanieră bine cunoscute, existente pînă în ziua de azi.

Studiul atent al datelor biblice a confirmat din plin această presupunere logică, corespunzătoare și cu personalitatea clarvăzătoare a lui Moise.

FECIOARA MARIA — NĂSCĂTOAREA DE DUMNEZEU

Sfîntul Ev. Luca, este singurul dintre evangheliști care redă împrejurările în care s-a întrupat Dumnezeu și dezvăluie cu această ocazie personalitatea Fecioarei Maria atît înainte cît și după Întrupare. Fecioara Maria în urma răspunsului pe care l-a dat îngerului, prin Întrupare, a fost rezidită. Tot omul se renaște prin Hristos; cu

Lista prescurtărilor

C.A.H. — The Cambridge Ancient History; J.N.E.S. — Journal of New Eastern Studies; R.A. — Revue d'Assyriologie et d'Archéologie Orientale; R.B. — Revue Biblique.

atît mai mult Fecioara Maria. De aceea, dacă înainte de întrupare ea este Fecioară Preacurată, după întrupare ea este Fecioară-Născătoare de Dumnezeu. Din relatarea Sf. Ev. Luca reiese atît figura Fecioarei—Fiică a Tatălui, cît  i figura Născătoarei de Dumnezeu—Maică a Fiului. Drept hotar între ele strajuieste răspunsul Mariei-Mireasă a Duhului Sfînt, răspuns care a determinat  ntruparea, prin care ne-am mntuit.

1. Fecioara Maria

 n urma păcatului original, omul a ajuns la aplecarea spre rau, la slăbiciunea de a savir i păcate personale. Dar, pentru ca  ntruparea să poată avea loc, trebuia ca urmările păcatului original să fie slăbite intr-atît incît omul să- i poată birui păcatele personale, respectiv ispita satanei. De aceea pentru întărirea în Bine, în perioada Vechiului Testament timp de secole  i milenii poporul ales a fost educat  i încercat pentru viața harică de mai trziu a Bisericii.  n cadrul Vechiului Testament s-a acumulat o sfințenie moștenită din tată în fiu care a culminat cu apariția Fecioarei Maria în care această sfințenie a ajuns la culme.

Fecioara Maria este «rodul pamintului din rădăcina lui Set, Noe, David, a cărei venire în lume a fost cunoscută din veac  i pentru formarea căreia Dumnezeu a pregătit poporul ales. Testamentul Vechi conține nenumărate proorocii  i pre nchipuiri care arată rolul  i importanța ei în istoria mintuirii  i în venirea  mparatiei lui Dumnezeu. Ea este pre nchipuita în «rugul cel nears» (Ieșire III, 2), în «scara lui Iacob» (Fac. XXVIII, 2), în «toiagul care a odrăslit» (Num. XVII, 8), în «piatra netăiată de mină» (Daniil II, 34), în «poarta închisă care vede spre răsarit» (Iez. XLIV, 1—2) etc. Fecioara Maria a fost crescută cu grijă de Dumnezeu fără să-i fie știrbită libertatea. Ea a moștenit prin fire urmările păcatului original, dar avînd acumulată sfințenia moștenită  i virtuțile în ea fiind atît de mari, a făcut ineficace în ea aplecarea spre rau a firii, *menținându-se în alara oricărei păcat personal*. «Lipsa personală de păcat a deschis calea influenței continue asupra ei a Duhului Sfînt.  n lumea păcătoasă, lumea căzută, ea manifestă chipul sofianic al primului om, în pofida legăturii ei trupesti  i duhovnicești cu lumea căzută» (S. Bulgacov).  n ea  i prin ea, sofianitatea creată s-a păstrat curată  i a ajuns la culme. Ea a devenit aptă pentru  ntrupare. De aceea a putut întâmpina sofianitatea necreată a Făcătorului.

Buna Vestire

« n luna a 6-a (dela zămislirea lui Ioan), Ingerul Gavriil a fost trimis de Dumnezeu la Fecioara Maria zicînd: «Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine; binecuvintata ești tu între femei» (Luca I, 28).

Urarea Ingerului este de fapt urarea lui Dumnezeu adresată aceleia care prin curătenie  i smerenie  ntelegeapta a ajuns să aibă harul de a se supune voiei Făcătorului. Totuși, Fecioara Maria s-a tulburat, căci nu știa cum poate interpreta urarea aceasta. Ingerul o lămurește atunci spunînd: «*ai allat har la Dumnezeu*» (Luca I, 30).

Adam a avut acest har dar l-a pierdut prin neascultare  i mîndrie, lipsind de har  i de urmașii lui. După cădere, primul om care a aflat har la Dumnezeu a fost Noe (Fac. VIII, 8). El prin credința lui  i-a fructificat darul inițial primit,  i Domnul a adăugat harul Său. De aceea Dumnezeu a salvat făptura  i destinația ei prin Noe; în *corabia materială* a lui Noe au fost salvate toate vietățile, în frunte cu omul. De aceea Noe este numit pe drept cuvînt cel prin care s-a  nnoit neamul omenesc.

Fecioara Maria a aflat deasemeni har la Dumnezeu și și-a fructificat darul, chipul lui Dumnezeu din ea; ca urmare a primit har de la Dumnezeu, devenind *corabia duhovnicească* prin care Dumnezeu salvează pe cei credincioși de la moartea spirituală.

În continuare, Îngerul vestește Fecioarei Maria lucrarea pe care Pronia divină voiește să o săvârșească prin ea, spunind: «iată, vei zămisli și vei naște Fiu și vei pune numele Iisus (adică Mântuitor). Acesta va fi mare și Fiul Celui de sus se va chema. I se va da tronul lui David, Tatăl Său și va domni peste casa lui Iacob în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit» (Luca I, 32—33).

Solia Îngerului avea un scop dublu: 1. Să vestească Fecioarei că va naște pe Mesia și 2. Să primească încuviințarea ei.

1. Fecioara Maria este anunțată din primul moment că Fiul care îi este hărăzit să-L nască este Fiul lui Dumnezeu și totodată Fiu al Omului; Mântuitorul așteptat de poporul ales, Care va domni peste casa lui Iacob în veci.

Iacob, fiul lui Isaac, fiul lui Avraam, este primul strămoș care participă la formarea poporului Izrael nu numai printr-o «sămânță», ci prin toți cei 12 copii ai săi. «Casa» lui Iacob reprezintă deci poporul ales prin care — după făgăduința Tatălui — toate neamurile vor cunoaște binecuvântarea în împărăția lui Dumnezeu. De aceea Îngerul amintește despre Iacob tocmai acum când prin întrupare «casa lui Iacob» urmează să devină o împărăție universală și veșnică. De asemenea, Iacob este omul care a văzut «poarta cerului» și «scara» ridicată de la pământ la cer, pe care îngerii se suiau și se coborau. Prin «scara» aceasta ce unea cerul cu pământul, Iacob a văzut-o preînchipuit pe Femeia mântuirii prin care urma să se unească divinitatea cu umanitatea și să deschidă omenirii «poartă» spre cer.

Fiul vestit de Înger este prin urmare Mesia iar ea este Femeia prevestită încă în paradis, prorocită și așteptată, sămînța căreia va zdrobi capul șarpelui (Facere III, 15).

2. În al doilea rând Îngerul așteaptă de la Fecioara Maria un răspuns: de-l crede sau nu, dacă acceptă să se dăruiească lui Dumnezeu primindu-L sau dacă prin înfocare rămâne încă subjugată firii pămîntești în care s-a născut și prin fire subjugată satanei. De hotărîrea ei depinde soarta omenirii. Dumnezeu nu i-a forțat alegerea, căci El nu a impus mîntuirea. În atotștiința Lui, Domnul știa pe Fecioara Maria aptă și vrednică de a birui; totuși a lăsat-o pe ea singură să-și treacă examenul încercării și să-și dovedească virtutea. De aceea solia îngerului reprezenta pentru Fecioara verificarea credinței, a dragostei față de Dumnezeu, a puterii de a-și depăși mîndria, ispita celui rău.

Dacă Eva a fost prima care prin păcatul ei personal a deschis calea pentru căderea tuturor, Fecioara Maria trebuia să fie prima care prin biruința păcatului ei personal să întîmpine venirea Mîntuitorului. Dreptatea lui Dumnezeu cerea ca omul din locul său căzut să se ridice. Dacă Dumnezeu ar fi curățit pe Fecioara Maria de păcatul original în mod arbitrar, de la zămislirea ei (cum susținea Imaculata Concepțiune a Bisericii Catolice), ar fi însemnat că Dumnezeu nu respectă voința creaturilor Sale, că nu respectă libertatea omului și nici biruința dobîndită de satana în paradis. De aceea Dumnezeu a binecuvîntat zămislirea Sf. Părinți Ioachim și Ana (ca și a altora din Vechiul Testament) lăsîndu-i să transmită fiicei lor — conform firii — urmările păcatului original. În acest fel Fecioara și-a dat examenul virtuții de pe poziția naturii căzute. Îngerul a apărut pe neașteptate. Reacția ei spontană a dezvăluit caracterul ei cel mai adevărat și intim.

Din tot noianul de sentimente care puteau să apară într-o astfel de împrejurare împinsă de fire, Fecioara Maria în curătenia și smerenia ei, atât a găsit cu cale să întrebe: «cum va li cu puțință, de vreme ce nu știu de bărbat» (Luca I, 34).

Fecioara Maria putea să se mîndrească în sinea ei primind vestea că va zămisli și va naște pe Mesia. Poporul ales încă din primele generații știa că o femeie aleasă trebuia să vie din care se va naște Mesia. Din această cauză fecioria nu era dorită de popor și nici recomandată. Fiecare femeie nădăjduia în sinea ei să fie ea cea aleasă și în virtutea acestei nădejdi nașterea de prunci era cinstită și căutată. Femeia stearpă era privită ca fiind lovită și pedepsită de Dumnezeu iar fecioria ca una ce nu-și îndeplinește misiunea.

Fecioara Maria putea să se gîndească la o unire trupească dorindu-o sau putea să se *Indoiască*, sau putea să se *teamă* de judecata lumii care o va vedea însărcinată. Toate acestea erau ispite ale firii, ale satanei, de care n-a scăpat nici un credincios.

Dar Fecioara Maria nu s-a mîndrit, nu s-a îndoit (n-a cerut semn ca Zaharia, marele preot al Templului), nu s-a temut, Fecioara Maria L-a iubit pe Dumnezeu mai presus de orice calcul sau dorință de mărire. Ea L-a iubit pe Dumnezeu și n-a dorit să se despartă de El. Ea n-a dorit decît pe Dumnezeu, pe El L-a iubit. De aceea, cînd ingerul i-a vestit mărirea pe care pătruzeci de generații de femei au tot nădăjduit-o, Fecioara Maria nu s-a grăbit s-o primească; ea și-a manifestat un singur sentiment: *surpriza*. Prin aceasta fără să vrea și-a descoperit smerenia, curătenia, sfințenia ei. Ea știa că numai o femeie aleasă putea să se aștepte la atîta mărire. De aceea în smerenia ei a rămas surprinsă, cum poate fi tocmai ea cea aleasă, cea așteptată, din care să se nască Mesia. Ea cunoștea legile firii, dar totodată își cunoștea dorința de a rămîne străină de bărbat. În aceste condiții ea nu putea pricepe cum va fi posibilă zămislirea. De aceea a și fost singurul lucru pe care l-a întrebat. Prin aceasta Fecioara a dovedit că și-a biruit firea, ispita și s-a arătat curată, neprihănită, conștientă de legile firii dar în același timp desprinsă de plăcerile deșarte, nedorind mărire, renunțînd la totul numai pentru Dumnezeu. În același timp s-a arătat întărită prin Dumnezeu, desconsiderînd judecata cea după fire a lumii.

Așa s-a înfățișat Fecioara în fața încercării la examen. Pe această poziție fiind a întrebat pe inger cum de va fi posibilă zămislirea unui fiu din ea, zămislire pe care mintea ei nu o poate cuprinde. Cum va fi posibilă și nașterea și fecioria?

Atunci, Gavriil i-a descoperit că Intruparea se va produce printr-o nouă creație: «Duhul Sfînt se va pogori peste tine și Puterea Celui Prea Înalt te va umbrî. Pentru aceea și Sfîntul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va numi» (Luca I, 35).

Taina cea din veac ascunsă și chiar de ingeri neștiută este descoperită acum Fecioarei. Dumnezeu binevoiește ca să săvîrșească o a doua creație din Fecioară prin Duhul Sfînt. Totodată Fiul lui Dumnezeu micșorîndu-se în plînatatea propriei Sale existențe, va intra prin Intrupare în procesul făpturii aflate în devenire, după planul existent din veci în Dumnezeu, mai înainte de întemeierea lumii. Logosul care din veșnicie descoperă pe Tatăl, El fiind Cuvîntul tuturor ideilor dumnezeiești, îndreptată cu voia Tatălui acest «tot» spre noua existență creată. El, prin care toate s-au făcut urmează să-și înfăptuiască pînă la capăt lucrarea, unindu-se cu omul, pentru a-l mîntui și îndumnezei.

2. Mireasa Duhului Sfint

Dumnezeu putea printr-un act al atotputerniciei Sale să-i facă pe toți fecior-relnici. Dar El nu voia să violeze natura umană impunând întruparea. După cum omul în mod liber L-a respins, Dumnezeu a vrut ca tot în mod liber să-L primească și a așteptat ca să ajungă la înțelepciunea întreagă, la starea de feciorie care să-L poată întâmpina. Pentru aceasta de-a lungul Vechiului Testament a purificat omenirea alegând pe Noe, pe Avraam, pregătind poporul Izrael, separând seminția lui Iuda, făgăduind pe Mântuitorul din casa lui David etc. Toată această istorie sfântă și selecție reprezenta o pregătire pentru aceea din care Dumnezeu-Cuvîntul să se facă Trup.

Starea de feciorie și sfințenie deplină a fost atinsă numai în Fecioara Maria. Ea era sfântă nu în virtutea unui privilegiu, ci în virtutea unei sfințenii acumulate și moștenite prin care a fost ajutată să poată birui încercarea în deplina ei libertate. Purtînd și ea natura căzută a lui Adam, aplecarea spre rău exista și în ea, dar exista doar ca potență, fără să-i fi influențat voința. Ea a voit și a săvîrșit binele, ridicîndu-se deasupra oricărui păcat personal.

Totuși, oricît de sus s-ar fi ridicat Fecioara Maria prin puterea ei proprie, ea purta natura căzută, sofianitatea care a fost pervertită în existența ei prin puterea păcatului original fără a fi distrusă, căci sofianitatea umană poate fi rănită, întunecată, dar rămîne ontologic prin harul creator care o susține indestructibilă. Întrebarea fundamentală ce s-a ridicat este: putea oare «sofia căzută» să primească ipostasa Logosului? Putea fi ea vrednică să se unească cu natura dumnezeiască în plinătatea ei sofianică. N-a pierdut ea această demnitate și posibilitate? Această întrebare a constituit de-a lungul istoriei lupta hristologică și cea mariologică, pînă la diferendul existent și pînă azi între cele trei mari confesiuni creștine, atît cu privire la Hristos, cît și cu privire la Fecioara Maria.

Dogma ortodoxă, cristalizată de Sf. Ioan Damaschin arată că oricît de mare ar fi fost virtutea Fecioarei Maria, ea n-ar fi putut să se transforme prin puterile ei proprii în natura perfectă, aptă de a se uni cu natura dumnezeiască. Numai Dumnezeu putea să-i schimbe natura, s-o rezidească «cetate nouă», după cum i-a făgăduit lui David (II Reg. VII, 13, 27) și numai Dumnezeu putea — prin întrupare — să i se dăruiască.

Dar, după cum Dumnezeu a voit de bună voie să se întrupeze, tot așa El a voit ca Maica Sa să-L zămislească tot de bună voie. De aceea întruparea depindea și de Fecioara Maria. Prin aceasta, întruparea era, după cum a și rămas o *lucrare teandrică*. Numai colaborarea dintre Dumnezeu și om, numai cele două acțiuni libere și conștiente, puteau duce la unirea și unitatea Celui etern cu cel în devenire, a Protopupului cu Chipul. «Întruparea a fost nu numai lucrarea Tatălui, a puterii Sale și a Duhului Său, ci a fost totodată lucrarea voinței și credinței Fecioarei. Fără consimțămîntul Preacuratei, fără concursul credinței, acest plan era tot atît de irealizabil ca și fără intervenția însăși a celor Trei Persoane dumnezeiești», spune Nicolae Cabasila. «Dacă voința divină a fost singura care a creat omul, ea nu-l mai poate salva fără concursul voinței umane» este dictonul patristic. De aceea Domnul a vestit Fecioara și a așteptat consimțămîntul ei.

Pusă față în față cu Gavriil, Fecioara n-a manifestat o supunere automată, oarbă, ci o supunere rezultată din adîncul conștient al libertății ei de persoană. În acest fel Fecioara Maria în libertatea ei a înălțat natura umană, realizînd în ea maximum de sofianizare posibilă naturii căzute. De aceea, ea a și devenit mijloc vrednic al

Întrupării Cuvîntului. Ea a crescut sub ocrotirea lui Dumnezeu, dar este meritul ei de a fi plămădit în curăţenie şi dragoste întreaga valoare pozitivă primită drept zestre de la înaintaşi; este meritul ei când pusă în faţa Ingerului a biruit încercarea şi s-a dezvăluit în toată măreţia şi frumuseţea smereniei; este meritul ei când mijlocind tainic între cer şi pământ, Fecioara născută asemenea nouă, biruind firea a răspuns: «*Îată roaba Domnului, fie mie după cuvîntul tău*» (Luca I, 38).

Fecioara Maria a biruit încredinţându-se lui Dumnezeu şi acceptînd ca voia lui Dumnezeu să-i fie singura directivă a vieţii. Astfel, ea a dărîmat peretele existent între Făcător şi făptură şi a restabilit raportul firesc de supunere a omului faţă de Creator. Numai din acest stadiu putea reincepe o conlucrare efectivă divino-umană şi o adevărată mîntuire a omului.

Ca urmare a biruinţei ei, *Tatăl a binevoit, Duhul Sfînt* — ca persoană — a pogorît peste ea curăţind-o de urmările păcatului strămoşesc, făcînd-o să zămislească şi dîndu-i puterea de a naşte pe Fiul lui Dumnezeu. *Fiul lui Dumnezeu s-a jăcut Trup* din Fecioara; a luat natura noastră, i-a dat existenţa prin Sine şi a îndumnezeit-o prin ipostazierea ei în Cuvînt, îndumnezeind şi templul în care s-a întrupat, pe Prea Sfînta Fecioară. Consimţămîntul Fecioarei, lucrarea Duhului Sfînt şi Întruparea Fiului s-au produs concomitent, spun Sf. Părinţi. Astfel, «*însăşi Maica lui Dumnezeu a dat în chip minunat Făcătorului să se plămuiască iar lui Dumnezeu şi Făcătorului universului să se facă om, îndumnezeind ceea ce a luat*» (Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*).

În acest fel Fecioara Maria a participat la Întrupare nu pasiv, necreator, nici dintr-o poziţie privilegiată, ci dimpotrivă activ, cu ipostaza sa întreagă conştiinţă, biruind păcatul şi jertfindu-se. Acest fapt îl subliniază Iisus femeii din evanghelie care spune: «*fericit pîntecele care Te-a purtat şi sinul la care ai supt*» (Luca XI, 27). Iisus răspunzînd femeii face cel mai frumos elogiu Maicii Sale precizînd că şi-a dobîndit atributul de «*fericită*» întrucît a auzit cuvîntul lui Dumnezeu şi l-a împlinit. «*Şi toiţi cei care vor urma exemplul ei vor fi de asemeni fericiţi*».

Fecioara Maria a conlucrat în mod teandric cu Sf. Treime dărînd Fiului ei întreaga zestre a firii umane — materială şi spirituală — în afară de păcat. Ea devine astfel o personalitate de valoare cosmică, devine punte între Dumnezeu şi întreaga făptură văzută; *tot omul va primi iarăşi prin ea pe Dumnezeu*. De aceea Biserica strigă în ziua Bunei Vestiri: «*Astăzi este începătura mîntuirii noastre şi arătarea tainei celei din veac*».

În contextul Întrupării, Fecioara Maria devine Mireasa lui Dumnezeu-Duhul Sfînt şi Născătoarea lui Dumnezeu-Fiul. Buna Vestire reprezintă Cincizecimea Fecioarei, căci la Buna Vestire Duhul Sfînt a coborît peste ea — ca ipostază — după cum a coborît peste apostoli la Cincizecime. De la Buna Vestire, Duhul Sfînt care a sfinţit-o cu desăvîşire a rămas asupra ei. Prin lucrarea Duhului Sfînt, Fecioara Maria devine Biserică a lui Hristos. În Fecioara Maria, Biserica atinge «*plenitudinea*» sa. Hristos sălăşluieşte în Fecioara Maria — Trupul Său — după cum la sfîrşit va sălăşlui în întreaga Biserică.

Logosul în Întrupare se întîlneşte cu ipostaza sofiei create. Prin această întîlnire sofia creată — în persoana Fecioarei Maria — devine centrul prevăzut şi înfăptuit al lumii create, ea devine sufletul lumii. «*Icoana Născătoarei de Dumnezeu cu pruncul*, spune S. Bulgacov, este adevărata icoană a Întrupării lui Dumnezeu şi ca atare a Dumnezeu-omenirii. Din această cauză valoarea Fecioarei Maria este unică, fiind fiinţa prin care s-a normalizat raportul dintre Dumnezeu şi credincios şi prin care a devenit posibilă Întruparea.

Întruparea este marea taină a creștinătății (I Tim. III, 8) pe care mintea o admite, o justifică, dar nu o poate cuprinde. Eternitatea este în antiteză cu timpul, plinătatea existenței este în antiteză cu existența în devenire și nu poate fi descifrată cu mijloacele limitate ale rațiunii. De aceea Întruparea este și rămâne o taină, deoarece aici se unește neschimbabilitatea eternă inaccesibilă omului cu devenirea temporală pe care el o cunoaște; înțelege existența și necesitatea ei prin credință dar fără să o poată pătrunde pînă la capăt. Totuși, această taină vestită de inger este izvor de revelație pentru om, este pentru el și pentru veșnicia lui.

Prin Întrupare, Cuvîntul Făcătorului prin care toate s-au făcut intră în istorie înrînd pe Dumnezeu cu omul: Fecioara Maria este Fiica Tatălui, Mireasa Duhului Sfînt și este în același timp Maica lui Dumnezeu-Cuvîntul. Ioachim și Ana, părinții ei sînt numiți de Biserică «*dumnezeiești părinți*». De asemenea, toți oamenii care se nasc din nou de-a lungul timpului în Duhul Fiului ei, devin frați ai Domnului Iisus Hristos și totodată fii ai lui Dumnezeu și ai Maicii Sale. Această înrudire a fost pecetluită și de Iisus pe cruce cînd «*văzînd pe Mama Sa și pe ucenicul pe care-l iubea stînd alături, a zis mamei Sale: «femeie, iată fiul tău». Apoi a zis ucenicului «iată mama ta» (Ioan XIX, 26—27), arătîndu-o astfel mamă pentru toți cei ce vor crede în El; este o înrudire spirituală, teandrică. Prin această înrudire se realizează comuniunea divino-umană, Dumnezeu-Omenimea, «soborniceasca Biserică», «o turmă și un Păstor» — Împărăția lui Dumnezeu.*

În Fecioara Maria s-a realizat ideea înțelepciunii dumnezeiești în creația lumii. «Cultul Sofiei — spune *N. Berdiaeff* — este cultul Fecioarei, nu al feminității care este rezultatul căderii în păcat și al sciziunii. În Fecioara Maria natura a devenit feciorelnică și a născut de la Duhul Sfînt. Astfel se naște noul neam omenesc, neamul lui Hristos, neam nemuritor care biruie înfinitatea rea a nașterilor și a morților. Prin Fecioara Maria și Fiul lui Dumnezeu se deschide calea restabilirii chipului uman integral, chipul androgîn. Aceasta este calea înțelepciunii întregi, a fecioriei, calea iubirii mistice. Biserica nu separă pe Maică de Fiu, pe aceea care a întrupat de Acela care s-a întrupat. Adorînd umanitatea lui Hristos, Biserica supravinează pe Maica Sa de la care a primit această umanitate și care reprezintă *în persoana Sa neamul omenesc în întregime. Prin ea Dumnezeu este deja totul în toți*. În ea și prin ea se atinge transfigurarea întregii omeniri căci Duhul Sfînt se pogoară și Dumnezeu-Cuvîntul se întrupează în ea și concomitent în umanitate» (*Esprit et Liberté*).

Eva și Fecioara Maria

Sf. Părinți ca Justin Martirul, Irineu, Efreu Sirul și alții, prezintă pe Fecioara Maria în comparație cu Eva într-un paralelism antitetic.

Într-adevăr, la începutul istoriei mintuirii stă Fecioara Maria, după cum la începutul istoriei de cădere stă femeia Eva. Prin răspunsurile lor date Făcătorului, ele au determinat două căi de viață. Ele au răspuns conștient ca ființe dotate cu rațiune și libertate și răspunsul lor s-a răsfrînt asupra întregii creații. De aceea, nodul gordian pentru a afla sensul istoriei ce le-a urmat, ca și sensul vieții fiecăruia, trebuie căutat chiar în răspunsul lor.

Eva a ales «mărul» împotriva voinței lui Dumnezeu și întrebată fiind nu și-a recunoscut greșeala dînd vina pe șarpe (Fac. III, 13). Astfel, ea a recunoscut infiltrația satanei în hotărîrea ei personală săvîrșită prin voință și minte proprie; și prin Eva, omul, regele naturii devine robul naturii supus legilor ei; omul a pierdut inde-

pendența sa căpătată prin duh, transformându-se uneori chiar în «obiect» al naturii.

La «plinirea vremii» Fecioara Maria recunoaște în chip ființial drept singură lege fundamentală a vieții voia Făcătorului: «*facă-se voia Ta*». Prin Fecioara Maria firea umană se supune din nou legii spirituale divine. Cel credincios poate deveni iarăși colaboratorul lui Dumnezeu și rege al naturii, servindu-se de aceleași unelte de civilizație dar subordonate duhului.

Dacă Eva prin alegerea și răspunsul dat Domnului a devenit *Maica Morții* — spirituale și materiale —, Fecioara Maria tot printr-o alegere și un răspuns devine *Maica Vieții*, atât a Vieții în sine — a lui Dumnezeu — cit și a vieții veșnice.

Eva este *Maica omenirii vechi*, a omenirii trupești, care lucrează după o rațiune de a fi elaborată de mintea proprie. Eva a îngăduit ca diavolul să devină «print» al lumii căzute.

Fecioara Maria este *Maica omenirii noi*, a omenirii duhovnicești, care cugetă, lucrează, supunându-se Făcătorului, lucrând deci întru Rațiunea unică și supremă de a fi a existenței. Fecioara Maria a determinat ca Dumnezeu să-și reia locul în ea și prin ea în lume. Prin ea oamenii devin din nou fii ai lui Dumnezeu, axându-se pe linia eternității «de-a dreapta lui Dumnezeu», realizându-se astfel *Împărăția teandrică*.

«De la femeie este începutul păcatului și prin ea toți murim» (Isus Sirah XXV, 27), însă tot prin femeie este începutul salvării noastre și prin ea cu toți viem.

După cum pentru a ajunge la «plinirea vremii» trebuia timp și frământare, tot așa și perfectarea mîntuirii în vederea celei de a doua «pliniri a vremii» necesită timp, străduință și lucrare căci *Împărăția* lui Dumnezeu se ia cu silință și numai cei ce se silesc o cuceresc (Matei XI, 12). Istoria este în acest sens timpul în care se produce respingerea sau însușirea voiei divine pentru a ajunge totuși pînă la sfîrșit la «o Turmă și un Păstor».

3. Născătoarea de Dumnezeu

Prin Intrupare tot omul a primit puțința de îndumnezeire. Ce a devenit Fecioara Maria prin Intrupare? Sfințirea și mărirea primită de Fecioara Maria prin Intrupare nu poate fi asemănată cu a nici unei alte ființe creată din întreaga lume. Ea a fost ridicată încă de pe pămînt deasupra firii căzute și a fost îndumnezeită încă de pe pămînt prin unire nemijlocită cu Dumnezeu.

Fecioara Maria a fost curățită de păcatul original altfel decît ceilalți oameni. Dacă toată firea a fost curățită de păcatul original în urma jertfei lui Hristos, Fecioara Maria a fost curățită de Duhul Sfînt după asentimentul dat de a-L zămislit pe Hristos (Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, 147), deci pentru că a acceptat Intruparea.

Fecioara Maria a fost îndumnezeită altfel decît ceilalți oameni. Fiecare om se unește cu Dumnezeu, se îndumnezeiește prin Sf. Taine, în măsura în care participă la viața Bisericii. Fecioara Maria s-a unit cu Dumnezeu, s-a îndumnezeit prin întrepătrunderea directă dintre Maică și Fiul, pe baza legăturii create între Fiul — Dumnezeu și Maica — Născătoare de Dumnezeu. Ea a rămas în permanență o persoană distinctă de Hristos, în care firea omenească a fost îndumnezeită prin întrepătrunderea celor două firi după ipostasă. Dar, Născătoarea de Dumnezeu a purtat și a plămădit din ea Trupul dumnezeiesc, formînd cu El o unitate. «Sfînta Fecioară se înțelege și se numește Născătoare de Dumnezeu nu numai din pricina firii Cuvîntului, ci și din pricina îndumnezeirii firii omenești» spune Sf. Ioan Damaschin (*Dogmatica*). Ea a fost un Trup cu Fiul-Dumnezeu și a cunoscut îndumnezeirea pe baza

întrepătrunderii dintre Maică și Fiu. Astfel ea a devenit unică în toată creațiunea: *Fecioara — Născătoarea de Dumnezeu*, înălțându-se prin aceasta deasupra tuturor ființelor create. Ca urmare pe drept cuvânt Sf. Grigorie Palama a putut spune că Fecioara Maria este «limita creatului și a necreatului» (cit. Lossky, *Théologie mystique*).

Șapte sinoade ecumenice care au stabilit întreaga dogmatică creștină, au precizat referitor la Fecioara Maria o singură temă dogmatică cuprinsă în atributul de *Născătoare de Dumnezeu — Teotocos*. Probabil nici nu era nevoie de mai mult, întrucât termenul și credința afirmate prin «Theotocos» cuprinde și explică în germene totul. «Acest nume constituie toată taina Întrupării», spune Sf. Ioan Damaschin.

Prin Întrupare Fecioara Maria și-a dobândit încă de pe pământ viața veșnică. Cum mai putea rămâne în moarte, după ce a purtat în sine *Viața*? Rămânând prin fire om, ea a fost înnoită în firea ei devenind «*vie prin fire*» cum o preamărește Biserica, printr-o fire înnoită de Fecioară — Născătoare de Dumnezeu. În ea Dumnezeu este deja totul în toți. Ea este «o lume nouă», «un rai cuvântător», este Biserica ajunsă în plenitudinea sa. De aceea a și primit *o putere, o mărire și o lucrare unică* în toată creațiunea, mai presus de a tuturor celorlalte făpturi văzute și nevăzute, Împărăteasa Cerului și a Pământului — Născătoare de Dumnezeu.

Proorocia Născătoarei de Dumnezeu

Primul om care și-a dat seama de starea deosebită a Fecioarei Maria a fost Elisabeta. Cu ocazia întâlnirii dintre ele, Elisabeta spune: «Binecuvântată ești Tu între femei și binecuvântat este rodul pîntecelui Tău. Și de unde mie aceasta, ca să vie Maica Domnului meu la mine, că iată, cum ajunge glasul închinării Tale în urechile mele a săltat pruncul cu bucurie în pîntecul meu. Și fericită este aceea care a crezut că se vor împlini cele spuse ei de la Domnul» (Luca I, 42—45).

Elisabeta a cunoscut deci prin revelația Duhului Sfînt că Fecioara Maria este femeia binecuvîntată prin rodul zămislit în ea, *că a dobîndit fericirea drept răsplată* pentru credința ei. Cu mult mai conștientă a devenit Fecioara Maria. Ea dovedește acest lucru în răspunsul pe care îl dă Elisabetei cînd arată: 1. — Felul în care a primit ea evenimentul Întrupării, 2. — Mărirea la care a ridicat-o Dumnezeu și 3. — Lucrarea pentru veșnicie a Fiului ei, pe care îl arată Mesia.

1. — «*Mărește sufletul meu pe Domnul și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu Mîntuitorul meu, că a căutat spre smerenia roabei Sale*» (Luca I, 46-48), precizează Fecioara Maria lucrarea sufletului, bucuria duhului și contribuția trupului.

Sufletul ei mărește pe Domnul. Dar omul n-a încetat să mărească pe Dumnezeu, după puterea naturii sale păcătoase. Ce a făcut în plus Fecioara Maria? Fecioara Maria l-a preamărit pe Dumnezeu nu numai cu parte din ființa ei, ci în chip *total, desăvîrșit*, cum nimeni altul n-a făcut-o. Fecioara Maria a restabilit în ea armonia dintre trup și duh, răsturnată în fire prin păcatul original, introducînd stăpînirea duhului. Sufletul ei întărit prin smerenia trupului, a urmat aspirația duhului. Mărind astfel pe Dumnezeu ea s-a dăruit pe Sine dar desăvîrșit, pe care Dumnezeu primindu-L a rezidit-o și s-a Întrupat.

Prin Întrupare Fecioara Maria în întreaga ei ființă s-a umplut de Dumnezeu; totuși ea spune: *duhul meu se bucură de Dumnezeu Mîntuitorul meu*. Duhul omului care în natura căzută a fost slăbit pînă la întunecare, a fost din nou restabilit în

Fecioara Maria prin unirea cu Dumnezeu. Așa a cunoscut ea mintuirea, unindu-se nemijlocit cu Dumnezeu. Și în bucuria ei este cuprinsă întreaga bucurie a firii, care după atîta rătăcire a găsit calea deschisă pentru a se reîntoarce prin ea la Dumnezeu. Cu această ocazie Fecioara Maria arată *bucuria în duh* drept mijloc de cunoaștere supremă a lui Dumnezeu. Dacă prin rugăciunea sufletului Tatăl a rezidit-o, dacă prin smerenia trupului Fiul s-a întrupat, la dragostea duhului ei i-a răspuns Duhul Sfînt și I s-a dăruit. Așa L-a cunoscut deci ea pe Dumnezeu, prin duh, ca bucurie.

Dintre toate virtuțile Fecioarei Maria, Dumnezeu-Tatăl a ales-o dintre neamuri pentru *smerenie*, căci «*a căutat spre smerenia roabei Sale*» spune ea. Prin smerenia înțeleaptă (înțelepciunea luminată de duh), Fecioara Maria a renunțat la sine încredințându-și de bună voie libertatea lui Dumnezeu. În aceste condiții Dumnezeu a putut realiza cu ea unirea și conlucrarea dialogală: Har de sus — ascultare de jos, Dar de sus — autodăruire de jos.

Dezvăluindu-și poziția prin care L-a întîmpinat pe Hristos, Fecioara Maria arată calea pentru ca tot creștinul să-L poată întîmpina și primi. Prin Întrupare s-a născut nu numai Dumnezeu-Omul dar — în germene — și Dumnezeu-Omenimea. În cadrul ei, fiecare este chemat ca să-și dea adeziunea asemenea Fecioarei pentru a primi în sine pe Hristos. Hristos a suferit pentru toți și a biruit pentru toți. Dar numai în măsura coparticipării fiecăruia la Hristos în libertatea sa și prin lucrarea Duhului Sfînt fiecare se îmbracă în Hristos, întrupează în sine pe Hristos, devine «mădular» al lui Hristos, rezidind Trupul Lui, Biserica. Pentru aceasta trebuie să urmeze calea arătată de Fecioara Maria: prin sufletul luminat de duh *să-L laude* pe Dumnezeu, Creatorul, cu toată ființa sa; să săvîrșească *în smerenie* faptele cerute de El prin Fiul; atunci *va cunoaște în bucurie* pe Dumnezeu prin Duhul Sfînt.

2. — Fecioara Maria este conștientă din primul moment de treapta la care a fost înălțată. De aceea, cînd Elisabeta o fericeste pentru credința ei, răspunde: «*de acum mă vor fericii toate neamurile*». Deci nu numai ea, Elisabeta, ci toate neamurile o vor fericii căci Creatorul Insuși a ales-o și a făcut-o Maica lui Mesia, Mîntuitorul lumii.

Această afirmație făcută imediat după Buna Vestire dovedește că Fecioara Maria a fost din primul moment conștientă de evenimentul cel mare ce se petrece în cosmos și în istoria omenirii, de lucrarea ce se săvîrșește prin ea, de restabilirea armoniei între Creator și creatură. Prin Fecioara Maria întreg sufletul făpturii aduce slavă lui Dumnezeu și în același timp prin ea întreaga făptură «se umple de slava Lui» (Ps. LXXI, 19), de slava eternă la care a fost chemată (I Petru V, 10). De aceea toată creatura, toate neamurile vor cunoaște mintuirea, bucuria vieții, fericirea prin ea, și o vor fericii pentru că a crezut și s-a supus lui Dumnezeu.

Afirmația Fecioarei Maria este confirmată în exclamația din evanghelie: «Fericit este pîntecele care te-a purtat și sânul la care ai supt», precum și de lauda adusă de întreaga Biserică ce-i spune: «Cuvine-se cu adevărat să te fericim pe tine, Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită și prea nevinovată și Maica Domnezeului nostru».

3. — Fecioara Maria prevede lucrarea lui Mesia în lume. Dacă în prima parte a monologului Fecioara analizează felul în care a primit El personal Buna Vestire, respectiv Întruparea, dacă în partea a doua prezintă poziția ei față de neamurile lumii, în partea a treia arată lucrarea lui Dumnezeu în lume și poziția ei față de această lucrare.

Dumnezeu, care cu mîinile Sale — Fiul și Duhul Sfînt — l-a zidit pe om, tot prin tîria brațului Său îl scoate din cădere și-l rezidește pentru a restabili creația. «Arătat-a tîria brațului Său și a risipit pe cei ce se mindreau în cugetele inimii lor. Pogorit-a pe cei puternici de pe scaune și a ridicat pe cei smeriți; pe flămînzi i-a umplut de bunătați iar pe bogați i-a scos afară deșerti». Din toată Evanghelia, aceste cuvinte ale Fecioarei Maria sînt printre cele mai elocvente care arată mîndria ca fiind rădăcina răului și smerirea mijloc de ridicare.

În perspectiva istoriei, «Tîria brațului» este Pronia lui Dumnezeu care lucrează restabilind echilibrul. El «pogoară», «răstoarnă» atît puterea cît și mîndria multora, aruncîndu-i în arhiva istoriei ca pe unii ce nu corespund sau împiedică lucrarea de mîntuire. Același «braț» ridică totodată văzut sau nevăzut pe cei smeriți, pe cei flămînzi de Duhul Sfînt care se încadrează în raportul firesc față de Dumnezeu ca slugi și iconomi ai binelui și dreptății în lume. «Tîria brațului» este nu numai puternică dar și dreaptă și plină de iubire. «Umple de bucurie» prin Har pe cei ce-L caută, în schimb pe cei bogați de sine îi «scoate afară» vîdindu-le deșertăciunea «bogăției» lor. Această lucrare de restabilire Domnul o săvîrșește prin ea, după făgăduința dată de demult părinților noștri.

Cuvintele adresate Elisabetei reprezintă unul dintre puținele pasaje din toată Evanghelia care conturează figura Fecioarei Maria, arătînd cît a fost de conștientă că Cel care s-a zămislit în ea este Mîntuitorul lumii și în general cît a fost de conștientă de lucrarea cu care a contribuit și contribuie la mîntuirea noastră.

Iisus Hristos și Născătoarea de Dumnezeu

Iisus Hristos împreună cu Născătoarea de Dumnezeu formează un întreg, o unitate teandrică. Persoana Fiului este net diferită prin fire, putere, lucrare, de Maica Sa; totuși Fiul împreună cu Maica formează unitatea sobornicească divino-umană ce leagă cerul de pămînt, firea dumnezeiască de firea omenească. În această unitate o persoană nu poate fi concepută fără Fiul ei Dumnezeu și nici Dumnezeu-Omul Iisus Hristos nu poate fi conceput fără Maica Sa Fecioara Maria. Fecioara Maria l-a înomenit pe Dumnezeu și El a îndumnezeit pe Maica Sa.

Dacă Iisus este numit Noul Adam, dacă Fecioara Maria este numită Eva cea Nouă, atunci și unitatea primilor oameni Adam și Eva poate și trebuie să fie comparată cu unitatea teandrică pe care o formează Iisus Hristos și Maica Sa.

1. — Adam a fost creat «chip» al lui Dumnezeu nu numai în ipostasa sa personală, ca fiindă rațională, liberă, dar Adam a fost creat «chip» al Sf. Treimi în unitatea sa androgină, fiind creat o singură unitate în două ipostase (Adam și femeia sa), după cum Dumnezeu este Unul în Trei ipostase. Prin cădere «Adam a devenit ca Unul din Noi» (Fac. III, 22) spune Domnul. Deci păstrînd însușirea asemănării cu Dumnezeu — persoană — Adam a pierdut asemănarea cu viața Sf. Treimi (S. Troițchi, *Filosofia creștină a căsătoriei*) pe care o putea realiza doar în măsura în care era unitate. Prin cădere natura umană — una — s-a divizat.

Adam cel Nou reprezintă o a doua creație a unui Om nou, Dumnezeu-Omul. Dar prin Întrupare lucrarea de creație s-a răsfrînt și asupra celeilalte persoane a unității. Fecioara zămislește prin Duhul Sfînt; pentru aceasta Fecioara a fost rezidită și ea pentru a-L putea primi și naște pe Dumnezeu. Deci asemenea primei creații, la Întrupare Dumnezeu săvîrșește o a doua creație a unui Om nou, prin care își primește

adevărată sa existență și femeia. Fecioara Maria chiar dacă a zămislit și a născut pe Fiul, dar ea și-a început o nouă viață, adevărată ei viață și existență ca Născătoare de Dumnezeu prin Fiul. Totodată se restabilește unitatea naturii umane primordiale, realizându-se din nou în cadrul Unității divino-umane, asemănarea după «chipul» Sf. Treimi.

2. — Primii oameni — deși două persoane distincte — formau un singur trup duhovnicesc. Femeia nu avea nume propriu fiind «a lui Adam» (Fac. II, 23). Abia prin cădere femeia rupându-se de «capul» ei a primit numele de Eva (Fac. III, 20).

Fecioara Maria la Întrupare devine «a lui Hristos», care ia din ea natura umană neprihănită pe care o ipostaziază în Sine. Prin aceasta Fecioara Maria rămîne persoană de sine stătătoare, rămînind Fecioara primează și numele de *Biserică*, ce aparține lui Hristos. Hristos este Capul Trupului Lui — Biserica.

3. — Adam și femeia sa în unitatea lor formau *Biserica paradisiacă*, întrucît «după doctrina Sf. Părinți a existat o Biserică primordială deja în paradis» (S. Bulgacov, *Ortodoxia*). Primii oameni erau chemați ca în Biserică să ajungă la o viață de comuniune asemenea vieții Sf. Treimi. Acest obiectiv pierdut prin cădere, a fost restabilit prin Întrupare.

«*Biserica este opera Întrupării lui Hristos, este însăși această Întrupare: Dumnezeu își asimilează natura umană și natura umană își asimilează — haric — viața divină*» (S. Bulgacov, *Ortodoxia*). Biserica a coborît deci pe pămînt la Întrupare, fiind constituită prin lucrarea Duhului Sfînt în unitatea sobornicească a celor două ipostase, a Fiului și a Maicii Sale. Toate atributele Bisericii apostolice — *Una, Sfîntă, Sobornicească, Apostolică* — își au temelia în Biserica unității divino-umane.

Biserica este Una: «este un singur Trup și un singur Duh» (Efes. IV, 4). Natura umană divizată prin cădere a devenit din nou una în Hristos. Umanitatea neprihănită luată din Fecioara și ipostaziată în Hristos a devenit natura — una — a Bisericii. Fiul este Mirele și este Trupul Bisericii. După cum Capul formează o singură unitate cu trupul, tot așa Hristos cu Maica Sa. Capul care este principiul unității formează un singur «tot» cu Trupul care este ipostaziat în El. Astfel, prin cele două ipostase divino-umane se realizează și restabilește în Biserică, unitatea naturii umane zdrobită prin păcat.

Hristos a dat tuturor oamenilor — în germene — natura umană integrală pe care El a luat-o de la Maica Sa și a ipostaziat-o în Sine. Astfel El a restaurat pe tot omul «chip» al Sf. Treimi, pentru ca toți prin înrădăcinarea în Hristos să poată cunoaște mîntuirea în Biserică.

Sfîntenia Bisericii este a lui Hristos Însuși, este viața divină care de la Întrupare se descoperă în unitatea divino-umană și care după Cincizecime se descoperă în viața făpturilor. Fecioara Maria a fost singura vrednică de a întîmpina pe Hristos. În ea s-a realizat toată sfințenia Vechiului Testament; Fiul a venit în Fecioara ca un răspuns divin la sfințenia ei. De aceea Duhul Sfînt a sfințit-o cu desăvîrșire și a făcut-o aptă de a primi pe Dumnezeu-Cuvîntul. Astfel sfințenia Bisericii s-a realizat la Întrupare în plenitudinea ei, în unitatea celor două ipostase, fiind o realitate stabilă, superioară, fiind sfințenia însăși.

De-a lungul timpului, în cadrul Bisericii universale, fiecare creștin în măsura în care participă la viața Bisericii se sfințește prin Duhul Sfînt și crește prin sine sfințenia Bisericii universale care este o realitate în devenire. Dar, gradul de sfințenie

atins din primul moment în unitatea divino-umană a Fiului și Maicii Sale poate fi atins și comparat numai cu sfințenia totală și finală a Bisericii când Dumnezeu va fi totul în toate.

Sobornicitatea Bisericii, ca ecumenicitate și catolicitate, își are același fundament în Unitatea Hristos. «Unde este Iisus Hristos, acolo este și Biserica universală» spune Sf. Ignățiu (cit. S. Bulgacov, *Ortodoxia*). Fecioara Maria fiind «conformă Tot»-ului s-a unit cu «Tot»-ul și a participat la zidirea Trupului Hristos nu numai ca «mădular», așa cum tinde să ajungă tot omul ci L-a zidit în totalitatea Sa. Astfel ea a devenit «Trup» al lui Hristos formînd cu El o unitate sobornicească în două ipostase distincte unite între ele prin iubire.

Intreaga unitate în diversitatea creației este chemată să se unească cu «Tot»-ul participînd la viața în Hristos care este viața Bisericii, viața unității divino-umane. În măsura participării sale la viața Bisericii, fiecare om devine «mădular» al lui Hristos zidind prin sine Trupul lui Hristos — Biserica apostolică universală. Dar unitatea Fiului și Maicii Sale — Biserica în plenitudinea Sa, cuprinde în sine — în germene — pe toți, de aceea unește și recapitulează în adîncul ei pe toți, diversitatea oamenilor, uniți prin Biserică la Hristos.

Biserica a devenit Apostolică de la Cincizecime; atunci s-a întemeiat prima comuniune creștină. «În ziua aceea s-au adunat ca la 3000 de suflete» se precizează în Faptele Apostolilor (II, 31). Cele 3000 de suflete s-au adăugat desigur la ceea ce pre-exista, și anume la Biserica existentă de la întrupare.

Teologia iconografică înfățișează pe Maica Domnului la Cincizecime în centrul apostolilor, avînd asupra ei limba de foc. Ea era plină de Duh Sfînt de la Întrupare. Dar, limba de foc s-a arătat asupra ei ca să-i pecetluiească sfințenia și pentru ceilalți. De asemeni, ea este înfățișată în centrul imaginii, înconjurată de apostoli, deoarece în Biserica ce se zidește de-a lungul veacurilor, locul Maicii Domnului a fost și a rămas în centru. «Maria este centrul invizibil dar real al Bisericii apostolice» (S. Bulgacov, *Ortodoxia*). Numai ea poate vedea toate punctele circumferinței, prin locul pe care-L ocupă în Biserica apostolică, ea este arătată tainic drept cel mai mare ajutor al credinciosului în ascensiunea sa.

Ca urmare, Maica Domnului este în mod faptic *Biserică* a lui Hristos. «*Domnul va veni în Biserica Lui*», zice proorocul (Maleahi III, 1). «Nu este decît o Fecioară Mamă, și-mi place a o numi Biserică» (Sf. Clement Alexandrinul, *Pedagogul*). Această denumire nu reprezintă deci o înfrumusețare a Bisericii de piatră, de asemenea ea nu reprezintă un simbol al Bisericii universale, Maica Domnului este în chip real Biserica vie a lui Hristos, în plenitudinea sa.

4. — Precum prin greșeala unui om intrînd păcatul în lume a intrat moartea, tot așa prin îndreptarea unuia s-a dat tuturor oamenilor dreptul la viață, s-au făcut mulți drepti, spune apostolul (Rom. V, 12, 19). Dar, în paradis nu numai Adam a greșit ci împreună cu femeia sa și prin ea. În sens invers, în lucrarea de mîntuire nu se poate face abstracție de aportul Maicii Domnului prin care a devenit posibilă Întruparea și de contribuția ei prin care a rămas izvorul tîmăduirii noastre. De aceea Sf. Apostol Pavel în epistola către Romani putea să se refere nu numai la om ca persoană ci și la Om în unitatea sa divino-umană, Hristos — Născătoarea de Dumnezeu.

Misiunea Născătoarei de Dumnezeu nu s-a oprit la vrednicia prin care a zămislit și a născut pe Dumnezeu. Fecioara Maria a urmat pe Fiul atît prin moartea cit și prin învierea Sa.

Moartea este o consecință a păcatului original. Atât Fiul, născut în afară de păcat cit și Maica Sa, renăscută în firea înnoită, nu erau supuși morții. Ei erau vii — după ipostasă sau respectiv prin firea înnoită. Dar, Iisus a primit de bună voie moartea «pentru ca cei morți întru Adam să învieze întru Hristos». Sufletul Lui a coborât și în iad pentru ca să dăruiască lumină și viață tuturor celor din adânc începând cu Adam și Eva și «pentru ca Lui să se plece tot genunchiul celor cerești, celor pămîntești și celor de desupt» (Filip. II, 10). Născătoarea de Dumnezeu a urmat același drum cu Fiul ei pentru a împlini lucrarea.

Cînd i s-au împlinit anii vieții pămîntești, după cum spune Sf. Tradiție, îngerul Gavriil a venit să o anunțe venirea la ea a Fiului pentru a o ridica la «cele fără de griji». Dacă la Buna Vestire Fiul a venit să ia Trup din ea, la Adormire a venit să o «mute la Viața» Sa. Moartea nu avea nici o putere asupra ei. Totuși, ea a primit moartea pentru a se împlini și prin ea lucrarea de mîntuire săvîrșită de Fiul.

Starea în care s-a aflat Fecioara Maria în moarte nu se poate asemăna nici cu starea lui Iisus (al cărui suflet în moarte era unit cu Trupul în ipostasa Cuvîntului) și nici cu starea în care ajung în moarte ceilalți oameni (ale căror suflete în moarte se despart de trupurile supuse putrezirii). Fecioara Maria — vie prin firea înnoită — era din timpul vieții unită cu Dumnezeu. În moarte sufletul ei s-a despărțit de trup, dar fiind încă din timpul vieții unită în chip nedespărțit cu Dumnezeu, trupul și sufletul au continuat să fie unite între ele și în moarte, prin Dumnezeu. De aceea cea care L-a purtat în pîntece și în brațe pe Hristos, este ținută în momentul morții în brațele Lui, înfășurată (după cum o arată și teologia iconografică) în Dumnezeirea Lui prin care a rămas vie și după moarte. Astfel, sufletul ei îndumnezeit a coborât în iad, pentru ca toți care au primit mîntuirea nădăjduind în ea să o vadă și să se plece și ei tot genunchiul, Mijlocitoarea prin care Dumnezeu a deschis porțile iadului și a întors la Sine toată creațiunea căzută.

Maica Domnului este «scara cerească» pe care s-a pogorît Dumnezeu și «podul care trece la cer pe cei de pe pămînt», după cum o laudă Biserica în Acatistul Bunei Vestiri. Prin această «scară» Dumnezeu în sfințenia Lui atinge pămîntul și prin acest «Pod» noi trecem peste prăpastia interpusă prin păcat între cer și pămînt.

Dar, după cum Maica Domnului a biruit pe satana prin smerire, tot așa în smerenie și în umbră și-a dus întreaga viață pămîntească pentru ca să ne fie pînă la sfîrșit cea mai mare pildă de smerenie. Din cauza aceasta apare un contrast atât de izbitor între puținele relatări asupra ei din evanghelie și între cinstea și mărirea deosebită pe care i-a acordat-o Biserica din primul moment.

Sinoadele ecumenice nu s-au ocupat prin nici o dogmă în mod special de ea. Totuși, cînd a trebuit să fie precizată unitatea ipostatică a Fiului lui Dumnezeu devenit Fiu al Omului, și cînd a trebuit să fie combătute toate ereziile care o atacau, Sinodul al III-lea din Efes a fost obligat să precizeze dogma asupra Fecioarei Maria ca Născătoare de Dumnezeu. Numai prin această precizare — Theotocos —, a devenit posibilă și precizarea dogmei hristologice care se află în centrul lucrării de mîntuire. Unirea noastră cu Dumnezeu (mîntuirea și îndumnezeirea) devin posibile închinîndu-ne lui Hristos Dumnezeu-Omul născut din Fecioara Născătoare de Dumnezeu. «Toți care se ridică împotriva epitetului de *theotocos*» nu sînt adevărați creștini, căci

se opun prin aceasta la dogma Întrupării Cuvîntului» (Lossky, *A l'Image et a la Ressemblance de Dieu*). Maica Domnului a devenit în acest fel criteriu care măsoară calitatea de «creștin». Totodată prin atributul de «Theotocos», Sinodul al III-lea a arătat indirect unitatea teandrică dintre Maică și Fiul.

Hristos în ipostasa Sa personală în care s-a jertfit și a biruit recapitulează întreaga umanitate ce constituie Trupul Său cosmic. Dar întreaga umanitate este chemată să între *prin Hristos* în Biserică, Trupul Său mistic. Recapitularea naturii noastre este deci săvîrșită de Hristos și în Hristos. De Hristos — ca persoană și în Hristos — în unitatea Sa sobornicească, Biserica. Biserica este locul de unire a creștinului cu Dumnezeu. În măsura în care omul se încredințează Bisericii și participă la viața Bisericii în aceeași măsură aparține Trupului Hristos și în aceeași măsură intră în unire cu Dumnezeu.

Născătoarea de Dumnezeu nu a rămas în afara lucrării de ridicare a omenirii căzute. Ea n-a părăsit omenirea prin care Dumnezeu-Cuvîntul s-a întrupat. Ea se descoperă tainic în viața Bisericii. Numai prin participarea noastră la viața Bisericii ajungem să cunoaștem mărirea, sfințenia, puterea și în general ajutorul ei. Ea este «făclă primitoare de lumină» care se arată în întunericul sufletelor rămase departe de Dumnezeu și care nu-L pot vedea. Ea, «avînd aprins în sine focul cel netrupesc ne îndreptează pe toți spre cunoștința cea dumnezeiască» (Acat. Bunei Vestiri).

Fecioara Maria, spune Sf. Grigorie Palama, «a străpuns limita care ne separă de veacul viitor. De aceea liberă, nesupusă condițiilor temporale, Maria este cauza a ceea ce a precedat-o; Ea supraveghează totodată ceea ce a venit după ea. Ea procură bunurile veșnice. Ea este aceea prin care oamenii și îngerii primesc Harul. Niciun dar nu este primit în Biserică fără asistența (ajutorul) Maicii Domnului, primul rod al Bisericii slăvite» (cit. Lossky, *Théologie mystique*).

Fecioara Maria a atins termenul final al devenirii. Ea a ajuns asemenea lui Hristos o persoană teandrică. Punctul final la care sîntem chemați toți este «să cucerim unirea cu Dumnezeu în persoanele noastre create, să devenim după chipul lui Hristos persoane în două naturi, adică după Sf. Maxim trebuie să reunim «prin iubire natura creată la natura necreată, făcîndu-le să apară în unitate și identitate prin agonisirea Harului» (Lossky, *Théologie mystique*, 182). Întrucît Maica Domnului a atins obiectivul la care este chemată firea umană, a ajuns conformă lui Hristos — persoană în două naturi. De aceea ei i s-a dat o putere și o stăpînire nebiruită implinindu-i-se toate cererile ei.

Și ea se roagă neîncetat pentru toți și în special pentru cei ce i se încredințează prin credință. Ea este «brazda» în care îngropînd noi bobul rugăciunii noastre el crește însutit prin rugăciunea ei, înmulțind mîile lui Dumnezeu asupra noastră. Ea este «tămîia rugăciunii cea bineprimită», «baia care spală conștiința noastră» che-zăsuind pentru noi, dăruindu-ne vreme de pocăință.

Maica Domnului vine în ajutor fiecărui suflet care o cheamă ca prin rugăciunile Sale de Maică să mijlocească înaintea Fiului ei Dumnezeu. Și dacă omul din înconștiență sau din slăbiciune se rupe de Dumnezeu, repetînd greșala lui Adam cel vechi, Fecioara Maria este cel mai puternic ajutor care îl mai poate ridica din căderea sa în care a intrat prin propriile sale fapte, pentru a-l întoarce la Dumnezeu.

Prin aceasta ea are un rol și săvârșește o lucrare covârșitoare atât în viața unui om cît și a unui neam și a întregii creștinătăți. Ea este Maica omenirii noi nu numai prin faptul că este Maica lui Dumnezeu prin Întruparea căruia s-a născut omenirea cea nouă; ea este în același timp și Maica tuturor, căci tuturor le dăruiește după nevoie și după cum i se cere: mîngiere, alinare, povățuire, întărire împotriva celui rău, nădejde de mîntuire și ajutor prin rugăciunea ei, ca să primească Harul prin care cere să se nască din nou, să se transforme din fiu al naturii în fiu al lui Dumnezeu. Nașterea din Dumnezeu nu poate surveni numai prin efortul omului, oricît de puternic ar fi, nici prin evoluție, oricît de lungă ar fi. «Pămîntul», «trupul» poate doar să se perpetueze, nu poate prin el însuși să se nască din Dumnezeu. De aceea nașterea din Dumnezeu se dăruiește de sus — prin Har de la Dumnezeu, în conlucrare cu omul. «Ce se naște din trup, trupesc este iar ce se naște din duh duhovnicesc este» (Ioan III, 6). Și nimeni nu va putea asemenea ei să ne ajute să agonisim Harul Duhului Sfînt pentru a urca spre unirea cu Dumnezeu.

Cu ajutorul ei continuu de Maică, se formează din omenirea trupească, omenirea cea nouă, cea duhovnicească, născută «din apă și din duh», dintr-o structură a pămîntului și din Duh, din Fecioara Maria și din Dumnezeu. «Nu poate avea pe Dumnezeu ca Tată cine nu are Biserica drept Mamă», spune Sf. Ciprian, căci Domnul, vrînd să mîntuiască neamul omenesc din înșelăciunea vrăjmașului a dăruit-o pe ea să ne fie Maică nouă, pămîntenilor. Ea să ne fie ajutor, celor întristați mîngiere, celor asupriți apărătoare, ea să izbăvească din toată ispita și să scoată din munca ce va să fie pe toți cei ce se roagă ei (Acat. Maicii Domnului).

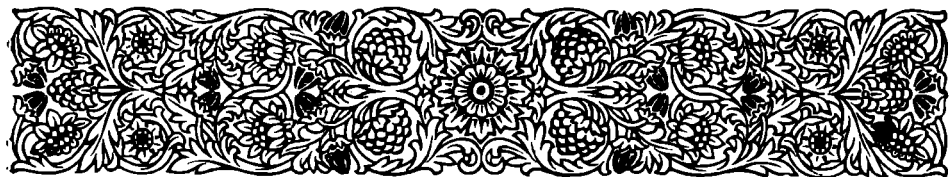
Dacă unitatea «Om» a căzut prin cei dintii oameni, Unitatea divino-umană a biruit. Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne-a mîntuit și sprijinit de Maica Sa, nu încetează a lucra spre tămăduirea și mîntuirea noastră. De aceea slăvind pe Dumnezeu, lăudăm pe Născătoarea de Dumnezeu ca o Biserică însuflețită mulțumindu-i și rugîndu-ne :

«Apărătoare, Doamnă, Născătoare de Dumnezeu, pentru biruința ta prin care ne-ai izbăvit din nevoi mulțumiri aducem Ție, noi păcătoșii robii Țăi. Ci ca ceea ce ai stăpînire nebiruită, slobozește-ne din toate nevoile, ca să strigăm Ție :

Bucură-Te Mîreasă, pururea Fecioară !».

Pr. BORIS RĂDULEANU

68250 x 25 = 1706 / 250

D O C U M E N T A R E

ORIGINILE GRAVURII RELIGIOASE EUROPENE

Originile gravurii constituie un subiect deosebit de controversat. Această tehnică de ilustrare a cărților religioase se dezvoltă odată cu apariția tiparului, și toți istoricii de artă sînt de acord că, pentru Europa, sfîrșitul secolului XIV este epoca de impunere definitivă a noii metode de răspîndire a mesajului artistic.

Totuși, cercetările manuscriselor anterioare acestei perioade duc la corectări ale opiniei general acceptate. Astfel, celebrul gravor și istoric al gravurii, Pierre Gusman, pe a cărui autoritate ne bazuim preluînd datele pentru expunerea introductivă, citează manuscrite din veacul X în care surprinde litere inițiale mai întii gravate și apoi colorate, după tehnica miniaturii (în *La Gravure sur bois et d'épargne sur métal du XIV-e au XX-e siècle*, Paris, R. Roger et F. Chernoviz, MCMXVI, p. 16). Mai mult, el pomenește binecunoscutul Evangheliar tradus în moeso-gotică, în sec. V—VI, numit *Codex Argenteus* (Upsala) ca posedînd și acesta cîteva majuscule stampate. În același loc scrie: *Gravura pe metal, susceptibilă să fie multiplicată prin imprimare a existat dintotdeauna, referîndu-se la diferitele incizii în metal, prezente în bijuterii, coperti etc., care, la testare, s-au dovedit a putea lăsa o urmă negativă cu valoare de gravură autentică. Această idee este sugerată de practici asemănătoare folosite în China cu mai mult de un mileniu înaintea acestor începuturi occidentale.*

Este vorba despre folosirea stelelor și a altor monumente de piatră incizate, pentru multiplicarea imaginilor și a eventualelor texte aflate pe ele. Aceasta se bănuie a se practica încă din veacul II d.Hr. O simplă aplicare a unei hirtii pe suprafața umezită a pietrei și apăsarea ei cu o perie, apoi tamponarea hirtiei cu tuș, face ca acesta să diferențieze reliefurile de adîncituri, născîndu-se astfel o nouă imagine. După cum adaugă autorul francez, tehnica japoneză *ishisuri* e aplicarea pe lemn a procedului folosit cu piatra (p. 18).

Cel mai vechi lemn de gravat păstrat provine din Turchestanul chinez, de la Douldour-Aqour (folosim transcrierea franceză), la apus de Koutchan. Acest document din secolul X, reprezentînd o temă budistă, se află la Luvru, săliile Pelliot.

Amédée Jaubert, în *Notice d'un manuscrit turc en caractères Ouigours* (în «*Journal Asiatique*», 1835) și M. de Guignes, în *Histoire des Huns* (I.VII, ambii menționați de P. Gusman, p. 19), socotesc că unghiurii au fost cei dintii care s-au folosit de gravatul pe lemn pentru imprimare. Probabil că vecinătatea acestora cu arabii, pe teritoriul armeno-persan a dus și la realizarea primului text gravat al Coranului (sec. X).

Pe de altă parte, în *Istoria naturală*, Pliniu descrie un procedeu egiptean de vopsire a țesăturilor care pregătește, parcă tehnica gravurii. În a 35-a carte, *De vestium pictura*, el descrie acoperirea cu o substanță a părților din material care nu urmează a fi colorate, după care proces urmează vopsirea propriu-zisă. Specifică faptul că aceste țesături în care desenul rămâne astfel fondul însuși al materialului (cel acoperit) erau destinate indienilor. Este interesant că draperiile armene de altă realizate în India utilizează cearea ca substanță de apărare împotriva vopselei. Un astfel de exemplar poate fi văzut în muzeul Episcopiei Bisericii Armene din București. Totuși, în veacurile V și VI aflăm țesături copte pictate cu ajutorul unor planșe gravate. Trecerea de la un sistem la celălalt trebuie să fie mai veche. În muzeul din Nürnberg s-au păstrat lemne de gravat copte.

Pierre Gusman conchide: *toate te fac să crezi că relațiile dintre Răsărit și Apus, pelerinajele în Țara Sfântă, cruciadele, ca și legăturile comerciale și, îndeosebi, introducerea în Occident a monahismului egiptean, ar fi suficiente pentru a explica o înclinare care era curentă în țările noastre încă din perioada romanică, poate chiar carolingiană (p. 24—25).*

Cu alt prilej el aduce oarecari precizări: *Arabii, deținătorii (după cum o spune monahul Teofil) ai tehnicilor pe care le cunoscuseră în Asia, au lost cei mai importanți intermediari ai acestora, prin mijlocirea comerțului, a țărilor mai curînd decît hagiaticurile în Țara Sfântă sau Cruciadele. Dacă, pe de altă parte, măturile răsăritene soseau prin canalul Veneției, lui Amalli, Genevei și chiar al porturilor din Țările de Jos, alimentînd Europa pînă dincolo de Augsburg, burgurile Hansei, prin Baltica, se aprovizionau și cu ajutorul caravelor Novgorodului, sosind din Persia, Armenia și Bizanț (p. 17).*

Întîlnim în mai multe rînduri pomenit numele Armeniei și nu este de mirare deoarece înainte și după Hristos meșteșugul și negoțul armean au avut multă căutare în lumea veche. Istoricul nostru vine să întărească părerea ce ne-am format. Știm, scrie el, cît de numeroși au lost armenii în Țările de Jos, îndeosebi în sec. XVI, unde au avut chiar și un episcop. Putem de asemenea socoti că ei vor fi jucat un rol în începuturile xilografiilor olandeze care a lost socotită cea mai veche din Occident. Raporturile dintre Armenia și Persia, țări care au cunoscut caracterele mobile de lemn, se cuvîne a li invocate cu acest prilej (p. 18). În legătură cu aceasta, am mai arătat cu alt prilej (lector univ. Mihai Rădulescu, *Date cronologice asupra literaturii religioase armene de la început și pînă în 1666*, în «Ortodoxia», anul XXVII, nr. 1, 1975, p. 210) că tipograful celei dintîi Biblii armene tipărite în 1666, la Amsterdam, Voskan Yerevanți deschide în 1677 o tipografie la Marsilia, cu încuviințarea regelui francez Ludovic XIV, murind în condiții cel puțin ciudate, peste doi ani, persecutat fiind de ieziți.

Cerem îngăduința cititorului de a părăsi pentru moment teritoriul acestor precizări istorice apropiindu-ne de ceea ce pietatea consideră a fi izvorul icoanelor reprezentîndu-l pe Mîntuitor, a nume de icoanele «nefăcute de mîină». Că este vorba de «Sfînta Față a lui Hristos» trimisă regelui Abgar, de «Hristos al Patimilor, încoronat cu spini», dobîndită de Sfînta Veronica, de «Sfîntul giulgiu de la Torino» și de toate celelalte variante ale acestora, legenda presupune că ele au fost dobîndite prin imprimarea chipului sau trupului Cuvîntului pe pînză, prin aplicare directă. În legătură cu cea dintîi, pr. prof. Ioan I. Rămureanu, în *Cinstirea sfîntelor icoane în*

primele trei secole (in «Studii Teologice», XXIII 1971, nr. 9—10, p. 621—671), bizuindu-se pe textele: *Epistola lui Abgar*, ed. R. A. Lipsius, in «Acta Apostolorum apocrypha», t. I, p. 279—282; *Doctrina Addaei*, ed. G. Philips, 1876 și E. von Dobschütz, *Christusbilder*, Belege zu Kapitel, V, p. 171, scrie: *Dar pictorul, când s-a apropiat de Iisus, n-a putut zugrăvi forma feții Sale. Atunci Mîntuitorul a poruncit pictorului să intre și însoțitorul său, care avea de la Abgar o pînză, pe care a dat-o lui Iisus. Mîntuitorul a luat apă, a udat pînza, și punînd-o pe fața Lui, aceasta s-a întipărit pe pînză (p. 659). În privința celei de-a doua, folosind informațiile lui L. Réau din *Iconographie de l'art chrétien*, t. II, 1—2, Paris, 1956, p. 19, același autor povestește: *Una dintre aceste femei, (se referă la cele însoțindu-l pe Domnul nostru Iisus Hristos pe drumul Golgotei) cu numele de Veronica (...) văzînd pe Iisus Hristos extenuat de suferințe și de greutatea crucii, i-a întins mahrama sau năframa sa (sudarium), spre a se șterge de sudoarea ce-i șiroia pe față, din cauza oboselii. Iisus, mișcat de acest gest cucernic și duios totodată, i-a restituit năframa sau mahrama pe care s-au imprimat în chip miraculos trăsăturile feții Sale (p. 662). În ceea ce privește cea de-a treia, ni se comunică faptul că mai multe biserici din Apus pretind (...) că păstrează sîntul giulgiu al lui Hristos cu care a fost înfășurat de Iosif din Arimateea și Nicodim, după ce a fost coborît de pe cruce și pus în mormînt, pe care s-ar fi imprimat în trăsăturile de sudoare și sînge chipul Său din timpul răstîgnirii (p. 663). În cel din urmă caz, tehnica imprimării, în urma cercetărilor efectuate de către episcopul de Troyes, Pierre d'Arcis (1377—1394), care a vădit falsul, luînd și mărturia pictorului ce l-a realizat, și a cercetătorilor A. Vaccari și F. M. Braun, citați în același studiu românesc, ar fi cu adevărat cea descrisă mai sus dar cu un corectiv de fond care are o mare importanță cît privește valoarea giulgiului, neschimbînd nimic sub aspectul metodei grafice de lucru: *imaginea ar fi obținută prin decalc sau prin contact; după o statuie de piatră sau un basorelieu de lemn. Ea n-ar fi o pictură, ci o vopsire (p. 665). Bibliografia ce însoțește această afirmație e deosebit de bogată, întrecînd posibilitățile de reproducere îngăduite de economia prezentului studiu modest.***

În toate cele trei descrieri preluate din legende remarcăm că, fie apa, fie sudoarea amestecată cu sînge, au slujit la imprimarea pe o pînză a trăsăturilor feții lui Hristos sau a trupului Său. Această metodă nu este alta decît aceea a celei mai vechi încercări de realizare a gravurii, așa cum o consemnează Pierre Gusman a fi fost folosită în China pentru decalcarea stelelor.

Întorcîndu-ne însă la istorisirea despre «Sfînta Față a lui Hristos» care a ajuns la regele Abgar al V-lea Ukama cel Negru al Edesei (4 î.d.Hr.—7. d.Hr.; 13—50 d.Hr.), mai aflăm că pictorul *ajungînd în cetatea Ieropolis, a ascuns chipul lui Hristos între două cărămizi, iar acesta s-a întipărit întocmai pe una din cărămizi (p. 659). Ulterior chipul ei s-a multiplicat pe unele țigle și cărămizi (p. 660). Iată, deci, că dacă Iisus, ștergîndu-și fața cu pînza a imprimat pe ea o imagine negativă, pînza fiind presată între cele două cărămizi, pe una din ele s-a obținut o imagine pozitivă, după cele mai elementare procedee ale gravurii.*

Dacă acea contrafacere a «Sfîntului giulgiu de la Torino» s-a operat în sec. XIII sau XIV, cea dintîi mențiune a «icoanei cea nefăcută de mină» apare în jurul anilor 350, în *Doctrina Addaei apostoli (p. 658)*, cînd Europa era departe, chiar foarte departe de a imagina tehnica gravurii.

Am fi ispițiți să spunem că avem de-a face cu o născocire mitică a acestei tehnici a gravurii. Dar faptul că legenda regelui Abgar se referă la o zonă geografică menționată de Gusman ca unul dintre leagănele de origine a gravurii sau, cel puțin, cu un fâgaș de mare însemnătate în răspîndirea ei, ne face să dorim a atrage atenția asupra datei abia menționate, anume a anului 350, cînd tehnica gravurii pare a fi cunoscută în zona persarmenosiriană, deși cel mai vechi lemn de gravat păstrat este cel de la Douldour-Aqour, din veacul X.

Totuși, este curios faptul că în *Istoria lui Abgar* de Leruona din Edesa, istoricul sirian numit și Gherupna, fiu al preotului Apșatar și contemporanul lui Abgar Ukama, este curios, spuneam, că în cronica sa conținînd corespondența lui Iisus cu Abgar, «icoana nefăcută de mîna» nu apare ca atare ci ca pictată de mîna lui Anan (Anania). Anan, auzind cîte îi spusese Iisus, îi pictă portretul cu culori prețioase, căci era pictorul regelui și îl aduse și-l oleri regelui Abgar, stăpînul său (Victor Langlois, *Collection des historiens anciens et modernes de l'Arménie*, tome premier, *Première période. Historiens grecs et syriens traduits anciennement en arménien*, Paris, Librairie de Firmin — Didot et Cie, MDCCCLXXX, Lérubna d'Édesse, *Histoire d'Abgar et de la prédication de Thaddée*, trad. par Jean-Raphael Émine, p. 318). Această cronică este citată numai de istoricul armean Moise din Horen (vezi articolul nostru menționat). După spusele lui Victor Langlois (Idem, *Introduction*, p. 315), Moise Horenați i-a citit cartea și a făcut din ea împrumuturi destul de importante. Lucrarea originală a lui Lerubna este socotită pierdută. P. Sukias Baron a descoperit o traducere a ei în limba armeană, textul pe care l-am folosit. *Criticii armeni și, îndeosebi, pr. Karekin, nu ezită să considere documentul ce ne-a parvenit sub numele lui Lerubna, în Martirologul din Biblioteca imperială, ca apocrii de la un capăt la celălalt. Totuși eu sînt dispus să cred că partea acestui document care conține pretinsa corespondență schimbată între Abgar și Hristos și predicarea apostolului Tadeu, este într-adevăr opera lui Lerubna* (idem), adaugă V. Langlois. Dacă este adevărat că avem în față un text autentic, adică din veacul I, înseamnă că icoana a devenit icoană «nefăcută de mîna» abia către secolul IV și mai înseamnă că tot în acea perioadă creatorii legendei dobîndiseră cunoștințe în legătură cu tehnica gravurii.

Ce concluzii se pot trage din aceste elemente noi privitoare la originile gravurii religioase în lumea creștină?

În veacul IV tehnica gravurii era cunoscută, din moment ce apare în legendele menționate, îndeosebi într-aceea privitoare la «chipul sirian» al Mîntuitorului. Deși documente propriu-zise, cum ar fi lemne sau pietre de gravat ori resturi de gravuri, lipsesc, teoria nu poate exista fără practica din care s-a născut. După cum spune poporul, nu există fum fără foc. Credem că avem argumente suficiente pentru a afirma că gravura se practică pe scară largă în secolul IV în lumea creștină. S-ar putea sugera că legendele acestea au folosit svonuri despre arta născocită în China, provenite prin diverse căi, probabil economice. Nu credem că aflîndu-se despre o atare tehnică, ea să nu fi stimulat încercări de imitare ci să fi rămas în teritoriul «poveștilor exotice». Drept care, încă o dată, revenim la ipoteza că în veacul IV gravura era foarte bine cunoscută în țările creștine răsăritene și acolo trebuie căutate izvoarele gravurii moderne europene.

Lector univ. MIHAI RĂDULESCU

BISERICI CE ATESTĂ CONTINUITATEA TRACO-ROMÂNĂ LA NORD DE DUNARE ȘI ÎN CARPAȚI ÎN VECHEA DACIE

Biserica Sf. Nicolae, metoh al minăstirii Sf. Spiridon — din București, fost Sf. Petru și Pavel (1708—1841)

Are pisania :

Începută din temelie de Șerban Cantacuzino, vel vornic sin Drăghici, nepot * Păunei¹, fecior Doamnei Ilinchii, strănepoată Bătrînului Șerban V. V.² pentru pomenirea lor și a soțiilor lor Marica și Adriana... leat 7216 de la Adam și 1708 de la Hr. Iulie 5». «Biserica stricată de cutremur, 11 ianuarie 1838, preînțită din temelie 1841, iulie 1 — cu chețuiala Monastirii Sf. Spiridon — București, sub Al. VII D. Ghica V. V. și efori: Mitropolit Neofit, Marele postelnic C-tin Cantacuzino și Vistier Al. Ghica, Epitrop: Clucer Sandu Stanciu Depărățeanu»³.

Biserica a fost împrejmuată cu ziduri prevăzute cu contraforturi de sprijin încă de la început, poate chiar din vremea lui Mihai Viteazul. Marele voievod la soborul militar ținut la Ruș de Vede cu banul Udrea spre a strînge oaste în vederea campaniei din toamna anului 1599, pentru ocuparea Ardealului, a dăruit moșii la o parte din căpitanii săi, care luaseră parte la luptele de la Vidin și Cladova din vara anului 1598: Voinea din Șotînga — azi N. Bălcescu pe Călmățui, de la care a rămas fîntina lui Voinea; Mihaile Roșu, din Ruș de Vede; Cărlomanu din Putineiu; Dracea Goleacu și ciobăncuței Zlata din Dracea. Pe această moșie a luat naștere mai tirziu satul Zlata de lângă Dracea. Banul Udrea atrase atenția voievodului că au venit și au luptat de voie și țărani pâlmași. Mihai Vodă i-a ridicat la rangul de roșii și le dădu arme și straie de roșiori și cai de la herghelia domnească de la Ruslănești — la sud de satul vechi Bușcă, în județul Olt, la 4 km, nord de Băcălești.

În același timp le dăruie și fișteici de moșie pe Vedea în apropierea bisericii Sf. Nicolae de azi. Aceste fișteici făceau parte din Moșia Domnească din vechime a așezării străvechi Ruș de Vede.

În anul 1768, domnitorul Alexandru Scarlat Ghica (1766—1768) închina moșia Ruș de Vede mănăstirii Sf. Spiridon din București, zidită sub domnia lui Scarlat Grigore Matei Ghica (1758—1761 și 1765—1766), după cum se vede în hrisovul de mai jos :

«...dăm și închinăm Monastirii Sf. Spiridon Nou — București, zidită de părintele meu Scarlat Ghica V. V. moșia Domnească din vechime «Rușii de Vede», din al cărui venit să îngrijească Biserica de Piatră Sf. Spiridon din Ruși, zidită de boierii Cantacuzinești, închinată de ei, Bisericii Sf. Spiridon București, căreia o închinăm și noi, fiindcă ispravnicii și căpitanii luaseră tot venitul Bisericii din Ruși. Biserica Sf. Spiridon din București va lua numai dijmă, nu și de la preoți — stegari (cu Pecetluiri.

* Era fiu al Păunei și un nepot — scris greșit în Pisania bisericii. La căsătoria lui Drăghici — Cantacuzino, fiul lui Constantin Cantacuzino postelnic (1633—1663) cu Păuna a primit ca zestre moșia cu satul Crîngeni de la Dăcu Buicescu din Buicești de lângă Slatina.

1. Păuna era fiica spătarului Dăcu Buicescu din Buicești, jud. Olt, căsătorită cu Drăghici Cantacuzino. A comandat pe «roșii» călărași vestiți care-și aveau garnizoana la Ruș de Vede, la Șoplea lângă Focșani contra lui Vasile Lupu, la 26 iunie 1655. Fiind nepot al lui Matei Basarab (1632—1654) urmărea: să fie pus de acesta la scaunul Moldovei în locul lui Vasile Lupu (1634—1653).

2. Bătrînul Șerban este domnitorul Șerban Cantacuzino (1678—1688) fiul postelnicului Constantin Cantacuzino (1633—1663) ucis fără vină de Grigore Ghica, în urma unei piri a boierului Stroe Leordeanu.

3. Luată la fața locului în ziua de 24.I.1974.

Roșii), nici otaștină, iar alții d'aiurea chiar cu Pecetluri : să facă clacă, să dea dijmă, otaștină, tult, 1 vadră din 20, oiește la morile moșiei, iar vinul locuitorilor a se vinde numai Monastirii, care are obligația la milostenie.

Odată cu moșia dăruim și casele moșiei, cu toate nemesturile din jur și Roate de moară, în două case pe Vede, cumpărate de Monastire de la Biv-Vel Vistier Mihai Cantacuzino. Venitul morilor rămâne Monastirii. Ispravnicul va da 10 taleri chirie pentru casele Moșiei în care stă.

La vânzările de vie și moară ale locuitorilor se va prefera Monastirea. Urmașii noștri vor întăria Dania»⁴.

Al. Sc. Ghica V. V.

— Otaștină — dijmă de la vie

— Tult — bir excepțional în vremea domniilor fanariote.

În urma unui mare cutremur în vremea domniilor fanariote a crăpat Biserica Sf. Spiridon din Ruș de Vede și a fost renovată în anul 1841.

Pe lângă biserica Sf. Nicolae din Ruș de Vede a funcționat Școala dascălului Grigore Ardeleanu. Despre existența ei aflăm dintr-un raport al Comitetului de Inspecție trimis Eforiei Școalelor la 5 ianuarie 1834. Se pare că această școală laică, desigur românească, condusă de dascălul Grigore Ardeleanu a funcționat și înainte de anul 1834⁵.

Preotul Justinian Bunescu, de la Biserica din com. Băsești — Teleorman a găsit scris în 1938 pe o cărămidă în limba slavonă numele preotului Sandu Duhovnicul venit de la Biserica Sf. Nicolae din Ruș de Vede.

Paul de Alep, în «Călătoriile patriarhului Macarie din Antiohia în Țările Române», în anii 1653—1658, ne redă vizitele făcute mănăstirilor din Oltenia, plecând din Tîrgoviște la 18 iunie 1655 și parcurgînd drumul prin Pitești spre Curtea de Argeș. De la mînăstirea Tismana a mers la mînăstirea Strehaia, de unde s-a întors poate pe la Ruș de Vede și la mînăstirea Glavacioc, începută la 1457 de Vlad Țepeș probabil în amintirea luptelor, duse de el cu marea oaste a lui Mahomed al II-lea, Cuceritorul Constantinopolului în mai 1453, de 250.000 oameni care au trecut prin Ruș de Vede în iunie 1462 spre Tîrgoviște. Este cunoscut faptul că Vlad Țepeș a dat în noaptea de 7/8 iunie 1462 vestitul atac de noapte contra masei armate turcești pe izlazul Rușului la sud de Ruș de Vede, vizînd cortul sultanului Mahomed spre a-l ucide. În acest atac de noapte viteazul domnitor Vlad Țepeș a folosit ca bază de atac și mînăstirea Sărdăreasa de azi cu ziduri fortificate de Mircea cel Bătrîn și în mod cert și oștenii rușani, enoriași ai bisericii sf. Nicolae de odinioară.

Ori, așezarea Ruș de Vede menționată pentru prima oară în documentele timpului la anul 1385 de către doi pelerini germani Peter Sparnau și Ulrich von Tennstädt, care se întorceau de la Ierusalim prin Tirnovo, trecînd Dunărea pe la Șiștov — vechiul Svestov după denumirea bisericii creștine de acolo din vechea cetate romană Nova», au poposit în drum spre Curtea de Argeș la Russenart, la Russen Artina, adică la așezarea Ruș de lângă cetatea Artina, în limba latină, «artina» cetate. Se poate traduce mai ușor Russenart prin așezarea Ruș de lângă Castrul roman de pe limesul Transilvania sau de pe drumul lui Traian, cum este cunoscut în popor, localitatea pe care ne-o dă geograful Ptolemeu în Tabula cu drumurile ce duceau din Dacia spre Roma

4. Petre Stroescu, *Monografia orașului Roșiori de Vede*, op. cit., p. 51.

5. Anghel Manolache, Gheorghe Părnuaș, *Contribuții la istoria culturii și învățămîntului în Teleorman*, p. 129.

În veacul II sau IV e.n. ca o «dăvă» a tribului trac «ruși» pe Olt în fața Călimăneștilor, care trib ar fi putut să aibă o asemenea așezare «Rusidava» și pe Vedea lângă castrul roman, la Ruș de Vede de azi.

Din expunerea de mai sus și din cuprinsul hrisovului lui Alexandru Scarlat Ghica rezultă că biserica veche Sf. Petru și Pavel pe fundația căreia s-a zidit la 1708 de marele vornic Șerban Cantacuzino, biserica Sf. Nicolae, poate fi considerată ca un dar moștenit de la strămoșii «roșii», viteji roșiori dăruit străvechii așezări traco-dace Ruș de Vede, ce a dăinuit de-a lungul veacurilor din generație în generație — traco-romană. S-au păstrat și denumirile din limba tracă: Ruș de la tribul trac «ruși», menționat de geograful Ptolomeu în Tabula cu drumurile romane sub Constantin cel Mare și Vedea de la indogermanicul «uəd» — apă, apă răzbătătoare. Constantin cel Mare (306—337) prin Edictul de la Milano din 313, permite exercitarea culturii creștine în întreg imperiul roman, după ce s-a creștinat și el împreună cu mama lui Elena.

În acest timp se poate ca episcopul Nicolae — mort în 342 e.n. din Myra Lichiei — oraș în Asia Mică — provincia Anatolia, să fi venit la nord de Dunăre și la așezarea traco-romană de pe Vedea, Rusidava și să fie propagat creștinismul și la strămoșii noștri traco-romani, pe urmele apostolului Andrei, fratele Sf. Petru, la Dunăre în Tracia și în Abaia. El muri răstignit pe cruce ca și Iisus din porunca guvernatorului din Paleopatraș din Peloponez, fiindcă-i convertise la creștinism pe fratele și soția lui, după ce i-a vindecat și de o boală grea⁶.

Este posibil ca prin tradiție să se fi păstrat denumirea bisericii înființată de episcopul Nicolae din Myra Lichiei cu numele lui Sf. Nicolae la Rusidava denumit Russe-nart⁷ de cei 2 călugări germani la 1385.

II. Continuitatea traco-romană la nord de Dunăre

În urma distrugerii hunilor la 451 în Cîmpiile Catalanice pe Marna lângă Dijon de către ultimul mare general roman Aetius de origine tracă din celatea Durostorum — Silistra de azi, cu legiunile romane, avînd ca aliați în subordine și pe burgunzi, vizigoți și vandali, imperiul lui Attila dintre Volga și Rin se destramă și așezările omenești din Europa pășesc pe calea feudalizării în locul sclavagismului.

Hunii dispar din istorie definitiv după moartea lui Attila, în anul 453, fiii săi certîndu-se între ei pentru domnie.

Împăratul Justinian (527—565) a continuat să mențină în imperiul roman ordinea sclavagistă, prin legiuirile sale numite Corpus juris romani, deși în Italia masele populare, romani și goți, au generat o răscoală generală antisocială sub un conducător energic Totila, care în anul 546 puse stăpînire pe Roma.

Venirea creștinismului la Dunăre a contribuit de asemenea la dezvoltarea așezărilor traco-romane, îndeosebi după retragerea administrației romane și legiunilor a V-a Macedonică și a XIII-a Gemina la sud de Dunăre în Moesia — Balcanii de azi, la anul 275 e.n.

Strămoșii noștri traco-romani schimbau adorarea lui Zamolxis și a lui Jupiter cu închinarea la picioarele crucii lui Hristos.

D. Tudor ne redă în urma cercetărilor arheologice făcute, mărturiile creștine din secolele IV—VI e.n.

6. Pr. David Popescu, *Panegiric la Sf. Andrei*, în «Glasul Bisericii», nr. 11—12, nov.—dec.—1973, p. 1202—1205.

7. Russe-nart — Rusen artina, adică așezarea tribului trac «ruș de lângă cetate» = castrul construit de cohortele romane la 1 km sud de Ruș de Vede.

— La Drobeta-Turnu Severin: două blocuri de piatră pe care sînt săpate în relief cruci bizantine, găsite de Vasile Pârvan;

— La Romula: un opaiș cu cruce, o cruciuliță de bronz și o cărămidă imprimată cu pești și cruciulițe, descoperite de prof. D. Tudor;

— La Sucidava-Celeiul de azi: un bloc de calcar cu o cruce, mai multe opaișe ornate cu cîte o cruce bizantină, o cruciuliță de bronz, catarama cu cruce, vase cu crucea imprimate pe ele, numeroase amfore pe care sînt scrise cu vopsea scurte texte religioase, dar mai ales monograme creștine în jurul crucii⁸.

Unicul monument important descoperit în săpăturile de la Sucidava din anii 1946—1947 rămîne basilica creștină, ca prim vestigiu al răspîndirii creștinismului la Dunăre și în Carpați, care după monedele și alte arme culese din dărîmăturile ei, aparține secolului al VI-lea e.n.

«Basilica creștină este așezată în partea de nord-vest a cetății cu absida spre răsărit, lungă de 20,90 m și lată de 10, 20 m.

Posedă ziduri de cărămidă cu piatră cu o pardoseală puternică cu cărămizi».

«În interiorul basilicii și pe lângă zidurile ei s-au făcut cîteva înhumări în coșciuge de cărămidă de tip bizantin, dintre care una era decorată cu o cruce.

Ultimele monede aflate în ruinele basilicii aparțin domniei lui Mauriciu Tiberiu (596—597), cînd ea a fost incendiată de avari, odată cu cetatea»⁹.

Pe partea superioară a unei amfore se află scris numele unui preot local Lukonochos, fiul lui Lykatios.

Prin Novela XI, dată de împăratul Justinian la 14 aprilie 535 se urmărea răspîndirea creștinismului la nord de Dunăre.

Putem admite că asemenea basilici să fi existat, clădite probabil din lemn ce nu s-au păstrat pînă azi, și la Pelendava, Rusidava, Buridava, Arutela etc.

N. Iorga menționează că puternica organizație bisericească dată de Justinian imperiului roman ar arăta înnoirea vieții romane la nord de Dunăre — Episcopatul de Novac — Siștovul de azi, vechiul Svestos slav guverna și peste Dunăre. Și mai departe arată că la Aquae — Mehadia de azi era încă un episcop și toate «castelele» — castrele se legau de acest nou Scaun episcopal¹⁰.

În urma numeroaselor descoperiri arheologice din Cîmpia Dunării — circa 70 așezări traco-romane din veacurile I—VI e.n. s-a constatat că în cele 113 cimitire, parte individuale, parte colective că unii morți sînt înhumați, iar alții incinerăți cu cenușa păstrată în urne. Aceste descoperiri arheologice sînt arătate după o cercetare la teren de către Dr. Mioara Zgîbea-Turcu pe o hartă anexă la teza ei de doctorat, în arheologie, intitulată: «Așezările geto-dace din Cîmpia Dunării» susținută în anul 1975.

— La 15 aprilie 1838, Logofeția trebilor bisericești trimite adresă către arhierul Atanasie Palmire, egumenul minăstirii Sf. Spiridon Vechi — București pentru a se înființa școala pe moșiile acestei minăstiri.

— La 25 aprilie 1838, Logofeția trebilor bisericești trimite poruncă năstavnicului minăstirii Sf. Spiridon Vechi — București să aducă la îndeplinire înființarea de școli pe moșiile minăstirii¹¹.

8. D. Tudor, *Oltenia romană*, op. cit., p. 378.

9. *Idem*, op. cit., p. 372.

10. Nicolae Iorga, *Istoria Românilor*, vol. II. Oamenii pămîntului (pînă la anul 1000), București, 1936, p. 228—229.

11. Arhivele Statului—București, R. 2 C. 565—568 și R. 2 C. 576—578.

Intruoît moşia Ruş de Vede aparţinea de minăstirea Sf. Spiridon-Vechi din Bucureşti, rezultă că s-a înfiinţat şi în oraşul Ruş de Vede o asemenea şcoală de Regulamentul Organic pentru copiii ţăranilor ce lucrau pe aceste moşii. Însă biserica Sf. Nicolae din Ruş de Vede avea deja şcoala dascălului Grigore Ardeleanu pentru copiii ruşanilor şi a fost deci mai uşor să se organizeze aceasta mai temeinic.

Biserica străjuită de 7 brazi falnici din comuna Puchenii Muscelului, judeţul Dîmboviţa

Din timpuri necunoscute a luat naştere la poalele munţilor Leaota şi Găvana o aşezare omenească într-un găvan adinc străbătut de Valea Largă.

Această aşezare omenească apărată de munte faţă de vînturile dinspre nord şi răsărit s-a dezvoltat cu timpul, luînd denumirea de Puchenii, nume ce s-a păstrat din trecute vremi pînă-n zilele noastre. Băştinaşii ce-au trăit pe aceste meleaguri, fiind apăraţi şi de asperităţile vremurilor de codrii seculari, şi-au continuat viaţa poale mai în linişte, muncind pămîntul ce le da roade în grădini întinse cu meri şi peri, pruni şi nuci, în culturi de zarzavaturi şi pe alocuri în semănatul griului, orzului şi ovăzului.

Satul Puchenii, avînd o aşezare depărtată de marile drumuri, a putut să se bucure de o viaţă mai liniştită faţă de migraţiunile popoarelor din evul mediu şi să aibă o continuitate în timp, păstrîndu-şi numele străvechi, moştenit de la băştinaşi.

Şi care au fost băştinaşii ?

Ni-i spune bătrînul istoric grec Herodot, născut în Halicarnas, colonie grecească pe coastele Asiei Mici la 484 î.e.n. şi mort la 406 î.e.n.

El scrie că : Tracii, popor mare şi puternic numără peste 100 triburi, legate prin aceeaşi limbă şi religie, trăiesc la nord de Istros (Dunăre), între Tyras (Nistru), la răsărit şi Tisa la apus, la nord-vest de Pontus Euxinus (Marea Neagră).

Tot Herodot ne spune că : «Geţii sînt cei mai viteji şi cei mai drepţi dintre tracii»¹². Această remarcă o face Herodot faţă de tribul trac al geţilor pentru că ei s-au opus la anul 514 î.e.n. cu sciţii de la Gurile Dunării contra expediţiei lui Darius, rege al Perşilor (521—485) î.e.n.

I. I. Rusu considera că avem în substratul limbii române peste 2200 nume proprii, din care 550 compuse¹³.

În acest context vom stabili originea tracă a denumirii satului străvechi Puchenii, ce a rezistat de-a lungul vremurilor aspre ce s-au abătut asupra poporului român în decursul istoriei lui milenare. În acest scop, din dicţionarul etimologic indo-european al lui Julius Pokorny, vedem că rădăcina : «Pak, pauk» a stat la originea formării denumirii Puchenii¹⁴.

Puk, peuk — Schweif în limba germană — cotitură, scobitură, coadă

— Schweifen — a scobi, a arcui a rotunji.

După configuraţia terenului putem deduce că bătrîni tracii prin tribul dacilor, ce sălăşluiau la poalele Carpaţilor, au denumit satul Puchenii «Aşezarea din Găvană» sau «Aşezarea din Curbătură», adică satul din adincitura sau scobitura formată de Valea Largă la poalele munţilor Leaota şi Găvanul, ori : «Aşezarea din Curbătură» a dealurilor de la poalele acestor munţi.

12. Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria Românilor din cele mai vechi timpuri pînă astăzi*. Editura Albatros, 1971, p. 29.

13. I. I. Rusu, *Limba traco-dacilor*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1967, p. 116—117.

14. Julius Pokorny, *Indo, Europenisches Etymologisches Wörterbuch*, Bern und München, Wien, 1959, p. 849.

În documentele vechi, semnalăm denumirea «Puchia» în județul Dolj, în hotar cu satul Stejarul lângă Segarcea, care a luat mai târziu numele de Intorsura, sau Torsura, în epoca lui Mihai Viteazul¹⁵.

Din evoluția semnificației cuvântului vechi «Puchia» care a devenit mai târziu «Intorsutura sau Torsura» pentru satul respectiv, vedem că se referă la forma terenului pe care este așezat și corespunde astfel rădăcinii «Puk» — curbătură, scobitură și deci și întorsură sau torsură.

N. A. Constantinescu în «Dicționarul Onomastic Românesc» la pagina 354, înscrie numele «Puchi și Puche», apoi denumirea Pucheni, fără a arăta originea și semnificația lor.

Însă, din hrisovul dat la 6 martie 1617 de Alexandru Iiaș voievod prin care se întărește răscumpărarea din rumânie a satului Torsura de Sus, numit Puchia, vedem cum a evoluat în timp transmiterea denumirii vechi trace Puchia cu semnificația în torsură sau curbătură într-una latină, intorquere — a întoarce, a îndrepta, a pune pe partea opusă etc.

Din documentele timpului menționăm încă două așezări vechi cu același nume de Pucheni :

La 8 octombrie 1564, Petru cel Tânăr voievod întărește lui Radul și lui Ion și lui Micul și lui Petru ocine la Runcul și Brebul pînă la hotarul Puchenilor pînă la Chiciura, pentru 1500 aspri. Aici sînt localizați Puchenii-Moșneni de la nord de Pietroșița, înglobați în com. Moroieni, jud. Dimbovița». «Și aceste mai sus zise au fost toate ... ale răposatului Basarab voievod», probabil Ion Basarab vodă (1310—1352)¹⁶.

În ianuarie 1574 — București, Alexandru Mircea voievod întărește ocină în Tătărăi (sat lângă Snagov), lui Dan cu frații lui, și lui Voinea cu frații lui și lui Stoica și Stelul și Neagul și Stan.

Și martori au fost la acest aldămaș, anume «Drăghici din Suslănești și din Micșani, Danciul și din Pucheni, Eadiul și din Scuțași, Danciul»¹⁷. Este vorba de satul Pucheni de lângă Ploiești, identificat după alte documente ulterioare.

Marele merit al comunei Pucheni din fostul județ Muscel, — azi în județul Dimbovița constă în faptul că apare în documente timpurii ca sat mare și bogat din trecutul îndepărtat.

Astfel prin hrisovul din 16 decembrie 1582, Mihnea Turcitul voievod întărește lui Tatu și fratelui său Părvul din Lazuri, în urma unei judecăți cu un vechi Văsiu din Pucheni, care cumpărase o fișie de moșie la Bărbuleț, fără știrea lor, de la Danciul și Oproa, frați cu oi, dîndu-i înapoi cei 10.000 aspri, ce-i plătiesc ca preț pentru această ocină¹⁸.

Pentru adevărire se anexează în copie, hrisovul în cauză.

De altfel, acest Văsiu din Puchenii Muscelului, vedem că mai apare ca scrib sau grămătic și apoi și ca logofăt în cancelaria Curții Domnești din București.

15. Documente privind Istoria României. B. *Țara Românească*, veacul XVII (1611—1615), p. 237—239.

16. Documente privind Istoria României, veacul XIV, B. *Țara Românească*, vol. III (1551—1570), Editura Academiei R.S.R., 1952, p. 204.

17. Documente privind Istoria României. Veacul XVI, B. *Țara Românească*, vol. IV (1571—1580), Editura Academiei R.S.R., 1952, p. 152.

18. *Idem*, vol. V, (1581—1590), p. 90—91.

Extras din «*Documente privind Istoria României*»
veacul XVI-B — Țara Românească,
vol. V (1581—1590)

Documentul Nr. 94 (pag. 90)

1582 (7091) Decembrie 16, București

Din mila lui Dumnezeu, Io Mihnea voievod și domn a toată țara Ungrovlahiei, fiul marelui și preabunului Alexandru voievod. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele slugilor domniei mele, lui Tatu și lui Pîrvu din Lazure și cu fiii lor, clii le va lăsa Dumnezeu, ca să le fie ocină în Bărbuleț, partea lui Danciu și partea fratelui său Oprea, toată, oricît se va alege din cîmp și din pădure și din apă și de pretutindeni, pentrucă această ocină a fost de moștenire a lui Danciu și a lui Oprea. Însă au vîndut-o ei această mai sus zisă ocină unui vecin din Puchenii, anume Văsiu, pentru 10.000 aspri gata, fără știrea fraților lor de funie anume Tatu și Pîrvul. Iar după aceea, Tatul și fratele lui, Pîrvul ei au aflat de această mai sus spusă ocină, că Danciu și Oprea au vîndut fără știrea lor acestui vecin mai sus spus. Ci a venit Tatul înaintea domniei mele, cînd am fost domnia mea în cetatea de scaun a domniei mele din Țirgoviște, așa a spus Tatul înaintea domniei mele că Danciu și Oprea au vîndut această mai sus zisă ocină acestui mai sus spus vecin, fără știrea lor. Iar domnia mea am judecat după dreptate și după lege, cu toți cinstiții dregători ai domniei mele și am adevărit domnia mea ca să fie volnic Tatul și fratele lui, Pîrvul, să lepede asprii acestui vecin mai sus zis. Și au lepădat Tatul și fratele lui, Pîrvul, acei 10.000 aspri înapoi la mîna acestui vecin mai sus zis, dinaintea domniei mele și dinaintea tuturor dregătorilor domniei mele.

De aceea, am dat și domnia mea lui Tatul și fratelui său Pîrvul, ca să le fie de ocină și ohabă, lor și fiilor și nepoților și strănepoților lor și de nimeni neclintit, după porunca domniei mele.

Iată și martori am pus domnia mea : jupan Ivașco mare vornic și jupan Lăudat mare logofăt și Dumitru spătar și Constandin vistier și Radul comis și Danciu stolnic și Gonțea paharnic și Mînea postelnic. Ispravnic Lăudat mare logofăt.

Și eu, Stan, am scris în cetatea de scaun București, luna decembrie 16 zile, mai curgători de la Adam pînă acum în anul 7091 (1582).

Io Mihnea voievod, din mila lui Dumnezeu, domn,

Muzeul Municipal Buc. nr. 26916

Orig. slv. perg. pecete timbrată

De altfel, acest Văsiu din Puchenii Muscelului, mai apare ca scris sau grămătic și apoi ca logofăt în cancelaria Curții Domnești din București, ceea ce ne dovedește că satul avea deja în veacul al XVI-lea o ființă mai de demult, și cu oamenii, care știu a scrie și citi pe acea vreme.

Astfel, în actul din 25 martie (7094) 1586 — prin care Mihnea Turcitul, voievod întărește lui Pătru cu frații lui Dobrișan și Tudoran ocină în Bucșanii de la Neajlov, în urma unor judecăți, se află scris la urmă :

«Am scris, Văsiu, în cetatea București, martie 25 zile și de la Adam în anul 7094»¹⁹.

De asemenea, un alt act domnesc este scris de el la 1 ianuarie 1588, fără a se arăta locul, dacă a fost redactat la cetatea de scaun din Tîrgoviște sau în București, prin care Mihnea Turcitul voievod scrie lui Mihai, ban de Mehedinți, să silească pe locuitorii unor sate din acela județ să dea minăstirii Tismana, căreia îi aparțineau, gălețile de vin și dăjdiile cuvenite, arătîndu-se la sfîrșitul lui :

«Am scris Văsiu, în luna ianuarie 1 zi»²⁰.

Mai mult, îl vedem sub domnia lui Mihnea Turcitul că Văsiu din Pucheni îndeplinește funcția de logofăt la Curtea Domnească din București.

Așa, în actul domnesc din 5 ianuarie 1588, prin care Mihnea Turcitul voievod întărește minăstirii Motna o ocină în Mosești, lângă Cislău, dăruită de Dan al doilea vistier, se vede scris la sfîrșitul pisaniei :

«Și eu, Văsiu logofăt, care am scris-o în minunatul oraș București, luna ianuarie, 5 zile și de la Adam curgători, în anul 7096»²¹.

Ca atare, comuna Pucheni poartă un nume vechi, a cărei origine se pierde în negura vremurilor, fiind de obîrșie tracă (geto-dacă), de la care nu ne-a rămas limba scrisă, spre a o cunoaște, ci numai ca o moștenire de denumiri din tată în fiu.

Nici nu putem face o asemănare cu noul cuvînt «puchinos» sau «puchină» ce se rostește în Moldova, care vine de la puțină, fiind împrumutat de la cehul «putenka», și este vorbit cu înțeles de «urduros» sau «urdare», ori miros de puțină, după cum arată L. Șăineanu în «Dicționarul limbii române», la pag. 527.

Pe harta din 1835 ridicată de topograful ruși în vremea Regulamentului Organic, satul Pucheni Muscelului este trecut cu 75 curți, în timp ce Cîmpulungul, prima capitală a Țării Românești, are 709 curți, Micloșenii 61 curți, Bădeni 22, Stoeneștii 98, unde s-a retras Mihai Viteazul după bătălia de la Călugăreni în anul 1595²².

Deci, numai cu 7 ani înainte, Văsiu din Pucheni, logofăt la Curtea Domnească sub Mihnea Turcitul (1585—1591) le scria zapis lui Mihai, ce îndeplinea funcția de ban în Mehedinți pe acea vreme, să pună în vedere unor sate ale minăstirii Tismana să dea vinul și unele dăjdii către călugări, ca apoi în anul 1593 să vină ca domn al Țării Românești, după Alexandru Bogdan (1592—1593).

În concluzie, satul Pucheni Muscelului apare din vremea de demult pe harta Țării Românești, cu un nume de la strămoșii tracii, și s-a menținut din vechime în istorie, fiind așezat într-un găvan, acoperit de munți și păduri, favorizînd astfel viața continuă a locuitorilor lui băștinași.

Acești locuitori ai satului Pucheni au avut de suferit în decursul timpului de urgia popoarelor migratoare în drumul lor către inima bogată a bătrînei Europe, însă au păstrat din tată în fiu denumirea tracă de «Pucheni», ce se cuvine a fi transmisă și de azi înainte urmașilor lor, ca un omagiu pentru vitregia vremurilor trecute.

19. Documente privind Istoria României, veacul XVI-lea, B. Țara Românească, vol. V (1581—1590), Editura Academiei R.S.R., 1952, p. 230—231.

20. Documente privind Istoria României, veacul XVI-lea, B. Țara Românească, vol. V (1581—1590), Editura Academiei R.S.R., 1952, p. 341—342.

21. Documente privind Istoria României, veacul XVI-lea, B. Țara Românească, vol. V (1581—1590), Editura Academiei R.S.R., p. 342—343, 1952.

22. Constantin C. Giurescu, *Principatele Române la începutul secolului XIX*, Editura Științifică, București, 1957, p. 251—252.

În contextul datelor arătate mai sus, care situează comuna Pucheni ca veche așezare tracă, ce a continuat să viețuiască pînă în zilele noastre, ca nenumărate alte așezări ale străbunilor noștri traci, prin triburile daco-gete ce au trăit prin aceste ținuturi, între Dunăre-Danubius latin și Carpați, toponimic ce ne-a rămas de la tribul Carpiilor, trib care nu a putut fi supus de legiunile romane, ascunzîndu-se în desișul codrilor, ce acopereau munții, vom arăta pătrunderea creștinismului pe aceste meleaguri din vremea de demult.

Diaconul P. I. David într-un articol inserat în revista «Glasul Bisericii» nr. 9—10 septembrie—octombrie 1974, consideră că mama lui Constantin cel Mare Sf. Elena și mama sfîntului Dimitrie beatificat mai tîrziu, fuseseră prietene și bune creștine, poate și rude, de origine de prin părțile noastre (Romula-Malva) de lângă Craiova.

În timpul domniei împăratului Maximian Hercules (286—305), tatăl lui Dimitrie era pretor păgîn în Iliria. Bătrîn fiind, tatăl lui Dimitrie moare și împăratul Maximian-Hercules îi încredințează conducerea Iliriei, fiului său. Acesta însă trece la creștinism și împăratul Maximian-Hercules hotărăște întemnițarea lui, unde la scurtă vreme moare, ca mucenic în urma torturilor ce i s-au aplicat, întrucît el nu a executat ordinul împăratului de a persecuta pe creștini»²³.

Lui Maximian Hercules îi urmează Constantin cel Mare (306—337 e.n.) sub care se dă libertate creștinismului și se convoacă Conciliul de la Niceea, oraș în Asia Mică — azi Ismik, în anul 325 pentru a se lua măsuri contra arianismului, ereticului Arie din Alexandria.

După sfîntul Dimitrie și mama lui ca și Sf. Elena, mama lui Constantin cel Mare, considerăm că propovăduitor al creștinismului la Dunăre a fost și Sf. Nicolaie, episcop de Myra, oraș în Anatolia-Asia Mică — azi sat cu același nume și pe același loc. Moare pe la anul 342 e.n. Întrucît în vremea lui Constantin cel Mare, s-a construit valul de apărare pentru apărarea cetăților: Turris și Daphnae de pe Dunăre pe aliniamentul: cetatea Uriia pe Olt — azi Gilmea — Gîrligații — gara Troianu de azi, unde se întretaie cu limesul Transalutanul — valul de apărare spre răsărit, început de împăratul Traian la 106 și terminat sub Septimiu Sever (193—200), dealul Ciociltea lângă Peretu pe Vedea — Alexandria — cetatea Daphnae lângă lacul Greaca, considerăm că a început a se răspîndi creștinismul în masă între Dunăre și Carpați. Acum au venit pe lângă cohortele romane și muncitori constructori din Roma și ex tute Orbe Romane. La Peretu pe Vedea în Teleorman, Grigore Tocilescu a găsit monede de aur și argint cu efigia lui Constantin cel Mare²⁴.

Justinianus (527—565 p. H.) împărat roman în Orient, restabilește autoritatea romană la Dunăre și astfel misionarii creștini pot trece în Dacia pentru propagarea creștinismului. Acest vrednic împărat vine în anul 546 la cetatea Turris-Turnu Măgurele de azi, zidită de Traian, pe care le-o oferă slavilor s-o apere contra avarilor, ce-și făcuseră apariția în Moldova și în Dobrogea, după cum scrie Procopiu din Cezareea²⁵.

Din anul 550 avem mențiunea documentară a ultimului episcop dobrogean la Tomis (Constanța de azi), Valentinian, care întreținea legături cu biserica din Constantinopol și corespundea în limba latină cu papa Vigilius al Romei²⁶.

23. Diacon P. I. David, *La sfîntul mare mucenic Dimitrie* (26 octombrie), în «Glasul Bisericii», nr. 9/1974, anul XXXIII, p. 824—825.

24. D. Tudor, *Oltenia Romană*, op. cit., p. 104.

25. D. Tudor, *Oltenia Romană*, Editura Științifică, București, 1958, p. 253, citează pe Procopiu din Cezareea, istoric roman în «De bello Gothico», II, 436, p. 13.

26. *Istoria României în date*. Editura Enciclopedică Română, 1971, p. 50.

În veacurile IX și X începe și la nord de Dunăre o practică creștină în viața elementelor daco-romane, organizate în așezări de sate și organizări conduse de juzi ca adevărați stăpîni.

Virgil Vătășanu, în *Istoria artei medievale în Țările Române*, în ordinea cronologică a descrierii monumentelor istorice medievale, se ocupă și de 2 biserițe de importanță minoră ca vechime: cea de la Cetățeni și apoi cea de la Corbi, în jud. Argeș.

Și el scrie:

Prima este o capelă săpată în stîncă pe virful unui deal abrupt, deasupra Dimboviței, lângă comuna Cetățeni, în interiorul așa numitei cetăți a lui Negru Vodă.

«Judecînd după tradiție și după portretele ctitorilor, zugrăvite în veacul al XVIII și repictate în 1840, acest schit ar fi o ctitorie a lui Nicolae Alexandru Basarab și a lui Radu voevodă».

«Biserița însăși, compusă dintr-o tindă, despărțită printr-un perete de nava dreptunghiulară, iar aceasta, printr-un alt perete, străbătut de cele 3 uși liturgice, de altarul aproximativ semi-circular, e un monument fără vîrstă».

Doar ușile ascuțite ale catapeteasmei și ferestrele strîmbe și semicirculare care dau în liber, alături de ușa exterioară înformă, prezintă un caracter arhaic și îndreptățesc oarecum datarea tradițională (ca fiind construcție veche a lui Negru Vodă).

Așa cum se prezintă capela, ea are aerul unei biserițe primitive cum mai există una în apropierea comunei Corbi».

Virgil Vătășanu, citînd pe I. D. Ștefănescu, adaugă:

Biserița de la Corbi este datată, în lucrarea sa: «Valachie et Transilvanie», (p. 422), ca aparținînd veacului al XIV-lea, ca și biserica din peștera Cetatea lui Negru Vodă — de la Cetățeni».

«Nici asupra vechimii acestei biserici — peșteri nu ne putem pronunța, încheie Virgil Vătășanu²⁷.

Dacă ne referim la cele 4 biserițe, săpate în dealul de cretă de la Basarabi, fost Murfatlar în județul Constanța, care posedă însemnări ale scrierii runice, din veacurile IX și X, înclinăm a crede că și aceste biserițe de la cetatea lui Negru Vodă și de la Corbi, ca aparținînd acelor vremi de răspîndire mai pronunțată a creștinismului la nord de Dunăre. O cercetare mai amănunțită se poate face azi mai ușor în ceea ce privește asemănarea acestor construcții în piatră sau în cretă, sub forma unor hrube de peșteri.

Pe unul din zidurile unei biserițe de la Murfatlar este zgîriată data de 992, ceea ce ne indică vechimea lor²⁸.

Construcția acestor biserițe are o formă arhaică și reprezintă începuturile de construcții monastice în Țara Românească.

Capela Cetății lui Negru Vodă, cum o numește generalul Bauer, a fost mai greu de săpat în piatră ca cele 4 biserițe de la Murfatlar săpate în cretă.

Preotul Ioan Răuțescu, cercetător recunoscut al meleagurilor muscelene timp de peste 50 ani, în lucrarea sa «Dragoslavele» — Cîmpulung Muscel 1937, vorbind despre Cetatea lui Negru Vodă, citează pe marele nostru istoric N. Iorga, care în «Studii și Documente» (p. 209), spune:

27. Virgil Vătășanu, *Istoria artei feudale în Țările Române*, Editura Academiei R.S.R., București, 1959, vol. I, p. 186.

28. *Istoria României în date*. Editura Enciclopedică Română, București, 1971, p. 59.

«În urma săpăturilor făcute de către D. Băjan, cunoscut cercetător și istoric din Rucăr, la Cetățuia lui Negru Vodă s-au găsit numeroase obiecte antice din epoca geto-dacă, arătându-se astfel că pe Valea Dimboviței se făcea legătura nu numai în epoca romană, dar și între vechile centre comerciale elenice cu popoarele geto-dace din epoca ante creștină²⁹.

Din cele arătate mai sus rezultă și după opinia eruditului preot Ioan Răuțescu din Dragoslavele că Cetatea lui Negru Vodă a aparținut populației de pe Dimbovița și de pe plaiurile Muscelului din epoca daco-romană și că ea a servit ca pavază de apărare din cele mai vechi timpuri.

În perioada de formare a poporului român din elementele autohtone dace și coloniștii romani această cetate a servit desigur pentru apărarea populației locale sub conducătorii lor.

Faptul că Mihai Viteazul își adăpostește oștile în 1595 contra invaziei lui Sinan Pașa cu o armată de peste 180.000 oameni, așteptând ajutorul din Ardeal sub pavăza Cetății lui Negru Vodă, ne îndreptățește a afirma că și în trecutul mai îndepărtat ea a servit ca punct întărit de apărare pentru populația locală sub conducători ai ei: juzi sau căpitani de oști.

Schitul de la Cetatea lui Negru Vodă este menționat la 1778 de generalul francez în armata țaristă, Frédéric Guillaume de Bauer, în timpul războiului ruso-turc 1770—1774, ce se încheie cu pacea de la Kuciuk-Kainargi la 10/21 iulie 1774, un sat în Bulgaria. Într-un Prospect pentru ridicarea unei hărți a Valachiei — Țara Românească, însă nu a putut s-o aducă la îndeplinire, spre regretul nostru, în: «Memorii istorice și geografice asupra Valachiei».

Reproducem întocmai după capitolul fostului județ Muscel :

Pagina 173 : District de Mustzelul,

Tschetetz-village avec une chapelle de pierres.

În traducere : Cetățeni, sat cu o biserică de piatră (schit).

Pagina 155 : Pukeni, village avec une église, sur le Demboviza dans les montagnes, à travers de quels il y a cinq sentiers qui menent on dit village.

În traducere : Pucheni, sat cu o biserică pe Dimbovița, în munți, dincolo de care (adică dincolo de Dimbovița) se află cinci cătune care alcătuiesc satul (care formează propriu-zis satul).

Pagina 175 : Nimojesty village avec une église de pierre de taille et une de bois, sur la rivière d'Ardischel.

În traducere : Nămăiești sat cu o biserică tăiată în piatră și o biserică de lemn, pe râul Argeșel³⁰.

Harta austriacă, ridicată de topograful austriec în anul 1791, menționează Cetatea lui Negru Vodă la răsărit de râul Dimbovița, având la nord-vest satul Cotenești și la sud Lăicăi, la nord de Valea Măgura, cu denumirea de : Cetatea de la Negru-Vodă, pe planșa nr. 59 Petroșița, la scara 1:56.000.

Mai la nord se află menționate satele Bădești și Stoenesti, iar la vest pe Dimbovița și Cetățeni.

La sud-est pe aceeași planșă sînt arătați și Puchenii³¹.

29. Ioan Răuțescu, *Muscelul nostru pe aprilie-iunie*, 1936, p. 33—34.

30. Bauer, General Frédéric Guillaume, *Memoires historiques et géographiques sur la Valachie, 1778*, Francfurt et Leipsic.

31. Harta austriacă, scara : 1:56.000. Planșa Petroșița, nr. 59.

În catagrafia făcută în anul 1810 sub domnia lui Constantin Ipsitane, publicată pentru județul Dîmbovița de către preotul Alex. Popescu-Runcu, ni se dă situația satului Pucheni, care în acea vreme nu aparținea de județul Muscel, astfel:

— 39 case cu 78 suflete bărbați și 52 suflete femei, toți români;

— Biserica veche de zid cu hramul «Toți Sfinții», cu toate podoabele și veșmintele și cărțile toate, case proaste, fiind vechi;

— Preot popa Dumitru sin Ioan, 60 ani bun la citire și cîntare. S-a preoțit la leat 1791, Preoteasa lui Despa de 50 ani cu 3 fetețe, de 12, 8 și 2 ani.

Al doilea preot, popa Marin sin popa Stan, de 35 ani, bun la citire și cîntare. Preoțit în anul 1800. Preoteasa lui, Stanca de 20 ani, cu un fiu de 2 ani³².

Pe harta ridicată de topografiilor ruși în anii 1831—1835, la satul Pucheni Muscelului sînt trecute 75 curți, într-o curte puțînd locui uneori 2—3 familii, populație destul de numeroasă pentru acea vreme, față de Cîmpulung care avea 709 curți³³.

În Marele Dicționar Geografic al României din 1899 se arată: Pucheni, județul Muscel, plasa Argeșului, la 22 km sud-est de Cîmpulung.

Se compune din Pucheni și Valea Largă cu o populație de 1035 locuitori și 206 case.

Comuna este situată pe ambele maluri ale gîrlei Valea Largă, între munții Găvana și Marginea Domnească la nord și între satul Micloșani la sud-vest și cu satele Rîul alb și Bărbulețul la răsărit.

Are o biserică și o școală. Primul învățător al satului a fost Drăgușin din Pucheni între anii 1840—1866 apoi popa Radu Popescu de la 1866 la 1894.

Poseda în 1899: 456 boi, 594 vaci, 18 cai, 204 porci, 594 capre și 668 oi.

Se întindea pe o suprafață de 1250 hectare din care 400 ha cu livezi de pomi fructiferi îndeosebi pruni. Cea mai mare parte de teren este acoperită cu păduri seculare și finețe pentru vite.

În perimetrul comunei se află: Dealul Crucii, Dealul Ploștei și Dealul Omul Mort, alături de muntele Găvana și masivul Marginea Domnească.

Girla Valea Largă izvorăște de la poalele muntelui Găvana, curge prin mijlocul satului, unde la sud de biserică primește apa Valea Murgii, ce vine din cătunul Meșoarele, care aparține de satul Micloșani.

Pe girla Valea Largă sînt 3 vaduri de moară, ce funcționează numai pe vreme ploioasă.

Trei părți din moșie aparțin moșnenilor din vechi timpuri și numai o parte provine din improprietărea de la 1864 a 27 locuitori pe parcela Cîrciuma de Piatră și 45 locuitori pe Parcela moșnenilor din Pucheni.

Biserica este veche, construită din piatră și reparată în 1844 de preotul Ion Duhovnicul³⁴.

Cicerone Teodorescu, de 85 ani, din com. Pucheni, județul Argeș, fost învățător 35 ani în sat, ne povestește că după preotul Ion Duhovnicul a venit în sat popa Radu Popescu, mort în anul 1940 de 94 ani, care umbla îmbrăcat în cămașă de cilji din cînepă, uneori și desculț ca un adevărat sihastru și prindea pește cu un sac cu găuri pe girlele din comună. Acesta, în toamna anului 1916 îndemna la biserică pe ruciele

32. Preot Alex. Popescu-Runcu, *Catagrafia județului Dîmbovița*, Tirgoviște, 1936, p. 24.

33. Constantin C. Giurescu, *Principatele Române la începutul secolului XIX*, Editura științifică, 1959, p. 252.

34. Ion Lahovari, Const. Brălianu și Grigore Tocilescu, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. V, 1902, capitoul Pucheni.

și cunoscuții ostașilor din Pucheni, ce luptau pe muntele Mateiaș, să meargă cu mincare la ei pe pozițiile de apărare de pe muntele Mateiaș și de pe Voina.

Ctitori ai bisericii din Pucheni, cînd s-a construit din nou în 1905—1910 pe fundația vechei biserici, care a fost zidită din vechime, tot din piatră, dar mai mică și acoperită cu șindrilă și acum acoperită cu tablă galvanizată, au fost :

- Toma Giuglan, mort în 1920, de 78—80 ani, fost președinte al Consiliului Județului Muscel în 1916 ; cu fii săi : Iancu, Spiridon și Traian Giuglan ;
- Ion Nedelceanu, Mareș Chițu, Dincă Popescu ;
- Preotul Radu Popescu, Gheorghe Nedelcu și alții.

Din bătrîni se păstrează tradiția că prima biserică a fost construită din lemn pe Costiță — un bot de deal abrupt spre apus, proprietate a lui Toma Giuglan, la circa 200 metri departe de biserică actuală.

Și pe vremea unei furtuni bisericuța din lemn a fost zburată pe locașul noii biserici și așa a fost zidită biserică din piatră, probabil, pe la anul 1582 cînd logofătul Vasiu din Pucheni era la Curtea Domnească ³⁵.

Comuna Pucheni din fostul județ Muscel intră în istoria contemporană a patriei noastre prin sprijinul acordat frontului de pe muntele Mateiaș și Voina, cînd femei ca Maria Șuică și Floarea Tudorache duceau alimente, pe ploaie și pe frig, soților lor Pantilică Șuică și Toma Tudorache, aprigi luptători ai gliei strămoșești în regimentul 70 dorobanți, dublura regimentului 30 dorobanți-Muscel, traversînd coclauri și uneori rețele de sîrmă prin vuet de gloanțe și spargerii de șrapnele.

Animatorii apărării Cîmpulungului și al întregului județ Muscel din trecut a fost însă Toma Giuglan, ca președinte al Consiliului Popular Județean și Ion Ciurculescu prefectul de județ din acea vreme de restriște pentru neamul românesc, cînd nemții încercau străpungerea frontului din Carpați cu mari forțe pe văile Dimboviței și Pravățului.

În concluzie, considerăm că biserică din vechiul sat Pucheni ce a dăinuit de-a lungul veacurilor din vremea bătrînilor traci și pînă azi, după cum se vede și din originea tracă a numelui său, să se fi înfjghebat dintru început, încă din veacurile IX sau X ca o simplă bisericuță din lemn acoperită poate cu celină de brad.

Această bisericuță își are în veacul al XIII-lea, nu la mari depărtări, schiturile săpate în piatră de la Cetatea lui Negru Vodă de pe Dimbovița, de la Nămăești și de la Corbi în județul Argeș.

După tradiția din bătrîni, bisericuța ce dăinuia pe la anul 1600, cum este scris în pisană ei la reconstrucția în piatră și cărămidă din 1908, zburată de un vînt puternic de pe dealul de deasupra caselor bătrînești ale fraților Iancu și Spiridon Giuglan, s-a prăvălit pe Valea Largă și pe locul unde a căzut s-a zidit din temelie cea de azi.

Poate că în vremea de înflorire economică a satului Pucheni la finele veacului XVI-lea, cînd Vasiu cumpăra moșie la Bărbuleț în 1582 cu 10.000 aspri turcești de argint — o sumă destul de mare în acel timp, să se fi construit de sat și biserică, pe ale cărei fundații s-a zidit biserică de azi, a cărei turle se înalță maiestros către cer, implorînd pronia divină pentru poporeni săi, străjuită azi de 7 brazi falnici ca și fiii satului bătrîn Puchenii Muscelului — azi în județul Dimbovița.

În concluzie, din expunerea arătată mai sus în mod detaliat pentru așezările traco-romane : Ruș de Vede, Pucheni, rezultă că la nord de Dunăre și în Carpați, pe

35. *Documente privind Istoria României, veacul XVI*, vol. V, (1581—1590), Editura Academiei R.S.R., 1951, p. 90.

Îngă alte multiple denumiri trace și latine păstrate din tată în fiu, generații de-a rândul în popor, se arată continuitatea traco-romană în toată plenitudinea ei în Dacia.

Denumirile: Aluta tracă pentru Olt, Mehadia latină pentru vestitele băi termale romane de pe râul Mehadia, Motrium latin pentru râul și așezarea Motru cu vesita minăstire întărită cu ziduri puternice unde urma să reziste contra turcilor Tudor din Vladimir, ca și bătrînul Danubius pentru Dunărea albastră cîntată de poeți sînt evidente mărturiile și multe altele, ale continuității traco-romane în Oltenia Romană, cum o numește D. Tudor cercetător și profesor de arheologie la Universitatea din București.

Venirea creștinismului la Dunăre, atestat prin vestigii arheologice încă de la începutul veacului IV, după cum s-a menționat mai sus la Mehadia cîl și la Sucidava — azi Celeiul pe Dunăre, a întărit și dezvoltat viața traco-romană în vechea Dacie.

Relicvele arheologice creștine arătate în text, îndeosebi cele de la Celeiul de azi — Sucidava din trecut, de la Mehadia și din alte părți ale Olteniei, îndreptătesc prezența la Dunăre a episcopului Nicolae din Myra Lichiei, avîndu-se în vedere că-direa încă din acea vreme a multor bazine cu hramul Sf. Nicolae, răspîndite pe teritoriul vechii Dacii, pe fundațiile cărora s-au construit altele și altele mai noi.

De asemenea, Edictul de la Milano dat de Constantin cel Mare și Conciliul de la Niceea din 325 al celor 318 părinți ai Bisericii, organizînd cultul bisericesc, au promovat astfel dezvoltarea stabilă pe lângă biserici a vieții traco-romane de-a lungul timpului, dîndu-se naștere treptat-treptat poporului român în vechea Dacie a lui Decebal.

675 x 71 = 61425 x 25 = 15357625

Dr. Ion N. MAILAT,
Dr. Petre VOIVOZEANU
și Prof. Florea N. COSTACHE

UN MONUMENT DE ARTĂ

Comuna Calvinii, străveche așezare moșnencască de pe valea Bisca Chiojdului, județul Buzău, păstrează încă, trei biserici frumoase. Toate trei au fost durate din zid, pe locul altora din birne.

Este drept că cei ce au redactat notele, afișate în pronaos, cu istoricul bisericilor din satele Biscenii de Sus și Calvinii, au scris că numai «după tradiție» se știe despre existența bisericilor din lemn. Există însă și atestări documentare care le arată ca atare în anul 1832. Astfel, într-o catagrafie s-a scris că ele erau durate din lemn, precum era de așteptat pentru niște sate bogate în păduri și că se aflau pe moșii megieșești¹. Alte catagrafii cuprind și rubrici privind: hramurile, numele preoților, diaconilor și ale țîrcovnicilor, scutiții sau nu de capitație².

Cîl despre cea de a treia biserică, adică cea din satul Biscenii de Jos, informațiile sînt mai numeroase.

*

Vechiul drum al Biscii Chiojdului se desparte de șoseaua Buzău—Brașov, imediat la nord de confluența acestui pîrîu cu râul Buzău. Urcînd sau coborînd cîteva pante, mai pieptișe sau mai dulci, șoseaua urmărează malul stîng al pîrîului Bisca, pe pînglică

1. Arh. St. Buc., *Log. Pric. Bis.*, 2610/1832, f. 113.

2. Arh. St. fil. Prahova, *Ocîr. Saac.*, 23/1833, f. 281, 293—295 și 433—434.

ei de asfalt, a drumului care după ce depășește torentul Țoca și izvorul Brădulețului, trece, pe o cotitură în scurt, la aproximativ 100 m spre sud de biserica cu hramul Sfântului Nicolae din Bîscenii de Jos.

Monument de artă, dar și istoric, biserica surprinde deosebit de plăcut, prin așezarea sa la circa 50 m altitudine, față de șosea, proiectându-și silueta zveltă pe azurul cerului, la poalele unei păduri tinere, prin armonia volumelor, distribuite în chip desăvârșit de meșterii timpului, dar și prin coloritul fermecător al frescelor cu care talentații zugravi, în frunte cu Ieremia, au împodobit-o în concordanță cu mediul în care este integrată.

Toate acestea l-au determinat pe însuși Nicolae Iorga s-o caracterizeze ca pe «una din cele mai frumoase biserici de sat datorite moșnenilor în tot cuprinsul Țării Românești»³.

Din pisania dăltuită în piatră, formnd, împreună cu doi stâlpi, de asemenea sculptați cu măiestrie, încadramentul ușilor de acces la pronaos, se cunoaște că «s-au săvârșit în luna lui mai 9, leat 1775», după strădania «dumnealui pană Tudorú Sășianulú, vâtaful de plaiu».

Se datorește savantului N. Iorga, nu numai reproducerea pisaniei sau reala și calda caracterizare a monumentului în sine, dar și observația justă că «în fața de evlavie și frumusețe», vâtaful era numai «exponentul întregului grup sătesc, de vechi locuitori ai țerii». Cu alte cuvinte, ctitor nu a fost numai vâtaful. Osteneala și chel-tuiala, de la prima piatră din temelie și pînă la ultima șindrilă din acoperiș, deși

3. N. Iorga : *Trei biserici de sat muntene : Pietroșița, Calvinii și Cremenari*, în «Bul. Com. Mon. Ist.»XXIV, fasc.68, p. 49-54.

adunate de el, îi reveneau în realitate din sudoarea tuturor celorlalți săteni, nepomeniți în pisanie.

De altfel, dintr-o adnotare făcută după moartea vătafului, de către o rudă a sa prin alianță, postelnicul Șerban Bîsceanu (Filipeșteanu), s-a scris că, în timp ce zeilalți doi frați ai lui Tudor Săseanu, protopopii Dragomir și Mihalcea, la fel de boțați, «n-au datú nici unú frate nimicú», în schimb «au fostú unii și Radu Mălaiú Mare cu vătafu Tudor, la biserică și au fostú dărúitú moșia sa bisericii, darú au muritú, r-au trăitú a săvirși». Adnotarea postelnicului Șerban este astăzi confirmată de un alt document, aflat de curind și redat exegezei științifice. Este vorba de chiar diata logofătului Radu Mălai Mare⁴. Din textul diatei reiese că petrecărețul logofăt prevăzuse un codicil, prin care înzestra «mănăstirea», rol pe care nu l-a îndeplinit această biserică, cu 100 de stinjeni. Aceștia însemnau 280 pogoane, după calculul făcut de inginerul hotarnic M. A. Iarca în 1895⁵. Moștenitorul logofătului, ceașul Fătu, cel care avea să lase numele său unei părți din moșia Vereș, satului Vereș, dar și olștei de moșneni din acel sat, în acela de Fătulești, se vede că a ținut sub obroc dița, lipsind astfel biserica de înzestrarea prevăzută de codicil. Așa se explică arătarea că, deși Radu Mălai Mare a dărúit moșia sa bisericii, «n-au trăitú a săvirși».

Mențiunea postelnicului Șerban mai arată că pe locul actualului monument a existat mai înainte «schitul Sfinții Ingeri», în realitate o biserică din lemn, așa cum s-a precizat că fuseseră și celelalte biserici din comună. Această bisericuță fusese începută de bunicul vătafului Tudor, Radu, în timpul vieții căruia se pare că familia Mărgineanu, venită din Săsenii Nișcovului, și-a schimbat numele, adoptînd pe cel de Săseanu, cum era obiceiul timpului și în amintirea moșiei de baștină. Opera lui Radu a fost desăvirșită de tatăl vătafului, protopopul Mihai, figura centrală a genealogiei Săseanu din ramura Bîsceni. Pe atunci, protopopul era numai diacon. Cu acest modest rang bisericesc este amintit și în înscrisul din 2 septembrie 1724, prin care dăruia episcopiei Buzău, împreună cu un văr al său, schitul Miluiți⁶.

Dar după trecerea întru Domnul a înfățișătorului protopop Mihai, ceea ce s-a petrecut, probabil, pe la mijlocul veacului, fiul său Tudor a desfăcut «schitul» și l-a mutat chiar la Miluiți, unde familia sa deținea încă importante părți din moșia străbună. Apoi, prin 1767, vătaful a început zidirea monumentului care-i păstrează numele înscris, atît pe piatra pisaniei, cit și deasupra figurii pictată «al fresco» pe peretele interior din pronaos. Lucrul a durat 8 ani.

Cînd a închis vătaful ochii spre cele veșnice, biserica era lipsită de împrejmuire. Fiul său «vătafu Șerbanú i-au făcutú curtea de zidú» împreună cu un alt înrudit prin alianță, șetrarul Dumitrașcu Drăgulinescu. Adversitatea celorlalte rudenii însă, a continuat, pentru că «s-au împotrivitú d-odatá vătaful Anghelachi, cu protopopul (Mihalcea) și i-au stricatu planulú și i-au rămasú chiliile nefăcute»... În adevăr, așa cum se arată în planul orizontal al bisericii și împrejmuirii sale, se poate observa și urmele din temelia proiectelor «chilii», legate puternic chiar de zidul de incintă înconjurător și anume în latura de sud a acestuia. Faptul că ele poartă semne de arsură, se va destăinui în continuare.

Dar mai întîi să se rețină aspectul bisericii. După arhitectul N. Ghica-Budești, biserica vătafului Tudor face parte dintre bisericile cu plan treflat și cu clopotnița pe pronaos, deci cu două turle, cea de pe pronaos adăpostind și clopotul la care se

4 Arh. St. fil. Buzău, fond Gion D. Ionescu, 1/7.

5. *Idem*, fond. Cora Săseanu, I/141.

6. Arh. St. Buc., Episc. Buzău, LI/1.

ajungea pe o scară «așezată într-un turnuleț eliptic», ieșit în afara zidului din nord al pronaosului⁷. Accesul la scara din turnuleț se făcea printr-o ușă cu deschidere din interiorul pronaosului. Cum se explică dar, că în imaginea ce însoțește acest text se observă că biserica are două turle de lemn pe pronaos și nu numai una de zid, iar clopotnița este detașată de biserică printr-o construcție deosebită? Observația care i-a scăpat lui N. Iorga deși a vizitat biserica de mai multe ori, nu a scăpat însă specialistului și prietenului său, arhitectul amintit. Timpul a revărsat asupra monumentului și dureroase vicisitudini. Probabil că un cutremur i-a dărâmat turla-clopotniță de pe pronaos. De aceea sătenii au înlocuit clopotnița cu alta, care are și rolul de acces în incintă, iar platforma turlei dărâmată a fost mărită și au ridicat «cele două frumoase turnulețe, rămase cu totul întregi»... Ele au rămas «cu totul întregi», deoarece sînt mult mai noi și fiind construite din lemn, deci mai elastice au rezistat cutremurelor ulterioare. Faptul că frumoasa construcție a fost zdruncinată și avariată de cutremure, se poate observa pe figura Nr. 6 care însoțește articolul lui N. Iorga și pe care apar fisurile și deteriorările tencuielilor de pe lobul altarului.

Arhitectul mai precizează că arhitectura exterioară este tipică ultimei jumătăți a secolului al XVIII-lea. «Toată partea superioară a fațadelor și tot pridvorul sînt bogat împodobite cu zugrăveli din cele mai frumoase, care dau acestui monument un mare preț, căci e unul din rarele exemple care ni s-au păstrat și care ne lămurește bine asupra compoziției, asupra formelor și a armoniei coloritului acestui fermecător meșteșug al frescelor exterioare în veacul al XVIII-lea... Puținele exemple sînt destinate a dispărea în scurt timp»⁸.

Dar și un istoric al arhitecturii românești s-a ocupat în opera sa, relativ recentă, de această biserică din Bîscenii de Jos. Acesta remarcă încetarea construcțiilor de complexe monastice în perioada 1720—1775, datorită conjuncturii social-economice. În schimb au apărut «schituri și biserici modeste, datorită unor citori de țară, boiernași sau țărani asociați». În ceea ce privește planul în proiecție orizontală al unora dintre aceste biserici, el este «un trilob cu pronaosul puțin supralărgit, clopotnița deasupra și pridvor pe coloane de zid... în față»⁹. Alături Gr. Ionescu citește și Ghica-Budești dau și caracteristicile unui monument de tipul armonios al bisericii din Bîscenii de Jos. Mai elegante ca alte tipuri, cu turle zvelte, cu decorații arhitecturale bogate, cu ferestre încadrate în ciubuce de piatră, ornamentate în interior și în exterior cu zugrăveli în frescă, strălucitoare de frumoase, cum este cea de la Bîscenii de Jos, ele atrag admirația vizitatorilor și ar trebui să atragă atenția instituțiilor de resort pentru conservarea unor astfel de fermecătoare monumente. Căci timpul, cu implacabila lui putere de distrugere, le macină pînă la neîntință. Așa se face că la cutremurele care au deposedat biserica vîtafului de turla clopotniță, s-a adăugat cel din 1940. Fisurile din fotografia lui N. Iorga s-au adîncit și s-au multiplicat. Au suferit avarii și frescele interioare. A dispărut pentru totdeauna cea care reprezenta familia preotului Dragomir, frate cu vîtaful Tudor și care se afla pe peretele interior dinspre nord al pronaosului.

Credincioșii au ajutat de îndată, consolidînd cu o vîntuire de oțel beton joncțiunea originală a turlei de zid la bolta naosului și unele dopuri din beton în fisuri. Dar

7. N. Ghica-Budești : *Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia*, în «Bul. Com. Mon. Ist.», XXIX, 1936, fasc. 87—90, p. 90.

8. N. Ghica-Budești : *op. cit.*, p. 96.

9. Gr. Ionescu : *Istoria arhitecturii în România*, II, București, 1965, p. 209.

este cu totul insuficient. Se cere aportul unor experți. Mijloacele parohiei fiind insuficiente, este necesară sprijinirea ei de către organele competente.

Dar «mînăstirea vătăfului» este în același timp și monument istoric. Istoricitatea acestuia este dovedită mai întîi de faptul că a fost martor al frămîntărilor sociale ale satului și împrejurimilor timp de peste două secole.

Nu numai că trebuie socotit, dar este realmente exemplarul unicat al măiesririi construcțiilor și zugravilor, meșteri din popor, cei mai mulți anonimi și deci un monument reprezentativ al unei perioade istorice ¹⁰.

Pisania, frescele, icoanele și unele cărți din fosta dotare, dezvăluiesc o seamă de nume, de funcții sau meserii, chiar imagini de semantică populară, uneori de satiră și chiar de umor, contra unor slujitori neubiți de popor, apoi, adnotații despre evenimentele care vor putea servi la o monografie a comunei Calvini.

În sfîrșit, în însăși incinta înconjurătoare a acestui superb monument bijuterie și-a desfășurat activitatea cel puțin unul din grămăticii învățători ai satului, înainte de Regulamentul Organic și de etatizarea învățămîntului sătesc.

Acel grămătic, trecut în catagrafia anului 1838, chiar cu această calitate la rubrica «meșteșug», a fost Dragomir sin popa Niculae ¹¹. Dragomir era în vîrstă de 30 de ani în anul catagrafierii și avea patru copii. Cel mai mic dintre ei, Ion, pe atunci numai în vîrstă de 4 ani, avea să ajungă peste alți 20 de ani învățător în Bîscenii de Jos, format fiind la școala normală din Buzău de către inimosul ei institutor D. Chirulescu ¹².

Dragomir, clăcaș ca și tatăl său «priotel Necolaiu», poseda o vacă și nimic altceva. El lucra două pogoane de porumb, din care plătea dijmă și pentru care presta zilele de clacă boiernașilor Săseni.

Catagrafia bisericească din 1833 îl amintește și ca țircovnic scutit de capitație, ajutînd astfel la strană pe octogenarul său părinte.

Este astăzi definitiv stabilit că prin termenul de grămătic și de dascăl se înțelege acela de învățător în limbajul vechilor documente, anterioare Regulamentului Organic. Dragomir grămăticul din 1832—1838 reedita, după două secole, pe primul pomenit Dragomir grămătic din 1634 ¹³, tot în Bîscenii de Jos sau pe dascălul Vasile din Bîscenii de Sus pe la 1692 ¹⁴.

Deși documentele relative la istoria comunei Calvini nu arată clar o continuitate de grămăticii sau dascăli, s-ar putea presupune totuși că Dragomir sin popa Niculae nu făcea altceva, decît să continue o tradiție, existentă de secole pe valea Bîsca Chiojdului. Argumentarea se bazează pe faptul că se constată documentar, începînd din secolul al XVI-lea, o seamă de știutori de carte în cele trei sate ale comunei Calvini ¹⁵. Printre aceștia sînt remarcabili preoții, diaconii, țircovnicii, dar și logofetei, conușii, hotarnici, vătăși, polcovnici, șetrari, postelnici, medelniceri, neguțătorii și alții, ale căror profesii presupun neîndoios știința de carte.

10. Horia Constantinescu : *Frescele de la Calvini*, în «Glasul Bisericii», XXXIII, Nr. 11—12, Buc., 1974, p. 1105.

11. Arh. St. Buc., *Catagrafii*, 1838, no. 91 (plaiul Buzău), f. 364.

12. Arh. St. Buc., M.C.I.P., 3814/1857, f. 173—174.

13. Arh. St. Buc., A.N., XXIV/41.

14. Gh. Pirnuță : *Istoria învățămîntului și gîndirea pedagogică din Țara Românească (sec. XVII—XIX)*, Buc., 1971, p. 68—71.

15. Gion Ionescu : *Drumul abrupt al științei de carte spre satele comunei Calvini*, Buc., 1976 (dactilo, depus la Biblioteca Arhivelor Statului București).

Dar despre primul Dragomir grămatic, despre Vasile dascălul din secolul al XVII-lea sau toți ceilalți, nu se știe dacă aveau la dispoziție o încăpere special destinată pentru școlarizarea copiilor, ci se presupune numai să fi fost pe lângă tinda bisericii sau în însăși casa celui care învăța pe copii. În schimb, despre Dragomir sin popa Nicolae se știe precis că avea încăpere special destinată «și învățaturii copiilor».

Documentul care ne încredințează despre acea încăpere este de asemenea de curind dat circuitului științific¹⁶. Este o jalbă îndreptată de către Costache sin Moise polcovnic Săseanu contra surorii sale vitrege «Maria oarba» și a cumnatului său Procopie Naum «arnăutu sudetu grecu», care îi provocaseră jeluitorului multe și amare necazuri. Printre altele, cei doi soți abuzivi, «neputînd trăi cu mama mea într-o casă, s-au mutat în casele mînăstirii Bîscenii de Jos, făcute cu banii arenzii din moșia mea Miluți... în care șezînd ca la doi ani, le-au dat foc Procopie și Maria. Și au ars, rămîind... zidurile pustii»... Este vorba de locul chiliilor semnalate în mențiunea postelnicului Șerban și arătate mai sus. Costache sin polcovnic Moise continuă: «Și dacă nu săreau sătenii, ardea și mînăstirea». În adevăr casele care au ars se aflau la 20—30 m. spre sud de biserică și chiar pe zidul de incintă, așa cum se vede din schiță.

Toate resturile ce s-au putut salva din pîrjol «le-au luat Procopie și au făcut alte case pe seama mînăstirii, în locul caselor ce le-au ars... zic că sint ale lor». În final, jeluitorul cerea, între altele, a se face cercetare și «pentru casele mînăstirii, de ce le-au ars și nu slobodă pe cele care le-am făcut pentru lăcuința preotului și învățatura copiilor».

Așadar, se reține că în primele decade ale secolului al XIX-lea, în casa parohială a bisericii Bîscenii de Jos se desfășura și «învățătura (de carte) a copiilor». Iată cum inițiativa statului din 1838, adică etatizarea învățămîntului sătesc, prelua din mers o stare de fapt, existentă deja. Urmașul imediat al lui Dragomir grămaticul, format probabil la școala de grămatici de pe lângă episcopia Buzăului și desființată mai tîrziu de către locotenent de episcop arhimandritul Caianopulos¹⁷, a fost Ion sin popa Ion, după cum la Bîscenii de Sus a fost Neagu sin diaconul Neagu¹⁸. Ambii apar candidați și apoi învățători, cu începere de la 1839¹⁹. Ei au fost pregătiți de către vestitul profesor transilvănean, latinist și revoluționar participant la evenimentele din 1848, David Almășanu, la școala normală din Vălenii de Munte²⁰.

Cu aceasta se obține încă un argument în plus, care ar cere intervenția instituțiilor de resort, pentru consolidarea unuia dintre puținele monumente moștenești de artă din Țara Românească.

300

27 300 x 25 = 682 500

GHEORGHE D. IOSERU

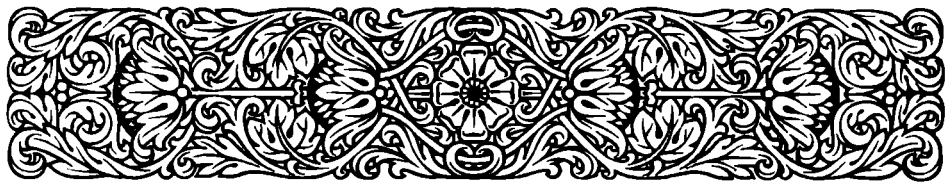
16. Arh. St. Fil. Buzău, fond *Cora Săseanu*, 1/94.

17. Arh. St. Buc., *M.C.I.P.*, 425/1861, f. 358.

18. Arh. St. Fil. Prahova: *Ocirm. Seac*, 40/1838, f. 78—79.

19. Arh. St. Buc., *M.C.I.P.*, 2415/40, f. 36—37 și Arh. St. Fil. Prahova, *Ocirm. Seac*, 6/844, f. 363—364.

20. Anul 1848 în Principatele Române, V, Buc., 1904, p. 158—160.

COMEMORĂRI

MÎNĂSTIREA DEALU 475 DE ANI DE LA SFINȚIRE 1501 — decembrie — 1976

Suflarea trecutului rămînînd vie în inimile noastre, și cu aripile destinate către viitor, întotdeauna a dăruit poporului român preocupări constante despre ceea ce au fost și au creat străbunii noștri, atîtea strălucite vitejii, atîtea edificii ale culturii și ale pietății strămoșești. La aceste virtuți ale strămoșilor, la toate dărniciile veacurilor, vin să colaboreze cu raze vii contemporanii respectînd și prețuind adevărul istoric, raportînd prin noi împliniri imensitatea spațiului și a timpului, amintind trecerea unui veac, continuînd în același timp păstrarea intactă a tradiției care depune permanent în paginile ei miresmate mărturisiri de azi, și chiar propovăduiri pentru ziua de mâine, transmițînd viitorului ecourile comorilor spirituale. În succesiunea secolelor, la răsplată de veacuri, glasuri temeinice sculptează în sunetul vremii semnul care să atragă gîndul vreunui ascultător îndepărat, semn, care înfruchipind modelul sărbătoririi și al evocării, urmașii noștri vor lăsa la rîndul lor semnele prin care inimile, gîndurile noastre, au lăsat istoriei o rugăciune, o mărturisire.

Aniversarea a 475 de ani de la sfințirea Mînăstirii Dealu va putea rămîne semnul de arătare și altora a bucuriei și a datoriei contemporanilor de a reda timpului ctitoria lui Radu cel Mare.

Prin înalta binecuvîntare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, aniversarea Mînăstirii Dealu a însemnat sărbătoarea pomnirii ctitorului și a ctitoriei sale și în același timp nefîcțata dragoste față de tradiția noastră. Cei care au înțeles marea și importantul sens al acestui sfînt lăcaș au adăugat prin restaurarea lui noi valențe la viața și activitatea Mînăstirii Dealu, noi gînduri și noi documente, și au înscris în suflete, adînci și trainice simjămînte ale conștiinței naționale a poporului nostru, ca o continuare a istoriei acestei ctitorii a lui Radu cel Mare.

Pe drumul ce se mlădie în sus printre dealuri cu vii, ajungînd la locul unde natura crease o priveliște încîntătoare, în locul acela, Radu cel Mare, în 1499, își întemeie peste vatra unei vechi biserițe, poate a lui Mircea cel Bătrîn, lăcaș monahal cu tiparniță și edificii de cultură, a cărei veghe trebuie să o poarte de-a lungul secolelor minunata biserică ce a fost săvîrșită în ziua de 4 decembrie 1501, egumen fiind Zaharia.

În ziua de 19 decembrie 1976, după 475 de ani, clopotele Mînăstirii Dealu vestiră credincioșii prin aceleași dangăte, invitîndu-i la slujba Sfintei Liturghii a Sărbă-

toririi celor 475 de ani de la sfințirea bisericii minăstirii. Prin deosebita înțelegere a P. S. Episcop-vicar Roman Ialomițeanul, împreună cu P. C. Pr. Protoiereu Nicolae Marinescu, ajutați de P. C. Pr. diaconi Petre Zamfira și Miron Mihuț de la catedrala Sfintei Patriarhii, din strană dând răspunsurile corul de preoți și maici al Minăstirii Dealu, oficierea sfințelor slujbe a dăruit momentului o profundă pietate, în timp ce străvechile ferestre ale sfintului lăcaș aduceau strălucita lumină a acelei duminici în care se simțea parcă credința din sufletul ctitorului, ca și aroma acelei zile adîncită în istoria țării, cînd s-a oficiat prima slujbă de sfințire și de liturghie în această biserică sub privirile lui Radu cel Mare, ale divanului țării, ale egumenilor și ale reprezentanților de pretutindeni ai ortodoxiei, invitați de ctitorul cu adînc suflet românesc, pentru a se asculta glasul începutului viețuirii monahale în Minăstirea Dealu.

După oficierea serviciului divin, a Sfintei Liturghii și de pomenire a ctitorului, P. S. Episcop-vicar Roman, în cuvinte calde, duhovnicești, cu frumoase exemple, a exprimat cu adevărat ca un vlădică din veacuri, acele sentimente și valori monahale care prin ctitoria Minăstirii Dealu au făcut să crească cultura veche în viața și în sufletul poporului român.

Păstrătoare a tradiției Bisericii Bizantine, a subliniat P. S. Episcop-vicar Roman, Biserica ortodoxă din Țara Românească, prin ctitoria lui Radu cel Mare, aduce un substanțial sprijin moral și material creștinilor ortodocși de dincolo de Dunăre, continuîndu-se și întărindu-se acea frățietate duhovnicească, ortodoxă. Cu fiecare gînd P. S. Episcop Roman a trecut prin cuvinte vremea de la căpătușii veacului în care a fost ctitorit minăstirea Dealu și pînă la firul de veghe al timpurilor noastre.

Evocînd principalele momente din istoria Minăstirii Dealu, Dl. Prof. St. Ștefănescu a spus, printre altele :

«...Minăstirea Dealu este unul din sanctuarele istoriei noastre naționale. Prin însemnătate-ai culturală, ca și prin personalitățile istorice al căror nume este asociat numelui ei, acest lăcaș simbolizează în conștiința românească două constante ale istoriei noastre: creația culturală, cu rol însemnat în viața de a fi noi înșine, și ideea de independență».

«Radu cel Mare și Mihai Viteazul au dat expresie concretă acestor contraste» (...).

«Minăstirea Dealu îi apărea la începutul deceniului IV al secolului al XVI-lea lui Francesco Della Valle Padovanul ca «o abație foarte mare», în care el avea să afle de la călugări date despre istoria poporului român, despre originea lui latină. În sprijinul ideii romanității poporului român era invocat și numele purtat de acesta. Relatările lui Francesco della Valle sînt semnificative pentru ceea ce însemna Minăstirea Dealu pentru poporul român, de a fi continuator al unei mari civilizații și întărește, totodată, ideea existenței aci a condițiilor propice apariției primei cărți tipărite în țările române».

«Apropiată de scaunul domnesc, Minăstirea Dealu a stimulat inițiative în cîrmuirea țării, a susținut eforturile luptei pentru independență, a suferit cînd nori grei apăsători au întunecat seninul libertății țării».

«Cînd în 1595 țara cunoștea pustiirea turcească și Sinan Pașa încerca să-și ducă șederea în ținuturile noastre, ridicînd fortificații în mai multe locuri, printre ele fiind și Minăstirea Dealu, a suferit o cruntă devastare. Observatori străini, ca Alfonso Visconti sau Giuseppe Piscula, relatînd faptul, nu scapă să sublinieze cadrul natural plăcut în care era situată minăstirea ca și marea frumusețe a ei și a bisericii. Mihai Viteazul va fi luat măsuri urgente de refacere a minăstirii. Aceasta avea să fie în

1598 locul în care a fost primită solia trimisă de Rudolf al II-lea și în care s-a semnat tratatul încheiat de Mihai cu împăratul habsburg. Era un act internațional ce definea statutul de independență a țării și care garanta sprijinul creștinilor în lupta antiotomană în care era angajat domnul Țării Românești».

«Minăstirea Dealu cu rol important în domnia lui Mihai Viteazul și în care va fi rezidat marele voievod își va fi avut rolul ei în planurile politice ale lui Mihai Viteazul; ea a trăit din plin zilele triumfului ideii de unitate românească, ca și durerea prăbușirii operei Viteazului, operă admirabil începută.

Minăstirea Dealu îi era hărăzit să păstreze ca o relictă sfântă a neamului capul lui Mihai, veșnică aducere-aminte a măreției faptei sale, care a constituit faptul călăuzitor în lupta altor generații pentru făurirea statului modern român, unitar și independent.

Restaurată azi prin grija statului, slujită de un personal de aleasă cultură, Minăstirea Dealu comunică și cultivă în rîndurile vizitatorilor dragostea pentru măreția aceluși trecut care ne întărește în eforturile constructive de azi întru înflorirea țării».

Dacă Minăstirea Putna din Moldova a rămas să sugereze poporului român ideea de trănicie, de durată, de veșnicie, Minăstirea Dealu i-a sugerat ideea de împlinire, de desăvîrșire.

Cele două idei, care sînt asociate rămășițelor pămîntești ale lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, păstrate în aceste lăcașuri sfinte, se întregesc definind forța și voința poporului român, aspirațiile lui de a se înălța la cotele marilor împliniri».

Cu prilejul jubileului a 475 de ani de la ctitorirea Minăstirii Dealu de către Radu cel Mare adresez acestui însemnat lăcaș de cult și de cultură urarea: «Sua semper gloria vivat!»

140 x 81 = 12940 x 25 = 318500
 VEGHEA TEMEIURILOR

O lumină de poem, pe cît de plăcut tot atît de profund, a adus aniversării celor 475 de ani ai Minăstirii Dealu cuvîntarea artistului emerit Dan Nasta. Însăși intitularea discursului său «Veghea temeiurilor», exprimă profunzimea și strălucirea rămasă istoriei și vieții poporului român prin ctitoriile voievodale, ctitorii, care prin Minăstirea Dealu aduc contribuția lor la formarea culturii românești. Vorbitorul dezvăluie o arie clocotitoare a dezvoltării poporului român, a cărei frumusețe îmbogățește preocupările voievodale, printre măsurile de apărare a țării și scoate la lumină factorul cultural al ctitoriilor monahale.

Înconjurînd Minăstirea Dealu cu gînduri lirice Dl. Dan Nasta însuflețește această mare idee: «Veghea temeiurilor». Nu numai materialul documentar îl conduce pe vorbitor la convingerea și expunerea sa, ci calitatea excepțională pe care o găsește în acest material. Pentru că, sufletul românesc este baza formării temeiului culturii și a existenței poporului nostru. De la primul cuvînt pînă la ultima închinare a discursului său, vorbitorul desfășoară fuiorul sufletesc al ctitorului brodînd canavaua secolelor și dramaticele epoci ale ctitoriei, atingînd însă și culmile cele mai înalte a ceea ce a însemnat «veghea» asupra acestui «temei» înălțat de Radu cel Mare:

«Cu ficcate everiment — a spus vorbitorul — rebunem în discuție cele știute pentru a le afla din nou pe căile neștiutului, cu nădejdea unei descoperiri și a unei noi înfățișări: Privită pe axa mișcătoare a timpului și din imobilitatea unghiului de vedere, o realitate statornicită în manual sau dicționar prinde viață nouă, și reface

misterul, ne sporește neliniștea asupra-i și ne face să-i trezim din ascunzișuri temeul — cel ce ne răsplătește dându-ne nouă chemare».

«Sîntem azi în miezul unui gest al unui voievod, pre nume Radu cel Mare, un gest care pentru noi înseamnă ceva pipăibil din sfera măreției sale devenită cognomen.

Statura istorică a lui Radu cel Mare, aici la Dealu, definește în contur monumental mai ales ca purtătoare de chivot, acel chivot care pe noi toți, în clipă, ne cuprinde împreună cu cei toți cîți i-a cuprins în veac.

Sîntem prinși spiritual într-o ctitorie care-și sună al 475-lea an. Ființăm pe aceste lespezi de 475 de ani și în clipa aceasta gîndim cu o putere spirituală de 475 de ani. Cu această vechime care ne spală de trufie, de jocul ispitelor și al răzlețirilor, ne întoarcem în susul apei, la locul medieval de unde se vestește unul din epicentrele întemeierii noastre. Căci o ctitorie este o întemeiere, răsărirea unei teme pe pămîntul țării».

Vorbind despre ctitoria mînăstirii Dealu, Dl. Nasta a mai spus printre altele :

«O întemeiere este o naștere din adînc care se împlinește ducînd în miezul vremii. În spirit și în desfășurarea lui istorică devenită cultură națională, ctitoria este o creație, dezvoltare creatoare începută și neoprită, necesar în continuă săvîrșire.

Dacă cele rostite pînă acum vor fi avut darul să facă pe cei de față ascultători să întrevadă cît de cît folosul reunirii lor în jurul unei meditații asupra temeiurilor sădite de Radu cel Mare la Mînăstirea din Dealul de deasupra cetății de scaun a Tîrgoviștei, vom purcede să citim în acest trup de piatră semnele celui rost, luptîndu-ne prin cei 475 de ani și dincolo de ei, pentru propria sa dezinteresată rodnicie. Această citire ar dori să fie o descifrare ca prin cele ce știm să putem destăinui și ceva din neștiut.

Înainte de toate ne izbim de un trup, o zidire a unui arhitect, care, după marea tradiție a antichității și a evului mediu, își sculpta planurile direct în blocurile clădite în gîndul și el avînd claritatea și puterea pietrei. Mina sculptorului și gîndul arhitectului urmau același drum al pietrei învățat pe meșteșugul ei și pe credința lor în puterea pietrei de a clădi credința. O credință cere o asceză față de tot ceea ce poate tulbura, vătăma și surpa credința, iar piatra se supune prin și supune pe om unei asceze : duritatea ei trebuie înfrîntă, sfîșiată, ceea ce nu se poate decît cîștigînd prin înfrîngere de sine duritatea de a domina. De aceea, înainte de a fi o cronică în piatră — cum s-a spus — această arhitectură este o meditație în piatră asupra felului prin care o credință supusă disciplinei suferinței se stinge pe sine în lumina cucerită pietrei. În această supremă armonie a celei mai frumoase biserici din cîte se înălțaseră pînă atunci pe pămîntul Țării Românești, pe care N. Iorga a descris-o măiestrit pe dinafară, ca în orice întemeiere e cîntată ca o jertfă. O jertfă a muncii, a muncii creatoare, a muncii care cere autodepășire, autodesăvîrșire pentru a-i atinge țelul, o muncă în care voința omului se face una cu voința timpului. Frumusețea estetică a acestei sculpturi proporționate pe soclul unui deal, e izvorită dintr-o monumentalitate etică, din jertfa muncii creatoare, anume creatoare a unei idei pe măsura nevoilor unui popor, expresie a voinței voievodale. Și această monumentalitate etică constituie însăși întemeierea, adică sădirea temeului, mînăstirea, vegheată și înnoită. Tot istoricul Mînăstirii Dealu este cel al dramaticei rezistențe a puterii neamului supusă la grele încercări, ale vrăjmașilor din afară și dinăuntru, ale stihurilor. Aici credința în puterea creatoare a poporului nostru în bătaia vînturilor, cînd cu flacără limpede și înaltă, cînd cu răscolită vilvătaie, cînd pilpiind firav, cînd fumegînd peste scrum».

Impresionant este șirul sicriilor de spiță voievodală urcînd spre biserica din deal, așa cum spunea mitropolitul Matei al Mirelor, «obiceiul era să îngroape aici cei răposați dintre domni». Șirul e deschis de Radu cel Mare pe care după Gavriil Protul, «il îngroapă în tinda bisericii în Mănăstirea din Deal... care o zidise din temelie sa». Nepotul său Pătrașcu cel Bun și strănepotul său Mihai Viteazul urmează să fie primiți alături de atîția alții, făcînd din acel lăcaș o gropiță domnească, un loc privilegiat închinat cultului morților, al acelor morți prin a căror veșnică pomenire se pomenesc însăși faptele țării, fiindcă ei n-au fost ființa de sine stătătoare ci căpetenii de oști, împărțitori de dreptate, cirmuitori politici peste o întreagă suflare, dătători de seamă ai istoriei. Pomenirea lor veșnică într-un lăcaș de rugă e o slujbă prin care durerile lor se adaugă în putere la puterile viețuitorilor spre veșnică ocrotire a seminției lor. În candela aprinsă deasupra mormîntului lor sălășluiește o parte din lumina acestui pămînt, cea de la ei călătorind. În veghea lor, veghem temelul.

Lăcaș de rugă și sfinte slujbe pentru lauda și creșterea chipului omenesc după chipul și asemănarea tiparului divin, cultivă în credincios dincolo de iubirea de sine, iubirea dezinteresată care vede în fiecare lumina demnității, cinstind în fiecare o potențială înfrățire o comuniune spirituală, o credință care a contribuit în momentele de cumpănă istorică temelul unor victorii în luptă.

Acest sfînt lăcaș s-a sfințit și prin trezirea cugetelor la lucrarea cuvîntului purtat pe aripile slovei tipărite. Aici s-au tipărit primele cărți românești în slavonă, și-l pomenim pentru acest vrednic început pe Macarie tipograf, mai apoi pe urmașul său luminător vlădica Matei al Mirelor care cît a stat stareț la Dealu «a făcut să înflorească și floarea cea binecuvîntată a științei de carte căci el a scris slujbe de sfinți, lucrări de istorie, cronici ale vremii sale și a caligrafiat frumoase manuscrise». Și mai apoi, «cînd Matei Basarab a reintrodus tiparul în țară sub egumenia ieromonahului Varlaam Arapul», Evanghelia învățătoare, e învățătoare și de limbă românească, apropiind cartea de graiul cel viu, întărind astfel treptat legătura cugetelor feluritelor stări, pregătind suișul tîrziu al sufletului românesc în cugetul poetului care din limba țării și cea a cronicarilor și cea a cărților bisericești.

După prădarea mănăstirii la 1611 de către ostașii lui Gabriel Bathory, Radu Mihnea ne-a lăsat într-un șir de vorbe simple, sobre și tari, dimensiunea monumentală a dramei acestei cetăți, — valabilă pe tot întinsul istoriei sale suferitoare: «cînd am fost noi acolo, am văzut sfîntul lăcaș stricat și lovit și părăsit și jefuit și surpat cu totul». Iar revolta lui mai găsește încă grai în chipul vorbelor: «pustiită, risipită, dărîmată» — cetatea cu dubla ei incintă, concentrică de cărămidă și piatră, de nădejdi și credință».

Și la prăpădul atacurilor războinice s-a adăogat prăpădul cutremurelor: 1737, 1820, 1829, 1838, 1940 e numele lor de jale.

Inverșunate, ploile, vînturile, dogoarea și înghețul i-au slums în trei rinduri, pînă și obrazul ei lăuntric chipul ei de evangheliar înflorat.

Dacă a fost prădată a fost însă și dărîuită.

Dacă a fost cutremurată a fost însă și rezidită.

Cetatea ei de azi ne-o confirmă fără tăgădă. În zîmbetul ei actual ștersu-sau ruinele și iertatu-s-a fărădelegea lor.

Ea n-a putut rezista decît pentru că a fost din nevoie în nevoie recititorită: Radu Voievod, Neagoe Voievod, Constantin Voievod Brincoveanu, Dionisie Mitro-

polituli George Bibescu Voievod și Justinian Patriarhul, sînt numele celor care au vegheat să nu piară zidirea cea începută pentru neoprire.

Dincolo de toate rosturile ei, Mînăstirea Dealu mai împlinește unul: cel al reuirii lor, al transfigurării lor într-un întreg armonic:

Monumentul istoric, monumentul religios, monumentul spiritual se citește prin monumentul ei de artă — pentru că prin el triumfă temelul puterii de creație a unui popor, triumfă nevoia organică de frumusețe a colectivității românești.

Ridicată «cu toate bunătățile și cu mari frumuseți înfrumusețată» de Radu cel Mare, «zugrăvită cu văpșele și aur» de Neagoe Basarab, apoi de Brincoveanu și de Bibescu, azi e gata pregătită pentru a fi desfătată de o frescă fastuoasă și gravă ca o încoronare convenită ei la praznicul vârstei sale de purpură și aur, ai cărei 500 de ani îi zorim în bățăile inimii noastre dornice să le sărute poala.

În această operă de artă — deci de nemurire — am vrut să citim destinul unei ființe cu funcție în neam.

Pe numele mic această «ființă» se cheamă Mînăstirea Dealu pe numele de familie: «vatra mînăstirească». Nu e o noțiune geografică, ci un lăcaș al focului, al combustiei, «pe care se construiește ceva», «pe care se așează ceva», un centru al spiritualității unui popor, care are misiunea să apere destinul istoric al țării, «să apere ființa națională a poporului», cum glăsuiește Conducătorul Statului nostru, să construiască credința în energia colectivității, s-o îndemne să urce spre chemarea sa.

«Să veghem vatra pămîntescă», să veghem «vatra satului», să veghem «vatra strămoșească» să veghem «vatra mînăstirească» fiindcă prin toate aceste vetre nu veghem decît Duhul Țării, temelul Patriei.

Cu asemenea evocări din zărilor îndepărtate ale trecutului istoric al Tirgoviștei, Mînăstirii Dealu și Țării Românești, pe fondul și expresivitatea acelor stampe cu miile de cule ale veacurilor pînă la impresiile și cercelările contemporane, aniversarea celor 475 de ani ai ctitoriei lui Radu cel Mare a devenit o prilej de gînduri a datoriei românești, presărată cu mlădițe și flori, cu înmănușerile și cugetările seculare, cu istoria și arta multelor și bogatelor ei însemne de cult și de cultură, monument istoric cu resurse permanente pentru depunerea și pentru lumina istoriei țării noastre.

Cu același simțămînt ca și al cuvîntărilor dinainte, la această aniversare Dl. Prof. Dr. Pavel Chihaia, din partea Institutului de Istoria Artei al Academiei R. S. România, a făcut o inedită expunere și documentare privitor la Mînăstirea Dealu și la preocupările cultural-istorice ale voievozilor spunînd:

«Într-o împrejurare atît de deosebită ca aceasta pe care o trăim astăzi, mi-aș permite să evoc domniilor voastre importanța de document a unui frumos vestigiu artistic de la Mînăstirea Dealu. Este vorba de stema în piatră încastrată în 1499 de către Radu cel Mare în turnul noii sale ctitorii și care pentru noi reflectă, cu autoritatea pe care i-a conferit-o însăși inițiativa și participarea domnului — noi știm din schimbul de scrisori dintre Neagoe Basarab și meșterii transilvăneni cit de apropiați erau voievozii din prima jumătate a secolului al XVI-lea de înfăptuirile pe care le lăsau urmașilor — nu numai viziunea sa artistică ci și mărturia unei politici înțelepte».

Stema care se află în prezent în Muzeul de artă al Republicii Socialiste România, reprezintă în scris într-un scut bilobat în partea inferioară un coif (heaume) de turnir, avînd ca timbru pasărea conturată a Țării Românești (neidentificată încă de specialiști), fiind crucea în cioc.

Această s'emă la care constatăm elemente importante din vechile monede și peceți, poate fi pusă în legătură cu încă două alcătuiți heraldice, una precedind-o în timp: aceea a lui Vlad Dracul, alta succedindu-i: cea a lui Neagoe Basarab, — ambele marcând două faze de construcție ale bisericii Adormirea Maicii Domnului din Curtea de Argeș: prima, împodobind turnul Mitropoliei, cea de a doua strălucita ctitorie a lui Neagoe».

În stema voievodului Vlad Dracul, din anul 1439, care pecetluia rîvna spirituală a acestui voievod, putem constata emblema Dragonului — ordin cavaleresc instituit de Sigismund de Luxemburg, întîi împotriva husiților, apoi a turcilor — care domină și învinge un animal de formă leonică cu cap de șarpe. Avem de-a face, desigur, cu ilustrarea psalmului XC: «vei călca peste pui de lei și peste șerpi». Identitatea acestui verset din psalmul XC, ca cel ilustrat de stema lui Vlad Dracul, este importantă deoarece în același psalm citim următorul îndemn: «Nu trebuie să te temi de groaza din timpul nopții, nici de săgeata care zboară ziua, nici de ciurma care umblă în întuneric, nici de molima care blntuie ziua nămiaza mare. O mie să cadă alături de tine și zece mii la dreapta ta, dar de tine nu se va apropia, pe care l-a avut desigur în vederea voievodului».

În privința semnificației stemei lui Neagoe Basarab, unde vedem un unicorn care străpunge victorios un dragon înscris în semilună în cadrul unei elegante compoziții, am arătat că stema se găsește în Biblie, în cartea lui Daniil, dar ea este transpusă și în Alexandria tradusă în limba sîrbă, de unde a fost preluată efectiv de Neagoe Basarab, ceea ce are evident o deosebită însemnătate pentru cultura epocii Unicornul, în versiunea sîrbească un țap cu corn, reprezintă în roman pe Alexandru Machedon, care împunge în inimă pe Darius, împăratul perșilor. Prin urmare stema lui Neagoe înfățișea victoria grecilor, a credinței ortodoxe, împotriva împăratului perșilor, sinonimi, în tradiția românească, cu turcii:

În mod paradoxal, stema lui Neagoe, în care balaurul — emblema Drăculeștilor, dar și a demoniei pentru mentalitatea de la începutul secolului al XVI-lea este înfrînt, oglindea în realitate, tradiția aceleiași lupte antiotomane pe care o purtase și Vlad Dracul. În jocul ciudat al înțelesurilor, ceea ce în 1439 reprezentase simbolul ofensivei împotriva turcilor, decăzuse în 1517, la rangul unui însemn diabolic, dar noi știm astăzi că ambele simboluri în piatră, cu accente în adversitate, se înserează pe firul aceleiași tradiții, ale luptei pentru independență. Putem considera că cele trei steme de turn pe care le-am evocat astăzi în fața domniilor voastre, marchează trei momente din istoria Țării Românești.

Stema lui Vlad Dracul, încastrată la intrarea noii Mitropolii, pe unde treceau demnitarii cel mai însemnați ai țării, ne vorbește despre lupta voievodului și de marea ofensivă cruciată împotriva turcilor, în preziua ocupării Constantinopolului, a cetății spiritualității răsăritene. Este o luptă aprigă, în acest «secol al cavalerilor» cum îl numea N. Iorja, dar care se va termina prin revărsarea puhoiului păgîn pe aria Țării Românești.

Este rolul lui Radu cel Mare, continuînd eforturile tatălui său, Vlad Călugărul, să refacă o țară care fusese sfîșiată de lupte și năvăliri. Sîntem către sfîrșitul zbu-ciumatului secol al XV-lea, cînd țara se consolidează din punct de vedere politic. Privirile și eforturile voievodului sînt îndreptate mai cu seamă către această refacere a administrației, laice și religioase, a culturii din interior.

Radu cel Mare hotărăște mutarea locașului Mitropoliei de la Curtea de Argeș la Tirgoviște și el este cel care a înălțat acest lăcaș în orașul de reședință, biserica mărilă și terminată de Neagoe Basarab. Pentru această nouă Mitropolie, Radu Cel Mare «a cerut» pe Patriarhul Nifon (ce fusese exilat de sultan), și cererea i-a fost primită. Așa cum scrie N. Iorga, patriarhul Nifon, «dădu astfel așezămîntul statornic pentru mitropolia țării». Patriarhul Nifon hirotoni și cei doi episcopi de Severin și de Buzău.

Tot Radu cel Mare își înalță pe temeliiile vechii biserici de la Dealu (al cărui început se pierde în prima jumătate a secolului al XV-lea) ctitoria unde urma să i se odihnească rămășițele pămîntesti și pe care a dorit-o grăitoare pentru idealurile și viziunea sa. Ca și stema de piatră care înfățișa emblema tradițională a Țării Românești, voievodul a gândit un monument trainic și frumos, dar cu o somptuozitate și podoabe care să nu depășească posibilitățile țării. Ornamentele de piatră sculptate ale turelor nu fac decît să sublinieze o monumentalitate puternică, într-un spirit unitar (...). Încheind opera de refacere și organizare interioară, Neagoe devine protector al întregului Orient ortodox, care vede în țara de la nordul Dunării și în luminatul ei voievod însuși temeiul speranței de eliberare de sub otomani. Nu mai sîntem în epoca de luptă deschisă de cruciadă, cum a fost aceea a lui Vlad Dracul, acum lupta se ducea în alte condiții și cu alte mijloace. Prin susținerea materială și spirituală a focarelor de cultură care erau așezările religioase de pe întreaga peninsulă Balcanică; Neagoe, ca și înaintașul său Radu cel Mare, menținea aprinsă acea tradiție a iridentei, care va duce pînă la urmă la eliberare, la realizarea acestui vis multiseclar. «Iată deci cum trei steme de piatră oglindesc trei situații deosebite, caracteristice, am putea spune, pentru destinul frămîntat al Țării Românești; ofensiva unei lupte de cruciadă din preajma căderii Constantinopolului, organizarea internă a Țării Românești și efortul de luptă, de data aceasta cu alte mijloace pentru conservarea și propășirea valorilor popoarelor din Balcani, întunecate de zăbranicul otoman.

Mi-aș mai permite să adaug cîteva cuvinte în legătură cu imaginea lui Radu cel Mare pe care izvoarele au perpetuat-o pînă la noi, mai precis cu sursa internă cea mai importantă, *Viața Patriarhului Nifon* a lui Gabriil Protul. Noi știm că există două versiuni ale acestei Vieți: una amplificată, din țara noastră, prelucrată din cronicile Țării Românești și independentă de aceasta — ultima editată de regretatul episcop Tit Sîmedrea — în care Radu cel Mare apare în culori defavorabile și alta, găsită la Muntele Atos de L. Vranoussis în care se menționează că patriarhul Nifon se întoarce la Constantinopol încărcat de daruri de Radu cel Mare».

Mai statornic și mai imparțiale decît scrierile vremii, cele trei steme de piatră — ultimele două apărute în timp, însoțite și de bisericile cărora le fuseseră hărăzite — ne vorbesc într-un mod mai obiectiv de temeinicile înfăptuirii ale ctitorilor lor.

Precum izvoarele picurînd printre stîncile munților devin riul bogat al șesului, precum ghinda sănătoasă devine stejarul frunzos, tot astfel cuvintele ce s-au rostit în ctitoria aceluia voievod pe care cronicarii l-au numit «cel Bun», iar Gh. Șincai pentru folosul și valoarea faptelor sale i-a lăsat pentru posteritate numele de Radu cel Mare, sînt dovezi grăitoare ale trecutului nostru istoric în ale căror înfăptuiri sorbim nemurirea lor, întărindu-ne conștiința noastră de neam, de continuitate pe drumul

135 x 91 = 12285 x 25 = 307125

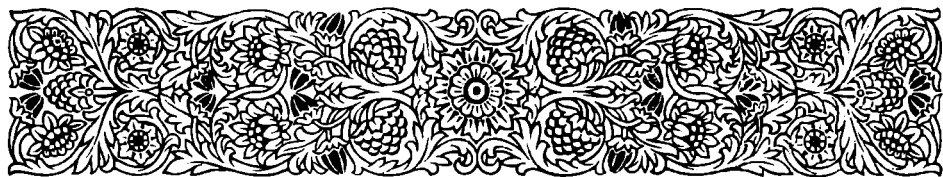
istoriei, și al tradițiilor și credinței noastre. Prin oficierea tradițiilor și a rugăciunilor, prin cele frumoase și calde mărturisiri din cumpăna dreaptă a gândurilor rostite aici, aniversarea de azi, odată cu sărbătorirea celor 475 de ani de la sfîntirea lăcașului monahal, înseamnă și sărbătoarea reîntîlnirii cu evenimentele istorice care ne-au chemat și ne-au strîns în casa strămoșească povestindu-ne amintirile rămase din părinți iar vorbele noastre să odihnească osemintele străbunilor ale căror chipuri și icoane legănate de o delicată și singuratică slavă ne-au amintit din depărtare frumusețea și zidirea vetrei strămoșești ca din potirul cu învățatura, cu amintirea, cu sacrificiile și credința lor să luăm cuminecătura cu stropul de lumină al fiecărui veac. Minăstirea Dealu a rămas pentru istoria țării noastre începutul unui veac, care și-a trimis înfăptuirile culturale și spirituale pe toate drumurile țării și în toate epocile istoriei — de aici de pe colina din fața Tirgoviștei, unde odată cu înălțarea lăcașului monahal a rămas zidit și numele ctitorului, Rodu cel Mare.

Cu adîncă smerenie și pioasă recunoștință am mulțumit și mulțumim P. S. Episcop-vicar Roman Ialomițeanul, delegat al Prea Fericitului Patriarh Justinian, pentru oficierea Sfintei liturghii de duminică, și pentru rugăciunile de veșnică odihnă a ctitorului și a sufletelor ale căror rămășițe pămîntești sînt înveșmîntate în scumpele morminte din tinda bisericii Minăstirii Dealu, cit și celor care au luat cuvîntul. Pentru că aici, la Minăstirea Dealu între morminte voievodale și pietre ctitorite, însăși unghele sînt întinderi fără hotare, și anume semne ale istoriei, transmițînd cugetului deslușirea culturii și credinței noastre, și care au lăsat aici un Deal atît de rodnic și nume atît de dragi.

Monahia EUFRASIA POIANA

[Handwritten signature]

VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

CEA DE A III-A CONFERINȚĂ DE ORIENTARE A CLERULUI DIN ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

Între 21 septembrie și 30 septembrie a.c., s-a ținut cea de a III-a Conferință de orientare a clerului din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Ținută pe protoierii, sub președinția delegaților chiriarhali Conferința s-a desfășurat cu bune rezultate, având de dezbătut nu numai o temă cu caracter bisericesc și social, dar a avut să illustreze și participarea bisericii și clerului la opera de consolidare a păcii, a întăririi și creșterea progresului poporului nostru.

Tema: «Biserica ortodoxă română în slujba păcii, a unității poporului român și a progresului social», a însemnat nu numai un excurs în istoria bisericii și a neamului dar și o subliniere a prezentului. Astăzi, când unitatea politică și religioasă din patria noastră este o realitate, un vis împlinit al marilor vizionari și Biserica ortodoxă română participă activ la toate acțiunile de pace și progres social al poporului nostru. Ierarhii, preoții și credincioșii, având ca pildă «Apostolatul social» și toată munca Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian și a membrilor Sfintului Sinod, este alături de popor, fiind în asentimentul poporului, prin toate acțiunile ei, participă activ la lupta poporului pentru menținerea unității naționale și religioase, pentru o viață mai bună și progres social. Luând parte la toate congresele pentru pace, atât în țară cât și în străinătate, se integrează în toate aspirațiile întregului popor.

Astfel Conferința a început prin oficierea unui Tedeum de către un sobor de preoți dintre cei prezenți și a continuat cu programul respectiv.

În ziua de 21 septembrie, Conferința a avut loc la protoieriile :

Circa I Capitală

A prezidat P. C. Pr. Octavian Popescu, consilier patriarhal.

Tema a fost susținută de preotul Iulian Schiopu.

Au participat la completări și discuții preoții : Pirvulescu Sebastian, Anca Ilie, Tuceanu Petre, Petruțian Ion, Prisăcaru Vasile și Hușliu Ion.

Au citit raportul de activitate preotul Petruțian Ion și Dobra Ștefan.

Circa I Ilfov

A prezidat P. C. Pr. Diaconu Nicolaie, consilier patriarhal.

Subiectul a fost prezentat de preotul Popescu Ilie. Au luat parte la completări și discuții preoții : Niță Mihai, Mihalcea Dinu, Lungu Gheorghe, Bădulescu Marin și Pavel Radu.

Au citit rapoarte de activitate preoții : Duță Gheorghe și Stoica Ion.

Protoieria Alexandria

A prezidat P. C. Pr. Ion Cristache, consilier mitropolitan.

Tema a fost dezvoltată de preotul Popa T. Mihai. Au participat la discuții preoții : Alexandrescu Constantin, Ionescu Paraschiv, Cîrnu Marin, Matei Păun, Dumitrescu Gheorghe, Danu Ion, Gologan Marin și Ivănescu Paul.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții Bonaș Nicolaie și Pirvu Petre.

Protoieria Călărași

A prezidat P. C. Pr. Teodor Cazan, consilier patriarhal.

Subiectul a fost dezvoltat de preotul Rădulescu Vasile.

Au luat parte la completări și discuții preoții : Popescu Nicolaie, Popa Emanoil, Zaharcu Valentin, Ștefănescu Constantin, Dan Haralambie, Viașu Ion, Zota Marian, Valahe Gheorghe, Rimbu Constantin, Ciochinaru Ion, Stan Gheorghe și Pirlea Alexandru.

Au citit rapoarte de activitate preoții Viașu Ion și Ioniță Constantin.

La protoieria Ploiești

A prezidat P. C. Pr. Mihail Marinescu, consilier mitropolitan.

Tema a fost prezentată de preotul Stoleru Nicolaie.

Au luat parte la discuții și completări preoții : Simion Grigore, Mateescu Ilie, Predoiu Cristian, Strejnicu Alexandru, Pătrașcu Ion, Popescu Nicolaie, Zamfir Ion, Laudă Florea, Gheorghe Ion, Nicolaie Ion și Ion Vasiliu.

A citit raportul de activitate preotul Ursu Daniel.

La protoieria Vălenii de Munte, 23 septembrie

A prezidat P. S. Episcop Roman Ialomiteanul, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor. Subiectul a fost tratat de preotul Ivănescu Alexandru.

Au participat la completări și discuții preoții : Constantinescu Ion, Frinculescu Florin, Pirvu Traian, Ionescu Stelian, Ilie Vasile, Andrei Gheorghe, Nedelcu I. Nedelcu, Ionescu Stelian, Banu Constantin, Cairina Aurelian, Niculescu Constantin.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții : Ioan I. Gheorghe și Popescu Gheorghe.

La protoieria Turnu Măgurele

A prezidat P. C. Pr. Tache Gheorghe, consilier mitropolitan.

Tema a fost susținută de preotul Popescu Dumitru.

Au luat parte la completări și discuții preoții: Pascaru Artemon, Ivan Nicolae, Bărbulescu Nicolae, Voicu Nicolae, Tănăsescu Stelian, Netcu Gheorghe, Marinescu Ion și Lițescu Nicolae.

A citit raportul de activitate preotul Rădulescu Gheorghe.

La protoieria circa II Capitală, 28 septembrie

A prezidat P. C. Pr. Mihail Marinescu.

Subiectul a fost tratat de preotul Popa Constantin, parohia Bălăceanca-Cernica.

Au participat la completări și discuții preoții: Popescu Mihail, Mihăescu Constantin, Morozan Ștefan, Mirza Apolinarie, Rădoi Gheorghe, Marin Ion, Lăcustoiu Ion, Cristea Ionel, Popovici Dumitru și Armașu Alexandru.

Au citit rapoarte de activitate preoții: Drăgoicea Ion, Mihăilescu Nicolae și Ivan-ciu Gheorghe.

La protoieria Tirgoviște

A prezidat P. C. Pr. Ion Cristache.

Tema a fost dezvoltată de preotul Mihai Constantin.

Au luat parte la completări și discuții preoții: Ceașu Ioan, Irod Corneliu, Dumitru Saghel, Enăchescu Zoie, Chilan Ion, Vătășescu Ion, Petrescu Ion și Popescu Alexandru.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții Cristescu Ion și Marinescu Grigore.

La protoieria circa II Capitală. La 28 septembrie

A prezidat P. C. Pr. Alexandru Ionescu, vicar mitropolitan.

Subiectul a fost dezvoltat de preotul Vlăduceanu Victor.

Au participat la completări și discuții preoții: Done Teodor, Cozma Nicolaie, Băbătie Constantin, Pop Dumitru, Moldoveanu Teodor, Mintulescu Zaharia, Ionescu Vasile, Alexandru Dumitru, Dimancea Stat, Tuță Nica și Bărbulescu Eugen.

Au citit rapoarte de activitate preoții: Rosculeț Dumitru, Dumitrescu Dumitru și Moldoveanu Teodor.

La protoieria Cimpina

A prezidat P. C. Pr. Octavian Popescu.

Tema a fost tratată de preotul Constantinescu Gheorghe.

Au luat parte la completări și discuții preoții: Grigorescu Ion, Tache St., Diacon Vasilescu Gheorghe, Stoica Z. Ionel, Rizescu Emil, Izvoranu Stelian, Georgescu Teodor, Mihai Handrabur, Mihai Ion, Vasiliu Ștefan Vlăduț.

Au citit rapoarte de activitate preoții Săndulescu Ion și Papuc Constantin.

La protoieria Slobozia

A prezidat P. C. Pr. Teodor Cazan.

Tema a fost susținută de preotul Petrescu Gheorghe.

Au luat parte la completări și discuții preoții: Nicolaie Nuță, Peiu Ștefan, Breteanu Petre, Barbu Ion, Radu Marin, Săvulescu Constantin, Voiculescu Vasile, Dumitrescu Atanase, Negoită P. Ioan și Petre Ion.

A citit raportul de activitate preotul Negoită P. Ioan.

La protoieria Găiești

A prezidat P. C. Pr. Petre F. Alexandru, consilier mitropolitan.

Subiectul a fost tratat de preotul Popescu Aurel.

Au participat la completări și discuții preoții: Ion Mogoșanu, Grigore Mogoșanu, Luca Ciucă, Constantin Popescu, Mihai Mărculescu, Preda Eugen și Popescu Ștefan.

Au citit rapoarte de activitate preoții Mihai Popescu și Cristescu Petre.

La protoieria Oltenița

A prezidat P. C. Pr. Dumitru Soare.

Tema a fost dezvoltată de preotul Decu Sofie.

Au luat parte la discuții și completări preoții: Niculescu Tănase, Alexandrescu Emil, Manole Ion, Dionisie Hladiuc, Sandu Dumitru, Grosu Vladimir, Popa Mircea, Vasiliș Ion, Florea Dobre și Săndulescu Ștefan.

Au citit rapoarte de activitate preoții: Voiculescu Dobre și Sandu Dumitru.

La protoieria Giurgiu. La 29 septembrie

A prezidat P. C. Pr. Ion Cristache.

Subiectul a fost tratat de preotul Serghe Ion.

Au participat la completări și discuții preoții: Simion Gheorghe, Sârbu Ion, Constantinescu Ion, Găină Traian, Nicolescu Constantin, Țincoca Iosif, Dădărică David și Paraschivescu Mihail.

Au citit rapoarte de activitate preoții Lăcătușu Ilie și Constantinescu Ion.

La protoieria Fetești. La 30 septembrie

A prezidat P. C. Pr. Alexandru Ionescu.

Subiectul a fost prezentat de preotul Florea Nicolaie.

Au participat la completări și discuții preoții: Popescu Dumitru, Oprescu Toma, Rațiu Constantin, Roșcovanu Andrei, Micu Alexandru, Boboc Ion.

Au citit rapoarte de activitate preoții: Stoian Florin și Florea Ion.

La protoieria Titu

A prezidat P. C. Pr. Teodor Cazan.

Tema a fost dezvoltată de preotul Dinu R. Ilie.

Au luat parte la discuții și completări preoții: Savu Marin, Covali Vladimir, Surugiu Ion, Grecicosei Simion, Albu Alexandru, Popescu Vasile, Lăcustoiu Mihail, Vulpescu Dumitru și Georgescu Mihail.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții: Tănăsescu Nicolaie și Oprea Lazăr.

La protoieria Urziceni

A prezidat P. C. Pr. Sabin Verzan, consilier patriarhal.

Subiectul a fost tratat de preotul Popescu Constantin.

Au participat la completări și discuții preoții : Sandu Mihai, Neagu Vasile, Monoranu Ștefan, Mihăilescu Constantin, Zaharia Alexandru, Dragomir Gheorghe, Sandu Lisandru, Rotaru Dumitru și Maleavin Alexandru.

Au citit rapoarte de activitate preoții Rădulescu Leon, Anghel Grigore și Georgescu Marcian.

La protoieria Videle

A prezidat P. C. Pr. Sabin Verzan, consilier patriarhal.

Tema a fost tratată de preotul Ciortan Gheorghe.

Au luat parte la completări și discuții : Budeanu Atanase, Predescu Dumitru, Andrei Gheorghe, Popescu Ion, Popescu Iulian, Popescu Elarion, Popescu N. Constantin, Apostolescu Anton și Fierbinețanu Ion.

A citit raportul de activitate preotul Iliescu Cornel.

*

În continuare au fost aduse la cunoștința preoțimii acțiunile externe ale Bisericii ortodoxe între perioada 1 iunie — 1 septembrie 1976, și anume :

— Vizita delegației Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu I. P. S. Teoctist, mitropolitul Olteniei, în Canada între 3 iunie și 2 iulie 1976.

— Sesiunea Secretariatului Internațional al Conferinței creștine pentru Pace, de la Viena între 9 și 13 iunie 1976, la care a participat P. C. Pr. Ilie Georgescu.

— Lucrările Seminarului Confărinței creștine pentru pace care s-a ținut la Sofia, între 11 și 17 iunie, la care a participat Dl. Cezar Vasiliu.

— Manifestările organizate a Fundației «Pro Oriente» de la Viena, între 12—23 iunie, la care a participat I. P. S. Nicolaie, Mitropolitul Banatului și Timișoarei.

— Lucrările subcomisiei pentru dezarmare din cadrul conferinței creștine pentru pace, ținute la Oiso-Japonia între 23—26 iunie la care a participat P. C. Pr. Dumitru Soare, consilier patriarhal.

— Lucrările reuniunii ecumenice a Asociațiilor diaconelor și diaconilor de la Arbresle, lângă Lyon, la care au participat din partea bisericii noastre D-na prof. Ecaterina Braniște, și monahiile Nazaria Niță și Heruvima Pică, între 28 iunie—5 iulie.

— Lucrările săptămânii de studiu liturgic de la Institutul Sf. Sergiu-Paris, la care a participat P. C. Pr. Ene Braniște, între 28 iunie și 1 iulie.

— Reuniunea ecumenică a călugărițelor catolice și a diaconeselor protestante a grupei lui «KAIRE», la care au participat monahiile Nazaria Niță și Heruvima Pică, la Ranegnen-Chin (Belgia), între 7—13 iulie 1976.

— Lucrările Comisiei Afacerilor internaționale ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor, de la Montreux-Elveția, la care a participat P. C. Pr. Popescu Dumitru, profesorul Institutului teologic din București, între 24—28 iulie.

— Lucrările Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, între 7—9 august, la care a luat parte P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, vicar patriarhal (Geneva).

— Lucrările Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, de la Geneva dintre 10—18 august, la care au participat din partea Bisericii ortodoxe I. P. S. Iustin, Mitropolitul Moldovei și Sucevei și P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul.

— Comisia «Credință și Constituție» din cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, de la Bossey-Elveția, la care au participat P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul și P. C. Pr. Lucian Gafton parohul bisericii ortodoxe din Londra (19—25 august).

— Congresul Facultăților ortodoxe de teologie de la Atena între 19—29 august. Din partea bisericii noastre a fost o delegație condusă de P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul.

— Lucrările de la Mănăstirea Neamț de «Consultații ecumenice» la care au participat o delegație de profesori și teologi ai Bisericii noastre și 40 de delegați din străinătate (6—10 sept.).

Lucrările Consultației Ecumenice de la Mănăstirea Agapia, cu tema «Rolul femeilor în Biserică și în societate.

Din partea Bisericii noastre a fost o delegație de teologi, starețe de mănăstiri și monahii (11—16 sept.).

După comunicări s-au adus la cunoștință unele ordine și dispozițiuni administrative.

Intrucit Conferința s-a desfășurat în perioada cit a durat Congresul internațional de tracologie de la București, care a dezbătut teme cu caracter istoric, arheologic, literar și cultural care a subliniat, încă odată, viața și existența noastră ca popor și ca biserică creștină și tema conferinței noastre a avut un fond de înaltă actualitate și de contribuție nu numai la cultura generală a preoțimii dar și la consolidarea unității noastre ca neam și credință, de-a lungul vremii.

*
* *
*

Între 23 noiembrie și 14 decembrie 1976 s-a desfășurat cea de a IV-a conferință de orientare a clerului din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor la sediile protoierilor respective, sub președinția delegaților chiriachali.

Conferința s-a început cu oficierea obișnuitului Tedeum de către preoții protoieriei și apoi s-a pășit la programul propriu-zis.

Tema tratată cu această ocazie, fixată de către Sfintul Sinod pentru preoțimea din întreaga țară a fost următoarea : «Cultul divin, mijloc de apărare a dreptei credințe, de promovare a vieții morale și de slujire a năzuințelor lumii contemporane», și a fost dezbătută de întreaga preoțime.

Conștientă de menirea cultului, de valoarea sa educativă și religioasă morală, de rolul pe care l-a jucat el în istoria bisericii și a credincioșilor noștri, ca element de păstrare a dreptei credințe, preoțimea noastră a căutat ca odată cu aceasta, nu numai să impropăteze și să reactualizeze unele valori ale cultului, dar să acționeze, în continuare, și pe viitor, pentru păstrarea unității și uniformității cultului, pentru promovarea principiilor de credință, morală, iubire de patrie și de popor, înțelegând că prin aceasta, slujind oamenilor slujesc lui Dumnezeu.

Astfel :

La protoieria circa I Capitală

A prezidat P. C. Pr. Ioan Neamu, consilier mitropolitan.

Tema a fost tratată de preotul Vasile Ruacanu.

Au luat parte la completări și discuții preoții : Dumitru Cristescu, Ioan Covercă, Ardeleanu Ludovic, Dumitru Birlogeanu, Andreescu Spiridon, Căciulă Gheorghe, Dobrescu Nicolae, Preda Atanase și Gheorghe Chiriac.

La protoieria Videle

La protoieria Videle a prezidat P. C. Pr. Ioan Cristache, consilier mitropolitan. Subiectul a fost tratat de preotul Popescu Elarion.

Au luat parte la completări și discuții preoții : Fierbințeanu Ion, Popescu Iulian, Mustăreață Petre, Ciortan Gheorghe, Stănescu Nicolae, Tiriță Constantin, Mihai Gheorghe, Marinescu Victor, Stănculescu Alexandru și Ioan Popescu-Bujoreni. Au citit rapoarte de activitate preoții Dimitriu Ioan și Popescu Mihail.

La protoieria Cîmpina

A prezidat P. C. Pr. Teodor Cazan, consilier patriarhal.

Subiectul a fost dezvoltat de preotul Constantin Nanu.

Au participat la completări și discuții preoții : Papuc Constantin, Dumitrescu Constantin, Pavel Andrei, Constantin Opreș, Săndulescu Ion, Izvoranu Stelian, Vasiliu Vlăduț, Arjoca Aurelian, Ionescu Gheorghe, Gh. Floroiu, Negulescu Gheorghe, Banu Gheorghe, Săvulescu Gheorghe și Georgescu Teodor.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții : Daschievici Porfirie și Popescu Mihail.

La protoieria Oltenița

A prezidat P. C. Pr. Octavian Popescu, consilier patriarhal. A susținut referatul pr. Bădulescu Mihail.

Au luat parte la discuții și completări preoții : Burcea Nicolae, Iordache Dumitru, Dima Tănase, Roman Ion, Manole Ion, Popescu Ion și Florea Vasile. Au citit rapoarte de activitate preoții : Voiculescu Gheorghe și Vasilies Ioan.

La protoieria Circa II Ilfov

A prezidat P. C. Pr. Diaconu Nicolae, consilier patriarhal. Tema a fost prezentată de preotul Sibianu Enache.

Au participat la completări și discuții următorii preoți : Morozan Serafim, Popescu Mihail, Popa Constantin-Bălăceanca, Barbu Gheorghe, Tănăsoiu Nicolae, Bădie Gheorghe, Țincoca Iosif. Au prezentat rapoarte de activitate preoții Anastasiu Anghel și Ivanciu Gheorghe.

La protoieria Ploiești

A prezidat P. C. Pr. Ioan Găgiu, Directorul Administrației Patriarhale. Subiectul a fost prezentat de preotul Bărbulescu Ion. Au luat parte la completări și discuții preoții : Strejnicu Alexandru, Pătrașcu Ion, Gheorghe Ion, Laudă Florea, Croitoru David, Iliescu Ion, Rădulescu Victor, Polisciuc Nicolae, Barbu Vasile, Păcuraru Ion și Niculescu Vasile. Au citit rapoarte de activitate preoții : Ardeleanu Emilian și Pătrașcu Ion.

La protoieria Tîrgoviște

A prezidat P. C. Pr. Mihail Marinescu, consilier mitropolitan.

Subiectul a fost tratat de preotul Năstase Pericle. Au participat la completări și discuții preoții : Bănescu Constantin, Călinescu Constantin, Ion Vătășescu și Duță Nicolae. Au citit rapoarte de activitate preoții : Zamfir Nicolae și Tuțulea Ion.

La protoieria Circa I Ilfov

A prezidat P. C. Pr. Cristache Ioan, consilier mitropolitan. Tema a fost dezbătută de preotul Voiculescu Emilian. Au luat parte la discuții preoții : Toma Marcu, Niță Mihai, Vasiliu Victor, Pavel Radu și Daneș Nicolae. Au prezentat rapoarte de activitate preoții : Anghel Tudor și Donescu Florea.

La protoieria Slobozia

A prezidat P. C. Pr. Petre Alexandru, consilier mitropolitan.

Tema a fost tratată de preotul Atanase Dumitrașcu. Au luat parte la completări și discuții preoții : Albu Ion, Petre Breteanu, Barbu Ioan, Dincă Bratu, Vasile Voiculescu. Au citit rapoarte de activitate preoții Chiriță Dan și Barbu Ion.

La protoieria Giurgiu

A prezidat P. C. Pr. Ioan Cristache.

Tema a fost susținută de preotul Constantinescu Ion. Au participat la completări și discuții preoții : Crușu Nicolae, Manicatide Lucian, Bunea Cornel, Pîrvu Ion, Bădărică David, Serghie Ion, Teodorescu Teodor, Răzvan Ion și Ionică Marian. Au ținut rapoarte de activitate preoții Giurcă Ion și Antonescu Ion.

La protoieria Urziceni

A prezidat P. C. Pr. Tache Gheorghe, consilier mitropolitan. Subiectul a fost dezvoltat de preotul Popescu Vasile. Au luat parte la completări și discuții preoții : Popescu Alexandru, Ștefan Vasile, Bogdan Nicolae, Surugiu Ion, Popescu Vasile, Georgescu Mihail, Grecicosei Simion etc. Au citit rapoarte de activitate preoții Ștefănescu Nicolae și Dragnea Nicolae.

La protoieria Turnu Măgurele

A prezidat P. C. Pr. Alexandru Ionescu, vicar mitropolitan. A prezentat referatul preotul Teodorescu Gheorghe de la parohia Birsești. Au luat parte la completări și discuții preoții : Rotaru N. Ioan, Stancu Mircea și Breazu Dumitru. A citit raportul de activitate preotul Geambazu Ioan.

La protoieria Circa III Capitală

A prezidat P. S. Episcop Roman Ialomițeanul, vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor. Tema a fost susținută de diaconul Colibă Mihail.

Au luat parte la completări și discuții preoții : Toma Constantin, Popescu Nicon, Petcu Ionel, Baltag Porfirie, Brighidău Petre, Popescu Ion, Bogdan Alexandru, Tătărmș Mihai, Zaharescu Alexandru, Rățeanu Calistrat și Bădescu Constantin.

La protoieria Alexandria

A prezidat P. C. Pr. Petre Alexandru, consilier mitropolitan.

Tema a fost susținută de preotul Hrihor Gavril. Au luat parte la discuții și completări preoții : Miculescu Traian, Stoicescu Petre, Mateescu Gheorghe, Tilpeanu Ionel,

Mitroi Stancu, Boboșilă Gheorghe și Săndulescu Constantin. Au citit rapoarte de activitate preoții Jurubiță Marin, Ionel Ilie și Bunescu Octavian.

La protoieria Cimpulung Muscel

A prezidat P. C. Pr. Tache Gheorghe, consilier mitropolitan. Subiectul a fost dezvoltat de preotul Dascălu Gheorghe. Au participat la completări și discuții preoții : Tomescu Ioan, Popescu Constantin, Stănescu Emilian, Manu Dănuț, Nițescu Spiridon și Cățoiu Florian. Au prezentat rapoarte de activitate preoții : Suseanu Stelian și Manu Dănuț.

La protoieria Urziceni

La protoieria Urziceni a prezidat P. C. Pr. Alexandru Ionescu, vicar mitropolitan.

Tema a fost susținută de preotul Rădulescu Leon. Au luat parte la discuții și completări preoții : Anghel Grigore, Ilie Gh., Zaharia Alexandru, Dragomir Gheorghe, Ștefan Alexandru, Mihăilescu Constantin și a citit raportul de activitate preotul Gutman Ștefan.

La protoieria Vălenii de Munte

A prezidat P. S. Episcop Roman Ialomițeanul.

Tema a fost prezentată de preotul Catrina Aurel. S-au înscris la completări și discuții preoții : Scărlătescu Simion, Albescu Ioan, Ghinea Gheorghe, Ionescu Gheorghe, Joița Alexandru, Pirvu Traian și Ilie Vasile. A citit raportul de activitate preotul Burlan Nicolae.

La protoieria Circa II Capitală

A prezidat P. C. Pr. Alexandru Ionescu, vicar mitropolitan.

Tema a fost susținută de preotul Marinescu Ion. Au luat parte la completări și discuții preoții : Georgescu Constantin, Bărbulescu Eugen, Pop Vasile, Stănescu Constantin, Mihai Ștefan și Dumitru Alexandru etc. Au prezentat rapoarte de activitate preoții Zarea Anatolie, Macovei Alexandru și Vlăduceanu Victor.

La protoieria Fetești

A prezidat P. C. Pr. Sabin Verzan, consilier patriarhal.

Subiectul a fost tratat de preotul Stoian Florin.

S-au înscris la discuții și completări preoții : Panait Ion, Florea Ion, Frîncu Gheorghe, Sandu Constantin, Ionescu Iancu, Stan Dumitru, Hotea Gheorghe, Munteanu Iulian, Runcanu Ion, Vasile Dumitru, Iordache Nicolae.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții : Neagu Virgil și Runcanu Ion.

În urma discuțiilor purtate pe marginea referatului s-a desprins faptul că viața cultică este hrănită de probleme religioase care îmbogățesc mereu cunoștințele credincioșilor. Cultul în totalitatea sa, are și un bogat conținut dogmatic. De aceea nimeni nu are voie să modifice cărțile de cult în afară de Biserică și el nu trebuie adăugit, modificat sau suprimat. Datoria preotului este de a cunoaște el mai întâi cultul divin, de a-l explica la credincioșii lui și a-l aplica în mod uniform.

Prin ideile pe care Biserica noastră le-a răspândit cu ajutorul formelor ei de cult, prin participare la sprijinirea de către preoțime a acțiunilor organelor locale de stat, Biserica noastră se înscrie pe linia sprijinirii și construirii vieții celei noi în patria noastră.

În continuare au fost aduse la cunoștința preoțimii unele acțiuni pe plan extern ale Bisericii ortodoxe române în lunile octombrie și noiembrie 1976, dintre care cităm :

— Sesiunea Subcomisiunii mixte de dialog cu Biserica Vechilor catolici, ținută la Atena, la care a participat P. C. Pr. Prof. I. Tudoran.

— Lucrările comitetului de lucru al C.C.P., ținute la Bad-Saarow, R.D.G., la care a participat I. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu.

— Sesiunea de lucru a Comisiei Internaționale a C.C.B., ținută la Kiev, R.S.S. Ucraineană, la care a participat P. S. Arhiepiscop Nestor Vornicescu-Severineanu.

— Lucrările pregătitoare pentru Sfântul și Marele Sinod Panortodox, ținute la Geneva, la care au participat din partea Bisericii noastre I.P.S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei, P. S. Episcop Antonie Ploieșteanu, vicar patriarhal și P. C. Pr. Prof. Dumitru Popescu, prorectorul Institutului teologic din București.

Astfel Conferința de orientare a adus un aport cât mai complet cunoștințelor preoțimii noastre și i-a dat noi orientări în viața și activitatea ei bisericească.

2/ 325 x 31 = 10085
 3225 x 31 = 100975
 10085 + 100975 = 111060
 Total lei 111060.

REDAȚIA

DESCHIDERA OFICIALĂ A CURSURILOR ANULUI ȘCOLAR 1976 — 1977 LA SEMINARUL TEOLOGIC DIN BUCUREȘTI

Cursurile anului școlar 1976—1977 s-au deschis în mod oficial la Seminarul teologic din București în ziua de 4 octombrie 1976. Cu acest prilej, a participat, ca delegat al prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul — Vicarul Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, însoțit de P. C. Părinte Consilier Petre F. Alexandru. Din partea Departamentului Cultelor a participat D-l Director adjunct Iulian Sorin.

Festivitatea de deschiderii cursurilor a avut loc în capela Seminarului — biserica «Radu Vodă» —, între orele 9,00—10,00 dimineața, cu slujba Te-Deumului, după care P. C. Director al Seminarului Pr. Ioan Ionescu, într-o scurtă cuvîntare, a arătat importanța momentului festiv al deschiderii cursurilor anului nou școlar 1976—1977, care înscrie o pagină nouă în viața acestui așezămint școlar teologic, ctitorie a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian.

Cu anul acesta, învățămîntul seminarial se desfășoară pe o perioadă de 4 ani de studiu, avînd o nouă repartizare de materii, și o nouă programă analitică, întrucît în anul I elevii au fost primiți la examenul de admitere cu prima treaptă de liceu absolută, adică absolvenți a 10 clase. Pregătirea și vîrsta elevilor sînt legate de o maturitate care le garantează o mai bună pregătire intelectuală și de comportare.

Din partea conducerii școlii, ca și a tuturor cadrelor didactice și a întregului personal slujitor al Seminarului, elevii au fost încredințați de dragostea și grija tuturor care le-o poartă, pentru a se pregăti cît mai temeinic ca să corespundă chemării de a deveni vrednici preoți și cetățeni dărnici ai patriei noastre, Republica Socialistă România.

Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul, adresîndu-se atît cadrelor didactice, cît și elevilor, a împărțit tuturor binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Pa-

triarh Justinian și a urât succes deplin în munca noului an școlar, care să aducă roade de bucurii atât pentru profesori, cât și pentru elevi, la sfârșitul anului.

Într-un cald cuvânt de învățătură, Prea Sfinția Sa a arătat răspunderea deosebită care revine, în special, cadrelor didactice în pregătirea tinerilor elevi, care primesc în Seminar o educație specială, în vederea formării lor ca viitori preoți, pregătire care este atât intelectuală, cât și moral-religioasă.

Adresându-se elevilor, Prea Sfinția Sa le-a arătat înalta misiune a preoției, pentru care au venit să se pregătească în seminar unde au la dispoziție condițiile necesare de învățămînt, prin grija Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, pentru care sînt îndemnați să folosească timpul numai spre zidirea și creșterea lor duhovnicească și intelectuală, ca să fie bucuria și a școlii și a părinților ca și a Prea Fericitului Părinte Patriarh, cu a cărui binecuvîntare au venit în seminar.

Declarînd anul școlar 1976—1977 deschis, a urât tuturor să se împărtășească de bucuria unei munci plină de bogate roade la sfârșitul anului școlar.

Festivitatea s-a încheiat cu imnul arhieresc.

10 x 31 = 310 x 31 = 111050 ASISTENT

LUCRĂRILE ADUNĂRII EPARHIALE — 1976

În ziua de 5 decembrie 1976, în urma convocării făcute prin Decizia Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, au avut loc, în sala de ședințe a Palatului Patriarhal din București, lucrările Adunării Eparhiale a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, întrunită în sesiune ordinară anuală, sub președinția Prea Sfințitului Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor, delegatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian.

Lucrările sesiunii s-au desfășurat după următorul program :

La orele 9 s-a oficiat în Paraclisul Palatului, în prezența Prea Sfințitului Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar patriarhal și a membrilor Adunării Eparhiale, un Te-Deum de către un sobor de preoți din sinul Adunării, în frunte cu Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul, răspunsurile fiind date de membrii clerici ai Adunării.

La orele 9,30 membrii Adunării Eparhiale au trecut în sala de ședințe. Ca invitați au luat parte : Prea Sfințitul Episcop Antonie Ploieșteanul, vicar patriarhal. A fost prezent și reprezentantul Departamentului Cultelor.

Ședința este deschisă de către Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor care adresează membrilor Adunării următoarea cuvîntare :

Onorați membri ai Adunării Eparhiale,

Anul acesta, care se apropie de sfârșit a fost un an de muncă cu frumoase realizări. Dar, în drumul acesta spre sușuri duhovnicești și spre desăvîrșire sînt încă multe de făcut. Omul, omenirea întreagă voieagă să urce tot mai sus, tot mai sus atras totdeauna de dorul desăvîrșirii după asemănarea Creatorului. De aceea munca noastră nu încetează niciodată.

Știm cu toții cît de atașați sînt credincioșii de Biserică ; și ei prin Domniile voastre, aleșii lor, contribuie la dezvoltarea și înflorirea Bisericii. Cu experiența pe

care o aveți, sintem convinși de marele folos pe care îl aduceți la propășirea Eparhiei noastre prin sugestiile, gândurile și munca Dvs.

Cu aceste gânduri, declar deschisă ședința și Bunul Dumnezeu să binecuvinteze și să lumineze cu harul său munca noastră».

La invitarea Prea Sfințitului Părinte Președinte-Delegat, Secretariatul Adunării compus din : P. C. Vicar Alexandru Ionescu — Secretar general și D-nii Profesori : Constantin Pavel și Toma Rădulescu — Secretari — își ocupă locul la birou, după care P. C. Vicar Alexandru Ionescu — Secretarul general al Adunării face apelul nominal al Membrilor. Se constată că din membrii Adunării, doar doi sînt absenți de la ședință fiind suferinzi, P. S. Episcop Roman Ialomițeanul, Președinte-Delegat, propune motivarea absențelor, iar Adunarea este de acord.

Se dă apoi citire următoarelor proiecte de telegrame propuse de P. S. Președinte-Delegat :

Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian,

«Membrii Adunării Eparhiale a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor întruniți în ședință anuală de lucru, astăzi 5 decembrie 1976, și noi personal ne îndreptăm gândul către Prea Fericirea Voastră, Înțeleptul Întîistătător al acestei Eparhii și bunul nostru Părinte al tuturor și Vă exprimăm grațitudinea noastră profundă și sentimentele noastre de deosebit respect și dragoste, pentru activitatea bogată pe care o desfășurați în folosul Bisericii și propășirea Patriei noastre.

Dorindu-Vă sănătate și viață îndelungată la conducerea Bisericii Ortodoxe Române și Arhiepiscopiei Bucureștilor, Vă asigurăm și pe viitor de aceeași devotată colaborare a noastră a tuturor».

•

Domnul MANEA MĂNESCU
Prim-Ministru
al Guvernului Republicii Socialiste România

Întruniți în ședință de lucru, astăzi 5 decembrie 1976, membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor folosesc acest prilej spre a aduce Domniei Voastre și onoraților membri ai Guvernului Republicii Socialiste România sentimentele lor de aleasă considerație și patriotică devotament.

Totodată, Vă asigurăm, Domnule Prim-Ministru, că preoții și credincioșii creștini ortodocși din această Eparhie vor stărui și în viitor să-și unească eforturile lor cu ale întregului popor român, spre a munci fără preget pentru continua înflorire a Patriei noastre, pentru înălțarea ei pe culmi cât mai înalte ale progresului și pentru fericirea întregului popor».

•

Departamentul Cultelor
Str. Snagov, nr. 40 ;
Loco — Sector 1

«Membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor întruniți în ședință anuală de lucru, astăzi 5 decembrie 1976, exprimă distinșilor reprezentanți ai Departamentului Cultelor sentimentele lor de deosebită prețuire, precum și alesele lor mulțu-

miri pentru largă înțelegere și bunăvoință cu care au sprijinit și în acest an rezolvarea problemelor acestei Eparhii.

De asemenea, asigurăm, Onor Departamentul Cultelor, că preoții și credincioșii creștini ortodocși ai acestei Eparhii vor ști și pe viitor să muncească cu toată râvnă, împreună cu toți fiii Patriei, pentru continuarea propășirii a țării noastre, Republica Socialistă România și pentru împlinirea înalțelor idealuri ale vremii noastre: frățeasca colaborare între toate popoarele și pacea în întreaga lume».

*

Comitetului Național pentru Apărarea Păcii din Republica Socialistă România

«Membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor întruniți în ședință anuală de lucru, astăzi 5 decembrie 1976, vă adresează expresia sentimentelor lor de aleasă considerație și deosebită prețuire pentru activitatea și misiunea pe care o îndepliniți.

Totodată vă asigură că preoțimea și credincioșii creștini ortodocși din această Eparhie vor sprijini și de acum înainte toate inițiativele și acțiunile țării noastre menite să ducă la cooperarea cu toate popoarele lumii, în vederea înfrățirii tuturor oamenilor și asigurării triumfului păcii în întreaga lume».

ss. † Episcop ROMAN IALOMIȚEANUL
Președinte-delegat
Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor

După ce textul telegramelor a fost aprobat de Adunare cu vii aplauze, telegramele au fost expediate destinatarilor.

*

Potrivit art. 106 din Statutul pentru organizarea și Funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, la ședința Adunării Eparhiale au mai participat: PP. CC. Preoți: Petre F. Alexandru, Mihai Marinescu, Ion Neamu, Ion Cristache și Gheorghe Tache, consilieri administrativi ai Centrului Eparhial București. Ca invitați din partea Centrului Eparhial au participat: Pr. Anton Poșircă, Secretar Eparhial, Pr. V. Diaconescu, Inspector Eparhial, Dl. Dumitru Zottu, contabil șef și alții.

Intrându-se în ordinea de zi, consilierii administrativi au depus la Biroul Adunării rapoartele generale de activitate pe sectoare, după care P. C. Pr. Vicar Alexandru Ionescu le-a împărțit președinților comisiilor de lucrări, care s-au grupat pentru analiza de lucru timp de o oră.

După analiza de lucru se reintră în ședință la ora 11.

Prea Sfințitul Părinte Președinte-Delegat dă cuvîntul D-lui Tudor Vasile, raportorul Comisiei Economice.

În prima parte se examinează activitatea gestionară pe anul 1976 făcîndu-se o analiză cifrică a activității economico-gospodărești desfășurată de Centrul Eparhial, Institutul teologic și Seminarul teologic din București, așa cum rezultă din Conturile de Execuție Bugetară și Bilanțurile cu Conturile de Beneficii și Pierderi ale acestor instituții încheiate la 31 decembrie 1975.

După ce s-a constatat că Execuțiile Bugetare prezentate au respectat prevederile Planurilor Financiare și că sumele arătate în Conturile de Execuție sînt în concordanță cu evidențele contabile, Comisia a făcut următoarele propuneri :

— Să se ia act cu aprobare de Execuția Bugetară pe anul 1976 a Arhiepiscopiei Bucureștilor ;

— Să se aprobe Conturile de Execuție Bugetară ale Seminarului și Institutului teologic din București ;

— Să se aprobe Contul de Execuție Bugetară al Fondului de Asigurare a Bunurilor Bisericești ;

— Să se aprobe Bilanțul și Contul de beneficii și pierderi al Arhiepiscopiei Bucureștilor și al Fondului de Asigurare pe anul 1975 etc.

A doua parte a Raportului se ocupă de activitatea acestui sector reținînd date asupra Execuției Bugetare.

Trecînd la activitatea Sectorului II Economic, Raportul arată realizările gospodărești la parohii, unitățile de lucru ale Sectorului și activitatea Fondului de Asigurare a Bunurilor bisericești. Cu această ocazie Raportul scoate în evidență interesul și dragostea credincioșilor pentru bisericile lor, contribuind cu sume importante la buna chivernisire a lor, precum și grija Statului pentru conservarea monumentelor istorice, la care un deosebit stimulente l-au constituit ajutoarele substanțiale acordate de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, prin Centrul Eparhial.

Partea III-a a Raportului Comisiei Economice a examinat și aprobat Planul financiar pentru anul 1977 al Sf. Arhiepiscopiei a Bucureștilor cu Fondul de Asigurare a Bunurilor bisericești, Planul financiar al Institutului teologic și al Școlii de cîntăreți și Seminarului teologic din București.

După terminarea Raportului Comisiei Economice s-a dat cuvîntul D-lui Prof. Nicolae Chițescu care în alese cuvinte scoate în evidență frumoasele realizări ale Sectorului Economic care sînt un rezultat al înaltei supravegheri a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian. Menționează apoi grija ce trebuie s-o poarte Sectorul Economic II — în continuare pentru restaurarea imobilelor Arhiepiscopiei cu privire specială asupra clădirii Institutului teologic din București.

În continuare ia cuvîntul P. C. Pr. Vasile Nicolescu-Ploiești care arată că preoțimea se străduiește să pună bisericile în pas cu vremea, restaurîndu-le și înfrumusețîndu-le, dar trebuie găsită modalitatea de îmbunătățire a calității luminărilor folosite în biserici.

A luat apoi cuvîntul P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul care, cu lux de amănunte, explică necesitatea găsirii unei modalități pentru ca fumul din biserici să fie din ce în ce mai puțin și scoate în relief faptul că din partea Episcopilor se impune o preocupare imediată pentru schimbarea tehnologiei fabricării luminărilor care să fie de bună calitate.

Se dă cuvîntul D-lui Arhitect Ștefan Boriga care arată că Sectorul Economic I și II nu numai că au realizat sarcinile dar le-au și depășit datorită bunei organizări a muncii, care sub directă supraveghere a ochiului neobosit al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, a muncit neobosit și s-au făcut lucruri bune și de calitate.

După discuții Prea Sfințitul Părinte Președinte-Delegat supune Adunării votarea propunerilor rapoartelor Sectorului Economic și a Planurilor Financiare pe 1977, iar Adunarea Eparhială le aprobă în unanimitate.

Se prezintă apoi, raportul Sectorului Cultural-Social, prezentare făcută de Dl. Prof. Nicolae Chițescu.

Raportul înscrie două fapte deosebite petrecute la Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor :

— Sărbătorirea a 75 ani de vîrstă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, sărbătorire ce a avut loc în ziua de duminică 22 febr. 1976, în Catedrala Patriarhală.

— Acordarea de ranguri și distincții bisericești unui mare număr de preoți din Eparhia noastră.

Trecîndu-se la Activități Culturale, raportul vorbește despre Instituțiile de Învățămînt teologic, procesul de învățămînt, rezultatele obținute ș.a.

Se vorbește apoi de Conferințele protopopești, administrative și de orientare, organizate și îndrumate de Sectorul Cultural.

În a doua parte raportul arată activitățile obștești cu specială privire asupra sprijinului pe care îl acordă acțiunilor întreprinse de organele locale ale puterii de Stat.

Trecîndu-se la obiectivele Sectorului Cultural-Social pentru anul 1977 în raport sînt propuse mai multe obiective, din care, analizate, se desprinde toată grija și supravegherea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru buna reușită în cadrul Apostolatului Social a activității preoțimii.

Comisia Culturală apreciază că activitatea Cultural-Socială pe 1976 s-a desfășurat potrivit planului de muncă aprobat în ședința Adunării Eparhiale din 7 decembrie 1975, iar planul de lucru pe 1977 este judicios întocmit, pentru care fapt propune :

1. Să se aprobe Raportul General al Consiliului Eparhial privind activitatea cultural-socială desfășurată pe anul 1976 ;

2. Să se aducă respectuoase mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, care a trasat directivele de muncă ale acestui sector și a urmărit personal îndeplinirea lor ;

3. Să se aducă mulțumiri Departamentului Cultelor care a arătat o deosebită înțelegere față de rezolvarea problemelor acestui sector ;

4. Să se aducă mulțumiri Prea Sfințiților Episcopi Roman Ialomițeanul — Vicarul Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor și Antonie Ploieșteanul — Vicar patriarhal pentru deosebita contribuție adusă la buna rezolvare a problemelor legate de acest sector.

În continuare, Prea Sfințitul Părinte Președinte-Delegat supune raportul discuției generale.

Se dă cuvîntul D-lui Profesor Iorgu Ivan care evidențiază munca depusă de ostenitori Sectorului Cultural în elaborarea revistei «Glasul Bisericii». Se referă apoi la grija Sectorului pentru strădania de a scoate noi cadre de preoți bine pregătiți și trece pe scurt în revistă activitatea Sectorului Cultural-Social elogiînd îndeosebi munca depusă la acest sector de P. C. Vicar Alexandru Ionescu și Părinții Consilierii.

Se dă cuvîntul D-lui Profesor I. L. Georgescu care subliniază sprijinul preoțimii din Arhiepiscopie, acordat activităților organizate de organele locale și la acțiunea de stringerea recoltei la timp.

A luat apoi cuvîntul Dl. Profesor Virgil Căndea care spunînd că l-a impresionat activitatea Sectorului Cultural-Social, a vorbit despre «Asociația România» căreia nu-i sînt străine unele aspecte ale vieții religioase din țara noastră.

Luînd cuvîntul Prea Sfinţitul Episcop Antonie Ploieşteanul — Vicar patriarhal, spune că Raportul Cultural-Social este foarte bun şi poate fi socotit un exemplu pentru întreaga Biserică, ştiut fiind faptul că era de aşteptat ca să fie o activitate aşa de bogată, mai ales că este şi Eparhia Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, care ştie să dea exemplu de muncă şi de coordonare a muncii.

În continuare P. S. Episcop Roman face următoarele propuneri :

— elevii din anul I de la Şcoala de cîntăreţi să fie bursieri ;

— ghizii şi supraveghetorii de muzeu să stăpînească o limbă străină de mare circulaţie ;

— parohiile vacante să se ocupe în primul rînd cu candidaţi noi, apoi să se facă transferări.

După amplele discuţiuni purtate asupra Raportului Comisiei Cultural-Sociale, Prea Sfinţitul Părinte Preşedinte-Delegat propune Raportul Comisiei Cultural-Sociale pentru votare, iar Adunarea Eparhială îl aprobă în unanimitate.

*

În continuare se dă cuvîntul D-lui Profesor Dr. Dumitru Timuş care în calitate de raportor dă citire Raportului Comisiei Administrativ-Bisericeşti.

Raportul cuprinde munca şi realizările acestui sector pe anul 1976 şi obiectivele anului 1977. Se scoate în evidenţă grija Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian care a ştiut să îndrumeze şi să coordoneze munca acestui sector. Se evidenţiază osteneala, râvna şi competenţa P. C. Consilier Ioan Cristache, responsabilul acestui sector care a pus în practică îndrumările P. F. Părinte Patriarh Justinian reuşind să ajungă la rezultate foarte bune în ce priveşte mişcările de personal la parohii.

De asemenea Sectorul Administrativ II sub conducerea, nu de multă vreme, a P. C. Consilier Gh. Tache, a adus aportul său în executarea atribuţiunilor respective făcînd ca în timp litigiile şi procesele la Consistoriu să fie în descreştere.

Pe temeiul constatărilor, Comisia Bisericească propune Adunării Eparhiale :

— Să se aprobe Raportul General Administrativ Bisericesc pe anul 1976 şi obiectivele propuse pentru anul 1977 ;

— Să se aducă alese şi respectuoase mulţumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru conducerea, supravegherea şi realizările Eparhiei prin Sectorul Administrativ pe anul 1976 ;

— Să se aducă alese şi respectuoase mulţumiri Departamentului Cultelor pentru sprijinul acordat Sectorului Administrativ Bisericesc ;

— Să se aducă mulţumiri Prea Sfinţitului Episcop Roman Ialomiţeanul, Vicarul Arhiepiscopiei pentru rezolvarea lucrărilor acestui sector.

Pe marginea raportului Comisiei Bisericeşti a luat cuvîntul P. C. Protopop Ion Purcărea-Călăraşi care a evidenţiat :

— Grija P. F. Părinte Patriarh Justinian care a iniţiat trimiterea de preoţi în parohiile vacante ;

— Acţiunea preoţilor în preocupările gospodăreşti ;

— Prezenţa PP. SS. Episcopi Roman şi Antonie, în parohiile rurale, mai ales, unde au adus un suflu nou duhovnicesc.

S-a dat apoi cuvîntul D-lui Profesor N. Chiţescu care constată :

— Se cuvine omagiu de recunoştinţă ostenitorilor Sect. Administrativ Bisericesc ;

— Dăruire de sine din partea Prea Sfințiilor Episcopi Roman și Antonie ;
 — Amintește de darurile oferite de P. F. Părinte Patriarh Justinian tinerilor hirotoniți.

În continuare Dl. Vasile Pirvu luind cuvîntul apreciază ideea P. F. Părinte Patriarh Justinian în legătură cu separarea Școlii de cîntăreți de Seminarul teologic.

S-a dat apoi cuvîntul P. C. Pr. Profesor Dumitru Popescu — Prorectorul Institutului teologic care spune că Raportul Comisiei Ad-tiv Bisericești reprezintă un adevărat omagiu pentru P. F. Părinte Patriarh Justinian și colaboratorii Prea Fericirii Sale. Face trei propuneri :

1. Din partea Consistoriului, o persoană competentă să vină în fața studenților spre a le vorbi despre familie, importanța ei în viața unui preot și despre unele aspecte negative ce formează obiectul proceselor ce se judecă la Consistoriu ;

2. Să fie o preocupare mai activă și permanentă pentru ca tinerii absolvenți ai Institutului teologic să intre în preoție ;

3. În asociere cu propunerea P. S. Episcop Antonie, vorbitorul propune a se da prioritate numirilor de preoți față de transferări.

Prea Sfințitul Părinte Președinte-Delegat supune la vot Raportul Comisiei Administrativ-Bisericești, iar Adunarea Eparhială îl aprobă în unanimitate.

La sfîrșitul lucrărilor Adunării Eparhiale, Prea Sfințitul Părinte Președinte-Delegat exprimă deosebite mulțumiri membrilor Adunării Eparhiale, aduce cuvinte de laudă și mulțumire P. F. Părinte Patriarh Justinian pentru sprijinul și munca ce o depune zi de zi pentru binele Bisericii Ortodoxe Române.

Mulțumește de asemenea Conducerii Departamentului Cultelor pentru înțelegerea ce o arată față de problemele care au stat în fața Eparhiei.

Epuizîndu-se ordinea de zi Lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor pe anul 1976 au fost declarate închise.

300 x 91 = 27300 x 31 = 846300

ANTON POȘIRCA
 Secretar eparhial

SERBAREA COLINDELOR DE CRĂCIUN ȘI ANUL NOU 1977 LA SEMINARUL TEOLOGIC DIN BUCUREȘTI

În după amiaza zilei de 21 decembrie 1976, între orele 17,30—19,00, elevii Seminarului teologic din București au prezentat, ca în fiecare an, înainte de a pleca în vacanța lor de iarnă, în sala de festivități a școlii, un bogat concert de colinde, însoțit la sfîrșit și de sceneta populară «Irozii», în cinstea Crăciunului și a Anului nou 1977, în fața unui numeros public, care făcuse nelcăpătoare sala de festivități.

Ca delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, la serbarea colinelor a participat P. S. Episcop-vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, Roman Ialomiteanul, însoțit de P. C. Arhim. Bartolomeu Anania, Directorul Institutului Biblic, precum și de P. C. Consilieri ai Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și Administrației Patriarhale. De asemeni, au participat și reprezentanți ai Departamentului Cultelor.

Programul serbării a fost desohis printr-un cuvînt de întîmpinare a oaspeților adresat de P. C. Director Ioan Ionescu, prin care a prezentat mulțumiri de participare

la serbare, mai întâi P. S. Episcop-vicar Roman Ialomiteanul, rugându-l să prezinte Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, cititorul și părintele ocrotitor al așezământului seminarial, fiștile sentimente și gândurile de recunoștință ale tuturor slujitorilor și elevilor seminarului, însoțite în preajma sărbătorii praznicului Nașterii Domnului și a Anului nou 1977, de urarea «Întru mulți și fericiți ani». De asemenea, a prezentat, după datină, urări de sănătate și fericire, în preajma Noului an, 1977, Conducerii Statului nostru socialist, precum și conducerii Departamentului Cultelor.

Elevilor le-a urât un nou'an plin de roade la învățătură și purtare, spre bucuria școlii și a părinților lor și o vacanță plăcută în sinul familiilor lor. Întregului public asistent i s-a urât ca Sf. Sărbători ale Nașterii Domnului și Noul an 1977 să aducă bucuriile păcii în căminele tuturor, în țara noastră și în toată lumea.

Mesajul colindelor cîntat de îngeri deasupra staului din Betleem: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bună voire» (Luca II, 14), care luminează în fiecare an cerul și pămîntul, umanizînd pe Dumnezeu și îndumnezeind pe credincioși, este prestat în colinde de colindători în limba strămoșilor noștri care, începînd din secolul al IV-lea din sudul Galiei, sub forma «tsalende», pînă la gurile Dunării, se cîntă neîncetat, dovedind permanența și latinitatea poporului nostru pe aceste plaiuri carpatine.

Un mănunchi de colinde religioase din zestrea bogată a folclorului nostru, adunate și armonizate de cunoscuți muzicologi, executate de elevii seminariști sub conducerea profesorului lor de muzică, Diac. Marin Velea, în cadrul programului serbării, care cuprinde trei părți.

În prima parte prof. diac. M. Velea, a prezentat prelegerea intitulată *Colinde și cîntece de stea în creațiile compozitorilor noștri*, spunînd printre altele:

«Este bine cunoscut iubitorilor de muzică în general și muzicienilor de profesie în special, că atât melodiile de colindă cît și cele ale cîntecelor de stea, sînt creații folclorice muzicale autentice ale poporului nostru. Este bine cunoscut de asemenea că originea lor este foarte veche, de aceea, în mare parte, ele au un conținut laic întrucipînd momente și imagini din cultura străveche a patriei noastre și mai ales, a sărbătorilor păgine de iarnă. În acest sens, putem aminti de colinde ale căror texte povestesc despre alergările de cai, sau altele care constituie o urare pentru recoltă bogată, pentru ploaie îndelungată, sau în fine, altele care oglindesc și mai vechi forme din civilizația epocii de piatră. Odată cu răspîndirea creștinismului la noi sau mai sigur cu valul de creștinism care s-a răspîndit începînd cu secolul al IX-lea, Biserica a făcut să pătrundă în creația de colinde bogată și profunda tematică a religiei creștine. De atunci și pînă în zilele noastre istoria cercetărilor pe acest tărîm a înregistrat o serie de framîntări care au avut ca rezultat răspîndirea unor forme de ritual popular al ciclului creștin de iarnă, care, în țara noastră se manifestă prin cîntecele de stea și Irozii.

Nenumărați cercetători români și străini sînt de acord a considera că genul cîntecelor de stea este mult mai recent decît cel al colindelor. Deosebirea între cele două creații este că, colindele pot fi laice sau religioase, pe cînd cîntecele de stea au un conținut exclusiv religios, și sînt dominate în mod clar de învățătura Bisericii noastre ortodoxe. Cercetătorii sînt de asemeni de acord a considera că în special melodiile colindelor noastre au o structură ritmică foarte apropiată de cea a dansului popular, un stil arhaic-model, motive melodice foarte scurte și o versificație exclusiv

primară. Asemenea colindelor, cîntecele de stea sînt executate de copii și ca atare, ele vor adopta forme de expresie care sînt proprii vârstei și pregătirii lor.

De aceea începînd cu Dimitrie G. Kiriac (1866—1928) — inițiatorul culegerilor de folclor muzical în România — și terminînd cu Ioan D. Chirescu și Nicolae Lungu, — ultimii compozitori ai muzicii corale religioase în viață —, și alți compozitori români au avut ca preocupare de seamă, valorificarea folclorului muzical religios din România. În acest sens, Dimitrie G. Kiriac, concomitent cu bogata sa activitate de dirijor al corului bisericii Domnița Bălașa din București, de profesor la Conservatorul de muzică din București și de dirijor al reputatului cor Carmen — înființat de el în 1901 —, dă literaturii muzicale românești, numeroase prelucrări ale melodiilor de colinde și cîntece de stea culese de el sau de prietenul său — savantul folclorist Constantin Brăiloiu precum și creații în stil de colindă care pînă astăzi rămîn nestemate ale muzicii corale religioase și o adevărată școală de compoziție corală pentru muzicienii care doresc să prelucreze și să armonizeze melodii de colindă sau să creeze în stilul folclorului religios.

Putem cita lucrările sale ca : Moș Crăciun, Plecarea Mașilor, Bună dimineața etc. lucrări, al căror conținut religios este susținut de o melodie arhaică-modală, înveșmîntată într-o armonie simplă dar pregnantă, dă atmosfera profund religioasă a Nașterii pămîntești a Domnului nostru Iisus Hristos.

Gheorghe Cucu (1882—1932), unul dintre cei mai talentați elevi ai lui D. G. Kiriac, îmbogățește atît literatura folclorică muzicală cu cele 200 colinde populare culese de la elevii Seminarului Nifon Mitropolitul în perioada 1924—1927, cît și literatura corală religioasă cu numeroase prelucrări ale melodiilor de colinde și creații în stil de colindă, care prin suavitatea melodică, pregnanță armonică și ritmică, creează imaginea liniștită, duioasă și profund religioasă a marelui eveniment al întregii lumi creștine.

Cităm în acest sens lucrări ale sale ca : Mare Minune, Domnuleț și Domn din cer, Coroană de trandăfiri etc.

Timotei Popovici (1870—1952), elev al distinsului dirijor și compozitor moldovean Gavriil Musicescu, a dat literaturii muzicale religioase o serie de prelucrări ale melodiilor de colindă, culese de Constantin Brăiloiu precum și creații în stil de colindă care datorită melodicității și varietății lor ritmice, au fost și rămîn nelipsite din repertoriul formațiilor corale religioase.

Pot fi citate în acest sens lucrări ca : Trei păstori, Florile dalbe, Astăzi s-a născut Hristos etc.

Sabin Drăgoi (1894—1968), compozitor și folclorist de seamă al țării noastre, publică în 1930, 303 colinde cu texte și melodie, prelucrează și armonizează pentru cor mixt și bărbătesc și creează în stil o serie întregă de colinde cu tematică religioasă a Nașterii Domnului.

Tiberiu Brediceanu : (1877—1968), de asemenea reputat compozitor și folclorist consacrat, publică în anul 1924 la Leipzig colinde cu text profund religios. Cele mai izbutite lucrări însă, din punct de vedere al scriiturii corale și nelipsite din repertoriul formațiilor corale religioase, sînt: Ziurel de zi și Linu-i lin, lucrări care atît prin tematica religioasă a Nașterii Domnului redată prin text cît și prin melodia arhaică-modală cu un ambitus de octavă și uneori de decină, rămîn adevărate perle corale ale genului de colindă.

Gheorghe Dima (1847—1925), cîntăreț de operă, dirijor și renumit compozitor de muzică corală a avut plăcere deosebită să scrie, să prelucreze și să compună melodii

de colindă, lăsînd posterității lucrări care au darul de a crea tabloul natural al Nașterii minunate a Domnului nostru Iisus Hristos. *Lucrările sale*, O, ce veste minuzată și Legănelul, redau întru totul aspectul dogmatic al învățaturii de bază a Bisericii creștine privitor la marele eveniment al creștinătății.

Emil Monția (1882—1965), compozitor și folclorist de seamă publică în anul 1936, 110 colinde populare, prelucrează însă și armonizează pentru cor mixt și bărbătesc 11 melodii de colindă care sînt pînă astăzi prezente în majoritatea repertoriilor formațiilor corale bisericești. *Cităm lucrările sale*: Sus la poarta raiului, Colindită etc.

Ioan D. Chirescu (1889—), considerat de muzicologia românească modernă pîrintele cîntecului de masă, are predilecție pentru valorificarea folclorului muzical, în special cel cu tematică religioasă.

Cităm în acest sens lucrările sale corale: Trei cîntece de stea din Dobrogea publicate în anul 1932, În orașul Betleem, Trei crai de la răsărit etc., lucrări, care au menirea să creeze atmosfera de profundă religiozitate a tradiționalelor sărbători ale Crăciunului.

Nicolae Lungu (1900—), compozitor liric prin excelență, a dat de asemenea literaturii muzicale religioase colinde, cîntece de stea și numeroase prelucrări corale din folclorul muzical religios.

Lucrările sale: La Vitleem colo-n jos, Mărire-ntru cele-nalte, Și ne lasă gazdă-n casă, datorită ambitusului restrîns al melodiei, coloritului arhaic, expresivității și armoniei simple dar pregnante rămîn — în special La Vitleem colo-n jos —, adevărate bijuterii ale muzicii corale în general și celei religioase în special.

Mihai Bircă (1888—1974), reputat compozitor de muzică corală a compus, prelucrat și armonizat melodii de colindă, și a publicat 10 colinde și cîntece de stea pe versuri populare. Cel mai cunoscut colind însă, rămîne «Noi umblăm și colindăm» unde folosește cu multă măiestrie tehnica contrapunctului imitativ.

Am amintit în rîndurile de mai sus pe cei mai însemnați compozitori români care în activitatea lor creatoare au valorificat în mod superior numai o infimă parte din melodiile de colinde și cîntece de stea existente în patria noastră și care au o tematică adînc împlîntată în tradiția și învățătura dogmatică a Bisericii noastre Ortodoxe.

Mai sînt însă și alți ostenitori ai scrierilor corale religioase care pe lângă preocupările lor didactice, dirijorale și folcloristice au găsit suficient timp să se aplece cu dragoste, pasiune și profundă evlavie asupra acestor comori de preț să le valorifice și apoi să le redea publicului credincios și iubitor de muzică bună.

Dintre ei putem cita: Simeon Nicolescu, Augustin Bena, Teodor Teodorescu-Iași, Nicolae Ursu, Marțian Negrea, Gh. Danga și alții.

Și aceștia, ca și cei amintiți mai sus, au adus un aport considerabil — prin valorificarea numai a unei părți a creației muzicale religioase, — la edificarea morală a iubitorilor de muzică prin punerea în circulație a acestor moșteniri culturale ale poporului nostru.

*

În partea a II-a a programului, corul Seminarului a executat colindele: Bună dimineața, de D. C. Xiriac; Steaua sus răsare, de Timotei Popovici; În vîrfuri le nouă meri, de Gh. Cucu; Trei crai, de I. D. Chirescu; La Vitleem colo-n jos, de N. Lungu; Iată vin colindători, de Tiberiu Brediceanu; Flori dalbe, de Timotei Popovici; Moș Crăciun, de Prof. diac. Marin Velea după versurile poetului O. Goga;

În seara de Moș Ajun, de Marin Velea ; Din an în an, de Gh. Budiș ; Sus la poarta raiului, de Emil Monția ; Flori dalbe de Timotei Popovici ; Plugușorul, de Maxim Vasiliu.

Au fost recitate următoarele poezii : «Colind», de elevul, din anul IV B, Stoica Valerică ; și «Preacurata», de Pr. Ioan Ionescu.

COLIND

Albi fulgi de nea coboară-ncet
de sus din cer,
Pământul se îmbracă-n alb
E prima zi de iarnă și e ger.
Norii de plumb se-așează peste sat
Veseli copiii au pornit la colindat.
Pe la fereastră, Lerui-ler
răsună-ncet colindul sfânt
Vestind că azi Stăpînul tuturor
Domnul Iisus
Coboară pe pământ.
E prima zi de iarnă și e ger
Și fulgii albi se lasă-ncet
de sus din cer.
Cu Moș Ajun din casă-n casă
pe seară au pornit
E ziua Domnului Iisus
Și vremea-i de gătit.
Că astăzi Domnul s-a născut
La Vitelem în ieslea sfîntă
Venind cu pace pe pământ
și bucurie multă.
Cu glas de îngeri ei vestesc
că Domnul azi se naște
Flori dalbe, dalbe flori de măr răsună
mai departe.
Și gazda iese-ncet în prag,
Cu daruri multe-n coș
E bucuroasă c-au venit, cum
vin din moși strămoși.

•

PREA CURATA

În memoria fiicei mele, Nicoleta

Fecioara cu taina pe umeri din veacuri,
Cusută-n altiță cu aur în fir,
Coboară desprinsă din stele în laturi
Cu cerul mării în sfîntul potir.

Pământul e cuprins în potop de lumină.
 Păstorii au plecat cu oile în rai.
 În staul a rămas aşternutul de fin şi sulfină
 Şi Duhul adie din munţi şi din plai.

Părinţii au clădit biserici din alb cu răsură
 Şi stau în pomelnice cu toţii de faţă.
 Din ţarini le-aducem tămâie, vin şi prescură
 Şi te aşteptăm să vii Prea Curată,
 O tu Luceafăr de dimineaţă.

C +
 H.C.

În partea a III-a, elevii anului IV A au prezentat cu mult talent sceneta «Irozii», fiind acoperiţi la sfârşit de aplauzele întregului public.

În incheiere, P. S. Episcop-vicar Roman Ialomiţeanul, în numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, a felicitat pe elevi şi le-a mulţumit pentru bogata şi reuşita lor serbare de colinde, închinată Crăciunului şi Anului nou 1977 şi le-a urat ca în toată viaţa lor, ca viitori preoţi să-şi slăvească pe Iisus Hristos, care, smerit, se naşte în ieslea din Betleem pentru mântuirea noastră a tuturor şi care a coborât pacea în inimile neamurilor, împăcându-le cu Dumnezeu. Ca propovăduitori ai păcii pe pământ îl vom sluji cu adevărat pe Dumnezeu, slujindu-ne semenii noştri, ca să trăim cu toţii în armonie, în bună înţelegere şi în colaborare, oameni, ca şi popoare pe acest pământ pe care trăim astăzi noi, pe care ieri au trăit strămoşii noştri, iar mâine vor trăi urmaşii noştri.

Urîndu-le o vacanţă plăcută, i-a binecuvîntat şi i-a îndemnat să ducă mesajul colindelor cîntat de ei în seara aceasta şi în sinul familiilor lor, ca şi la bisericile din satele lor unde vor participa la Sf. Slujbe ale Naşterii Domnului şi Anului nou. Tuturor celor de faţă, elevi, profesori şi public, P. S. Sa le-a urat ca noul an să le aducă sănătate, fericire, tot binele şi bucuria realizării păcii pe întregul pământ, între toate popoarele lumii.

Serbarea a luat sfârşit în acordurile Imnului arhieresc, cîntat de întreaga asistenţă.

205 x 91 = 18655 x 31 = 578 / 305 ASISTENT

RESFINŢIREA BISERICII SFÎNTUL ATANASIE DIN PLOIEŞTI

Duminică 31 octombrie 1976 a avut loc sfinţirea lucrărilor de reinnoire de la biserica Sfîntul Atanasie din oraşul Ploieşti.

Aşezată la una din porţile oraşului, în vechea mahala a «Sfintei Troiţe», biserica Sfîntul Atanasie îşi ridică turlele spre ceruri din anul 1848, fiind ctitorită de «Jupan Voicilă» sin diaconul. Prima pictură a fost făcută de către unul dintre ucenicii marelui Tattarescu. În anul 1929 parohia se îmbogăţeşte cu o casă parohială, iar în anul 1930 cu clopotniţa. Pe parcursul vremii, prin rivna preoţilor şi cu concursul enoriaşilor, s-au făcut unele îmbunătăţiri. Între anii 1956—1959 s-au făcut lucrări de restaurare a picturii, s-au procurat noi veşminte, sfinte vase etc... În ultimul an a fost restaurată pictura prin mâna pictorului Voicu Pascu.

Astfel, în ziua de duminică 31 octombrie, în haine de sărbătoare, credincioșii, în frunte cu preoții bisericii și cu P. C. protoiereu al orașului Ploiești, P. C. Pr. Ștefan Săvulescu, așteptau venirea Prea Sfințitului Episcop Roman Ialomițeanu, vicarul Sfinței Arhiepiscopii a Bucureștilor și delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, care a sosit însoțit de P. C. Pr. Consilier Gh. Tache, P. C. Pr. David Popescu și P. C. Arhidiacon Nicanor Motorga.

După săvârșirea sfințirii apei și tradiționala ocolire a bisericii și ungerea cu sfântul și marele mir, s-a continuat Sfânta Liturghie arhierescă, într-o atmosferă de adâncă trăire duhovnicească răspunsurile liturgice fiind date, omofonic, de către credincioși.

Predica zilei despre parabola bogatului nemilostiv și săracul Lazăr a fost rostită de către P. C. Pr. David Popescu de la Centrul Eparhial.

După serviciul divin a luat cuvîntul P. C. Pr. Ștefan Săvulescu, protoiereul orașului Ploiești, care, după ce salută prezența Prea Sfințitului Episcop Roman Ialomițeanu și a delegaților, face o dare de seamă asupra lucrărilor de la parohiile din cuprinsul protoieriei Ploiești, care, prinse în curentul creator și restaurator din întreaga noastră țară, ca în adevărate șantiere, au făcut lucrări valoroase, prin aceasta păstrîndu-se bunurile patrimoniului nostru cultural național. Referindu-se la parohia Sfântul Atanasie, P. C. Sa arată că au fost executate lucrări esențiale. Ea servește din punct de vedere religios, pe credincioșii din cartierul Ploiești-Vest. Preoții Ion Bica și Ion Vulcan, slujitori ai bisericii caută să răspundă oit mai fericit tuturor cerințelor religioase ale credincioșilor. Biserica, astfel reinnoită, va primi, cu căldură la sinul ei pe toți cei care îi va solicita sprijin și sfătuire, căci evanghelia sufletului trebuie îmbinată cu evanghelia slujirii semenilor. Aduce alese mulțumiri Prea Sfințitului episcop Roman Ialomițeanu, pentru frumoasa slujbă arhierescă, atât de dorită de credincioșii ploieșteni și pentru osteneala de a veni să sfințească lucrările noi din această parohie.

P. C. Pr. Ion Bica, parohul bisericii, impresionat de importanța și sfințenia momentului, prezintă o succintă dare de seamă asupra parohiei și lucrărilor de la biserică. Menționează sporul și roadele duhovnicești a lucrării pastorale de aici. Aduce mulțumiri Prea Sfințitului Episcop Roman Ialomițeanu, Departamentului Cultelor, delegaților chiriarhali, organelor parohiale și credincioșilor care au ajutat și au sprijinit aceste lucrări.

Luînd cuvîntul, Prea Sfințitul Episcop Roman, delegatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, aduce mai întii binecuvîntarea Prea Fericirii Sale preoților și credincioșilor parohiei Sfântul Atanasie. Arată că cele realizate aici dau dovadă de legătura sufletească pe care credincioșii o au cu Dumnezeu și cu biserica. Aceasta se prezintă ca o jertfă adusă lui Dumnezeu. În continuare, Prea Sfinția Sa face un frumos medalion al sensului spiritual și comunitar al bisericii din care spicuim: «Prin Biserică înțelegem comunitatea credincioșilor care au aceeași credință și se împărtășesc din același potir. Ea este trupul lui Hristos că sîntem născuți în El prin Botez și ne unim cu El. De aceea noi sîntem fii lui Dumnezeu prin credință și prin har. Ea este mireasa lui Hristos și în același timp, este totalitatea sufletelor noastre, este viața lui Dumnezeu în noi, Dumnezeu pulsează în noi prin Biserică și Dumnezeu se proslăvește în noi. Ea trebuie să strălucească în toată viața noastră, în ființa noastră, și atunci, noi împlinim voia lui Dumnezeu».

În încheiere, Prea Sfinția Sa aduce felicitări credincioșilor, preoților și organelor parohiale pentru frumoasele realizări și le binecuvîntează munca și viața lor.

Ceremonia sfințirii bisericii se termină cu parastasul pentru ctitorii și vechii slujitori ai bisericii adormiți în Domnul și credincioși ai bisericii.

Cu aceasta, încă o biserică din orașul prahovean, a primit binecuvântarea arhierască a resfințirii, fiind reînnoită prin râvna preoților și a credincioșilor din această parohie.

ASISTENT

RESFINȚIREA BISERICII PAROHIEI MILITARI II DIN BUCUREȘTI

Cartierul Militari, construit pe teritoriul fostei comune Militari, este astăzi unul dintre marile cartiere ale Capitalei.

La una dintre cele 3 parohii din acest cartier, parohia Militari II, în ziua de 8 noiembrie 1976 a avut loc un eveniment deosebit și anume: *resfințirea bisericii*.

Această biserică, avînd hramul Cuv. Paraschiva, a fost zidită între anii 1946—1952, cu ajutorul material și osteneala enoriașilor, la îndemnul preotului decedat Mihai Marin. A fost înzestrată cu toate cele necesare cultului și se slujește în ea de atunci. Pictura a fost executată în tehnica «tempera» acum 15 ani, dar ea n-a rezistat decît cîțiva ani, încît s-a măcinat tencuiala de pe pereți, iar pictura s-a șters complet.

În anul 1975, vrednicul preot paroh Nicu Andronescu, împreună cu colegii săi, preoții Teodorescu Ioan și Coman Dumitru și Consiliul parohial au hotărît să întocmească devizul pentru pictarea bisericii în tehnica «fresco», precum și unele amenajări și îmbunătățiri interioare și în curtea bisericii. Astfel, în cursul anului 1975 și iarna anului 1976, s-a executat pictura bisericii în întregime de către pictorul profesor Toma Lăscoiu.

După ce toate lucrările au fost terminate, iar biserica a fost împodobită în straie de sărbătoare, la stăruința credincioșilor, preoții parohiei au cerut aprobarea Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor pentru resfințirea ei.

În ajunul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil, preoții bisericii împreună cu alți preoți de la parohiile vecine, au oficiat, potrivit rînduielilor, Vecernia și Litia, în prezența unui mare număr de credincioși.

În dimineața zilei de 8 noiembrie, soborul de preoți, în frunte cu P. C. Protoiereu C. Ștefănescu de la Protoieria Circa I Capitală, au întîmpinat pe P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul Vicar Patriarhal și P. C. Pr. Consilier Cristache Ion de la Centrul Parohial, delegați ai Prea Fericitului Patriarh Justinian.

A urmat sfințirea apei, cînd au fost rostite rugăciunile necesare, precum și toate rînduielele canonice pentru sfințirea icoanelor și picturii bisericii cu sfîntul și marele mir de către P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul. A fost momentul cel mai înălțător pentru credincioșii care au asistat la această ceremonie.

După oficierea slujbelor de resfințire, P. C. Pr. Consilier Ion Cristache a dat citire documentului care consemnează faptul petrecut în viața parohiei Militari II, în această zi.

Documentul a fost semnat de P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, P. C. Protopop C. Ștefănescu, Preoții Nicu Andronescu, Coman Dumitru și Teodorescu Ion de la parohia Militari II, preoții Florian Sămădăscu Roșca Sergiu de la parohia Militari I, preoții

Covercă Ioan și Șeitan Gh. de la parohia Militari III și diaconul Miron Mihuț de la Catedrala Sf. Patriarhii.

S-a oficiat după aceea Sf. Liturghie.

Răspunsurile au fost date de către credincioși, în frunte cu cântărețul bisericii, I. Constantinescu.

Predica zilei a fost rostită de către Pr. Coman Dumitru, care a vorbit despre Sfinții Ingeri. În predica sa, a prezentat învățătura Bisericii Ortodoxe despre Sfinții Ingeri și rolul lor în actul de mîntuire a credincioșilor. Toată predica a fost bazată pe texte din Sf. Scriptură și Sf. Tradiție.

După oficierea Sf. Liturghii, a luat cuvîntul P. C. Pr. Protoiereu C. Ștefănescu care, salutînd prezența P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar patriarhal, la această deosebită sărbătoare a credincioșilor parohiei Militari II, arată că prezența P. S. Sale prilejuiește o triplă bucurie: aceea de a lua parte la sfințire, de a fi pentru prima dată în cadrul Protoieriei I Capitală, pentru că a dat prilej credincioșilor din Militari de a-l revedea și a-i primi binecuvîntarea, știind că P. S. Sa a copilărit în acest cartier.

După cuvîntul P. C. Protopop, preotul paroh Nicu Andronescu a făcut o dare de seamă asupra lucrărilor ce s-au executat și a căror inaugurare se face astăzi. Prea Cucernicia Sa a spus printre altele: «...Ca biserica noastră să arate așa cum o vedeți dumneavoastră, toți, a trebuit, pe lângă pictură, să mai facem și alte nenumărate îmbunătățiri, lucrări ce i-au schimbat aspectul ce-l avea.

La intrare s-au făcut uși de fier, în pronaos două tobe pentru evacuarea fumului provocat de luminările consumate și două mese pentru luminări. În naos s-a amenajat un loc pentru vînzarea luminărilor. S-au cumpărat două policandre — unul mare și altul mai mic, două sfeșnice de alamă, trei rînduri de veșminte preotești, din materialul cel mai bun al atelierelor Sf. Patriarhii etc.

În afara bisericii, s-a consolidat clopotnița cu țevi de fier, s-a amenajat intrarea în subsolul bisericii. De la poarta de intrare în curtea bisericii, s-a turnat un covor de beton pînă la treptele bisericii care au fost turnate din nou și acoperite cu plăci de marmoră. S-au făcut stîlpi noi de beton la porțile de intrare în curtea bisericii. Toate aceste lucrări s-au realizat din contribuția enoriașilor și din ajutorul dat de parohia Militari I, prin parohul său, Pr. Florian Sămărăscu și colaboratorii P. C. sale, cărora le aducem în această zi deosebitele noastre mulțumiri.

În numele enoriașilor, vorbitorul a exprimat adîncă sa recunoștință către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian sub a cărui arhipăstorie și îndemn s-a făcut această lucrare.

De asemenea, mulțumește Conducerei de Stat că a înlesnit lucrările realizate.

În continuare, P. C. Pr. paroh spune: «Clipa aceasta de bucurie este prilejuită de prezența în mijlocul nostru a Prea Sfințitului Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar patriarhal, care, în fruntea soborului de preoți a invocat harul Sf. Duh să vină și să sfințească sfîntul nostru locaș». Mulțumește din partea preoților și a credincioșilor pentru slujba înălțătoare săvîrșită, pentru binecuvîntări și pentru sfaturile ce urmează să le adreseze și-l roagă să transmită Prea Fericitului Părinte Patriarh că preoții de la parohia Militari II sînt la datorie, slujesc lui Dumnezeu și poporului.

Aduce apoi călduroase mulțumiri P. C. Pr. Consilier Ion Cristache, P. C. Pr. Protopop C. Ștefănescu și PP. OC. preoți de la parohiile vecine, care, prin prezența și slujba făcută, au cinstit acest praznic. Mulțumește de asemenea, d-lui Profesor pictor Toma Lăscoiu pentru executarea frumoasei picturi.

A luat apoi cuvîntul P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul care a punctat însemnătatea evenimentului și a zilei Sf. Arhangheli prin cuvinte de o rară frumusețe. P. S. Sa a spus: «Am venit cu multă bucurie împreună cu Pr. C. Părinte Consilier Cristache să invocăm harul Duhului Sfînt pentru resfințirea bisericii pe care o vedem înfrumusețată și împodobită. Vă aduc binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh și felicitările calde pentru ceea ce ați realizat prin contribuția preoților de la această biserică. Îl felicit pe d-l pictor Lăscoiu.

«...Vă felicit, PP. CC. Părinți și iubiți credincioși, pentru înfăptuirea acestor lucrări. Să aveți încredințarea că ați făcut un lucru bun».

În continuare, P. S. Sa a vorbit despre Sfinții Îngeri și a îndemnat pe credincioși la pace și bunăînțelegere.

După aceea, s-a oficiat Polihroniu pentru Conducătorii Statului nostru, pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, pentru Prea Sfințitul Episcop Antonie Ploieșteanul și pentru toți cei care au luat parte la acest mare praznic.

S-a oficiat apoi slujba parastasului pentru preotul Marin Mihai și pentru toți citorii răposați.

După încheierea slujbei, P. S. Episcop, împreună cu preoții slujitori, precum și membrii Consiliului parohial au participat la o agapă, acasă la Pr. paroh Nicu Andronescu, unde P. S. Episcop Antonie a toastat pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh și pentru Conducătorii de Stat.

Pr. IOAN COVERCĂ

† PREOTUL RÎPEANU ALEXANDRU

La 5 august 1976, în comuna Starchiojd, județul Prahova, s-a stins din viață unul dintre vrednicii preoți ai Văii Teleajunului — preotul econom-stavrofor Rîpeanu Alexandru în vîrstă de 75 ani.

Născut în comuna Starchiojd, județul Prahova din părinții Mihail preotul și Sofia preoteasa Ripeanu la 1 mai 1901, a urmat cursurile Școlii primare în satul natal și după aceea cele ale Seminarului teologic din Buzău.

În anul 1923 se căsătorește cu Elisabeta Dumitru Constantinescu din comuna Calvini, județul Buzău. A fost hirotonit preot în același an pe seama parohiei Starchiojd I, pe care a păstrat-o 52 ani.

Slujba înmormîntării a fost oficiată de un sobor de 16 preoți în frunte cu P. C. Pr. Andrei Gheorghe — Secretar Protoieriei Vălenii de Munte.

Au evidențiat activitatea defunctului: Pr. Zbârcea Constantin parohul Starchiojd I, arătînd realizările gospodărești ale răposatului: construcția clopotniței, reparația și electrificarea bisericii, împrejmuirea cimitirului parohial.

Despre misiunea preotului, frumusețea slujirii preoțești și răspunderea ei, în care defunctul a fost la înălțimea chemării sale a vorbit preotul Ilie T. Vasile de la parohia Drajna de Jos, arătînd că preotul Rîpeanu Alexandru fiu și nepot de preot a înțeles că a fi preot nu este a avea o meserie, ci că preoția este un sacerdoțiu.

În numele credincioșilor, arătându-și durerea pentru pierderea păstorului sufletească a vorbit învățătorul pensionar, *Grbea Nicolae*.

Din partea colegilor de Seminar a vorbit preotul *Emilian Vlaiculescu* de la parohia *Minăstirea* din *Vălenii de Munte*, arătându-și regretul că încă unul din prietenii săi a plecat din lumea aceasta.

În încheiere a vorbit *P. C. Preot Andrei Gheorghe* — Secretarul Protoieriei *Vălenii de Munte*, arătând că prin moartea preotului *Ripeanu Alexandru*, Protoieria noastră pierde pe unul din venerabilii săi preoți și prezentînd condoleanțe familiei și credincioșilor parohiei *Starchiojd I*, care sînt încercați prin moartea păstorului lor sufletească.

Purtat pe umeri de preoți în jurul Sfîntului *Locaș*, trupul neînsuflețit al celui dispărut a fost coborît în cripta din fața bisericii, unde a slujit cu toată rîvna sa preotească.

Veșnică să-i fie pomenirea.

ASISTENT

† PREOTUL GHEORGHE TOMESCU

S-a stins din viață în ziua de 8 septembrie a.c. — Praznicul Nașterii Maicii Domnului — preotul *Gheorghe Tomescu* de la parohia *Titan-Balta Albă* din *București*.

Suferind de mai multă vreme de cond, regretatul preot trece la cele veșnice în vîrstă de 61 de ani.

Născut la 7 martie 1915 în comuna *Mălăiești*, județul *Prahova*, urmează cursurile elementare în comuna *Coțofenești-Prahova* și apoi gimnaziul de la *Satul Lung-Brașov*. Dorind să se dedice carierei preoțești, se înscrie și urmează cursurile Seminarului teologic din *Buzău*, între 1928—1935, iar pentru desăvîrșire la Facultatea de teologie din *București*, fiind declarat licențiat în anul 1939. Urmează de asemenea și cursurile Seminarului Pedagogic din *Capitală*.

Este hirotonit preot la 7 decembrie 1941 pe seama parohiei *Sfîntul Gheorghe-Plevna* din *București*. Între anii 1943—1945 este funcționar la fostul *Consiliul Central Bisericesc* din *Patriarhia Română*, iar din 1945 pînă în 1967, este preot la străvechea biserică — monument istoric — a *Sfîntului Spiridon* pe care o reînviază la o deosebită stare duhovnicească și pe care cu rîvna lui o înzestreaază cu mobilier, odăjdii și odoare de preț. De la 1 noiembrie 1967 și pînă în ziua tristului său deces funcționează ca preot la parohia *Titan*, în mijlocul unui cartier nou cu credincioși veniți din toate părțile *Capitalăi*, fiind apreciat în mod deosebit pentru distincția sufletului său, răspunzînd la toate solicitările sufletești ale enoriașilor săi.

Slujba înmormîntării a avut loc în ziua de 10 septembrie a.c. în biserica *Sfîntul Anton-Curtea Veche*, de către un sobor de preoți, în frunte cu *P. C. Pr. Alexandru Ionescu*, *Vicarul Sfîntei Arhiepiscopii a Bucureștilor*.

După ceremonia funebă a luat cuvîntul *P. C. Pr. Dinu Provia* protoierul *Circa III Capitală*, care a adus la scriul regretatului dispărut omagiul colegilor din acea protoierie și a subliniat meritele deosebite ale sale ca preot, ca distins și delicat slujitor și ca bun gospodar.

P. C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor prezintă condoleanțe familiei din partea Centrului eparhial pentru pierderea, mai înainte de vreme, a distinsului preot Gheorghe Tomescu. Credincioșii parohiei, prin unul din reprezentanții lor, au adus un ultim omagiu păstorului lor sufletesc.

Purtat de preoți în jurul vechii biserici a Sfintului Antonie cel Mare, sicriul cu rămășițele pămîntești ale preotului Gheorghe Tomescu a fost transportat la cimitirul Mînăstirii Cernica unde a fost înhumat.

ASISTENT

† PREOTUL ICONOM STAVROFOR SIMION LUSCALOV

La 18 septembrie 1976 s-a mutat către Domnul, după 91 de ani de viață, preotul iconom stavrofor Simion Luscalov, care a fost vreme de mai bine de 60 de ani slujitor în ogorul Bisericii și dascăl în cele religioase.

«Zilele anilor noștri sînt șaptezeci, iar de vom fi în putere, optzeci. Ceea ce este însă mai mult decît aceasta, osteneală și durere este» — zice psalmistul. Și preotul Simion Luscalov, ca unul ce a minuit și a predicat Scriptura sfîntă; degetele căruia au răsfoit de atîtea ori filele Psaltirii, s-a supus și el prescripțiilor psalmistului, depășind anii de putere și intrînd adînc în cei de «osteneală și durere», cu unsprezece ani.

Preotul Simion Luscalov s-a născut la 1 februarie 1885, într-o frumoasă și bogată comună Floreștii plaiurilor moldovene. Se trăgea din neam de mazili, rînduiți de domnitorii Moldovei să-și păzească pămîntul moștenit din străbuni și să apere hotarele lării din vremea aceea. Tatăl său, paracliser de biserică, din cei 5 copii, pe 2 i-a îndrumat să slujească altarului, unde el nu a putut mai mult decît să se îngrijească de cădelniță, de luminare și de curățenie.

Absolvînd Seminarul teologic, Mînașrul Simion a fost hirotonit preot și a păstorit, pe rînd, parohiile unde a fost rînduit. Vreme de peste 50 de ani a binecuvîntat și a sfințit — prin taine și ierurgii — pe păstorii încredințați lui. Concomitent cu activitatea pastorală a desfășurat o tot atît de lungă și bogată activitate cooperatistă, fiind un pilon de nădejde în această activitate, împreună cu binecunoscuții preoți Pavel Guciujna și Simion Neaga.

În anul 1935 s-a transferat ca preot în Gura-Humorului, apoi la Ismail.

În anul 1963 a rămas văduv, purtîndu-și mai departe viața în curăție, inconjurat și ajutat de cei 5 copii ai săi, cărora le-a dat o educație aleasă, unul din ei fiind medic primar, doi profesori și doi funcționari de răspundere în societatea noastră de azi.

Pentru întreaga sa activitate pastorală și dascălească, preotul Simion Luscalov s-a învrednicit de înalte ranguri preoțești, acela de protolereu și iconom stavrofor.

Slujba pogribaniei a fost săvîrșită de un sobor format din 9 preoți, la biserica «Sf. Nicolae» (fostă rusă) din Capitală. Meritele sale pe tărîm liturgic și pastoral, ca și viața sa de nonagenar, au fost depănate, ca un șirag de metanii îmbeșugate, de către preotul Anatolie Lefter din Capitală, ca unul ce i-a fost vechi prieten și în ultimii cinci ani și duhovnic.

Făptura preotului Simion — a spus vorbitorul — împrăștiată în permanență o lumină lină pe un chip blăjîn. Om bun, blînd ca un patriarh, drept în faptă și în cuvînt, pururea iertător, modest, bun pedagog al generațiilor pe care le-a învățat să se închine și să-și spună rugăciunile, păstor energetic și chibzuit gospodâr.

Vrednicia preotului se măsoară cu faptele și cu urmele pe care el le lasă pe acest pămînt și amintirea lui se păstrează veșnic, pe măsura acestora. De toate acestea preotul Simion s-a învrednicit cu prisosință. Conștient de viața trăită, necîntînd împotriva lui Dumnezeu pentru cei 91 de ani de trudă — și în urmă de durere — răposatul a luat în gură cuvintele celuiălalt Simion, bătrînul arhieru din Ierusalim, pe care le-a rostit cu tărie creștinească și preotească: «Acum slobozește pe robul Tău, Stăpîne, după cuvîntul Tău, în pace, că văzură ochii mei mîntuirea Ta».

Iar de pe înălțimea catafacolului, iconomul Tainelor dumnezeiești a mai rostit: «Călător sint Doamne, pe acest pămînt și oaspete vremelnic, ca toți strămoșii mei» ... dar «acum m-am odihnit și am aflat ușurare multă, căci m-am mutat din stricăciune și m-am dus la viață, Doamne slavă Ție».

După «Veșnica pomenire», trupul neînsuflețit a fost ridicat și purtat pe umeri de preoții soborului slujitor, în înconjurul bisericii și în cîntările canonului lui Andrei Criteanul: «Ajutor și Acoperitor», după care a fost transportat și înhumat sub lespedea, dinainte pregătită, din cimitirul «Sfînta Vineri».

Veșnică să-i fie pomenirea!

65 x 21 = 5915 x 25 = 762825
 ASISTENT
 total lei 148

† PREOTUL ICONOM STAVROFOR PETRE IORDĂCHESCU

În ziua de 30 octombrie 1976 a încetat să mai bată inima preotului Petre Iordăchescu de la parohia Cocorăști-Colț, județul Prahova. Dumnezeu a voit ca anii săi să treacă mai bine de șaptezeci, apropiindu-i pe cei de «osteneală și durere». Activ pînă aproape de ceasul morții, răposatul își depune, acum, în mîinile Marelui Arhieru, sufletul său, ca acesta să meargă «acolo de unde și ființa și-a luat, pînă la obșteasca înviere», iar trupul i-a fost prohodit în biserica unde a slujit vreme de 40 de ani, aceia din Cocorăștii-Colț.

Născut la 24 ianuarie 1904, după absolvirea Seminarului teologic și a Facultății de teologie din București, cu calificativul «Magna cum laude», tînărul Petre Iordăchescu a fost hirotonit preot pe seama parohiei Grădiștea-Buzău, de unde, după cîțiva ani, este transferat la a doua și ultima sa parohie, pe care a slujit-o pînă la moarte.

Venit aici, la Cocorăști-Colț, o parohie întinsă, trece la activitate bogată administrativă și pastorală. Avînd biserica bombardată datorită împrejurărilor de război, P. C. sa se apucă și o restaurează în întregime. Zidește clopotniță și o frumoasă casă parohială, pictează biserica, împrejmuiește și înfrumusețează cimitirul, iar la 10 noiembrie 1974 stîințește biserica, mărturisind în fața Episcopului-delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian: «Lupta cea bună m-am luptat, credința am păzit, lucrarea am săvîrșit», adăugînd și cuvîntul Dreptului Simion: «Acum slobozește pe robul Tău, Stăpîne, după cuvîntul Tău, în pace!» Slobozirea din viață, însă, a obținut-o la 30 octombrie 1976, puțin pînă la împlinirea a doi ani de la rugămîntea făcută cu acel prilej.

Slujba înmormântării a fost săvârșită de un mare sobor de preoți avînd în frunte doi protopopi: pe acela de Cîmpina — Protoiereul locului, preotul Atanasie Stoicescu și pe cel de Ploiești, preotul Ștefan Săvulescu, de care, pînă la actuala arondare, a aparținut parohia Cocorăști-Colț.

Slujba prohodului, a fost organizată, după rînduială, scoțînd din sufletul văduvei și a familiei cernite, ca și a păstorîților, lacrimi și cutremurare în fața catafalcului, din înălțimea căruia, răposatul, parcă rostea, în taina morții care l-a cuprins: «Spre cer ridic ochii mei, către Tine, Cuvîntule, miluiește-mă, ca să viez Ție». Iar soborul preoților psalmodia, cu cucernicie: «În credință și în dragoste, în nădejde și în blîndețe, în curățenie și în vrednicia preotească, cu bună cinste te-ai înfrumusețat, pururea pomenite» ... «că Dumnezeu nu-l va lipsi de bunătăți pe cel ce umblă întru nerăutate».

Personalitatea și activitatea preotului Petre Iordăchescu i-au fost evidențiate, în cuvînt de aleasă cinstire, mai întîi de către P. C. Protoiereu al locului, Pr. Atanasie Stoicescu, care, subliniindu-le, a îndrumat pe cei de față, să nu-l plîngă, ci să-l pomenască atîta vreme cît — prezenți și viitori — îi vor face să-i rămînă amintirea vie în sufletele lor. Căci vrednicia unui preot se califică pe măsura vieții și faptelor lui. Și vrednic este de pomenire preotul care a binecuvîntat, a sfințit și a împărtășit credincioșilor păstoriți din Tainele Mintuitorului Hristos, îmbogățînd, în plus, parohia cu biserică restaurată, cu pictură strălucitoare, cu cimitir după aleasă cuviință și cu o casă parohială de toată frumusețea. Pentru toate acestea a fost cinstit de autoritatea superioară bisericească cu rangul de «Iconom stavrofor» și cu «Crucea patriarhală».

Preotul Arion Leon, de la parohia Sf. Gheorghe-Nou din municipiul Ploiești — în calitate și de nepot al răposatului —, după ce a schițat laturi din biografia preotului Petre Iordăchescu, a subliniat marea durere pe care un fiu o încearcă atunci cînd conduce la groapă pe părintele său trupesc. Dar cu cît mai mare este durerea pe care o încearcă fiii duhovnicești, cînd își conduc la groapă pe părintele lor duhovnicesc.

Preoția este mesajul Evangheliei lui Hristos pe pămînt, iar preotul este mesajerul Lui și de jugul și de conștiința preotului va trage Dumnezeu răspunderea ce revine preotului pentru sufletele credincioșilor ce i-au fost încredințați să-i conducă spre mîntuire. Și marele merit al preotului este acela cînd el a fost ascultat de păstoriții săi și cînd aceștia au venit pururea la chemarea lui.

Preotul Petre Iordăchescu trece din moarte la viață, pentru că prin viața lui adevărat preotească și prin activitatea sa și-a luat arvuna vieții de dincolo, încă pe cînd era aici și trăia, în trup omenesc.

Sîrul cuvîntărilor a fost încheiat de învățătorul pensionar Serban C. din satul vecin, Poenarii-Burchi, fost enoriaș și bun prieten al răposatului, care, și el, a evidențiat meritele dispărutului, indemnînd pe păstoriți să păstreze amintirea unui preot bun, iar familia să se întărească în suferința grea ce i-a lovit.

«Acum m-am odihnit și am aflat ușurare multă», parcă îl auzeam pe răposatul preot Petre Iordăchescu, rostînd, în taină, atunci cînd, după înconjurul bisericii, a fost așezat în mormîntul pregătit în dreapta sfîntului locaș pe care l-a înălțat și l-a slujit atîția ani.

Veșnică să-i fie pomenirea!

75 x 31 = 6825 x 31 = 211575 ASISTENT

Vizita unei delegații a Bisericii Ortodoxe Siriene din Argentina la centrul eparhial Galați și la Constanța

Între zilele de 2—5 octombrie, a.c., la Centrul Eparhial Galați și în cadrul eparhiei la Constanța, a avut loc vizita unei delegații a Bisericii Ortodoxe Siriene din Argentina. Din delegație au făcut parte: Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Meletios Swaity din Buenos-Aires, conducătorul delegației, p. c. exarh consilier Miguel Saba, preot Constantin Popa, parohul comunității ortodoxe române din Caracas — Venezuela și diaconul Daniel Bedrane din Liban. Oaspeții au venit în țara noastră ca invitați ai Patriarhiei Române.

După ce au vizitat așezăminte din cadrul Sf. Patriarhii, precum și unele centre eparhiale și minăstiri din țară, în ziua de 2 septembrie, la orele 18, au sosit la Galați, unde au fost primiți de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim la reședința arhiepiscopală.

A doua zi, duminică, 3 octombrie, a.c., I. P. S. Mitropolit Meletios a fost invitat de I. P. S. Arhiepiscop Antim să slujească împreună în catedrala arhiepiscopală. Cu acest prilej diaconul Daniel Bedrane a fost hirotonit preot pe seama parohiei siriene Cordoba din Argentina.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim a adresat un cuvânt de salut oaspeților și i-a prezentat credincioșilor. Înalt Prea Sfinția Sa și-a manifestat bucuria de a primi oaspeți din partea scaunului apostolic al Patriarhiei Antiohiei și a Întregului Orient în persoana I. P. S. Mitropolit Meletios și a însoțitorilor săi. «Numele I. P. S. Voastre — a spus I. P. S. Antim — ne este cunoscut de mai mulți ani, îndeosebi în legătură cu bunăvoința arătată față de eforturile Patriarhiei Române pentru organizarea unei parohii a românilor ortodocși din Argentina. I. P. S. Voastră pășiți astăzi la noi pe urmele multor patriarhi și ierarhi ai Bisericii antiohiene. Este cunoscută călătoria în țara noastră și aici la Galați a patriarhului Macarie al Antiohiei, al cărui însoțitor și secretar, diaconul Paul din Alep ne-a lăsat prețioase însemnări despre localitățile și monumentele vizitate, precum și despre unele evenimente petrecute atunci la jumătatea secolului al XVII-lea».

I. P. S. Sa a amintit apoi între altele despre ajutoarele materiale și culturale pe care poporul nostru le-a acordat creștinilor din Orientul Apropiat, aflați altădată, sub stăpînirea otomană. «În vremea din urmă aceste relații frățești dintre Biserica noastră și Biserica Antiohiei s-au adîncit — a menționat I. P. S. Sa — pe baza colaborării strînse pe plan ecumenic și interortodox. Unii tineri sirieni și libanezi studiază la institutele noastre teologice».

Arătînd că, scaunul apostolic al Antiohiei a fost întemeiat de Sf. Ap. Petru și că de acolo s-au aprins luminile unor sfinți părinți ca: Sf. Ignatie Teoforul, Sf. Efreem Sirul, Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Ioan Damaschin și alții, I. P. S. Arhiepiscop Antim și-a exprimat sentimentele de evlavie «către toți conducătorii Bisericii Antiohiene și către slujitorii și credincioșii ei care cu multă jertfelnicie au păstrat tezaurul dreptei credințe pînă în vremea noastră». I. P. S. Sa a rugat apoi pe I. P. S. Mitropolit Meletios să transmită Prea Fericitului Patriarh Elias al IV-lea al Antiohiei omagiul și prețuirea Înalt Prea Sfinției Sale. În incheiere, I. P. S. Arhiepiscop Antim a urat oaspeților bun venit și a arătat că «această vizită constituie o expresie a bunelor relații dintre poporul român și poporul sirian, precum și dintre țara noastră și Argentina, în cuprinsul căreia I. P. S. Mitropolitul Meletios și însoțitorii săi își desfășoară activitatea».

A răspuns I. P. S. Mitropolit Meletios arătînd că «a dorit mult să vadă țara și Biserica noastră și este bucuros că a ajuns în România, răspunzînd invitației Prea Fericitului Patriarh Justinian».

A arătat, apoi, că împreună cu însoțitorii săi a vizitat Oltenia, Moldova și aici la Galați și a constatat că Biserica Română este o soră iubită, o biserică vie și de viitor. «Prea Fericitul Patriarh Justinian se află în toate inimile noastre, iar I. P. S. Voastră, colaboratorul lui, ați cîștigat mult din calitățile sale. De aceea, felicit Galații că are un Ierarh ca I. P. S. Voastră».

«Există o chestiune în România pe care n-am văzut-o în alte părți din lume: colaborarea dintre Biserică și Stat. Acest lucru este rar întîlnit, el face bine atît Bisericii cît și Statului. Sper că poporul român este bucuros de această colaborare. Poporul țării este cel ce face și Biserica și Statul». În încheiere, I. P. S. Sa a urat sănătate I. P. S. Arhiepiscop Antim, clerului și credincioșilor din această eparhie.

După terminarea serviciului divin, la orele 13, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim a oferit o masă de prînz în cinstea oaspeților. Au participat ca invitați și reprezentanți ai autorităților locale în persoana domnului Aurel Scorțaru, secretarul Consiliului Popular al județului Galați, precum și reprezentanți ai Departamentului Cultelor. În timpul mesei s-au purtat discuții frățești și amicale între gazdă și oaspeți. I. P. S. Arhiepiscop Antim și I. P. S. Mitropolit Meletios au rostit toasturi.

După-amiază, oaspeții au plecat spre Constanța, fiind însoțiți de I. P. S. Arhiepiscop Antim și P. C. consilier Teoharie Ioan. În aceeași zi au vizitat mînăstirea Cocoș și au poposit pentru găzduire la mînăstirea Celic Dere.

Luni, 4 octombrie, oaspeții și-au luat rămas bun de la I. P. S. Arhiepiscop Antim, mulțumind pentru călduroasa primire ce le-a fost făcută. Si și-au continuat drumul, fiind însoțiți de această dată de P. S. Episcop-vicar Epifanie Timotanul și de P. C. protoiereu Dumitru Stănei. În aceeași zi au fost vizitate stațiunile: Eforie Sud, Eforie Nord și Techirghiol. În această ultimă localitate s-a făcut un scurt popas la căminul Sfintei Patriarhii cu care prilej a fost vizitată biserica de lemn, Sfînta Maria, monument istoric din anul 1750, care servește ca lăcaș de închinare pentru micul sobor de maici de la acest cămin.

Marți, 5 octombrie, oaspeții au făcut o vizită P. S. Episcop vicar Epifanie Tomitanul la reședința sa din Constanța. S-a vizitat apoi catedrala Sfinții Apostoli Petru și Pavel, biserica Sfinții Îngeri și Muzeul de Arheologie.

La orele 12,30 oaspeții au plecat cu avionul spre București la Sfînta Patriarhie. Cu aceasta vizita delegaților Bisericii Ortodoxe Sîriene din Argentina în cadrul eparhiei noastre s-a încheiat. Ei au plecat cu cele mai frumoase impresii pentru felul cum se desfășoară viața religioasă din cuprinsul Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos și au avut cuvinte de laudă pentru marile realizări economice și cultural-sociale din această parte a scumpei noastre Patrii.

*

* * *

3. Vizita la Galați a Șeicului Libiei Mahmud Sobhy

În zilele de 30—31 octombrie, 1976, Excelența Sa Mahmud Sobhy, Șeicul Libiei, împreună cu colaboratorii săi: Saud Ahmed Al Mansuri, director de cabinet și Mustafa Abu Geafar Nagi, șef de serviciu, a făcut o vizită la Centrul arhiepiscopal Galați.

A fost însoțit cu acest prilej de Domnul Muftiu Mehmet Iacob, șeful cultului musulman din România, la invitația căruia înaltul oaspete a venit în țara noastră, de Mohamed E. Elmeludi, consulul general al Libiei la Constanța și Dl. Buruiană Petre, interpret.

Oaspeții au sosit la Galați sîmbătă, 30 octombrie, la orele 18 și au fost întâmpinați de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim al Tomisului și Dunării de Jos și de consilierii administrativi eparhiali.

La orele 20, I. P. S. Arhiepiscop Antim a oferit o cină în cinstea oaspeților, la care au fost invitați și reprezentanți ai autorităților locale, în persoana domnului Aurel Scorțaru, Secretarul Consiliului Popular al județului Galați și a altor reprezentanți.

Cu acest prilej au fost rostite toasturi în care au fost subliniate bunele raporturi de prietenie și colaborare dintre țara noastră și Libia.

A doua zi, duminică, 31 octombrie, I. P. S. Arhiepiscop Antim a invitat pe oaspeți la o vizită prin oraș, la unele biserici și instituții culturale. Primul popas s-a făcut la biserica-fortăreață Precista — monument istoric în care Arhiepiscopia a organizat o colecție muzeistică de artă veche bisericească. La biblioteca V. A. Ureche s-a vizitat secția de cărți și manuscrise vechi, precum și expoziția de cărți arabe organizată ad-hoc în cinstea oaspeților. La Muzeul de Istorie Galați s-a vizitat secția contemporană consacrată luptătorilor pentru Unire și Independență națională. Oaspeții au semnat în cartea de aur a acestor instituții.

Vizita s-a încheiat la catedrala arhiepiscopală unde, la timpul convenit, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim a rostit un cuvînt de salut în onoarea oaspeților și i-a prezentat credincioșilor care erau de față. În continuare a vorbit despre dialogul islamo-creștin de la Tripoli, capitala Libiei, din februarie 1976, la care a participat și I. P. S. Sa ca delegat din partea Bisericii Ortodoxe Române. Acest dialog a avut ca scop strîngerea legăturilor de prietenie dintre creștini și musulmani. Înalt Prea Sfinția Sa a arătat că a constatat cu plăcere cu acel prilej că «numele țării noastre este astăzi bine cunoscut și apreciat în cuprinsul Libiei, datorită legăturilor tot mai strînse care s-au stabilit între popoarele noastre, pe linie de colaborare culturală și economică și în urma vizitelor reciproce, la înalt nivel, dintre reprezentanții țărilor noastre prietene». S-a referit apoi la bunele legături de colaborare și înțelegere reciprocă dintre cultele din țara noastră care și-au dat mina prietenește, pentru a sprijini năzuințele poporului nostru de pace și progres.

«O participare activă la aceste acțiuni a avut și domnul Mehmet Iacob — șeful cultului musulman din țara noastră».

În încheiere Înalt Prea Sfinția Sa a urat oaspeților tradiționalul : bine ați venit ! și a arătat că, vizita lor «aduce o nouă contribuție la dialogul interreligios dintre creștini și musulmani, precum și la strîngerea legăturilor dintre țările și popoarele noastre prietene».

A răspuns Șeicul Libiei Mahmud Sobhy. Excelența Sa a mulțumit Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop pentru cordiala primire ce li s-a făcut cu ocazia sosirii la Galați, precum și pentru frumoasele aprecieri exprimate la adresa Republicii Libia și a poporului libian. A arătat apoi că a venit în țara noastră la invitația domnului Mehmed Iacob și e bucuros că a avut prilejul să cunoască aceste frumoase locuri și realizările poporului român.

«Republica islamică Libia respectă celelalte religii, pe Iisus Hristos și creștinismul, precum și religia evreiască, a menționat Excelența Sa. Acete două religii creștină și mozaică se bucură de o deosebită stimă din partea musulmanilor. Așa

cum spune Coranul este de datoria noastră să colaborăm pentru a face viața omenilor cât mai bună. Dumnezeu ne-a creat pentru a trăi în sentimente de fraternitate pe această planetă, în iubire și pace».

Înaltul oaspete și-a încheiat cuvîntul mulțumind din nou Înalt Prea Sfinției Sale pentru buna primire de care s-a bucurat la Galați împreună cu însoțitorii săi.

Cu aceasta, vizita la Galați a luat sfîrșit, iar oaspeții luîndu-și rămas bux de la I. P. S. Arhiepiscop Antim și de la preoții și credincioșii care erau de față, au pecat spre Buzău, potrivit programului de vizită stabilit.

4. Prăznuirea Nașterii Domnului la Centrul arhiepiscopal Galați

Zile de înălțare sufletească pentru întreaga creștinătate, praznicul Nașterii Domnului s-a desfășurat la Centrul eparhial după toată rînduiala tradițională a Bisericii noastre.

În ajun, la 24 decembrie, soborul catedralei a venit la reședința arhiepiscopală cu icoana Nașterii Domnului, pentru a binevesti sosirea praznicului și să primească binecuvîntarea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim.

Seara, după oficierea privegherii, corala catedralei a prezentat un program selecționat de colinde, la reședința arhiepiscopală. Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop a mulțumit coriștilor pentru frumosul program executat.

La 25 decembrie, ziua praznicului, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim a oficiat liturghia arhierescă la catedrală și a rostit cuvîntul pastoral. Vorbind despre «Cuvîntul care trup s-a făcut și s-a sălășluit între noi», Arhipăstorul a arătat că după înălțarea Sa la cer «Mîntuitorul a încredințat misiunea sfință a venirii Sale în lume Bisericii, spre fințirea și mîntuirea tuturor oamenilor credincioși; iar aceștia se cuvine să arate toată dragostea și cinstea cuvenită Bisericii».

Cu prilejul acestei slujbe, Înalt Prea Sfinția Sa a hirotosit pe p.c. protos Pahomie Gorea, mare eclesiarh al catedralei, ca arhimandrit, potrivit aprobării Sfîntului Sinod și l-a prezentat credincioșilor.

După slujba vecerniei, corala catedralei a dat un nou concert de colinde, care, ca întotdeauna, a fost ascultat cu pietate și cu admirație de mulți credincioși din orașul Galați. C. diacon Eugen Drăgoi a rostit un cuvînt de prezentare a datinelor strămoșești de Crăciun.

La 26 decembrie, Soborul Maicii Domnului, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop a oficiat de asemenea liturghia arhierescă la catedrală, iar predica zilei, despre familia creștină, a fost rostită de p. c. Arhim. Ieronim Motoc.

— P. S. Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul, în ziua întii de Crăciun a slujit la catedrala din Constanța, iar a doua zi la biserica Adormirea II din același oraș.

La 27 decembrie, ziua Sf. Arhid. Ștefan, P. S. Sa a oficiat slujbă misionară la parohia Techirghiol, protopopiatul Constanța.

5. Sesiunea anuală a Adunării Eparhiale

Duminică, 14 noiembrie, 1976, a avut loc sesiunea anuală a Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, sub președinția Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim. După oficierea doxologiei de către P. S. Episcop Vicar Epifanie Tomitanul, membrii Adunării Eparhiale au trecut în sala de ședințe.

La orele 10, Inalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Dr. Antim, Președintele Adunării Eparhiale, a deschis lucrările sesiunii printr-o cuvîntare ocazională, din care s-a desprins grija permanentă pe care o are și înalta responsabilitate de care s-a călăuzit în conducerea eparhiei, pentru bunul mers al vieții bisericești și sociale a clerului și credincioșilor. I. P. S. Sa a adresat un salut călduros membrilor Adunării, reprezentanților Departamentului Cultelor și autorităților județene.

Inalt Prea Sfinția Sa arată că «după un an de trudă în ogrorul Bisericii și al Patriei noastre, este o deosebită bucurie de a ne întîlni din nou cu acest for deliberativ al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos. Este un popas binevenit pentru a analiza activitatea desfășurată în această perioadă de Centrul eparhial și de unitățile de sub îndrumarea sa, precum și de a stabili măsuri de urmat în perspectiva lucrării noastre de viitor». În continuare, între altele, Inalt Prea Sfinția Sa a prezentat problemele și preocupările mai însemnate care au făcut obiectul activității Centrului eparhial în cadrul celor trei sectoare : administrativ bisericesc, cultural-social și economic. În încheiere Inalt Prea Sfinția Sa a arătat că «aceste lucrări s-au înfăptuit prin rivna și dragostea pentru Sf. Biserică a clerului și credincioșilor. În același timp a apreciat atenția Departamentului Cultelor și a organelor locale de stat, din județele Galați, Constanța și Tulcea, în cuprinsul cărora își desfășoară activitatea Eparhia noastră, pentru grija arătată în rezolvarea unor probleme ale eparhiei».

I. P. S. Sa a declarat deschise lucrările acestei sesiuni anuale a Adunării Eparhiale.

S-a dat citire apoi proiectelor de telegrame omagiale adresate : Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, Domnului Emil Bobu — Vicepreședintele Consiliului de Stat, Prea Fericitului Patriarh Justinian al Bisericii Ortodoxe Române, Onor Departamentului Cultelor, Comitetului Național pentru Apărarea Păcii, Domnilor Dumitru Bejan, Tudor Ion și Velișcu Ion — președinți ai Comitetelor Executive ale Consiliilor Populare județene Galați, Constanța și Tulcea. Adunarea Eparhială a aprobat cu entuziasm textul acestor telegrame.

Au fost repartizate apoi dările de seamă ale sectoarelor administrativ-bisericesc, cultural-social și economic, comisiilor permanente de lucru ale Adunării, pentru studiere și referire. Aceste dări de seamă au fost întocmite de pp. cc. consilieri eparhiali : pr. Ioan Teoharie, pr. Nicolae Grosu și pr. C. Mohonea. Ședința a fost suspendată pentru a se da posibilitate membrilor Adunării să studieze aceste documente.

După redeschiderea ședinței, raportorii celor trei comisii, au dat citire referatelor.

P. c. preot Gheorghe Ciocănel — Tulcea a prezentat raportul comisiei bisericești și a exprimat mulțumiri Inalt Prea Sfințitului Arhiepiscop pentru neobosita strădanie și competență cu care conduce destinele eparhiei. Este menționată participarea I. P. S. Sale la colocolviul islamo-creștin de la Tripoli, din Libia, în februarie a.c., ca delegat al Bisericii Ortodoxe Române. De asemenea sînt arătate vizitele la Galați și în eparhie a I. P. S. Mitropolit Meletios Swaity al Bisericii Ortodoxe Siriene din Argentina și a Seicului Libiei Mahmud Sobhy, vizite care contribuie la promovarea relațiilor ecumenice, ca și la prietenia și colaborarea dintre popoare.

Totodată se ia act cu satisfacție de activitatea desfășurată de P. S. Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul și în strînsă colaborare cu I. P. S. Arhiepiscop Antim.

Raportul comisiei remarcă apoi activitatea cancelariei eparhiale care, prin personalul ei, a rezolvat cu competență problemele eparhiei. Apreciază apoi cu satis-

făcătoare activitatea desfășurată de părinții protoierei și de preoți, precum și viața religioasă-morală a credincioșilor din eparhie.

Între altele, comisiunea face și unele recomandări :

Să se continue activitatea pastorală și misionară, precum și acțiunea pentru repararea și înfrumusețarea bisericilor, cimitirelor etc.

Raportul comisiunii culturale a fost prezentat de p. c. preot Mihai Verban — Constanța. Sînt arătate succint diferite aspecte componente ale activității acestui sector. A fost subliniată activitatea predicatorială a preoților și abordarea în predică a unor teme de actualitate cu conținut moral. Se remarcă activitatea misionară din eparhie, la care preoții sînt ajutați de îndrumătorii misionari, precum și de membrii consiliilor și comitetelor parohiale. Pentru stimularea activității pastoral-misionare, se arată că slujbele arhieresti la parohii au o importanță deosebită. De asemenea, cîntarea omofonă, colportajul, sînt mijloace adecvate de unire a credincioșilor în jurul Bisericii strămoșești. Este apreciată apoi activitatea obștească a preoților de a sprijini acțiunile de interes local obștesc, inițiate de organele locale și de organizațiile obștești, precum și contribuția dată de cler în campania agricolă din cursul verii și îndeosebi în cea de toamnă, pentru recoltarea grăbnică a produselor agricole.

A fost subliniată, totodată, grija Centrului eparhial pentru ocrotirea monumentelor istorice bisericesti din eparhie, a colecțiilor muzeistice de artă religioasă, precum și buna păstrare a obiectelor care fac parte din patrimoniul cultural național și fondul arhivistic.

Comisia recomandă să se intervină la forurile în drept pentru protejarea bazilicii paleocreștine cu martiricon de la Niculițel — Tulcea, în care scop Centrul eparhial să acorde pentru început o dotație de 100.000 lei.

DI. avocat H. Cioceanu — Galați a prezentat raportul Comisiei economice, privind darea de seamă pe perioada dintre 1 octombrie 1975 și 30 septembrie 1976, precum și proiectul de plan financiar pe anul 1977. Din raport rezultă buna gospodărire care se face la Centrul eparhial. Veniturile sînt reale, iar cheltuielile s-au făcut cu spirit gospodăresc de răspundere și cu respectarea disciplinei financiare. Arhiepiscopia execută importante lucrări de investiție pentru noul atelier de luminări și diferite amenajări la metocul Saon, precum și la mînăstiri. De asemenea a venit în sprijinul parohiilor, acordînd însemnate dotații pentru reparații de biserici, pictură, amenajări gospodărești, etc.

După prezentarea rapoartelor, Înalt Prea Sfinșitul Președinte a invitat pe membrii Adunării să-și spună cuvîntul asupra activității Centrului eparhial.

P. C. preot Vasile Cristea — Tecuci, luînd cuvîntul subliniază importanța care s-a dat de Arhiepiscopie legii pentru apărarea Patrimoniului cultural național și a fondului arhivistic.

DI. Hîncu Ștefan — Galați — apreciază rezultatele obținute în activitatea de reparație a bisericilor și propune să fie avute în vedere pentru a fi reparate și mînăstirile Adam și Buciumeni, și bisericile din Nicorești, care sînt monumente istorice și au nevoie de lucrări de protecție.

DI. Mihai Constantin — Galați — subliniază că în sectorul economic intronarea disciplinei financiare duce totdeauna la rezultate bune și apreciază ca foarte potrivită inițiativa Arhiepiscopiei de a face un curs scurt de instrucție de contabilitate parohială cu unii preoți.

P. c. preot Constantin Cronț — Galați — remarcă și apreciază stilul nou de muncă, introdus de Înalt Prea Sfinșitul Arhiepiscop Antim, de la venirea în fruntea

Eparhiei noastre. Datorită acestui fapt activitatea Arhiepiscopiei are un curs ascendent sub toate aspectele și este legată de sprijinirea aspirațiilor poporului nostru pentru unitatea și progresul său social.

Mulțumind Comisiilor și celor ce au luat cuvîntul pentru frumoasele aprecieri, propunerile juste și angajamentele luate, Înalt Prea Sfințitul Președinte a supus votului Adunării Eparhiale dările de seamă și anexele lor, pentru a decide și hotărî. Adunarea Eparhială, în unanimitate, aprobă toate aceste documente și propunerile făcute.

Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop, luînd cuvîntul, exprimă satisfacție și mulțumiri pentru interesul pe care l-au arătat membrii Adunării Eparhiale pentru activitatea Centrului eparhial, a clerului și credincioșilor, cît și pentru frumoasele sentimente exprimate la adresa I. P. S. Sale. A dat apoi unele explicații suplimentare despre grija pentru monumentele istorice bisericesti din eparhie și a arătat că îmbrățișează cu căldură propunerea Adunării de a se acorda o dotație substanțială pentru restaurarea bazei paleocreștine de la Niculițel — Tulcea.

Înalt Prea Sfințitul Președinte a adus în continuare mulțumiri Departamentului Cultelor pentru atenția arătată față de problemele eparhiei noastre.

În mod deosebit a mulțumit Domnului Secretar Aurel Scorțaru, reprezentantul Consiliului Popular al Județului Galați și asigură conducerea acestui județ «că și în viitor, Centrul eparhial și întreaga preoțime din eparhie, își vor da aportul lor sporit la sprijinirea eforturilor pentru progresul social și fericirea scumpei noastre Patrii».

Înalt Prea Sfinția Sa a mulțumit apoi P. S. Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul, membrilor Adunării și colaboratorilor de la Centrul eparhial, pentru contribuția adusă bunului mers al lucrărilor. Tuturor le-a urat sărbători feicite de praznicul Nașterii Domnului și un An Nou bogat în roade de vrednicie, de pace și prosperitate.

Cu aceasta ședința a luat sfîrșit într-o atmosferă de deplină satisfacție.

Arhim. IERONIM MOTOC
vicar administrativ

41 x 11 = 34125 x 25 = 853125

EPISCOPIA BUZĂULUI

ȘTIRI DIN CUPRINSUL EPARHIEI

Protoieria Buzolană sprijină manifestarea cultural-patriotică «Buzău 1600»

Municipiul Buzău și-a sărbătorit în luna septembrie 1976, într-un cadru solemn, 1600 de ani de atestare documentară, prilej fericit pentru cunoașterea formării și continuității neîntrerupte a poporului român în zona Buzăului, a rolului pe care străvechea așezare situată la interfeșa dintre Țara Românească, Moldova și Transilvania l-a avut în dezvoltarea relațiilor economice, politice, a civilizației materiale și spirituale a societății românești.

Aniversarea a căpătat dimensiuni de proporții naționale, pentru că la manifestările ce au avut loc cu acest prilej a luat parte și Conducătorul Statului nostru — Președintele Republicii Socialiste România — Domnul Nicolae Ceaușescu, care a făcut și o vizită de lucru în orașul Buzău.

Prin Decret Prezidențial, municipiului Buzău i-a fost conferit Ordinul Steaua Republicii Socialiste România, clasa I. Acordarea acestei distincții constituie un semn de înaltă apreciere a contribuției aduse de locuitorii Buzăului de-a lungul veacurilor la lupta întregului nostru popor, pentru libertate și progres social și participării active la înfăptuirea și făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră.

Pină în trecutul nu prea îndepărtat, orașul Buzău era un modest târgușor de provincie, cu câteva școli, cu un parc natural — Cringul —, cu câteva grădini, cu un târguleț anual — Drăgaica — care constituia un oarecare prilej de a scoate din anonimul această localitate, «unde nu se întâmpla niciodată nimic vrednic de consemnal». Un lucru demn de luat în seamă în trecutul acestui orașel era existența aici a uneia dintre cele mai vechi episcopii din Țara Românească. Cam acesta era Buzăul la scara importanței naționale, pină în 1944.

În anii puterii populare, municipiul Buzău s-a schimbat complet. Aici a luat ființă o puternică industrie metalurgică, chimică, de mase plastice, de sîrmă, de geamuri și oglinzi, de utilaj tehnologic și mecanic, de materiale de construcție, de produse și mobilier metalic, de prefabricate din beton, de textile, de zahăr, de ulei, de paste făinoase, de frînc și materiale de tanșare etc. Din punct de vedere cultural sînt menționate foarte multe școli generale, licee teoretice, licee de specialitate, școli profesionale, case de cultură, cămine culturale, biblioteci, cinematografe, muzee, tabăra

de sculptură în piatră la Măgura etc. Județul are zone turistice și stațiuni balneo-climaterice la : Monteoru, Balta Albă, Siriu, Măgura, Vulcanii noroiși, Penteleul ș.a.

Depășind firul istoriei, în legătură cu existența Buzăului, atestată documentar, în afară de dovezile palpabile cum ar fi : așezările preistorice de la Aldeni, Monteoru, Berca și chiar în «Crng», pe locul unde s-a ridicat obeliscul comemorativ «Buzău 1600», cetățile dacice de la Cărlomănești și Căndești, castrul roman descoperit la Pietroasele, recentul tezaur descoperit la Bradu, lângă Tisău și multe altele, la loc de frunte se situează actul istoric în legătură cu martiriul Sfântului Sava Gotul, înecat de către goții păgini în apele Buzăului, la anul 372. Dealtfel, Episcopia Buzău a comemorat în anul 1972 împlinirea a 1600 de ani de la martirizarea Sf. Sava Gotul.

Constituind unul din cele mai importante izvoare ce se referă direct la situația din Dacia în sec. IV. e.n., documentul respectiv ne descrie situația din zona Buzăului, prezentându-ne aspecte ale organizării economico-sociale a populației locale autohtone, raporturile acesteia cu migratorii goți, pătrunderea creștinismului în nord de Dunăre, o serie de elemente de civilizație preluate de la romani și păstrate de către populația locală, legăturile strânse și permanente ale populației romanice de pe ambele maluri ale Dunării. Toate acestea constituie încă o dovadă că strămoșii noștri au menținut permanent legături cu lumea înconjurătoare. Documentul atestă pentru prima dată numele râului Buzău, sub denumirea de Mouseos, sau după cum traduce Xenopol — Muzău sau Museus. Tot aici se mai precizează că Sfântul Sava își însușise creștinismul într-o zonă situată la sud de Dunăre, deci în imperiul roman, în limba latină și se întorsese în teritoriul de la Nord, propovăduind noua religie, fapt pentru care a fost pedepsit de goții idolatri conduși de Atarid, care îl înecă în apa râului Mouseos.

Clerul și credincioșii județului Buzău au fost alături de acțiunea «Buzău 1600» și au sprijinit activ eforturile depuse de toți locuitorii județului pentru înfăptuirea sarcinilor elaburate de Congresul al XI-lea și prevăzute în actualul plan cincinal.

Acest atașament s-a concretizat atît prin munca de lămurire a credincioșilor noștri, cît și prin exemplul personal — predica vie — pe care l-a dat fiecare dintre preoți.

Întreaga preoțime buzoiană a contribuit prin îndemn și faptă la înfrumusețarea localităților, sprijinind acțiunile de interes local și obștesc, lămurind pe credincioși să susțină și să ajute la lucrările de electrificare, urbanizare și sistematizare a satelor și comunelor, la campaniile agricole etc. Aproape că nu există în cuprinsul județului nostru o parohie care să nu fi efectuat lucrări gospodărești sau de reparații la sfințele locașuri, pentru ca acestea să imbrace haină de sărbătoare și să fie la înălțimea celorlalte edificii din județ.

În legătură cu starea de necesitate din toamna aceasta, privind stringerea și protejarea recoltelor, rezultă că preoțimea și-a însușit această stare cu convingerea că sprijină și se achită de o obligație cetățenească, patriotică. Nenumărate sînt exemplele de preoți și cîntăreți care au răspuns chemărilor comandamentelor locale, achitîndu-se onorabil de sarcinile primite.

Așa a înțeles preoțimea buzoiană să cinstească jubileul «Buzău 1600», — mereu prezentă la datorie !

Coborînd din veacuri cu fruntea sus, mindri de însemnele statorniciei trăirii pe aceste meleaguri, continuu animați de dorința transformării lor pe măsura contemporaneității, locuitorii orașului și județului Buzău trăiesc astăzi o viață nouă, plină de realizări și împliniri.

Deschiderea cursurilor la Seminarul teologic din Buzău (anul școlar 1976 — 1977)

Incheindu-se vacanța de vară, elevii Seminarului teologic din Buzău s-au refors la școala lor dragă, în ziua de 30 septembrie, așteptînd nerăbdători să reinceapă un nou an școlar.

Cursurile au început în ziua de 1 octombrie, dar deschiderea oficială a noului an școlar a avut loc, într-un cadru festiv, în ziua de 4 octombrie 1976.

Cu acest prilej, în Paraclisul Sf. Episcopii, loc de practică liturgică pentru elevii seminariști, s-a oficiat un Te-Deum. Slujba a fost oficiată de P. C. Preoți profesori Ion Constantinescu, Gheorghe Mihai, Aurel Grigoraș și P. C. Diac. prof. Mihalache Tudor. Au fost de față P. S. Episcop Dr. Antim Angelescu însoțit de P. C. Pr. Consilier Nicolae Grosu, delegatul I. P. S. Arhiepiscop Dr. Antim Nica al Tomisului și Dunării de Jos, personalul din conducerea administrativă a Centrului Eparhial, P. C. Protopop al protoieriei Buzău, profesori, părinți ai elevilor și alții.

După oficierea Te-Deum-ului a vorbit P. C. Părinte Director Teofil Dumitrescu, care, mai întii amintește de cuvîntul Domnului Nicolae Ceaușescu la mitingul consacrat deschiderii noului an de învățămînt, reținînd pasajul în care se vorbește despre rolul pe care trebuie să-l aibă școala românească în dezvoltarea țării. Avînd în vedere acest lucru precum și ideea școlii noastre, P. C. Sa, a amintit că întreg corpul profesoral se angajează să formeze viitori slujitori ai altarelor străbune, dar și adevărați cetățeni devotați patriei și poporului nostru.

În continuare, P. C. Sa se adresează elevilor dîndu-le sfaturi ca să aibă dragoste de studiu și o comportare demnă de viitori preoți, care vor fi faruri călăuzitoare în satele noastre. Amintește apoi de reinnoirea, ce a avut loc anul acesta, în învățămîntul teologic: separarea Școlii de Cîntăreți de Seminar cu programă proprie și cu durata de 2 ani, iar Seminarul cu durata de 4 ani și în care obiectele de bază vor fi cele religioase.

Adresează apoi, cuvinte de mulțumire P. F. Părinte Patriarh Justinian, pentru grija ce o poartă față de învățămîntul teologic, Onor Departamentului Cultelor, pentru largul sprijin și înțelegerea pe care o are față de învățămîntul teologic. Transmite apoi mulțumiri I. P. S. Arhiepiscop Dr. Antim Nica al Tomisului și Dunării de Jos, pentru grija pe care înalt Prea Sfinția Sa o poartă față de școală și îndeosebi P. S. Episcop Dr. Antim Angelescu al Buzăului pentru sprijinul continuu acordat școlii.

A luat cuvîntul P. C. Consilier Nicolae Grosu, delegatul I. P. S. Arhiepiscop Dr. Antim Nica, care transmite salutări și îmbrățișări fierbinți P. S. Părinte Episcop al Buzăului, iar elevilor binecuvîntări și indemnuri de a fi mai sîrguincioși la învățătură și de a avea o bună purtare așa cum dorește Biserica și poporul.

În încheiere, P. S. Episcop Antim Angelescu, pornind de la textul «Nu voi M-ați ales pe Mine ci Eu v-am ales pe voi», atrage atenția asupra importanței Tainei Preoției, zicînd: «dacă cineva simulează cînd îmbracă haina preotească cu misiunea de a răspunde de sufletele credincioșilor și deviem, înseamnă că nu sîntem aleși. Să ne privim viața noastră, faptele noastre și să acordăm toată atenția Tainei Preoției, care este întemeiată de Însuși Mîntuitorul. Este o putere de sus care lucrează

prin preot în Biserică»: În continuare P. S. Sa spune că «noi Românii ne afirmăm rolul Bisericii pe linia Apostolatului Social și chiar la ultima Conferință de orientare s-a arătat că ne-am afirmat pe scena istoriei ca creștini».

Roagă apoi pe reprezentantul I. P. S. Arhiepiscop Antim Nica să-i transmită acestuia că P. S. Sa se va îngriji de școală ca și pînă acum. Elevilor le urează mult succes la învățătură și o disciplină liber consimțită, ca pregătirea lor să fie mai temeinică, corespunzătoare misiunii lor.

În încheiere s-a dat citire textului telegramelor adresate Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian și Onor Departamentului Cultelor.

Conferințele de orientare

În zilele de: 16, 18, 22, 23, 25 și 30 noiembrie 1976, au avut loc conferințele de orientare la cele șase protopopiate ale Eparhiei noastre. Ele au fost prezidate de delegați ai Centrului Eparhial.

Lucrările s-au desfășurat potrivit dispozițiilor în vigoare. Între 9—9,30 s-a oficiat îndătinatul Te-Deum și Polihroniul în cinstea conducătorilor bisericești și de stat.

Cum subiectul tratat: «Cultul divin, mijloc de apărare a dreptei credințe, de promovare a vieții morale și de slujire a năzuințelor omenirii contemporane» a interesat în egală măsură pe toți slujitorii Bisericii, ai altarelor și ai stranei, la conferințe au participat și cîntăreții bisericești.

Din referatele susținute și din discuțiile purtate, pe marginea acestora, s-au scos în evidență caracteristicile cultului ortodox și anume: vechimea și continuitatea sa, importanța ideii de jertfă și de preoție slujitoare, stabilitatea și uniformitatea sa, marea lui bogăție teologică și simbolică, valoarea didactică și pedagogică, caracterul lui eclesiolitic, comunitar și universal.

S-a relevat, de asemenea, rolul important pe care-l are cultul divin ortodox, de apărare a dreptei credințe, de promovare a vieții morale și religioase a credincioșilor, de slujire a năzuințelor orientării contemporane etc.

S-a constatat că referatele au fost întocmite corect și ascultate cu interes. S-au impus și anumite concluzii, de care să se țină seamă în viitor și anume:

În vederea ofierii oricărei slujbe preotul și cîntărețul au îndatorirea de a se pregăti atât intelectual-duhovnicește (profesional-liturgic) cit și moral. Apoi trăirea sinceră a sfintelor slujbe constituie o altă îndatorire, la care se adaugă respectarea autenticității textului liturgic și a ritului fiecărei slujbe în parte.

S-a reliefat de asemenea, necesitatea restabilirii tradițiilor ortodoxe de cult, fiindcă numai acestea pot menține unitatea spirituală și sufletească dintre preoți și credincioși, care sînt în același timp cetățenii aceleiași Patrii.

În acest sens, Prea Fericitul Patriarh Justinian a sfătuit părintește pe toți preoții să «renunțe la o serie de mișcări și gesturi inutile, nepotrivite cu evlavia noastră creștinească».

Este așteptat de întreaga preoțime a Bisericii noastre tipărirea unui tipic oficial care să cuprindă rînduiala cît mai completă și amănunțită, nu numai a laudelor bisericești, ca pînă acum, ci și a sfintelor taine și a ierurgiilor, a slujbelor în sobor, precum și tot felul de îndrumări din domeniul practicii liturgice.

Se impune cu necesitate ca elevii Seminariilor teologice și ai Școlii de cîntăreți, cum și studenții Institutelor teologice, să deprindă încă din școală rindulala unitară a slujbelor și practicii liturgice.

În felul acesta se nădăjduiește ca viitoarele generații de preoți și cîntăreți ai Bisericii noastre strămoșești să slujească și să cînte uniform, spre slava lui Dumnezeu și cinstea Patriei iubite.

— 4 și 5 decembrie 1976 : S-au ținut ședințele Consiliului Eparhial și Adunării Eparhiale. Consiliul Eparhial a ratificat mai întii hotărîrile luate de Permanența Consiliului Eparhial, între ședințele Consiliului și apoi a examinat cele trei rapoarte de activitate ale sectoarelor administrativ, cultural și economic, ale Eparhiei Buzăului pe anul 1976, întocmite de părinții consilierii administrativi Nic. Bivolaru și Gh. Guță, în vederea prezentării lor spre aprobare Adunării Eparhiale. Tot acum s-a definitivat proiectul planului financiar al Centrului Eparhial și Seminarului teologic pe 1977 și au fost rezolvate lucrările curente aflate la ordinea zilei.

Adunarea Eparhială și-a desfășurat lucrările potrivit dispozițiilor statutare și regulamentare.

După oficierea tradiționalului Te-Deum, P. S. Episcop Antim, președintele Adunării, a deschis oficial ședința.

În cuvîntul de deschidere, Prea Sfinția Sa motivează statutar rostul Adunării Eparhiale, precizînd că aceasta este cea de a 32-a prezidare a unui astfel de organism. Amintește apoi despre vizita în orașul Buzău a Președintelui Țării noastre, Domnul Nicolae Ceaușescu, cu ocazia sărbătoririi a 1600 de ani de atestare documentară a Buzăului. Ca obiectiv al activității clerului, Prea Sfinția Sa indică datoria obștească, așa cum o preconizează Prea Fericitul Patriarh în Apostolatul Social. Zelul apostolic trebuie să conlucreze cu utilitatea socială. Biserica noastră este favorabilă unei etici noi, cultivînd patriotismul, dragostea de Patrie și de oameni, respectarea legilor și sprijinirea tuturor acțiunilor întreprinse de Țara noastră, pentru pacea lumii.

S-au trimis telegrame, în numele membrilor Adunării Eparhiale, Prea Fericitului Patriarh Justinian, Onor Departamentului Cultelor și Domnului T. Postelnicu, președintele Consiliului Popular Județean Buzău, în care se exprimă atașamentul și loialitatea față de conducerea Bisericii și de Stat.

Se suspendă ședința, pentru a se da posibilitatea comisiilor să studieze și să refere asupra celor trei rapoarte de activitate întocmite astfel : sectoarele bisericesc și cultural, P. C. Pr. Consilier Nic. I. Bivolaru și economic — P. C. Pr. Consilier Gh. Guță.

La reluarea ședinței s-au citit referatele comisiilor bisericești — raportor dl. prof. Z. Constantinescu, culturale — raportor dl. prof. I. Dianescu și economic — raportor d-l. consilier juridic Tudor Vasilescu.

S-au înscris la discuții pe marginea referatelor prezentate, următorii : Pr. Gheorghe Popescu, protopop Rm. Sărat, Pr. I. Dobrescu — protopop de Pătrîrlagele, dl. Constantinescu Zamfir, dl. Vasilescu Tudor și Pr. I. Munteanu — protopop Focșani.

După discuțiile purtate, în care s-au evidențiat frumoasele rezultate obținute de către Eparhie în cursul anului 1976, P. S. Episcop Antim a pus la vot referatele celor trei comisii, ele fiind aprobate în unanimitate de către membrii Adunării Eparhiale.

Adunarea Eparhială, tot în această ședință, a mai aprobat Planul financiar al Centrului Eparhial și al Seminarului teologic pe anul 1977.

În încheierea lucrărilor, P. S. Episcop Antim a transmis mulțumiri celor care au participat la ședință, exprimându-și convingerea că preoții și credincioșii Eparhiei Buzăului vor fi permanent alături și vor sprijini toate acțiunile ce se întreprind de conducerea statului nostru pentru binele, fericirea și bunăstarea poporului.

A urmat apoi o agapă comună în palatul episcopal.

† Preotul Roșca Grigore

După o grea suferință s-a stins din viață, în ziua de 16 septembrie 1976 preotul Roșca Grigore, de la parohia Mocani, protoieria Rm. Sărat, jud. Buzău, în vîrstă de 42 de ani.

S-a născut la 16 ianuarie 1934, în comuna Dumitrești, jud. Vrancea, unde a urmat școala elementară.

A absolvit Seminarul teologic din Buzău și la 16 aprilie 1963 s-a preoțit pe seama parohiei Valea Lupului, protoieria Pătîrlagele, jud. Buzău, unde a funcționat pînă în 1970, cînd s-a transferat la parohia Mocani — protoieria Rm. Sărat.

La cele două parohii s-a îngrijit de buna întreținere a bisericilor, reparîndu-le în exterior și interior, executînd împrejuririle curților.

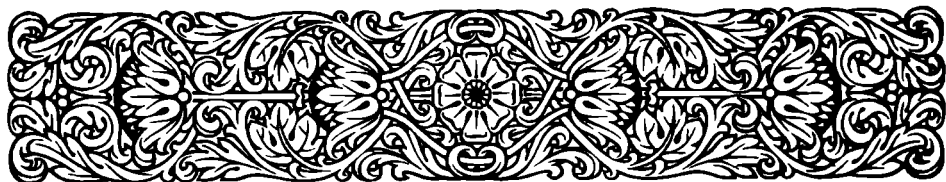
Slujba prohodirii s-a săvîrșit în ziua de 19 septembrie 1976 de un număr de opt preoți, sub protia Pr. Iordache Moldoveanu, secretarul oficiului protopopesic Rm. Sărat.

Viața și meritele răposatului au fost reliefate de Pr. I. Moldoveanu, de alți patru preoți și de consilierul parohial, dl. Gheorghe Voinea.

A fost transmis familiei și credincioșilor parohiilor Mocani și Murgești (pe care a suplini-o în ultima perioadă) din partea Prea Sfințitului Episcop Antim cuvînt de întărire, arhierescă binecuvîntare și mîngîieri duhovnicești.

Inhumarea a avut loc în curtea bisericii din Murgești, unde și-a avut domiciliul.

275 = 25025 x 25 = 625
 ———— Antimol.

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

N. Vornicescu — A. Sever, *În afara legii, Ion Florea, Iași, Editura Junimea, 1976, 231 p.*

Primele impresii care pun treptat stăpânire pe cititorul absorbit de răsfoirea acestui volum duc cu gândul numaidecît la imaginea Mînăstirii Neamțu. Într-adevăr icoana celebrului așezămînt monahal a rămas statornicită în sensibilitatea românească mai nouă prin intermediul notațiilor literare ale lui Gala Galaction. Înainte de amărăciunea nestatorniciei pe care i-o comunica autorului clopotnița bătrînă, ca și pridvoarele sihastre sau mormintele disciplinate, Mihail Sadoveanu evocase prilejurile de tihnă ale hramurilor mînăstirii, aureolate de amintirea voievozilor, a căror prezență spirituală poate fi descifrată încă în geometria lespezilor și pe zidurile cetății monahale.

Altădată, N. Iorga sau Constantin Tomescu au prelungit cu diferite prilejuri faima tiparniței și hărnicia călugărilor vestitei clitorii nemțene. Dar oricît de inzestrați și de entuziaști au fost acești înaintași călători, mișala și dragostea lor pentru Sfințul lăcaș nu au putut surprinde decît anumite aspecte ale monumentelor contemplate. Negrul codrilor de brazi, ca și umbrele zidurilor palide, au și ele de făcut mărturisiri de taină în limbajul specific al tăcerilor oglindite în argintiul nopților.

Pentru a asculta și a înțelege acest limbaj este nevoie uneori de ceva mai mult decît de reveria literatului sau decît acrvia istoricului. Poate că aceste elemente trebuie să fie conciliate și depășite prin adaosurile folclorului, prin frînturile tradiției orale și prin celelalte virtuți ale mărturisirilor inserării, ale contactului îndelung și direct cu realitățile studiate.

Nu este greu să observăm, așadar, că acest volum nu putea să fie scris decît de un stareț, cărui biblioteca nu i-a stat zăvorîtă în preajmă, iar priința conducerii și legătura cu oamenii nu s-au epuizat odată cu slujbele din biserică.

Într-adevăr, la originea acestei vieți reconstituite, se află o poveste pe care monahul A. Atanasie nu o ducea niciodată la sîrșit, ci indica mereu cu privirea porțile cerului, care ar fi putut rămîne pe veci zăvorîte față de o anumită taină. Continuarea acestor relatări orale s-a dovedit a fi cu adevărat un *Inscris*.

Reproducerea lui în carte ocupă mai bine de treizeci de pagini de text tipărit.

Perseverența și priceperea autorului se dovedesc astfel ascendente. Biografia eroului a fost reconstituită în straturile ei componente. Prin anchete pe teren mai întîi au fost selectate aproape o sută de relatări — mărturii păstrate în negura amintirii localnicilor. A putut fi identificată în felul acesta și o poemă populară despre Ion Dumitru Ilie Florea. Acestora li s-au adăugat extrase din presa timpului, editate în principalele colțuri ale țării : București, Iași, Botoșani.

Alte elemente documentare prezintă aspecte judiciare : date referitoare la proces, la arestarea faimosului personaj sau la ancheta legată de împușcarea lui.

Selecție, interpretate și ierarhizate după criteriul valorii și veridicității, toate aceste materiale au mijlocit completarea itinerarului existenței lui Ion Florea, căruia i s-a rezervat partea a doua a cărții.

În afară de scurta și dinamică epopee a unui iubitor al dreptății de la sfârșitul veacului trecut, cititorul contemporan identifică în această lucrare elemente din istoria nescrisă a minăstirilor din Moldova: Neamțu, Agapia, Secu. Mai ales cea dintâi a contribuit la păstrarea faimei personajului răpus în pădurea Cărbuna, la 3 iulie 1898. Cît a fost în viață, ea a oferit eroului ospitalitate și acoperire, îndeosebi atunci cînd potecile pădurilor din jur nu mai prezentau siguranța pe care o cere apropierea potecelor. După moartea acestuia, vecinătățile minăstirii au immortalizat renumele lui Florea prin cănarea, fağul și izvorul pe care pribeagul le cerceta. Și dacă monumentul crucii aflător pînă astăzi lingă copacul jertfei sale poate vorbi numai celor avizați despre importanța locului, amintirile călugărilor nemțeni s-au dovedit — după cum s-a putut vedea — de o valoare deosebită.

Arhieurel-cărturar Narcis Crețulescu, preocupat o viață întreagă să transmită generațiilor viitoare inscripțiile și vredniciile culturale ale cititorilor moldovene, a comentat cazul acestui om căzut în năpastă. Autorul conferă mărturiei bătrînuului stareț «valoarea unei inscripții morale».

Pasiunea istorică științifică a P. S. Episcop-vicar Nestor Severineanu merge încă și mai departe. Cu o vădită curiozitate și cu o mindrie legitimă, lectorul ia cunoștință despre opinia ilustrului slavist Alexandru Iașimirschi în legătură cu Ion Florea. Originar din Cetatea Albă, marele filolog a manifestat un interes statornic pentru cultura românească în raport cu istoria medievală. Din astfel de preocupări s-a cristalizat studiul său despre Grigorie Țamblac, ca și cercetările făcute în legătură cu haiducii la români. Contemporan cu tragicul sfîrșit al pribeagului sucevean, Al. Iașimirschi a rămas impresionat de el. Aflîndu-se la Mănăstirea Neamțu în mai multe rînduri, acesta l-a reținut în scrierile sale, ajunse pînă la noi, dacă nu cumva și în cele care s-au pierdut, după moartea timpurie a savantului.

Din «tiparele adînci ale memoriei pasive a lumii» — cum se exprimă autorul vizînd răsfrîngerea folclorică a faptului — a preluat istorisirile acestea și Mihail Sadoveanu. Afirmația este dovedită mai întîi prin depistarea documentelor epistolare.

În mai multe opere ale scriitorului moldovean se întîlnește figura luptătorului pentru dreptate, fie cu numele de Florea, fie cu unul schimbat, ca să nu mai amintim de titlul acesta atribuit unor narațiuni istorice ale sale. În dorința schițării cît mai fidele a chipului exterior și al celui lăuntric al eroului, Prea Sfințitul Nestor face mai multe apropieri. Pe de o parte, Ion Florea este integrat în șirul eroilor baladelor populare (alături de Iancu Jianu, de Grozea și de Tunsu), iar pe de alta se urmărește comparația cu personajele similare din opera lui Panait Istrati.

Aducînd un elogiu eroului lucid și luptătorului pentru dreptate, autorul înalță implicit un elogiu cărturarului atras de viața tainitelor istoriei și capabil de asocieri interdisciplinare. În scopul realizării monografiilor locale mai extinse, preoții satelor noastre vor culege, poate, sugestii prețioase din volumul sfințitului autor, odată cu plăcerea estetică a subiectului propriu-zis. În mod sigur, ei vor afla o pildă luminoasă evidentă de valoare pe care uneori o poartă cu sine destăinuirea întîmplătoare, precum și despre înveșnicirea ei printr-o simplă însemnare pe fila *Ceaslovului*.

Delectare estetică sau preluare metodologică, ea va putea fi preluată cu atît mai ușor de sensibilitatea cititorului cu cît cartea se dovedește scrisă într-un stil colorat, sentențios uneori, dar totdeauna echilibrat și mobilizator.

110 x 91 = 10010 x 27 = 270120

PR. GHEORGHE I. DRĂGULIN

Gheorghe Merișescu, *Muzicieni Ardeleni*, Editura Muzicală București, 1975, 305 p.

Cartea intitulată *Muzicieni Ardeleni* și publicată de către Editura Muzicală în 1975, este rezultatul unei munci pasionante, plină de dragoste și admirație a Profesorului Gh. Merișescu de la Conservatorul de Muzică din București, față de prodigioasa activitate didactică dirijorală și componistică a celor patru muzicieni ardeleni: 1) Mihai Andreescu-Skelety 2) Augustin Bena 3) Dariu Pop și 4) Iuliu Mureșianu.

Mihai Andreescu-Skelety (p. 6—84). În partea introductivă intitulată sugestiv *În loc de memorii*, este redat un viu și antrenant dialog care a avut loc în primăvara anului 1965 între autorul cărții și compozitorul Mihai Andreescu-Skelety.

Din acest dialog, cititorul poate afla cu ușurință greutățile, lipsurile și necazurile prin care a trecut compozitorul, precum și personalitățile muzicale franceze de renume mondial care au contribuit la formarea sa ca om și muzician.

Un cântec fără glorie (p. 29—47). Fiind al doilea român — după George Enescu — admis la clasa de compoziție a Conservatorului Național din Paris, Mihai Andreescu-Skelety, reușește să-și însușească lemeinic tehnica și maniera de lucru a compozitorilor francezi — Saint-Sans, Cesar Franck, Vincent d'Indy, André Gédalge, Gabriel Fauré, Ch. Widor etc., dar rămâne «aceiași artist credincios idealurilor unei arte realiste naționale».

O puternică influență pe care a suferit-o Mihai Andreescu-Skelety și care exercita în Franța o atracție fascinantă, a fost Wagnerismul. De asemeni, nu se poate trece cu vederea nici influența destul de persistentă a impresionismului lui Claude Debussy asupra lui Skelety și de care nimeni nu mai putea face abstracție în acea perioadă.

În concluzie, tehnica componistică a lui Andreescu-Skelety «este rezultatul unui proces de sinteză, dintre impresionism și wagnerism». Ascultînd însă muzica lui Skelety, publicul românesc remarcă încă de la primele sale lucrări o mare iscusință în redarea sentimentelor, precum și capacitatea de a sugera impresii și imagini din natura țării sale.

În continuare, autorul cărții arată numirea sa ca profesor de armonie, contrapunct și compoziție la Conservatorul de Muzică din Cluj, unde își va desfășura activitatea pe mai multe planuri scriind: lieduri (*Mi-e dor*, *Fluierașul*) opere: (*Catalina Varga*, *Ghemul fermecat*, *Cîntecul lebedei*) și dirijînd concerte.

ANALIZA CREAȚIEI DE OPERĂ (p. 47—63). În bogata sa activitate de compozitor, Mihai Andreescu-Skelety a lăsat posterității peste 80 de compoziții, variante ca gen și mărime. Genul spre care s-a simțit atras compozitorul și în care a avut realizări deosebite, a fost cel de operă.

Astfel, a dat teatrului liric opt opere care din motive diferite unele au rămas neterminate, iar altele s-au pierdut în timpul primului război mondial. Acestea sînt: 1) *Regina dunăreană*, 2) *Misterele nopții*, 3) *Copilul haiducilor*, 4) *Safta*, 5) *Lazăr de la Rusca*, 6) *Cătălina Varga*, 7) *Ghemul fermecat* și 8) *Cîntecul Lebedei*.

Dintre ele, autorul menționează în chip deosebit opera *Copilul haiducilor* scrisă în 1915, pe un libret alcătuit de compozitor și inspirat din trecutul de luptă al poporului român.

Dintre operele dramatice ale lui Skelety cea care a fost terminată și a văzut lumina rampei în mai multe rînduri a fost opera *Regina dunăreană*, terminată și pusă în scenă în anul 1935. Libretul, care a fost întocmit de compozitor nu este altceva decît o dramatizare a poemului «*Strigoii*» de Mihail Eminescu, cu unele corective.

Opera *Regina dunăreană* bogată în frumuseți atît prin subiectul tratat, cît și prin muzică devine o operă de o mare forță dramatică cu momente emoționante, pline de tensiune, care întreg în atenția auzitorului de la început pînă la sfîrșit.

În ceea ce privește sursa de inspirație a muzicii din această operă precum și a întregii sale creații vocal-simfonice, autorul menționează că Mihai Andreescu-Skelety este singurul caz cu totul particular care se menținea «în spiritul și limitele a

ceea ce au cucerit copozitorii occidentali postromantici» fără să revalorifice sau să filtreze melosul popular de proveniența arhaică cum o făceau contemporanii săi: Nonna Otescu, Nottara, George Enescu etc.

Alte opere create în anii puterii populare, deși compozitor era destul de în vîrstă (78 ani) au făcut ca numele său să se înscrie la loc de cinste în galeria creatorilor de artă pentru teatrul liric din țara noastră. Între acestea pot fi enumerate: Cătălina Varga scrisă în 1935 pe un libret de I. Ionescu — Tg. Jiu și Ghemul fermecat pe un libret de Ilie Laza, operă ce dezbate o temă contemporană, «care vizează una din cele mai spectaculoase prefaceri prin care trece țara noastră, electrificarea».

Poemul simfonic (p. 63—71). Este bine cunoscut că în muzica românească din primele decenii ale veacului XX formele mari: simfonia, poemul simfonic etc., fuseseră mai puțin abordate. Procesul de dinamizare și de efervescentă creatoare se intensifică în această perioadă, odată cu înființarea unor instituții muzicale, cum au fost Opera Română din București și Cluj precum și orchestrele filarmonice din București și Iași. În acest proces de dezvoltare a simfonismului românesc, Alfonso Castaldi, are un rol precumpănitor în domeniul muzicii cu program dînd valoroase lucrări printre care poemele: Marsyas, Thalassa etc., urmate de Didona și Acteon de Alfred Alessandrescu, Narcis, Vrăjile Armidei de Nonna Otescu, Cetatea Neamțului de Alexandru Zirra etc.

Pe drumul jalonat de Alfonso Castaldi cu poemele sale simfonice, se înscrie și Mihai Andreescu-Skeletty dînd literaturii muzicale românești șase poeme simfonice: 1) Satira III după versurile lui Mihail Eminescu, 2) Visătorul de vise, pe o povestire de Carmen Sylva, 3) Buciume în codrii, 4) Calvarul unui artist, 5) Trecut, prezent și viitor și 6) Moartea zimbrului.

Trăsătura esențială a acestor poeme simfonice precum și a altor creații ale lui M. A. Skeletty este «dragostea de tot ceea ce este românesc, pasiunea pentru trecutul istoric, cu întreaga-i încărcătură emoțională».

O altă latură a creației lui Skeletty este cea a cîntecului vocal cu acompaniament de pian sau orchestră bogat reprezentat în creația sa. Înscriindu-se în rîndul compozitorilor care au dat muzicii românești autentice creații de lied începînd cu Gh. Ștefănescu, Gh. Dima, Iacob Mureșianu și terminînd cu generația mai tînră G. Enescu, M. Jora, S. Drăgoi etc. Skeletty dă la iveală 17 lieduri pe versuri de M. Eminescu, 26 pe versuri proprii, iar restul pe versuri de alți poeți. Cele mai reușite lieduri ale sale sînt cele pe versurile de M. Eminescu: 1) Suflet trist, 2) Mama, 3) La mijloc de codru des etc., în care găsim o îmbinare perfectă între muzica creată de Skeletty și lirica poeziei eminesciene «care cîntă farmecul codrului, clarul de lună, imaginea liniștită a suprafeței lacului» (La steaua care a răsărit).

În epilog intitulat În loc de încheiere, autorul cărții conturează personalitatea profesorului și compozitorului M. Andreescu-Skeletty, care «a contribuit la ridicarea învățămîntului muzical a nivelului predării muzicii în conservatoare prin elaborarea de cursuri de armonie de orchestrație, care au constituit multă vreme îndreptare în procesul instructiv-educativ», iar în frumusețea muzicii sale, compozitorii au găsit «un bogat izvor de emoții, de trăiri profunde și sincere, izvor de educație patriotică, momente înălțătoare ale poporului din trecut și de azi».

Augustin Bena (p. 86—200). S-a născut la 29 octombrie 1880, în localitatea Pianul de Jos, ca fiu al preotului Ioan Bena un om cu o vastă cultură fapt care i-a permis să se îndeletnicească cu «istoria, literatura, folclorul și economia politică».

Dorind să-și facă fiul preot, Ioan Bena îl trimite la gimnaziul din Sebeș unde muzica de cult și cea instrumentală ocupa un loc foarte important. După 4 ani, este dus la Blaj în preajma profesorului și compozitorului Iacob Mureșianu al cărui prestigiu crescuse foarte repede. Nu stă mult aici datorită climei și se stabilește la Brașov în apropierea dirijorului Max Krauze care-l va ajuta angajându-l și în orchestra filarmonică al cărui dirijor era, ca, contrabasist. În anul 1900 Augustin Bena se înscrie la Facultatea de teologie de la Sibiu, unde găsește pe profesorul, dirijorul și compozitorul Timotei Popovici, «un muzician valoros și destoinic». Se perfecționează însă în domeniul armoniei, contrapunctului și compoziției cu muzicianul german Herman Kirchner dirijorul Reuniunii române de muzică din Sibiu.

După terminarea teologiei obține o bursă de la Mitropolie și pleacă la Academia de muzică din Berlin «pentru specializare în domeniul artei muzicale, cu precădere în cea bisericească».

Aici studiază cu seriozitate contrapunctul, fapt care se va observa mai târziu în lucrările sale în special, cele religioase. Venind în țară mai obține o bursă de la Mitropolia Sibiului pentru a studia la Conservatorul din București, unde se pune un deosebit accent «pe creația populară, pe folclor, elementul de bază al muzicii culte». După terminarea Conservatorului din București, este numit profesor de muzică la mai multe școli din Sibiu precum și dirijorul Reuniunii române de cîntări, post rămas vacant prin plecarea lui G. Dima la Brașov.

Aici Augustin Bena desfășoară o susținută activitate dirijorală unde are un deosebit succes datorită talentului său dirijoral precum și promovării creațiilor compozitorilor români primite cu căldură și entuziasm de publicul meloman din Sibiu.

Ziarele vremii (Telegraful român, Luceafărul și Drapelul din Lugoj) nu au întîrziat să elogieze în coloanele lor, munca entuziastă și plină de dăruire a tînărului și talentatului dirijor Augustin Bena. Totuși, după o activitate atît de laborioasă, și după însuflețitoare acțiuni apreciate elogios, Bena părăsește centrul de cultură sibiuan și se transferă în 1909 la Năsăud, unde deasemeni desfășoară o bogată și rodnică activitate dirijorală și componistică. Un intelectual de largă cuprindere, un artist multi-lateral, așa cum o dovedesc preocupările sale «pentru pictură, poezie, știință și teatru», A. Bena este un adevărat far călăuzitor de cultură muzicală în Transilvania după George Dima.

Nu stă mult însă nici aici, intrucît la propunerea lui George Dima a fost numit profesor pentru teorie și practica corală, la această nou înființată instituție muzicală. În calitate de profesor, iar mai tîrziu de director al Conservatorului, Augustin Bena a redactat tratate de: teoria muzicii, istoria muzicii, dirija coral, a tradus diferite texte la un număr însemnat de coruri din opere și a întocmit o colecție de 72 de piese corale, cu cele mai de seamă lucrări din literatura universală și din creațiile compozitorilor români, «răspunzînd astfel necesităților curente, cerințelor culturale și artistice».

Ca dirijor, organizator și animator al vieții culturale artistice, după Iacob Mureșianu la Năsăud, Brașov și George Dima la Sibiu și Brașov, A. Bena este cel care a dus mai departe valoroase tradiții ale reuniunilor de cîntări, a dezvoltat și amplificat rețeaua formațiilor corale de amatori, care sînt adevărate focare artistice, izvoare de desfășurare estetică și inițial utile și interesante cursuri de vară pentru dirijori de coruri.

În compoziție, mai ales în domeniul preocupărilor sale folclorice, A. Bena «va prefața o nouă etapă în valorificarea folclorului muzical românesc după G. Dima, Iacob Mureșianu, Ion Vidu». Creația sa corală, a constituit o componentă importantă în

peisajul muzicii românești, nefiind mai prejos decât multe creații corale de azi. Născut și crescut în ambianța cîntecelor și horelor populare, dirijînd, prelucrînd și compunînd piese în stil popular, A. Bena a adus o contribuție serioasă în mult discutata problemă a caracterului și naturii horelor ardelen. De asemenea a salvat de la pierire o serie întreagă de melodii care erau sortite dispariției cum ar fi: 1) De-ar fi mîndra-n deal la cruce, 2) Pe Mureș și pe Tîrnavă, 3) Badea meu etc., îmbrăcîndu-le în haină armonică și redîndu-le publicului meloman cu rezervele lor de autentice frumuseți.

Cu privire la creația religioasă, contribuția sa este deosebit de importantă dînd la iveală lucrări ca: 1) Liturgia întâi pentru cor mixt, Năsăud 1912, 2) Liturgia a doua Năsăud 1914, 3) Liturgia treia pentru voci egale Cluj 1935, lucrări concertante precum și cîntece de stea. Muzica instrumentală și vocal-instrumentală este mai puțin reprezentată în creația lui Bena totuși ne-au rămas lucrări de seamă și în acest domeniu ca: 1) Ave Maria, pentru solo sopran sau tenor cu acompaniament de orchestră, 2) Tabloul muzical Furtună pe mare, 3) Uvertura națională, 4) Serenada pentru orchestră de coarde etc. Lucrearea de căpetenie însă, a compozitorului A. Bena va rămîne opera eroico-comică bufă Țiganiada, al cărei libret îl întocmise Ion Dan după poemul lui Ioan Budai-Deleanu. Lucrearea este monumentală, și încorporează o muncă uriașă, dar a rămas neorchestrată. Deși nu a văzut luminile rampei, «opera rămîne un prețios document prin valoarea muzicii de incontestabilă frumusețe și bun gust».

În concluzie, conchide autorul cărții, A. Bena rămîne atît prin creația sa corală în special cît și prin creația vocală și vocal-instrumentală, «unul din reprezentanții de prestigiu ai trecutului nostru muzical».

Dariu Pop (p. 202—250). S-a născut în 1887, în comuna Măgura Ilvei, județul Bistrița-Năsăud, fiind cel mai mic din cei patru copii ai învățătorului George Pop. Acesta iubea muzica cu pasiune, iar mai tirziu, compozitorul Dariu Pop își amintea deseori de figura tatălui său, nu numai ca de un părinte iubitor, «ci ca de o personalitate multilaterală», pe care «nu numai cîntecele de strană îl atrăgeau, ci mai ales creația populară». Leagănul formației sale școlare și muzicale este Gimnaziul din Năsăud și Școala normală din Losonc unde muzica vocală și instrumentală era tratată ca o disciplină principală, iar învățarea unui instrument era obligatorie. După absolvirea școlii funcționează ca învățător în comunele: Maeru, Măgura Ilvei, Beclean, Sanț etc. unde organizează coruri cu elevii și tîrânii și unde desfășoară o bogată și rodnică activitate literară scriînd piese de teatru ca: Arvinte și Pepelea, Vivandiera, Harță Răzeșul etc. și cîteva schițe și nuvele pline de umor, publicate în Foaia popoului, din Budapesta. Venit în București, Dariu Pop se înscrie la Conservatorul de Muzică unde urmează cursurile de armonie cu Alfonso Castaldi și teoria muzicii cu Dimitrie Kiriac, personalități marcante ale muzicii corale și simfonice. Se reîntoarce în Transilvania și este numit revizor școlar al județului Satu Mare, funcție de mare răspundere. În această calitate s-a dăruit fără preget cauzei învățămîntului românesc fiind un exemplu demn de urmat pentru cadrele didactice ale întregului județ.

Cît privește creația, Dariu Pop ne-a lăsat aproximativ 50 de lucrări în majoritate piese corale, armonizări și prelucrări de cîntece și versuri populare. Atît creațiile vocale cît și cele instrumentale se impun prin expresivitate, bogăție melodică și frumusețea melosului popular, ales cu gust și pricepere». Între lucrările corale, amintim: 1) Pădureanca (1907), 2) Astăzi lume (1910), 3) Hora de la Turda, 4) Vară, Vară primăvară etc. În domeniul muzicii simfonice, a lăsat trei suite și cîteva prelucrări pentru orchestră. Pe lîngă acestea, mai trebuie adăugat și faptul că Dariu Pop era un intelectual cu o vastă cultură generală, ce se extindea în domeniul filologiei, istoriei,

sociologiei și artelor plastice, «îndeplinind condițiile cerute de Bartök unui adevărat folclorist». Arătând un interes deosebit pentru folclorul din nordul Transilvaniei năsăudean și maramureșean, creația corală a lui Darius Pop îmbrățișează o tematică variată, ce se împarte cu aproximație în trei mari categorii :

a) cîntece lirice, cum sînt : 1) Cîte flori pe Iza-n sus, 2) Cîntă, cîntă cucule, 3) Hai, hai, hai murgule hai etc.

b) cîntece de masă, caracteristice perioadei de după 1944, cum sînt de pildă : 1) Cîntecul oțelurilor, 2) Tinerețe, 3) Pace în lume etc.

c) ultima categorie de cîntece corale sînt cu o tematică mai complexă, în care se împletește sentimentul de revoltă al țaranului ardelean cu umorul tonic și satira usturătoare la adresa claselor stăpînitoare. Între acestea se numără : 1) Cîmpoierul din Săvirșin, 2) Mare hibă-i la Jibău, scris după 1960 care încă se bucură de o largă popularitate datorită spiritului său caustic și umorului sănătos cel degajă. Cele trei suite corale : 1) Suita întâia corală din țara Oașului, 2) Suita II-a corală din țara Oașului, 3) Suita corală din munții Rodnei, se caracterizează prin frumusețea melodiilor, prin textele atît de atrăgătoare și prin armonia modală foarte frecvent utilizată de compozitor în creația sa corală.

În domeniul creației simfonice Darius Pop a dat literaturii muzicale românești deasemeni trei suite instrumentale scrise aproximativ în aceeași perioadă cu suitele corale. Acestea sînt : 1) Suita I — de la Rodna, scrisă în anul 1951, 2) Suita II-a de la Rodna, apărută în 1953 și 3) Suita III-a de la Rodna scrisă tot în 1953.

Suitele sale instrumentale amintite, precum și alte creații instrumentale se caracterizează printr-un suflu melodic-ritmico deosebit, aducînd prin aceasta, «o contribuție meritorie la îmbogățirea literaturii muzicale a genului suitei».

În concluzie, creația lui Darius Pop reprezintă o contribuție de seamă la afirmarea școlii românești de compoziție și un imens depozit de material folcloric în care, «s-a conservat un document inestimabil al trecutului, o mare bogăție de cîntece și jocuri populare».

Iuliu Mureșianu (p. 252—298). Născut la 29 ianuarie 1900, în Blaj, ca fiu al «Ilustrului înaintaș al muzicii ardelenice Iacob Mureșianu», Iuliu Mureșianu a contribuit prin creația sa la maturizarea muncii culte și la fondarea școlii naționale de compoziție. Bucurîndu-se de o creștere aleasă și o îndrumare chibzuită, Iuliu Mureșianu începe să primească lecții de pian la vîrsta de 5 ani cu mama sa, care era, «o distinsă pianistă», iar la vîrsta de 10 ani, cu tatăl său Iacob Mureșianu, «clasicul muzicii românești, din Transilvania». Încă de copil, tatăl său i-a sădit în suflet, dragostea pentru ritmul și cîntecele de joc ardelenesti, fapt, ce se va observa mai tîrziu în creația sa vocală și instrumentală. Rămîne însă orfan de tată la vîrsta de 17 ani, fapt care-i îngreunează enorm de mult continuarea educației muzicale. Mama sa rămînînd singurul sprijin al celor patru copii, este numită profesoară de pian la Conservatorul de muzică și artă dramatică din Cluj, ceea ce va fi un sprijin material serios pentru creșterea copiilor săi rămași orfani de tată.

Se înscrie la Conservatorul din Cluj după ce frecventează doi ani la Facultatea de Drept pentru care nu avea nici o afecțiune, iar în 1921 obține din partea Ministerului Cultelor și Artelor o bursă pentru Italia unde va sta numai un an întrucît din motive necunoscute i se retrage bursa și este nevoit să revină în țară. Se reinscrie la Conservator, dar nu stă mult întrucît Mitropolia Blajului îi acordă un ajutor bănesc

pentru a studia la Leipzig. Revenit în țară Iuliu Mureșianu este numit profesor de muzică la Liceul din Blaj, unde pe lângă activitatea didactică, desfășoară o activitate deosebit de rodnică pe tărîm cultural și artistic, înființînd coruri, orchestre, ansambluri de muzică de cameră etc. Pe lângă această activitate de dirijor, și organizator, autorul cărții menționează insistent și activitatea compozitorului depusă, în cadrul cvartetului de coarde cu care a întreprins mai multe turnee și pentru care a scris: 1) două aranjamente pentru cvartet de coarde și 2) cvartetul de coarde în laminor. Nu stă nici aici, și după cîteva peregrinări prin localitățile Odorhei, Dumbrăveni etc., se stabilește la Turda unde devine dirijorul Reuniunii corale române și înființează orchestra simfonică «Jacob Mureșianu». Aici ca și la Cluj conduce o serie de concerte corale și simfonice și scrie lucrările: 1) Bine ați venit, cor cu acompaniament de orchestră, 2) Poemul descriptiv, Sania, pentru soliști cor și orchestră și altele.

În 1938 Iuliu Mureșianu părăsește Orașul Turda și vine în Cluj ca profesor de muzică la Liceul Pedagogic. Aici prestigiul său de compozitor crește și mai mult scriînd: 1) Concertul românesc pentru pian și orchestră în si minor, 2) Două dansuri pentru pian, 3) Doine pentru voce și orchestră etc. În 1945 este numai profesor mai întîi la Conservatorul de muzică maghiar, iar în 1949, preia catedra de teorie și solfeju de la Conservatorul de muzică «Gh. Dima». În 1950 se afirmă cu suita a III-a de dansuri «românești, iar în 1951 termină cea de a patra suită intitulată «Șase tablouri din viața copiilor».

O altă sferă de activitate a compozitorului Iuliu Mureșianu a fost cîntecul de masă. Scrie în acest domeniu, piesele corale: 1) Patriei, cor mixt cu solo și pian pe versuri de A. Gurghianu, 2) Cîntec despre Patrie, cor mixt pe versuri de Eugen Frunză și altele.

În perioada 1950—1956 scrie patru concerte instrumentale ce constituie o inițiativă plină de interes care umple un gol de mult resimțit în literatura muzicală românească. Acestea sînt: 1) Concertul pentru fagot și orchestră în si minor, 2) Concertul pentru trompetă în si bemol major, 3) Concertul românesc pentru pian și orchestră în si minor, 4) Concertino pentru cor și orchestră în do major.

Și aici, ca și în alte lucrări instrumentale, consecvent principiilor sale creatoare, Iuliu Mureșianu aduce «vigoarea și prospețimea ritmurilor folclorice». Tot cam în această perioadă compozitorul dă literaturii muzicale cele patru suite pentru orchestra mare, amintite mai sus, în care predomină «caracterul eminentemente liric, epic sau descriptiv și foarte rar filonul dramatic».

În concluzie, se poate spune că întreaga creație a lui Iuliu Mureșianu este «mărturia vie a dragostei pentru folclorul românesc ardelenesc» și o dorință continuă și persistentă «de a realiza sinteza între național și universal».

Prin cartea *Muzicieni Ardeleni*, publicată de către Editura muzicală se aduce o serioasă și interesantă contribuție la cunoașterea și aprecierea activității didactice, dirijorale și componistice a celor patru muzicieni prezentați, care au contribuit din plin prin creațiile lor corale și simfonice la ridicarea prestigiului muzicii românești de pretutindeni. Autorul cu răbdare și pasiune cercetează documente inedite privitor la viața, activitatea și creația celor patru compozitori dînd la iveală cartea amintită care va fi de un real folos atît profesorilor de muzică cît și publicului meloman de toate categoriile.

310 91-28210x 2F = 201/250
Prof. VERA MARIN

Onisifor Ghibu, *Din istoria literaturii didactice românești*, Editura didactică și pedagogică, București, 1975, 316 p.

Personalitate marcantă a școlii și culturii românești din Transilvania, Onisifor Ghibu (1883—1972) s-a impus în mod deosebit prin concepția sa pedagogică: școala, învățământul pus în slujba luptei pentru formarea unui stat unitar, pentru progresul cultural și social al națiunii. Pentru realizarea acestui ideal va lupta de-a-lungul întregii sale activități, ca inspector al învățământului ortodox din Transilvania (ales de Consistoriul mitropolitan din Sibiu), ca profesor la Institutul pedagogic din Sibiu și Universitatea din Cluj, ca publicist la *Astra* etc.

Lucrarea *«Din Istoria literaturii didactice românești»*, a apărut pentru prima dată în anul 1916, în *Analele Academiei Române*. Ea este dedicată cărților de școală, «acestor atât de importante mijloace de cultură națională și umană»: bucoavnele, abecedarele și cărțile de citire.

Ca dascăl al școlii românești din Transilvania ani în șir, Onisifor Ghibu s-a simțit dator să cunoască și să scrie despre istoria literaturii didactice din această regiune a țării. Prima parte a lucrării cuprinde o istorie a *Bucoavnelor* transilvănene. Dar, convins că «o separare a Ardealului de celelalte țări române e cu neputință», autorul își extinde cercetările și asupra bucoavnelor din Moldova, Muntenia și Transilvania. Prima carte de școală românească, «Bucoavna ce are în sine deprinderea invetiată a copiilor la carte și simbolul credinței creștinești, diece porunci ale legii vechi și ale cei noue, sapte taine ale bisericii resaritului, iproci...», a apărut la Bălgrad, în anul 1699, sub oblăduirea mitropolitului Atanasie Anghel. Privind publicarea acestei cărți prin prisma evenimentelor istorice cercetătorul susține existența în secolul al XVII-lea a acelor «școli parohiale» conduse de preoți și, uneori, de dascăli. «Bucoavna de la 1699 venea să desăvârșească modesta operă școlară începută cu mult înainte». Abia după 45 de ani apare o nouă bucoavnă, la Cluj, tipărită, probabil, de un român. Elementul nou adus de bucoavna publicată, în anul 1749, la Râmnic însă îl formează slujba bisericească, ecteniile și precesnele grecești alături de cele românești. După cîțiva ani mitropolitul Iacob Putneanu publică o nouă bucoavnă, la Iași, a cărei «predoslovie» — reproducă de cercetător — cuprindea elemente importante din punct de vedere istoric-cultural și didactic. Se presupune că școlile transilvănene folosea atât bucoavna de la Cluj cât și pe cele de la Râmnic și Iași.

Numărul bucoavnelor va crește treptat, multe dintre ele fiind publicate la Viena, în limbile germană și română, în scopul atragerii a cât mai multor români. Un loc aparte în literatura didactică din Transilvania îl ocupă cele două bucoavne apărute la Cluj și Sibiu în anul 1783, cu litere latinești. Ele nu se mai numesc, de fapt, bucoavne, ci ABC sau *Alphavita*.

Aceste în urmă bucoavne apărute la Sibiu și Blaj, nu numai la Viena, nu erau — după părerea cercetătorului Onisifor Ghibu — în spiritul sufletului românesc. «Sufletul românesc... nu se putea împrieteni așa ușor cu o cultură profană atât de străină de preocupările lui... Nu e de mirare deci că, după un oarecare timp de rătăcirii, bucoavna — cel puțin pentru Transilvania propriu-zisă — se întoarce la caracterul ei genuin religios, pe care îl avea la toate celelalte popoare ortodoxe».

Ultimele bucoavne românești apar la Sibiu, în anul 1870, în tipografia reînființată — cu ani în urmă — de mitropolitul Andrei Șaguna. Chiar dacă — după opinia cercetătorului — din punct de vedere al cunoștințelor învățământului pe baza acestor bucoavne era unilateral și insuficient, iar din punct de vedere metodic era anevoios, «timp de aproape două sute de ani bucoavna a fost, după cum am văzut din urmărirea firului istoric al dezvoltării ei, una dintre pietrele fundamentale ale edificiului culturii noastre».

Cel de al doilea capitol al volumului este intitulat *Abecedarele din Transilvania*. Studiarea acestora conduce la ideea că, inițial, și abecedarele merg pe urma bucoavnelor — din punct de vedere didactic. «Cel dintîi abecedar modern apare abia peste 10 ani, la 1861 tot la Sibiu, sub titlul: *Abjidariu pentru școlile populare române*. Tipografia diecesană, 1861, 92 pag.» de Zaharia Bolu, profesor la Institutul diecesan pedagogico-teologic din Sibiu. Un abecedar mult mai modern a fost publicat însă, în anul 1870, de Ioan Popescu, la Sibiu. Adept al învățământului herbartian, Ioan Popescu și-a conceput astfel abecedarul încît să fie «baza pentru învățământul ulterior». Așa se și explică faptul că această lucrare «a avut cea mai lungă viață dintre toate».

cărțile de școală românești», chiar dacă se simte pregnant influența pedagogiei germane.

Abecedare românești încep să apară și la Viena și Budapesta, nu numai la Sibiu și Blaj. Mai apoi, încep să se editeze abecedare la Gherla, Arad, Brașov, Timișoara, Caransebeș. Dar, singurul care apare «cu desăvârșire nou, nu numai în literatura noastră, ci chiar în literatura universală» a fost abecedarul editat la Sibiu, în anul 1905. Autorul său, Petru Span, pedagog la Seminarul din Sibiu, a adăugat cărții (*Noul Abecedar*) o *Călăuză* cu principii generale conducătoare. Și în acest abecedar, ca și în cel întocmit de Ioan Stroia, protopop la Săliște, profesor la Seminarul din Sibiu, Dumitru Lăpădat, director școlar, și Iuliu Crișan, învățător, se face simțită influența ideilor lui Ioan Popescu.

Pe măsură ce apar noi centre școlare, apar și mai multe abecedare. Dintre acestea cercetătorul îl prezintă pe cel din Făgăraș.

«Un alt abecedar, care vrea să inaugureze o eră nouă, apare la 1911 la Arad sub titlul: *Soarele. Abecedar pentru copii începători și adulți analfabeți*» de Petru Hădan, preot și învățător la Rădăuți.

Cea de a treia parte a volumului ne prezintă procesul de apariție a *cărților de citire* în Transilvania, cărți care Eminescu spunea că «ar trebui să fie un obiect de îngrijire națională ca și textul Bibliei» (pag. 171).

Până spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, în școli, se trecea de la bucoavnă la cărțile bisericești: ceaslovul, psaltirea, octoiul, evangheliile, mineele cu viețile sfinților etc. Cea dintâi carte de citire modernă a apărut în anul 1777, la Viena, mai întâi în nemțește și apoi în ediții bilingve. Dar cum nici această carte, nici aceea apărută la Sibiu în anul 1837, nu erau — ca fond și formă — apropiate sufletului românesc, «singurele cărți de citire au fost, până către jumătatea secolului al XIX-lea, *Ceaslovul* și *Psaltirea*». Prima încercare de a publica o carte de citire a făcut-o Visarion Roman, în anul 1862. Ea este urmată de cărțile de citire publicate — una de Zaharia Boiu, în anul 1865, și alta de Ioan Popescu, în anul 1871. «Notele noi aduse de Popescu în literatura didactică, care voiau să justifice apariția acestei cărți, erau cercurile concentrice și principiul concentrației învățămîntului».

În ciuda tuturor acestor încercări, pentru cercetător era evident faptul că, în raport cu literatura celorlalte popoare, literatura didactică românească rămăsese mult în urmă. Cauza principală, susține Onisifor Ghibu ar fi fost inexistența unui centru didactic românesc, «un adevărat focar pedagogic și național» care să unească și să îndrume activitatea didactică a tuturor oamenilor de școală».

Pedagog erudit, Onisifor Ghibu a militat de-a-lungul întregii sale activități pentru crearea unei pedagogii care «să aibă amprenta specifică a gândirii românești, a faptei românești și a vieții românești». Acesta a fost și scopul prezentării, cu un deosebit spirit critic, a fiecărei bucoavne, sau cărți de citire prin prisma contribuției lor la realizarea scopului educației națiunii române și, spre convingerea cititorilor, fiecare judecată de valoare este întărită de exemplificările din textul original.

Volumul mai cuprinde un *Adaos cuprinzând completările noastre la textul primei ediții a acestei cărți apărute în 1916, care lăd să aducă modificări esențiale, reprezintă o contribuție nouă într-un domeniu prea puțin cercetat al culturii noastre, ce sporește valoarea acestei remarcabile lucrări din istoriografia pedagogică românească.*

10010 X 25 = 250 / Pr. DAN B. STĂNCULESCU

Constantin Daniel și Athanase Negoită, *Gîndirea asiro-babiloneană în texte*, Editura științifică, București, 1975, pp. XXV + 393.

Autorii prezentei lucrări, Dl. Constantin Daniel și P. C. Pr. Profesor Onorariu, Athanase Negoită, oferă cititorilor valoroase informații din vechea civilizație asiro-babiloneană imortalizată pe numărate tăblițe, stele sau inscripții în scrierea cuneiformă.

Primul ne înfățișează într-un scurt, concis și clar studiu introductiv (p. I—XXV) aspecte din concepția asiro-babiloneană despre cosmos, om, pseudo-teocrație, mantică aecadeană, înțelepciunea numelor, teoria ideilor la mesopotamieni, magia mesopotamiană și eterna reîntoarcere.

În prezentul studiu, domnia sa reușește să cuprindă în linii generale, toate ideile de bază care caracterizează gândirea semită asiro-babiloneană preluată de aceștia de

la sumerieni, recunoscuți ca niște veritabili creatori de cultură — în Studiul Mesopotamiei.

Pr. Athanase Negoită se ocupă cu traducerea textelor asiro-babilonene la care atașază competente notițe introductive, și note pentru a înțelege mai bine cuprinsul datelor arheologice.

Cartea prezintă următorul cuprins : Studiu introductiv (p. I—XXV); gândirea asiro-babiloneană în texte cu nota traducătorului, semne și abreviațiuni (p. 1—8); mituri și texte cosmogonice epopeea creației lumii (Enuma Eliș), cosmogonia lui Berosos (sec. III î.d.Hr.), Mitul Adapa, Mitul lui Zu, Mitul lui Etana, coborîrea lui Iștar la iad, Nergal și Ereškigal, Atrahsis și Epopeea lui Ghilgameș (p. 11—183); Imne, invocări, și incantații — imn către Iștar, jeluirea către Iștar, imn către zeul Lună, invocare către zeul lumii, invocarea lui Assurbanipal către zeul soare, imn către zeul Soare, incantație către Marduc, invocare către zeii nopții, invocare către orice zeu, imn către zeul Soare, imne pentru Adad-Ramman, imn către Ninurta, din seria «Razele, duhul luminii a cărui strălucire înfricoșătoare e sublimă, intronizarea lui Iștar ca regină a cerului, imne de procesiune în cinstea zeiței Ninkarrag, cîntec de jale către Nergal, Cîntarea regelui Tukultinurtaal al Asiriei fiind în pericol de război, invocarea regelui Assurbanipal către Nabu și răspunsul zeului prin invocarea către Marduc și soția lui Sarpanitum (p. 185—248); și texte Sapiențiale în care sînt incluse fabulele — disputa dintre curmal și tamarisc, concepția despre lume și înțelepciune, dialog despre mizeria umană, dreptul suferind, observații asupra vieții și ordinii în lume, povestea unui amărît, proberbe și sfaturi înțelepte, cuvinte sau înțelepciunea lui Ahiqar și Codul lui Hammurabi (p. 251—359).

Cel ce citește acest bogat material, în majoritate din domeniul mitologiei, pe de o parte sînt surprînsi de felul cum își închipuiau semiții zeițățile lor, iar pe de altă parte se resemnează în fața momentelor de durere și nedreptate umană izvorită din lipsa sentimentului de dragoste față de om. Toate divinitățile din panteonul asiro-babilonean nu sînt decît personificări ale naturii și ele stăpînesc un univers etern conceput într-o manieră specifică, deosebită de celelalte civilizații ale antichității — egipteană, feniciană sau ebraică.

Divinitățile (Bealim — stăpîinii) asiro-babilonene se ridică la numărul de 2300 grupări în diade, triade și tetrade. Ei sînt reprezentați cu chip de om deoarece se manifestă la fel. Zeii sînt, așadar, niște oameni care știu doar să poruncească vicarului lor — regele, pentru ca supușii lui să-i asculte și să le slujească mereu.

Dintre ei amintim : Apsu (oceanul), Tiamat (marea din care a fost făcut cerul și pămîntul), Atrahasis (înțelepciunea), Anu (cerul) împreună cu Enlil (pămînt și văzduh) și Ea formau prima triadă a panteonului babilonean, Nabu (înțelepciune și scris), Marduk (zeul Babilonului).

De origine divină erau considerați atît oamenii cît și demonii care locuiau sub pămînt și ieșeau în locuri pustii, peșteri, locuințe sau tufișuri ca să facă rău creaturii zeilor.

La asiro-babiloneni întîlnim și credința lor în existența vieții de dincolo de mormînt, unde umbra nedistinctă a omului etimmu locuiește în infern și-și caută sub pămînt hrana. De asemenea ei practicau descîntatul (apsu), vrăjitoria (Kașșapu), astrologia și ghicitoria pentru a desluși semnele divine ascunse în lumea animalelor, plantelor, mineralelor și astrilor.

Comparînd textele religioase cu cele din Vechiul Testament se poate vedea o deosebire radicală între cele două concepții atît cu privire la divinitate care după gândirea asiro-babiloneană își are originea în natură și cu toată puterea lor zeii sînt nevoiți să se supună unor forțe și energii superioare și transcendente lor, iar după descoperirea supranaturală a primei părți a Bibliei, în afara materiei nedepinzînd de nici o altă forță, cît și cu privire la crearea omului care după referatul din cartea Facerii nu se înrudește după natură cu dumnezeirea. Totuși asemănări între cele două concepții se pot întîlni numai în elaborarea normelor juridice ca de exemplu Codul lui Hamurabi (1760 î.d.Hr.) și prescripțiile de drept mozaic.

Examinînd cuprinsul cărții și fiind seama de forma literară, întîlnim expuneri cu caracter — liric, epic, sau didactic care rămîn mărturie prețioase ale unui vechi popor civilizat dispărut din arena istoriei.

Valoarea prezentei lucrări este completată cu : tabela cronologică a Mesopotamiei începînd din anul 4300 î.d.Hr. — pînă în secolul I d.Hr. (p. 363—368), o succintă istorie

a scrierii cuneiforme (p. 369—386) și cele câteva indicații bibliografice (p. 386—387) ce nu depășesc anul 1965.

Prin publicarea acestei cărți se aduce o valoroasă contribuție la cunoașterea civilizației și gândirii aparținând vechilor popoare din Orientul Apropiat și se poate urmări mai bine aportul lor sub acest aspect în contextul marilor popoare ale antichității. De asemenea, ea ajută foarte mult la inițierea tinerilor teologi în istoria și mentalitatea acestor popoare cu care patriarhii Vechiului Testament au avut contacte directe iar urmașii lor au păstrat unele tradiții (juridice) ce apar în legislația mozaică.

După munca depusă, autorii dovedesc, încă o dată, că sînt buni specialiști în probleme de orientalistică și oricine va citi materialul prezentat își va face o datorie de conștiință de a le mulțumi călduros pentru știrile deosebit de importante și interesante.

2235 X2 = 193/374
 Fac. Asst. EM. CORNITSCU

Miniatura armeană, text și note : L. A. ~~Сурново~~ ; în românește : Alice Poladian-Moagar ; prefața la ediția românească : Corina Nicolescu, Editura Meridiane, 1975, 68 p. text și 64 ilustrații alb-negru și color.

În contextul culturii armenie medievale, desenul a constituit elementul esențial de confirmare a existenței unei arte autohtone din cele mai vechi timpuri.

Lucrarea de față este dedicată artei miniaturale armenie ale cărei începuturi — potrivit cercetărilor — pot fi fixate cu aproximație în secolul al VI-lea. Primul exemplar ce poartă însă data execuției îl constituie *Evanghelia* din anul 887. Miniaturile, care reprezintă scenele *Bunevestirii*, *Vestirea lui Zaharia*, *Inchinarea magilor* și *Răstignirea*, și sînt inserate pe cîteva foi la sfîrșitul manuscrisului de la Ecimiadzin (989), sînt cu certitudine — prin perfecțiunea lor — rod al unei îndelungate tradiții. Detaliile diferite ale ornamentelor ce includ în structura lor scene simbolice de inspirație religioasă dar și aspecte din viața oamenilor au permis cercetătorilor delimitarea perioadelor istorice în care au fost scrise lucrările respective.

Dezvoltarea generală a miniaturii armenie a purtat amprenta zbuciumului cunoscut de întreg teritoriul Armeniei: campaniile de cucerire ale perșilor, romanilor, bizanținilor, turcilor și tătarilor. Perioadele de liniște au fost totodată și perioade de inflorescență economică și artistică a țării: secolele V și VII, secolele IX și XI, secolul XIII. Ceea ce caracterizează în primul rînd miniatura armeană este caracterul său autohton, puternica sa individualitate pe fondul religiei creștine. Cu o schemă compozițională simplă, cu subiect sau strict ornamentală, compozițiile au un caracter monumental, o paletă cromatică redusă dar deosebit de expresivă.

Studiile întreprinse asupra acestor miniaturi au evidențiat încă o particularitate: apartenența acestor opere de artă la două tendințe diferite — expresie a două medii sociale diferite. Operele din prima grupă impresionează prin simplitatea și spontaneitatea creației lor (sînt realizate de călugări). În cea de a doua grupă sînt încadrate *Evanghelia de la Ecimiadzin*, cea de la Mohni și cele din Cilicia. Sînt compoziții ample, cu multe personaje, lucrute cu mîgală și cu grijă — rod al unor artiști cu o îndelungată pregătire artistică.

Dezvoltată în orașul Ani, la minăstirile Hahhad și Sanahin ori la Vaspuragan — centre artistice renumite — miniatura armeană n-a exclus însă conlucrarea celor două stiluri, «popular» și «academic», semnăindu-se — consideră cercetătorul — chiar și întrepătrunderi (*Evanghelia de la Hahhab*, 1211).

În istoria miniaturii armenie un loc important îl ocupă arta ciliciană. Miniaturile manuscriselor ciliene din secolele XII și XIII (dată de la care este posibilă și clasificarea pe școli a manuscriselor). Cilicia stat armean, creat spre sfîrșitul secolului XI, în sud-estul Asiei Mici, a continuat și îmbogățit tradițiile artistice ale vechiului stat armean. Pictorul reprezentativ pentru arta ciliciană a vremii este considerat Toros Roslin, cel ce a creat în operele sale «o lume vie, expresivă și reală» — expresie a unei mari personalități artistice. Dintre manuscrisele atribuite lui se numără *Evanghelia* — anii 80 ai sec. XIII, *Giasoț (cartea praznicului)*, scrisă pentru regele Hetum II, *Evanghelia* — 1287.

Un rol important în viața culturală a regatului Ciliciei l-a avut școala de la Mînăstirea Klator din regiunea Sunik. S-au afirmat aici pictori ca Momig și Toros Doroneți. Începînd cu secolul al XIII se afirmă încă un centru artistic și științific.

Minăstirea Datev unde și-a desfășurat activitatea și talentul artistic Krikor Datevați.

Cele 65 de ilustrații alb-negru și color ilustrează o dată mai mult măiestria acestor artiști ai Armeniei medievale.

Prezentând, în *Introducere la ediția românească*, arta armeană de-a-lungul istoriei zburcimate a poporului armean, doamna Corina Nicolescu surprinde totodată legăturile acesteia cu arta balcanică și cea românească, în special cele din etapa artistică a diasporalei armene. Cercetătoarea consideră că, prin activitatea lor, armenii artiști refugiați pe meleagurile românești, au îmbogățit repertoriul decorativ al artei din Moldova, «i-a imprimat acesteia o pecete orientală mai accentuată».

Paginile 43—68 cuprind note explicative ale planșelor.

Explicind pentru prima oară particularitățile specifice naționale ale miniaturilor armene precum și clasificarea lor, volumul poate fi considerat una dintre cele mai importante publicații ale genului.

0 x 2 : 7h60x2.5 = 136 / 500

Pr. IOAN F. STĂNCULESCU

«Acea cuminte limbă bună» a lui Cîrlova

Orice poet descinde dintr-un tărîm al fabulosului. De aceea, «Poetul călare» (sintagmă nobilă ca o statuie, cu care Marin Sorescu și-a botezat prefața), se înfățișează privirilor noastre, dintre rîndurile tomului: *Cîrlova. Ruinurile Tîrgoviștii*, aidoma unui răsărit de baladă, investmintat în această subțire materie și organ al duhului, care este definiția Poeziei, după Barbu Paris Mumulean, și motto al aceleiași prefețe. *Harta călătorilor sale e tipărită cu potcoave de argint și pe ea scripesc ținetele unor orașe, adînc intrate în visele junelui (...) Viața poetului a fost scurtă și cum s-o explic dacă nu gîfînd? (p. 10). Dar noi, cititorii, am și simțit icnirea nevoii de a fura drunului cîteva clipe, sfios impletite ca să facem cuib răgazului, din el să sorbim frumusețea cu străvezimi de vin scump a cuvintelor picurate de comentator. Printre adierii de mit, Vasile Cîrlova e surprins cum *jelînd trecutul pune piatra de temelie a unei zidiri cu multe bolți, de pe care cele cinci poezii ale sale s-au aruncat cu aripi de șirdrîlă (p. 11). Puțin mai departe, judecata de valoare se clarifică precum un imn, în care citatul își află locul providențial: Așezat «pe muchia cea mai înaltă» a rimei preeminesciene, contemplînd desfășurarea de verzi «livejui» și ogoare literare încă dedește-lenite, Cîrlova este primul poet care nu mai încape în odăjdiile chirilicelor (idem). Acesta ar fi preludiul glorios la opera compusă din cinci poezii, publicată la sfîrșitul anului 1975 de către Editura Scrisul Românesc, din Craiova, a patra apariție în volum, a treia în volum integral dedicat lor (G. Bogdan-Duică, întiiul editor le-a dat tiparului împreună cu scrierile lui Nicolescu în 1906) și întiia ediție îngrijită de un adevărat urmaș, de către un poet. Dacă un mare minuitor al stihului clasic român l-a dezghiocat posterității (*geniul său cel poetic tăgăduiește mult pentru limba românească, cea atît de frumoasă sub pana lui*, scria Ion Heliade-Rădulescu, p. 15), apoi un regenerator al stihului modern român, îl restituie aceleiași posterității.**

Volumul *Cîrlova. Ruinurile Tîrgoviștii* este un adevărat spectacol. Un spectacol de animație, vrednic de fantezia lui Marin Sorescu. Paginile acoperite (mai mult sau mai puțin) cu litere și cele cu ilustrații sînt în număr aproape egal. Grafica lui Iuliana Predut, fotografiile unor clădiri sau monumente («Fîntina Purcarului, ridicată în Evul Mediu în centrul istoric al Craiovei, pe unde poetul și-a purtat adesea pașii...»), facsimilele, paginile și copertile unor publicații constituie decorul de gală. Un tabel cronologic și un arbore genealogic (întocmite de I. Moldoveanu) colorează orchestral întregul. Dintr-acesta se înalță melodiile celor cinci cîntece de început ale romantismului poeziei noastre naționale, urmate îndeaproape de o *addenda* cuprinzînd: *La moartea lui Cîrlova* de I. Heliade-Rădulescu, *Cununa lui Cîrlova* de Iancu Văcărescu, două versuri din *Epigonii, Cîrlova* de Șt. O. Iosif și opt extrase apologetice din feluriti scriitori de renume, privitoare la opera sa.

Cine a fost Cîrlova? Găsim în paginile sale suficiente confesiuni pentru a ne asigura schița unui portret? Credem că da. Cu glasul păstorului el spune: *Adevăr, slavă, cinste, putere / Sau bogăție eu nu doresc. / Acestea toate drept o părere / Drept nădădăscire le socotesc (p. 25). Sînt cuvintele și înțelesurile moralistului din veac, rostul «deșertăciunii deșertăciunilor», corul filozofilor, la care se adaugă însemnarea psiho-*

logului: *Dar mai puternic, greu a supune / Orice simține, simț pe amor, / El, izvor dulce de-ntristăciune, / Lesne aprinde foc tuturor* (ib.). Remarcăm inserația izvorită din aspirația, din nou a moralistului, de a își domina haosul afectiv, constatarea că toate simțămintele sînt anevoie de ținut în friu de rațiune. La fel observăm definirea dihotomică-antonimică a amorului, din penultimul vers *. În *Inserarea*, starea psihică a autorului se precizează: *Dar ăstui suflet (...) / Odihnă, mulțumire nu-i poci găsi de loc* (p. 32) *Ce caută nu știe* (p. 33). *O mare insingurare, o lipsă fără nume, o așteptare a unei ființe. Și nepuțină găsi-o, (...) / În negura mîhnirii mai mult s-a rătăcit* (id.). Sufletul poetului presimte Dialogul, dar nu cunoaște Calea. Într-o realitate în care nu apreciază nimic, nu știe cum să întindă mina, aproape refuză dragostea, căci pentru el dragostea nu este încă motivată.

Și deodată dragostea capătă un temei: țara mămă, Zidurilor Trecutului ei le adresează cuvintele revelatoare pentru noi: *Voi sînteți de cuvinte și de idei izvor* (p. 38). Și care sînt aceste idei? Măreția de altcîndva raportată la ziua contemporaneității lui, călcăta de «tiran», și *la omul de necazuri, de trude ostenit* (id.).

Omul, îngăduind răsăritul iubirii în sine, absorbînd indiferent ce obiect al dragostei, cunoaște iubirea în totalitatea ei, sentimentele nefiind împărtășibile. Deci, cunoaște iubirea în ipostaza ei majoră, în esența ei divină. Drept care, între reprezentarea noțiunilor patriei și Dumnezeu apare o relație firească în gîndirea scriitorului. El ajunge, în *Rugăciune*, să ceară Tatălui ajutor pentru maica sa, revenind la convingerile morale subliniate de noi mai sus: *Nu cer prisoase sau nălucaire; / Voiesc dreptate, cer mîntuire / Patrii mele, jalnic pămînt* (p. 41). Întreaga-i suflare e încordată. Convingerea îi este solară: *Nu se cuvine a se răpune / În vînt ca fumul o rugăciune / Cu plîns făcută lingă altar* (p. 40), pentru că Dumnezeu este *Pavăză sîntă astui pămînt!* (ib.).

Dar rugăciunea fără faptă nu e nimic. Și fapta lui Cîrlova este *Marșul (oștirii române)*, iar îndemnul lui la fapta este: *«Slavă, dragoste, unire / În veci tie lingă voi!»* (p. 52). Cu cită înțelepciune și umanism îndeamnă la o politică de apărare pașnică a independenței naționale! *Înainte-vă vrăjmașii să aplece fruntea lor, / Să-și cunoască neputința, ca să scape de omor; / Dar atunci a voastră mînd / Pe ei tie mai blajină, / Dindu-le și ajutor* (p. 54).

(...) *Orice neam începe, / Întii prin poezie / Ființa de-și percepe*, lămurește Iancu Văcărescu cămoara celor cinci urcioare de frumusețe lăsate nouă de Vasile Cîrlova (p. 67). Într-adevăr, în *acea cuminte limbă bună* (cum i-a definit vocabularul N. Iorga, (p. 72), poetul săvîrșit din lume la 22 de ani, a pus început neclătinat și veșnic liricii românești și mindriei unui neam care nu conținește și nu va osteni nicînd să se descopere în ea.

lector univ. MIHAI RADESCU

Heinz Blauert, Karl-Heinz Bernhardt, Johannes Hempel. *Evangelische Predigtmeditationen*. Bd. II, 1975/76, Berlin 1976, R.D.G., p. 182—352.

Volumul cuprinde 32 de «predici-meditații» pentru unele duminici și sărbători ale anului. Nu sînt însă predici gata elaborate pentru a fi rostite în fața credincioșilor la serviciile divine, ci mai mult explicații largi de texte biblice, — majoritatea din Noul Testament — în legătură cu sărbătorile respective, oferind predicatorilor idei, sugestii, în general un bogat material omiletic, cu indicarea și a unei bune literaturi teologice de specialitate. Mai notăm că fiecare text biblic tratat — vom rezuma cuprinsul cătorva —, poartă altă semnătură de autor. Și mai notăm subliniat că seria semnăturilor de autori o deschide: Prof. Dr. Hermann Binder, Vicarul Episcopiei Luterane, Sibiu, care analizează textul din *Faptele Apostolilor* Cap. XVII, v. 16—34.

* O definire dihotomică-ianotonimică presupune prezentarea unui obiect, fenomen, idee, sentiment etc., ca avînd două aspecte simultane opuse. Vezi cercetările noastre: *Tragedia cunoașterii. Othello*, în «Limbile moderne în școală», *Societatea de științe filologice din Republica Socialistă România*, vol. 1, București, 1973, p. 67, *Gîndirea dihotomică-antonimică în literatura elisabetană*, în «Limbile moderne în școală», 1975, p. 111—120 și *Săliștica antropologică. O aplicație: Gîndirea dihotomică-antonimică*, în «Revista de istorie și teorie literară», nr. 4, 1975.

Menționând diferite interpretări date caracterului cuvântării Apostolului Pavel la Atena, autorul o privește drept «cuvântare de apărare», constituind ea «prima apologie a creștinismului față de păgânism», și având o paralelă în «apologia față de iudaism» a lui Ștefan (Fapte VII, 2—23).

Între ambele este mult acord, căci certe de caracter teologic și filozofic în parte din oraș îl duc pe Ștefan în fața sinedriului (Fapte VI, 12), iar pe Pavel în fața aeropagului (Fapte XVII, 19). Unul e acuzat că voinște să desființeze religia veche, celălalt că voinște să introducă o religie nouă.

Dar, în călătoriile sale, Apostolul Pavel ajunge și la Atena, centrul spiritual al lumii grecești. Aici e revoltat — «îndrjit», cum se spune într-o traducere, românească —, văzînd orașul plin de idoli. În nici o localitate grecească nu se aflau idoli în număr mai mare și nici un calendar grec nu înregistra mai multe sărbători de cît cel antic, probă că în Atena era intensă activitate religioasă. Totuși este și o sinagogă, în care Pavel propovăduiește iudeilor și prozelitilor. Dar în piață se apropie de Apostolul Pavel și filozofi epicurei și stoici, care, ascultîndu-l, văd în el un rival, ce se amestecă în «domeniile» lor. Discuțiile cu ei se aprind, apostolul Pavel e socotit «un semănător de vorbe» — e acuzat a fi «crainicul unor dumnezei străini, fiindcă binevestea pe Iisus și învierea». Iar mesajul despre «înviere», era ceva neobișnuit, ceva exotic pentru filozofii menționați, le părea a fi ceva de caracter revoluționar și păgubitor. Deci l-au dus pe Apostolul Pavel în Areopag, spre lămurire. Și aici Apostolul Pavel ține binecunoscuta cuvîntare (Fapte XVII, 23—32). Referirea apostolului în ea «Necunoscutul Dumnezeu», nu este o «captatio benevolentiae», — Apostolul Pavel nu voinște adică să-i laude pe atenieni, fiindcă-l «cinstesc pe cineva fără să-l știe», ci voinște să spună că ceea ce se cunoaște despre Dumnezeu, este tocmai invizibilitatea Sa (Rom. I, 20), și că el le vestește tocmai pe cine atenienii îl cinstesc fără să știe (v. 23). În aceste context Apostolul le îndreaptă privirea spre Dumnezeu «creatorul lumii — al cerului și al pămîntului — și care nu poate fi localizat în temple făcute de mină omenească» și nici n-are nevoie de nimic, ci făpturile au nevoie de El. Creștinismul nu propovăduiește un Dumnezeu, care trebuie «susținut» în viață, și care, fără cinstire, ar fi inexistent, ci un Dumnezeu, care «din pietre poate să ridice fiii lui Avraam» (Matei III, 9). El este susținătorul făpturilor Sale, binefacerile Sale se revarsă din plin asupra lor, — fapt pe care autorul îl explică pe larg. Dar vorbind Apostolul Pavel de «învierea» lui Hristos, aceasta face ca majoritatea celor prezenți să nu-l mai ia în serios și să-l părăsească, — spre binele Apostolului, permițîndu-i așa «să iasă din mijlocul lor». Unii totuși au mai luat legătură cu Apostolul Pavel, devenind chiar credincioși, între care și Dionisie Areopagitul.

Deci Cel Preamărit inzestrează cu daruri făpturile Sale, Cel Invizibil conduce destinul lor, Cel Multmilostiv se îngrijește de ele.

Interpretarea Prof. Binder, — un foarte bun izvor de predici.

D. Mendt. Epistola lui Iacov. V, 13—20.

Această epistolă voinște să arate — scrie autorul — că rugăciunea face parte constitutivă din cuprinsul cotidian al vieții creștine, integrîndu-se în orice context de viață, fie el de suferință sau de bucurie. În cazul ultim cu «cîntări de psalmi» (v. 13), căci și cîntarea psalmilor este rugăciune.

A te ruga în orice împrejurare a vieții zilnice nu înseamnă însă — notează autorul — a utiliza o stereotipă «formulă de rugăciune», memorizată sau și liber construită. Aceasta poate duce la mecanizare, la simplă rostire de cuvinte religioase, fără interiorizarea, fără asimilarea conținutului lor. Cuvînt rostit, nimic simțit.

Dar rugăciunea creștină nu se rezumă la rostirea de «formule religioase». Ea este atitudine concretă de viață, care-l pune pe credincios în orice situație în fața lui Dumnezeu și făcîndu-l să-și dea seama de acest fapt. A te ruga înseamnă a referi la Dumnezeu și bucuriile și suferințele, încercînd a sesiza în ele gîndul divin. După o boală poate sesiza implicații păcătoase din partea creștinului respectiv. Și apoi, evident, creștinul n-are să se roage continuu numai pentru sine. Porunca iubirii față de aproapele arată că și aceasta, fie chiar dușman sau necreștin, intră în rugăciunea creștinului «devăra».

Textul de la Iacov mai arată că rugăciunea singulară poate fi ajutată de rugăciunea unei colectivități — rude, prieteni, orice creștin — și făcută împreună cu o colectivitate de credincioși și în cadrul ei, — ceea ce se face îndeobște în biserică, la serviciile divine sau și în alte situații.

Deci viața creștină adevărată nu poate fi lipsită de rugăciunea sinceră, curată, interiorizată, neredusă la simplă înșiruire de cuvinte.

Prof. Theodor J o r g e n s e n, Filipeni IV, 10—20.

Epistola către Filipeni se încheie, cum se înțelege din textul ei, cu cap. IV, v. 9. Dar Apostolul Pavel mai are de adăugat ceva, — un postscriptum —, adică mulțumirea adresată filipenilor pentru darul trimis prin Epafrodit. Evident mulțumirea aceasta face parte dintre motivele concrete care au determinat trimiterea epistolei, — totuși ea nu e menționată decât în pericopa finală a epistolei, și încă cu oarecare rezervă, ceea ce i-a determinat pe unii interpreți să vorbească despre o «mulțumire fără mulțumire» din partea Apostolului Pavel. Desigur, interpretare greșită. Apostolul Pavel prețuiește darul primit, dar n-ar dori ca acest fapt să fie supraprețuit de comunitatea filipenilor. Voiește să-și păstreze «independența» sa față de orice dar, dar darul filipenilor îl apreciază drept semn al dragostei lor față de el, — e dar făcut lui ca Apostolul Pavel n-a făcut uz de dreptul lui la ajutor financiar din partea comunităților înființate de el. Filipenilor, însă, le-a permis să-și îndeplinească datoria lor în privința aceasta, fiindcă darul lor — și ei l-au repetat de mai multe ori — servea la răspîndirea Evangheliei și la ei înșiși era rod al propovăduirii Evangheliei între ei de către Apostolul Pavel.

Interpretul textului menționat din Epistola către Filipeni face unele considerații și în legătură cu faptul că Apostolul Pavel vorbește de darul lor numai în «postscriptum». Și un «postscriptum» — scrie autorul — se referă la o situație concretă, în cazul de față la darul comunității din Filipeni făcut Apostolului Pavel, — dar, evident, privit ca ceva extraordinar. De altfel fiecare text neotestamentar e conexat, într-o măsură oarecare, cu o situație concretă, — felul conexării variind însă după texte. Și în privința aceasta e deosebire între texte din evanghelie și texte din epistolă. Situațiile la care se referă textele evanghelice — scrie autorul — sînt de caracter unic, în sensul că «lucrarea mîntuirii» s-a împlinit odată pentru totdeauna. Pentru acest motiv situațiile menționate pot fi și trebuie redată narativ în propovăduirea lui Hristos cel crucificat și înviat, ceea ce se și face în evanghelii și este chiar motivul elaborării lor, — fapt repetat apoi în fiecare predică despre un text evanghelic. Altarul e cazul — scrie autorul — cu textele din epistolele neotestamentare. Situațiile concrete de care sînt conexate textele, sînt aici situații ale autorului și primitorilor epistolei, pe prim plan stînd împlinirea învățaturii lui Hristos. Da, și în evanghelii se fac aluzii la primitori, — ceea ce și explică deosebirea dintre evanghelii —, dar aici pe prim plan stă «faptul primordial», — istoria lui Iisus. Deosebirea menționată, evident, are consecințe omiletice. Situațiile din evanghelii, privind pe Iisus, avînd caracterul unicității, sînt repetabile în predici în sensul narativ, pe cînd în cele din epistole se caută în ce măsură s-a articulat în ele ceva general uman și creștin pentru a fi concretizai în viață cotidiană.

În textul discutat e de analizat felul situației dintre Apostolul Pavel și comunitatea din Filipi, de ce natură sînt relațiile dintre ei și dacă și în ce măsură pot fi acestea «elementul constitutiv» pentru orice comunitate creștină. Interpretării sînt în deplin acord în afirmația că epistola către filipeni, în comparație cu alte epistole pauline, are o notă total personală, determinată de specificul relației dintre Apostolul Pavel și filipeni, exprimată în voința și bucuria comună pentru propovăduirea evangheliei. În acest context trebuie interpretate versetele 11—13, căci altfel s-ar putea înțelege evident greșit, că Apostolul Pavel ar propovădui «idealul unei independențe creștine», de natură stoică, unei izolări, în, și de comunitate. În versetele menționate însă Apostolul Pavel voiește să explice filipenilor că întreruperea temporală a sprijinirii financiare din partea lor a activității sale misionare, n-a dus la înstrăinare între ei. Iar bucuria ce-o simte la primirea ultimului dar de la filipeni, nu înseamnă nicidecum că el n-a fost plin de bucurie și mulțumire față de ei și în timpul absenței ajutorării sale. Pentru aceasta probează întreg conținutul epistolei. Apostolul Pavel nu se îndoiește nicidecum că comunitatea din Filipi nu s-a gîndit tot timpul cu dragoste la el, ceea ce-l determină la afirmațiile din versetele 19—23.

Subiecte omiletice? Dragostea față de evanghelie duce la încredere reciprocă, la iubire curată, ajutorare în orice împrejurare, la viața creștină adevărată.

Diac. Prof. O. BUCEVSCI

AZI ÎN BETLEEM (CÎNTEC DE CRĂCIUN) (cor bărbătesc)

Prof. MARIN VELEA

Allegretto

T. I
T. II
Bar.
Bas

1.2. Ler ler Le rui ler Le rui Doam-ne Le-rui ler Ler ler Le rui ler

Allegretto moderato

Le-rui Doamne Ler. 1. Azi în Bet-le-em se na-ște Domnul I-i-sus...
2. Treicrai de la Ră-să-rit Domnul I-i-sus...

Le-rui Doamne Ler. 1. Azi în Bet-le-em se na-ște Domnul I-i-sus...
2. Treicrai de la Ră-să-rit Domnul I-i-sus...

În scu-te-ce se în-fa-șe Domnul I-i-sus, Ler Azi în ies-lea bo-i-tor
La-n-chi-na-re au ve-nit Domnul I-i-sus, Ler Da-ruri scumpe a-du-cînd

În scu-te-ce se în-fa-șe Domnul I-i-sus Ler Ler ler
La-n-chi-na-re au ve-nit Domnul I-i-sus Ler Ler ler

Le-ru-i Doam-ne Ler Ler Stă-m-pă-ra-tul tu-tu-ror Le-ru-i Doam-ne
 Le-ru-i Doam-ne Ler Ler Și că-tre Hriș-tos zi-cînd Le-ru-i Doam-ne

Le-ru-i Doam-ne Ler Ler Ler Le-ru-i Doam-ne
 Le-ru-i Doam-ne Ler Ler Ler Le-ru-i Doam-ne

rall. poco rall.

Ler. 2.1
 Le-ru-i ler. Le-ru-i Doam-ne Le-ru-i Ler le-ru-i ler.
 Le-ru-i ler. Le-ru-i Doam-ne Le-ru-i Ler le-ru-i ler.

Le-ru-i ler. Le-ru-i Doam-ne Ler ler. Cul-că-te-m-pă-rat ce-resc
 Le-ru-i ler. Le-ru-i Doam-ne Ler ler. Te cul-că pe fin us-cat

Ler. 1.
 Ler le-ru-i Ler Le-ru-i Doam-ne Ler

le-ru-i Doamne Ler În-să-la-șul pă-sto-resc Le-ru-i Doamne Ler
 De în-geri în-con-ju-rat

2. Le-ru-i
 Le-ru-i Doam-ne Le-ru-i Doam-ne Ler Ler.

Le-ru-i Doam-ne Ler Le-ru-i Doam-ne Ler.

Ler Ler Ler Le-ru-i Doam-ne Ler.

ÎN ORAȘUL BETLEEM

(CÎNTEC DE CRĂCIUN)

(cor mixt)

Prof. MARIN VELEA

Allegretto

S.
A.

mp

1. În o - ra - sul Bet - le - em Hai le - rui Doam - ne ler
 2. Mi - ti - tel des - fă - țe - țel Hai le - rui Doam - ne ler
 3. Ma - gii da - ruri a - du - ceau Hai le - rui Doam - ne ler

T.

mp

1. În o - ra - sul Bet - le - em Hai le - rui Doam - ne ler
 2. Mi - ti - tel des - fă - țe - țel Hai le - rui Doam - ne ler
 3. Ma - gii da - ruri a - du - ceau Hai le - rui Doam - ne ler

B.

mp

mp

Ve - niți creș - tini să ve - dem Hai le - rui Doam - ne ler
 Doar - me - n i eș - le le - gă - nel Hai le - rui Doam - ne ler
 Și că - tre Hris - tos zi - ceau Hai le - rui Doam - ne ler

mp

Ve - niți creș - tini să ve - dem Hai le - rui Doam - ne ler
 Doar - me - n i eș - le le - gă - nel Hai le - rui Doam - ne ler
 Și că - tre Hris - tos zi - ceau : Hai le - rui Doam - ne ler

mp

mp

Cum în sta - ul s - a nă - s - cut Hai le - rui ler Fi - ul cel făr'
 Păs - to - rii se mi - nu - nau Hai le - rui ler În - ge - rii din
 Fi - e Dom - nul iă - u - dat Hai le - rui ler De a - cum și

Ler ler ler ler ler

mp

de-n-ce-put
cer cîn-tau
pi-nă-n veac

Hai-le-rui
Hai-le-rui
Hai-le-rui

Doam-ne ler
Doam-ne ler
Doam-ne ler

De a-cum și

Ler ler Doam-ne ler De a-cum și

pi-nă-n veac Hai-le-rui Doam-ne ler Le-rui ler

pi-nă-n veac Hai-le-rui Doam-ne ler Ler

rall.....
pp

Ler. Ler. Ler.

Le-rui Ler Ler Le-rui Ler Ler Le-rui ler Ler. Ler.

Ler Ler

MOȘ CRĂCIUN

(cîr bărbătesc)

Versuri: OCTAVIAN GOGA

Muzica: Prof. MARIN VELEA

T. I
T. II

Bar.

Bas.

1. Moș Cră-ciun cu bar-ba al-bă,
2. Azi la noi în sat te-aș-teap-tă,
3. Să co-bori și-n sea-ra a-sta,
4. De nu ți-o fi pe-ste mî-nă,

1.2.3.4. Moș Cră-ciun, Moș Cră-ciun Moș. cu bar-ba al-bă,
în sat te-aș-teap-tă,
și-n sea-ra a-sta,
fi pe-ste mî-nă,

V

Moș

tra-i-sta pli-nă,
cu lu-mi-nă,
gîn-duri bu-ne,
ca-sa noas-tră,

Vechi stă-pîn a-
Cu co-lin-de
Toți te-aș-teap-tă
Tu mă-car o

tit de dar-nic
și cu cîn-tec
n sat la mi-ne
ra-ză-n su-flet

Moș Cră-ciu cu
Toa-tă ca-sa
Sol bă-trîn de
Treci și pe la

tra-i-sta pli-nă,
cu lu-mi-nă,
gîn-duri bu-ne,
ca-sa noas-tră,

Moș

Vechi stă-pîn a-
Cu co-lin-de
Toți te-aș-teap-tă
Tu mă-car o

tit de dar-nic
și cu cîn-tec
sat la mi-ne
ra-ză-n su-flet

1. Al co-pi-lă-ri-ei me-le,
Și cu crai, ce-tăți de ste-le,
Du-te, du-te Moș Cră-ciu-ne,
Îi tri-mi-te pe fe-rea-stră,

2. al co-pi-lă-ri-ei me-le
și cu crai, ce-tăți de ste-le
du-te, du-te Moș Cră-ciu-ne
Îi tri-mi-te pe fe-rea-stră

Al co-pi-lă-ri-ei me-le,
Și cu crai, ce-tăți de ste-le,
Du-te, du-te Moș Cră-ciu-ne,
Îi tri-mi-te pe fe-rea-stră,

al co-pi-lă-ri-ei me-le
și cu crai, ce-tăți de ste-le
du-te, du-te Moș Cră-ciu-ne
Îi tri-mi-te pe fe-rea-stră

Refren

Moș. Cră-ciu-n Moș Cră-ciu-n Moș Cră-ciu-n Moș Cră-ciu-n

rall.

ciun. pp Moș Cră-ciu-n, Moș Cră-ciu-n, Moș Cră-ciu-n. pp

Moș Cră-ciu-n.

IA SCULAȚI VOI GĂZDE MARI

Versuri: STOICA VALERICĂ
 elev anul V la
 Seminarul Teologic - București

(cor bărbătesc)

Muzica: Prof. MARIN VELEA

Allegro

T. I
T. II

1. Ia scu-lați voi gaz-de ma-rii Flo-ri - le-s
 2. C-am por-nit la co - lin - da - tu
 3. Să ves - tim pe Dum - ne - zeu -
 4. Să v-a - du - cem să - nă - ta - te

Bar.

1. Ia scu - lați voi gaz - de ma - rii Flo - ri - le - s
 2. C - am por - nit la co - lin - da - tu
 3. Să ves - tim pe Dum - ne - zeu -
 4. Să v - a - du - cem să - nă - ta - te

Bas

dal - be

Ia scu - lați ro - mâni plu - ga - rii
 Când co - co - șii au cîn - ta - tu
 Ce ne fe - reș - te de rău -
 Bu - cu - ri - e și drep - ta - te

Ia scu - lați ro - mâni plu - ga - rii
 Când co - co - șii au cîn - ta - tu
 Ce ne fe - reș - te de rău -
 Bu - cu - ri - e și drep - ta - te

Flo - ri - le - s

1. dal be
 2. dal be

Flo - ri - le - s

dal be dal be

TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXA
BUCUREȘTI

41.630